

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 521
Παρασκευή
14 Μαΐου 1993
Δρχ. 300

Η ΣΕΡΒΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΨΗ ΤΟΥ ΞΥΡΑΦΙΟΥ

ΟΙ ΚΟΡΙΟΙ ΣΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ
• Η «ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΑΥΡΙΚΗ»
ΕΓΙΝΕ ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ

Η «ΑΓΚΟΥΣΤΑ» ΚΙ ΕΜΕΙΣ
ΕΝΑ ΙΤΑΛΙΚΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ
ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΚΙ ΕΜΑΣ...

ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΔΡΟΜΗ
«ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΖΟΥΜΕ ΚΑΙ ΠΕΘΑΙΝΟΥΜΕ»

ευρηματικότητα

Ευρηματικότητα: Η ικανότητα να ανακαλύπτεις, η επιτυχημένη επινόηση.

Υπηρεσίες που εκτείνονται πέρα από τις τυπικές τραπεζικές εργασίες.

Προσπάθεια να αναζητηθούν λύσεις ακόμη κι εκεί που φαίνεται πολύ δύσκολο να υπάρξουν.

Με φιλική διάθεση, τόλμη και ευρηματικότητα. Έτσι λειτουργεί πλέον η Εμπορική Τράπεζα. Κερδίζει όχι μόνο λόγω μεγέθους, αλλά λόγω της ικανότητάς της να γίνεται ανταγωνιστική.

Οι άνθρωποί της εκπαιδεύονται με τις πιο σύγχρονες μεθόδους για να σας εξυπηρετούν. Δραστήρια, αποτελεσματικά, με πρωτοβουλία

και ευρηματικότητα.

Διαθέτουν χρόνο για σας.

Κι αυτή είναι η ουσιαστικότερη εγγύηση, για σας.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
η τέχνη να είσαι Τράπεζα

• Περίοδος Β'
• Χρόνος 20ός
• Τεύχος 521
Παρασκευή 14 Μαΐου 1993,
Δρχ. 300

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300
72.32.819 - 72.48.240
FAX: 72.26.107 TELEX: 214179 ANTI

• Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα

• Διαφημίσεις:
ΠΟΛΥΝΑ ΓΚΙΟΚΑ

• Γραμματεία - Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ

• Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ

• Φωτοστοιχειοθεσία - Φιλμς:
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
Α.Ε.

Χρήστου Λαδά 1 - Αθήνα
Τηλ. 32.33.114 - 32.19.182
FAX: 32.33.114

• Εκτύπωση:
ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε.
Ιασιών 5 - Περιστερί
121 31 Αθήνα
Τηλ. 57.22.201

• Κάθε εντύπογραφο άρθρο εκφράζει τις
απόψεις του συγγραφέα του.

• Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού
Εξαμ. 2.700 δρχ.
Ετήσια 5.400 δρχ.
Ετήσια Οργανισμών,
Γραπειών, κτλ.: 25.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 4.800 δρχ.

Εξωτερικού
Ευρώπη - μεσογ. χώρες:
εξαμνη: δολ. 27
ετήσια: δολ. 54
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξαμνη: δολ. 30
ετήσια: δολ. 60

Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ
ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
ΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 300
ΙΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 500

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

• Για τα διβλίοπωλεία
της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.48.240
• Για τα διβλίοπωλεία
Β. Ελλάδας:
Κέντρο του διβλίου.
Α. Πουλουκστή και Σία Ε.Ε.
Λαοσάνη 9,
ΤΗΛ. (031) 285.857
546 22 Θεσσαλονίκη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΟΡΙΟΙ, ΥΠΟΚΛΟΠΕΣ, ΠΑΡΑΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΥΘΥΝΕΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ 11

Τρεις εβδομάδες τώρα η κοινή γνώμη βλέπει να εκτυλίσσεται μπροστά της μια ιστορία, με πυρήνα το κέντρο της εξουσίας και διακλαδώσεις που ιχνογραφούν αδρότατα τους διαδρόμους που συνιστούν το δίκτυο της. Γράφει ο Χρ. Κυριαζής.

ΘΕΡΜΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΓΙΑ ΤΟΝ Κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ 16

Σε ναρκοπέδιο προβλέπεται να βαδίσει το επόμενο διάστημα ο πρωθυπουργός, καθώς φαίνεται ότι η υπόθεση των υποκλοπών είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου και η εξέλιξη των υποθέσεων ΑΓΕΤ και Στηβ Λάλα δεν προβλέπεται ευχάριστη. Το ερώτημα που προκύπτει είναι αν ο κ. Μητσοτάκης θα καταφέρει να δγει σώος από το «ναρκοπέδιο» του θερμού καλοκαιριού που έρχεται. Στο πολιτικό ρεπορτάζ ο Μ. Πατρινός.

ΕΝΑ ΙΤΑΛΙΚΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΜΑΣ ΑΓΓΙΖΕΙ 18

Τι σχέση έχει το σκάνδαλο της εταιρείας ΑΓΚΟΥΣΤΑ που αναστατώνει αυτές τις μέρες την Ιταλία με τα δικά μας; Έλα ντε που έχει...

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΚΡΙΣΗ ΣΤΗ ΒΟΣΝΙΑ 28

Τι συνέβη μετά τη δραματική συνάντηση της Βουλιαγμένης και την «ολονυχτία» του κοινοβουλίου των Σέρβων της Βοσνίας στο Πάλε; Ποιες προοπτικές ανοίγονται για το Βοσνιακό πρόβλημα; Γράφουν: Χρ. Ροζάκης, Χρ. Ταβουλάρη, Κ. Βασιλείου.

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΑΠΕΙΛΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ 48

Για την ενίσχυση των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων και για την συνεχιζόμενη πολιτική διείσδυσης της γείτονος στα Βαλκάνια γράφουν οι Φ.Τ. Πιέρρος και Θ.Π. Ντόκος.

ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΕΝΘΗ- ΜΕΡΗ ΖΟΥΜΕ ΚΑΙ ΠΕΘΑΙΝΟΥΜΕ

Αν χρειάστηκε να ξεσπάσει η μεγαλύτερη μεταπολιτευτική μαθητική εξέγερση για να αποσυρθεί το «νομοσχέδιο» Κοντογιαννόπουλου, δεν χρειάστηκε παρά μόνο μια επίσκεψη των τουριστικών πρακτόρων στον υπουργό για να αποσυρθεί το άρθρο που ρύθμιζε τα των πενθήμερων σχολικών εκδρομών, το οποίο στην ουσία τις καταργούσε. Για το κύκλωμα της μίζας περί τις σχολικές εκδρομές γράφει ο Δ. Κωστόπουλος.

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ 5

Στάθης

ΠΟΛΙΤΙΚΟ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ 6

Η σύσκεψη και ο πόλεμος

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ 8

ΒΟΥΛΗ 20

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ 21

ΚΕΡΜΑΤΟΔΕΚΤΗΣ 22

ΤΟ ΑΣΤΕΡΙ ΤΟΥ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ .. 26

Γήσης

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ 29

Κρίση του πολιτικού συστήματος στη Ρωσία. Το τέλος των πολιτικών κομμάτων στην Ιταλία. Η παραίτηση του ηγέτη των Σοσιαλδημοκρατών στη Γερμανία. Βαλκάνια και Κοσμοδρόμιο.

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ 43

Ένα συνέδριο για το δέντρο στην τέχνη. «Ελένη» στο Μέγαρο. Και ο... Μάλκο Λίνγκε στο φλεγόμενο Σεράγεβο.

ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΥΠΟ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΝ

Ο κ. Μητσοτάκης μπορεί να ισχυρίζεται ότι οι εκλογές θα διεξαχθούν κανονικά το επόμενο έτος, με την εκπνοή της κυβερνητικής θητείας, αλλά τα σύννεφα έχουν συσσωρευθεί και εξακολουθούν να πυκνώνουν στον πολιτικό ορίζοντα· δεν αποκλείεται έως το φθινόπωρο να φέρουν την καταιγίδα που θα συμπαρασύρει την κυβέρνηση σε πτώση. Ακόμα κι αν ο κ. Μητσοτάκης καταφέρει να περάσει και τον «κάβο» αυτό, θα πρόκειται για μια κυβέρνηση απογυμνωμένη από ουσιαστική εξουσία, έρμαιο διαφόρων ομάδων, δελφίνων και άλλων πιέσεων, ανίκανη να κυβερνήσει κι ακόμα πιο ανίκανη, φυσικά, να πάει σε εκλογές από θέση ισχύος.

ΜΕ ΒΑΣΗ τα σημερινά δεδομένα η κυβέρνηση δεν είναι σε θέση να υλοποιήσει τον προγραμματισμό της, ώστε στο χρόνο των εκλογών να βρίσκεται στην καλύτερη δυνατή θέση. Είναι μια κυβέρνηση που εξασθενεί καθημερινώς, απογυμνώνεται από κύρος και αξιοπιστία και έχει ήδη τεθεί υπό προθεσμίαν. Όλες οι πρόσφατες εξελίξεις συγκλίνουν στην εκτίμηση αυτή. Οι δε πρωτοβουλίες στην εξωτερική πολιτική, όσο θετικές και επικροτούμενες απ' όλους κι αν είναι, δεν μπορούν να αντισταθμίσουν τις απώλειες ούτε να επιφέρουν την πολυπόθητη πολιτική ανάκαμψη για τη Ν.Δ. Καθοριστικό ρόλο παίζουν τα εσωτερικά πράγματα, τα οποία βαδίζουν απ' το κακό στο χειρότερο.

ΤΟ ΤΕΡΑΣΤΙΟ σκάνδαλο των τηλεφωνικών υποκλοπών έρχεται να προστεθεί στο όλο κλίμα των σκανδάλων, δημιουργώντας για μια ακόμα φορά το νοσηρό εκείνο πολιτικό κλίμα που βυθίζει το πολιτικό σύστημα σ' ακόμα μεγαλύτερη κρίση.

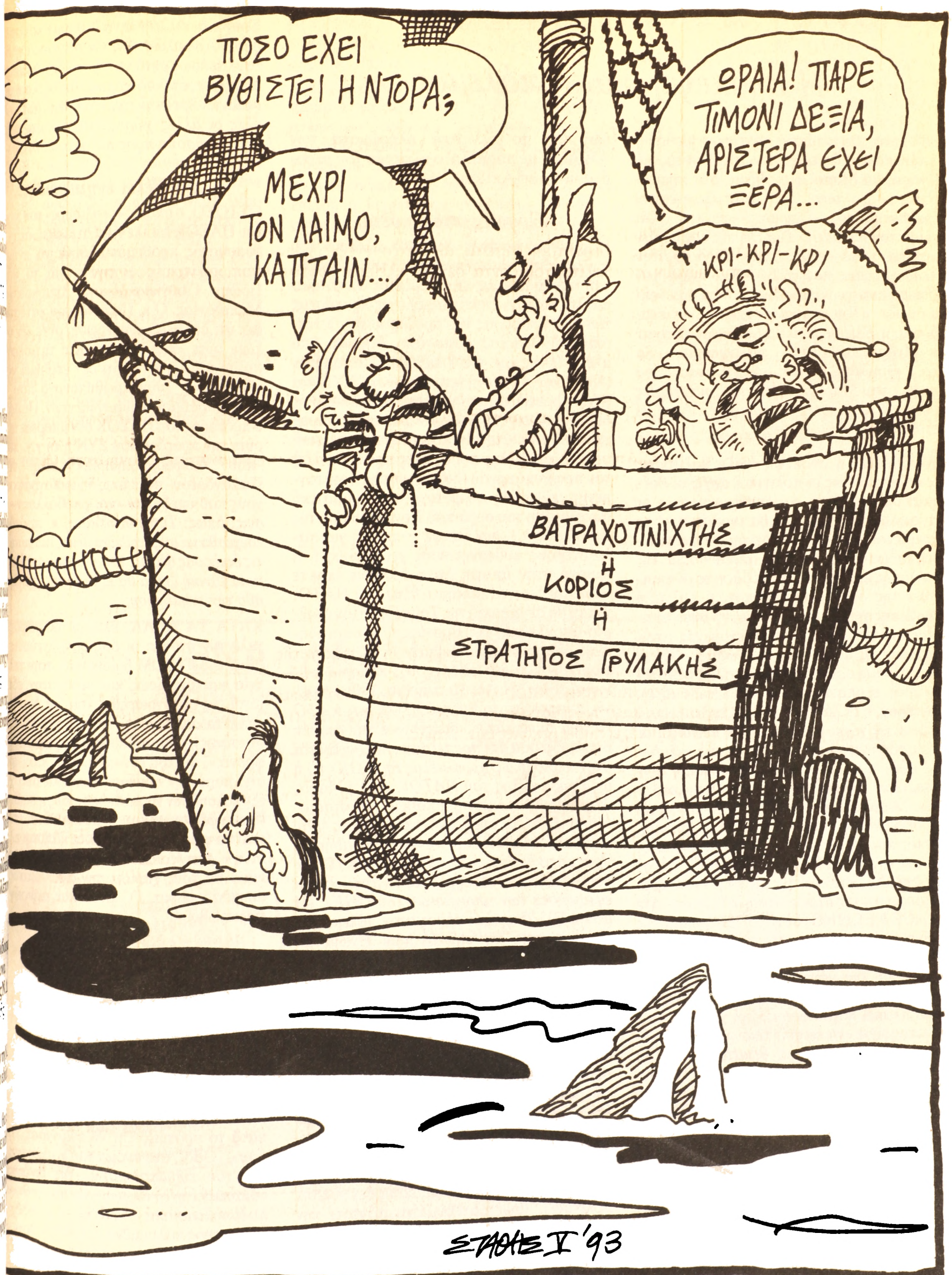
Όποια και να είναι η δικαστική εκκαθάριση της υπόθεσης αυτής, η πεποίθηση της κοινής γνώμης έχει ήδη διαμορφωθεί για το ρόλο της «οικογένειας», το περιβάλλον της, τους δρώντες μηχανισμούς του πολιτικού υπόκοσμου και του σκοτεινού παρακράτους, των υπογείων της διαχείρισης της πολιτικής εξουσίας. Η απέχθεια της δημοκρατικής κοινής γνώμης απέναντι στα φαινόμενα αυτά έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ της οικονομίας κάθε άλλο παρά αισιοδοξία εμπνέει για περιθώρια προεκλογικών «παροχών». Το αντίθετο μάλιστα. Επικρεμαται η σπάθη νέων φορολογικών μέτρων για να καλυφθούν τα ελλείμματα από την υστέρηση των φορολογικών εσόδων. Τα έσοδα εκ των ιδιωτικοποιήσεων είναι δύσκολο να πραγματοποιηθούν, διότι συνεπάγονται σκληρές πολιτικές συγκρούσεις με τα συνδικάτα του δημόσιου τομέα και ολόκληρη την αντιπολίτευση. Αντί για φως στο τέλος του σκοτεινού τούνελ, τα χειμαζόμενα κοινωνικά στρώματα βλέπουν να έρχεται ακόμα ένα τραίνο ανέχειας και θυσιών.

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ θέμα των Σκοπίων αναμένεται να «λήξει» σ' αυτή τη φάση μ' έναν συμβιβασμό στο επίμαχο θέμα της ονομασίας. Θα προσφέρει την ύστατη ευκαιρία στον κ. Σαμαρά για να ανακοινώσει το κόμμα του. Πράγμα που μαζί με άλλες αντιδράσεις στο εσωτερικό της Ν.Δ. θα δημιουργήσει πρόσθετα προβλήματα και πρόσθετες δυσκολίες, εντός και εκτός Βουλής.

ΟΙ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ σφυγμομετρήσεις των διαθέσεων του εκλογικού σώματος δείχνουν τη Ν.Δ. σταθερά δεύτερη και ασθμαίνουσα, χωρίς μεγάλα περιθώρια ανάκτησης του χαμένου εδάφους.

ΟΛΑ ΑΥΤΑ τα στοιχεία θα επιτείνουν την ασφάλεια και τον πανικό της κυβέρνησης, θα οξύνουν τις σπασμωδικές της κινήσεις, το αυταρχικό ήθος και ύφος της, την αγκίστρωσή της με κάθε μέσο στην εξουσία. Εξελίξεις που εκ των πραγμάτων θα θέσουν επί τάπητος το πρόβλημα πρόωρων εκλογών, ιδιαίτερα στην περίπτωση που οι εξελίξεις αυτές υποσκιάζουν τη θέση του κ. Μητσοτάκη ετός της Κοινοβουλευτικής Ομάδος και απωλέσει την οριακή του πλειοψηφία στη Βουλή. Τότε δεν θά' ναι μόνο κυβέρνηση υπό προθεσμίαν αλλά και άνευ πραγματικών εξουσιών, όμηρη δυνάμεων που αδυνατεί πλέον να τις χειραγωγήσει.

ΠΟΣΟ ΕΧΕΙ
ΒΥΘΙΣΤΕΙ Η ΝΤΟΡΑ;

ΜΕΧΡΙ
ΤΟΝ ΛΑΙΜΟ,
ΚΑΤΤΑΙΝ...

ΩΡΑΙΑ! ΠΑΡΕ
ΤΙΜΟΝΙ ΔΕΞΙΑ,
ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΕΧΕΙ
ΞΕΡΑ...

ΚΡΙ-ΚΡΙ-ΚΡΙ
ΗΕ "ΣΤ"

BATRACHOTNIXTHS

Η
ΚΟΡΙΟΣ

Η

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΥΛΑΚΗΣ

ΣΤΑΘΗΣ Ξ'93

Η σύσκεψη και ο πόλεμος

ΤΗΝ Τρίτη, θα περίμενε κανείς ότι η σύσκεψη των πολιτικών αρχηγών, στο Προεδρικό Μέγαρο, θα δέσποζε, ως θέμα, στα πρωτοσέλιδα των «καταξιωμένων» -κυκλοφοριακά...- εφημερίδων μας. Και για μεν τον *Ελεύθερο Τύπο*, η σύσκεψη ήταν το τρίτο, κατά σειρά, θέμα. Όσο για την *Ελευθεροτυπία* και φ2Τα Νέα, παρά τον οξύτατο ανταγωνισμό τους, συνέπεσαν «επί τω αυτώ»: «Τον έφαγαν οι κοριοί» - τιλοφόρησε η *Ελευθεροτυπία*. «Κοριοί έφαγαν τον Ανδριανόπουλο» - τιλοφόρησαν Τα Νέα... Θυμάστε, μήπως, τον «Επιτάφιο για τον Μ.» του Μπρεχτ; «Από τους καρχαρίες γλίτωσα / τις τίγρεις τις εσκότωσα / και με καταδροχθίσαν / οι κοριοί»...

ΚΑΙ ΟΜΩΣ, η σύσκεψη άξιζε καλύτερης προβολής, καθώς οι πολιτικοί αρχηγοί δρέθηκαν ομονοούντες -και ομοφωνούντες- σε ό,τι αφορά τη στάση που θα τηρήσει η χώρα μας απέναντι σε όλα τα ενδεχόμενα του Γιουγκοσλαβικού εμφύλιου - ακριβέστερα της βοσνιακής κρίσης. Έτσι, με βάση το ανακοινωθέν της σύσκεψης: **Πρώτον**, η πολιτική ηγεσία της χώρας «είναι ενωμένη στην αντιμετώπιση οποιασδήποτε ενδεχόμενης απειλής κατά της ασφάλειας της χώρας». (Κατά την εκτίμηση ορισμένων αναλυτών, η ενότητα αυτή εξυπακούεται - il va sans dire). **Δεύτερον**, η Ελλάδα υποστηρίζει ότι «καμιά βαλκανική χώρα δεν πρέπει να μετάσχει σε οποιασδήποτε μορφής στρατιωτική επέμβαση, ούτε και σε ειρηνευτική δύναμη των Ηνωμένων Εθνών στην πρώην Γιουγκοσλαβία». (Αυτό σημαίνει ότι η Ελλάδα δεν μετέχει σε κανενός τύπου ειρηνευτική δύναμη, όποιος και αν είναι ο χαρακτήρας της αποστολής της, είτε PEACE - MAKING, δύναμη, δηλαδή, επιβολή της ειρήνης -που λίγο διαφέρει από τη στρατιωτική επέμβαση- είτε PEACE KEEPING, δύναμη διατήρησης της ειρήνης, κατά το προηγούμενο της Σομαλίας (UNISOM). Κατά την εκτίμηση της *Καθημερινής* -και όχι μόνον-, η πολιτική ηγεσία, εμμένοντας στην πάγια θέση ότι δεν πρέπει να εμπλακεί καμιά βαλκανική χώρα, κ.λπ., θα μπορούσε «να αφήσει ανοιχτό το ενδεχόμενο επανεξέτασης του θέματος, όταν θα έχει αποσαφηνισθεί η κατάσταση». **Τρίτον**, «η Ελλάδα είναι εναντίον κάθε στρατιωτικής επέμβασης στην πρώην Γιουγκοσλαβία και, εν πάση περιπτώσει, είναι αποφασισμένη να αποφύγει η ίδια οποιασδήποτε μορφής στρατιωτική εμπλοκή στα Βαλκάνια». (Σε σχέση με το τρίτο αυτό σημείο του ανακοινωθέντος, ο πρωθυπουργός Κ. Μητσοτάκης δεσμεύθηκε, εφόσον αλλάξουν οι σημερινοί «επιχειρησιακοί όροι και προχωρήσουμε σε πολεμικές επιχειρήσεις», να αποσύρει το «Κουντουριώτης» από την Αδριατική, κα-

θώς και τα ελληνικά πληρώματα των AWACS, με παράλληλο κλείσιμο του αεροδρομίου του Ακτίου).

Πόσο εφικτό το βέτο;

Παραμένει γεγονός ότι, στο πλαίσιο του συμβουλίου των αρχηγών, υπό την προεδρία του προέδρου της Δημοκρατίας Κ. Καραμανλή, διατυπώθηκαν αξιόλογες προτάσεις, τόσο από πλευράς της προέδρου του Συνασπισμού, Μαρίας Δαμανάκη, όσο και από πλευράς της γ.γ. του ΚΚΕ, Αλ. Παπαρήγα. (Κατά κοινή ευτυχή έμπνευση λ.χ., ΣΥΝ και ΚΚΕ πρότειναν τη σύγκληση διαβαλκανικής διάσκεψης ειρήνης). Και ενώ επικροτήθηκε, εκ των πραγμάτων, η κυβερνητική πολιτική σε ό,τι αφορά τις πρόσφατες πρωτοβουλίες του πρωθυπουργού (διάσκεψη της Βουλιαγμένης, ελληνική συμμετοχή στη δραματική συνεδρίαση του σερβικού Κοινοβουλίου της Βοσνίας κ.ά.), δεν έλειψε η κριτική για παλαιότερους κυβερνητικούς χειρισμούς ή η εμμονή στην άποψη ότι η Ελλάδα έπρεπε -και πρέπει- να ασκήσει βέτο στο ΝΑΤΟ, για τη μη συμμετοχή της Τουρκίας στον εναέριο αποκλεισμό της Βοσνίας ή σε οποιαδήποτε άλλη τουρκική συμμετοχή σε νατοϊκές επιχειρήσεις, στο έδαφος της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Η Αλ. Παπαρήγα, ενθουσιωμένη, προφανώς, το παλαιό «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο συνδικάτο», διατύπωσε την άποψη ότι «η Ελλάδα δεν πρέπει να συμπεριφέρεται στην περιοχή ως χώρα-μέλος της ΕΟΚ» (!) ή ως «χώρα-μέλος του ΝΑΤΟ», ενώ η Μαρία Δαμανάκη, σε μια προσπάθεια αποστασιοποίησης από τα συμβαίνοντα γύρω μας -που συνθέτουν, ωστόσο, τη διεθνή αδήριτη πραγματικότητα...- έκρινε ότι το ΝΑΤΟ δεν νομιμοποιείται στο ρόλο του «αυτόκλητου εφαρμοστή των αποφάσεων του ΟΗΕ». (Η μικρή Ελλάδα πήρε μέρος στον πόλεμο της Κορέας, υπό τη σημαία των Ηνωμένων Εθνών... Και όλες οι ως τώρα αποφάσεις για την πρώην Γιουγκοσλαβία -αποφάσεις κατά βάση του ΝΑΤΟ και των ΗΠΑ- είναι και αποφάσεις του ΟΗΕ).

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ «ρεαλισμό» σε ό,τι αφορά τις σχέσεις μας με το ΝΑΤΟ έδειξε, στη σύσκεψη, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, Α. Παπανδρέου, παρά το ότι άσκησε και εκείνος έντονη κριτική στην κυβέρνηση, για τη μη άσκηση βέτο! Ίσως γιατί, ως πρώην πρωθυπουργός και υπουργός Άμυνας, συγκρατεί εκείνο το «Monsieur l' Asterisque» -που του απέδιδαν... (Κάι με αστερίσκους δεν γίνεται πολιτική). Ίσως γιατί θυμάται, πάντοτε, την «ιστορική» δήλωσή του, στη Βουλή (23 Ιανουαρίου 1987), όταν, προς μεγάλη κατάπληξη των βουλευτών του ΠΑΣΟΚ, δήλωνε ότι η παραμονή μας στο ΝΑΤΟ αποτελεί

ώς ένα βαθμό, ενδεχόμενη σύγκρουση Τουρκία. Αλλά για να έλθουμε και σρινά. Ασφαλώς, δεν είναι τυχαία η του, αμέσως μετά το τέλος της σύσκε αρχηγών, ότι «είναι πολύ δύσκολο η να ανακόψει την πολιτική του ΝΑΤ όλες οι άλλες χώρες έχουν συμφων προχωρήσουν προς μια κατεύθυνση

Δεν θέλει ενημέρωση...

ΩΣΤΟΣΟ, ο όποιος «ρεαλισμός» του π του ΠΑΣΟΚ έμελλε να εξατμισθεί, όταν ο πρωθυπουργός προθυμοποιήθηκε να εν τους πολιτικούς αρχηγούς για το 6 Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας Μακεδονίας. Ο κ. Παπανδρέου κατέσφές ότι δεν θέλει ενημέρωση, ούτε «ενλίω» ούτε «κατ' ιδίαν». Και αιτιολόγεί τη στάση του λέγοντας ότι δεν επιθυμεί «άλλοθι» σ' έναν πρωθυπουργό που κατά παράβαση συμφωνηθέντων. Παρ' όλο που ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ δεν μπόρεσε ούτε την πρόεδρο του ΣΥΝ ή τη γ.γ. του ΣΥΝ -που διαφοροποιήθηκαν από τον Αλ. Παπανδρέου- ούτε τους δημοσιογράφους που υπέβαλαν -και υποβάλλουν- σεις, όπως: Τι θα συνέβαινε, κ. πρόεδρε, εδέχεσθo να συζητηθεί το θέμα, διατυπώσo τις δικές σας θέσεις, τον δικό σας αντίλογο, ποια εθνική ζημία θα προέκυπτε, εάν ούσo την ενημέρωση;...

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, όλες οι πληροφορίες γκλίνουν στο ότι οι διαπραγματεύσεις θέμα της FYROM βρίσκονται στην τελεία και ότι, ίσως και μέσα στην εφ' αυτή, να μονογραφηθεί, από τα δύο «πακέτο συμφωνίας» (όνομα και μέγεθος στούντης). Όσο για τους επαγγελματίες φρονες, ούλτρα εθνικόφρονες, κ.ά., (ότι, παρά την οδυνηρή εμπειρία δύο εξακολουθούν να πιστεύουν πως η σωβέξαψη φέρνει ψήφους. Κάποιοι έτσι ενται να φτιάξουν κόμμα. Και κάποιοι ε ότι η «Άνω Μακεδονία» (ή η «Βόρεια Μακεδονία») θα τους χαρίσει την πρωθυπουργοποιημένη δίσκο. Γι' αυτό και αρνούνται την ενημερωθούν.

Αλλά ο πόλεμος μαίνεται

Η ΣΥΣΚΕΨΗ των πολιτικών αρχηγών να έληξε, αλλά ο πόλεμος στα μα πεδία της Βοσνίας εξακολουθεί να ται... Πώς μπορεί να τερματισθεί; βομβαρδισμό «επιλεκτικών σερβικών»; Με τη στρατιωτική επέμβαση κανικών και ευρωπαϊκών στρατευμάτων; Όσοι, στο όνομα του «οικουμενικού και του ευρωπαϊσμού» -της ανάγνωσης «διασωθεί η αντίληψη για πολυεθνική πολυπολιτισμική κράτη»- αποδιέστω συγκεκαλυμμένα, «λύσεις» του αυτού, ασφαλώς δεν γνώρισαν ποτέ κη του πολέμου... Όσοι, αντιθέτως, όνομα των ιδίων αρχών, δέχονται

Βανς - 'Οσυν αποτελεί, σήμερα, τη φικτή λύση, αποδεικνύουν ότι έχουν τη της πραγματικότητας. («'Αλλαι αι των ανθρώπων και άλλαι αι βουλαί ραγμάτων»). Ποιο, όμως, μπορεί να ο επόμενο δήμα, αν το δημοψήφισμα ριακής, μεταξύ των Σέρβων της Βοσ- υποβεί αρνητικό;

ΙΟΙ «διαμορφωτές κοινής γνώμης», ΠΑ, έχουν έτοιμη την απάντηση: «Θα θούν, ασφαλώς –γράφει ο Mark Whi- πο "Νιουσγουϊκ"– κάτι παραπάνω ως 25.000 άνδρες που στείλαμε στη ία, αλλά δεν θα ξεπερνούν ούτε τους από τους 500.000 άνδρες και γυναίκες είλαμε στον Περσικό Κόλπο. Ορισμέ- θρώπινες ζωές θα μπουν, δέβαια, στη ή. Αλλά ο αριθμός των απωλειών στη ι θα απέχει πολύ από την κατακραυγή υνόδενε τους καθημερινούς σάκους των (daily body bags) που έφταναν, εροπορική δάση του Ντόβερ, από το μ».

η κατάληξη: Οι Σέρβοι δεν είναι ενω-

μένοι, όπως ήταν οι Βιετναμέζοι... Το θέμα είναι η ικανότητα μιας ηγεσίας... Ο Κλίντον, ως αρχηγός των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων, μπορεί και να αγνοήσει τις επιφυλάξεις του Πενταγώνου.

ΑΛΛΑ ΕΙΝΑΙ δυνατόν οι «αξίες του ανθρωπισμού» να μετρώνται με ένα νέο αριθμό πτωμάτων («σάκων πτωμάτων») με το αν θα απαιτηθούν –για τη στρατιωτική επέμβαση– 25.000 ή 250.000 στρατού, με το αν η Βοσνία είναι ή δεν είναι Βιετνάμ; Και επειδή η ευρωπαϊκή ενοποίηση δεν είναι σχήμα λόγου, να είναι τυχαίο, άραγε, ότι οι περισσότερες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις αντιτίθενται στη στρατιωτική επέμβαση, διαφορίζοντας τη θέση τους από τα "οράματα" του Κλίντον; Όσο για την Ελλάδα, μπορεί να διώνουμε ακόμη τη «σύγκρουση ανάμεσα στα ιστορικά συναισθήματα και τους τωρινούς καταναγκασμούς», αλλά, επιτέλους –όπως σημειώνει και ο καθηγητής Πάνος Καζάκος– δεν είναι ούτε «πολιτική μυωπία» ούτε... έγκλημα καθοσιώσεως «οι ιστορικοί δεσμοί που ενώνουν τη χώρα μας με τη Σερβία».

ΑΠΕΝΑΝΤΙ στη θέση αυτή, άλλοι αναλυτές υποστηρίζουν ότι «η αποξένωσή μας από την Ευρώπη –λόγω γιουγκοσλαβικού– είναι πλήρης». Ο ισχυρισμός υπόκειται σε επαλήθευση, παρά το γεγονός ότι η πρόσφατη παρέμβαση του πρωθυπουργού στη βοσνιακή κρίση υπήρξε και θετική και ευπρόσδεκτη στην ευρωπαϊκή κοινή γνώμη. Κατά τα άλλα, κανείς, ασφαλώς, δεν νομιμοποιείται να παίζει με τον εθνικισμό και τον στείρο φανατισμό. Άλλο τόσο, όμως, καμιά υπερδύναμη ή ευρωπαϊκή δύναμη δεν νομιμοποιείται όταν υιοθετεί πολιτική «διπλής ηθικής». ('Άλλο το Κουβέιτ, άλλο η Κύπρος! Άλλο οι πατριάρχες της γενοκτονίας, οι Κόκκινοι Χμερ –με τους οποίους «τα βρίσκουμε»...– και άλλο «οι άθλιοι Σέρβοι που πρέπει να τιμωρηθούν οπωσδήποτε»).

ΕΠΙΜΥΘΙΟ: Όποιο και αν είναι το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος της Κυριακής, η λύση βρίσκεται στην παραπέρα πίεση των Σέρβων της Βοσνίας, στα παραπέρα (σκληρότερα) οικονομικά και άλλα μέτρα, αλλά όχι στη στρατιωτική επέμβαση.

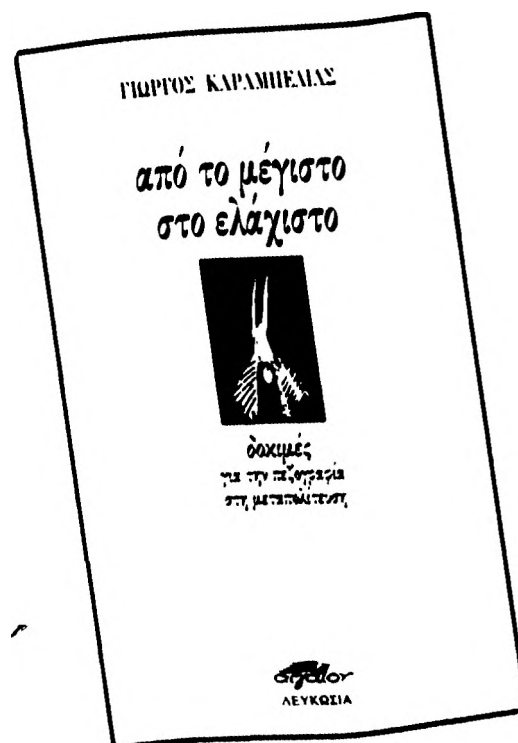
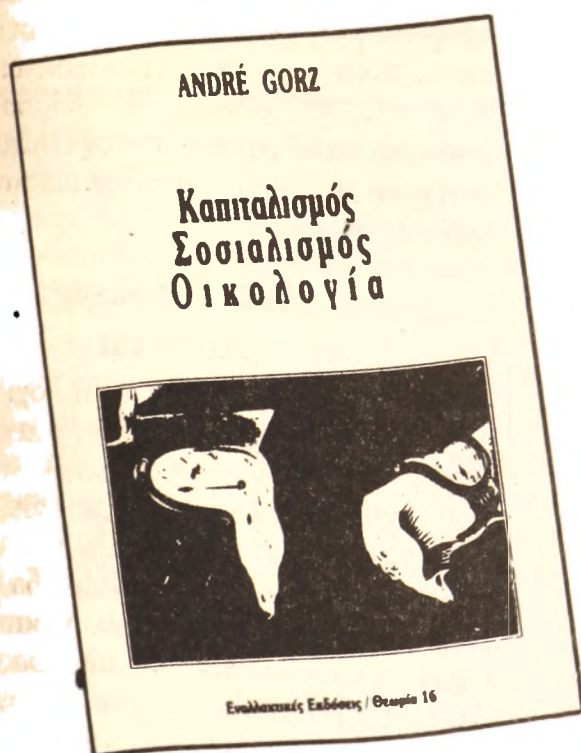
ANTHΩP

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΑΘΗΝΑ: Θεμιστοκλέους 37, τηλ. 36.26.319, fax 36.39.930

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Αρμενοπούλου 24, τηλ. (031) 20.23.49

Αποκλειστική διάθεση: Κοινοπρακτική Ε.Π.Ε. Ιπποκράτους 68, τηλ. 36.20.647, 36.46.202

ΥΠΟΘΕΣΗ ΓΡΥΛΛΑΚΗ & ΣΙΑ – έκτακτο δελτίο

Η υπόθεσή του παρακρατικού δικτύου των υποκλοπών με εγκέφαλο τον «στρατηγό» του κ. Μητσοτάκη θυμίζει πλέον την ατμόσφαιρα που, πριν από 4 χρόνια, κυριαρχούσε στην κοινή γνώμη και που συμπυκνώθηκε στην παραπομπή του Α. Παπανδρέου για το σκάνδαλο Κοσκωτά.

Οι αποκαλύψεις για τους «κοριούς» της Ν.Δ. παίρνουν της έκτασης της χιονοστιβάδας κάθε μέρα που περνάει, έτσι που η υπόθεση υπερβαίνει τα μεγέθη μιας δεκαπενθήμερης έκδοσης, όπως το *Αντί*.

Στο κύκλωμα εμπλέκονται πλέον ανώτατοι αξιωματικοί της ΕΛΑΣ, όπως ο υπαρχηγός της Νησιτάκης, τον οποίο, κατά πληροφορίες, ο υπεύθυνος επί διετία των επικοινωνιών του κ. Μητσοτάκη και «βοηθός» της ομάδας Γρυλλάκη Δ. Καμηλαράκης κατονόμασε στην κατάθεσή του ως γνώστη ορισμένων δραστηριοτήτων της ομάδας Γρυλλάκη.

Την ίδια μέρα όμως, δηλαδή την προηγούμενη Τρίτη 11 Μαΐου, ενώ ο κ. Μαγγίνας επέμενε να κάνει τον «Κινέζο» για τις σχέσεις και τις ιδιότητες του Γρυλλάκη στο άμεσο πρωθυπουργικό «περιβάλλον», ο κ. Γκελεστάθης, υπουργός Δημόσιας Τάξης, έδειξε ότι η κυβέρνηση προσπαθεί να έχει μια διπλή τακτική.

Συγκεκριμένα, ο εκλεκτός του κ. Μητσοτάκη υπουργός, μιλώντας στη Βουλή, αποκάλυψε, μετά από 17 ολόκληρες ημέρες αποκαλύψεων, δύο πράγματα: Πρώτον, ότι ο Γρυλλάκης και η ομάδα του δεν είναι φαντάσματα, αλλά, αντίθετα, υπαρκτοί παράγοντες «προστασίας» της Ν.Δ. από τις υποκλοπές που οργάνωνε... το ΠΑΣΟΚ (ούτε λίγο ούτε πολύ, ο κ. Γκελεστάθης διάβαζε στη Βουλή το υπόμνημα που έχει δώσει στον εισαγγελέα ο σημερινός σύμβουλος ασφαλείας και άμυνας του πρωθυπουργού Ν. Γρυλλάκης!). Το δεύτερο που αποκάλυψε ο κ. Γκελεστάθης ήταν η ανοησία της κυβέρνησης μπροστά στο μίγμα πανικού και αδιεξόδου που χαρακτηρίζει τη συμπεριφορά της: πώς είναι δυνατόν δύο μόλις ημέρες πριν ο κ. Μητσοτάκης να λέει από τη βλαχοδημαρχική περιοδεία του στο Άργος ότι η «υπόθεση» αυτή είναι «ενός συγκεκριμένου» ανθρώπου, και μάλιστα «υπόδικου», και ο υπουργός του να αφήνει, πονηρά τάχα, να ανοίγει ο δρόμος της «περιορισμένης αποδοχής» της υπόθεσης από την κυβέρνηση.

Σε αυτά θα δώσει απάντηση, ελπίζουμε, η Δικαιοσύνη, πιστεύοντας ότι κάτι «πραξικοπήματα» που επιχειρούν πάσης φύσεως και παντός βαθμού παρατρεχάμενοι της «οικογένειας» στους κόλπους της δεν θα περάσουν. Και θα κληθεί ο κ. Μητσοτάκης να δώσει εξηγήσεις – όπως, π.χ., αν τον κ. Γρυλλάκη τον ξέρει από το '65, οπότε, εν μέσω «αποστασίας», τον τοποθέτησε στην ΚΥΠ.

Α.Ξ.

ΕΑΒ: «Υπόδειγμα»
νεοφιλελευθερισμού

Η σπάταλη –καθότι κρατική– ΕΑΒ το 1991 είχε ζημιές 1,3 δισ. Εγκαταστάθηκε λοιπόν η «Λόκχεντ» για να την κάνει κερδοφόρα. Πράγματι, το 1992, οι ζημιές της ΕΑΒ πενταπλασιάστηκαν στα 6,02 δισ.! Αποτέλεσμα: ο δ/ντής οικονομικών υπηρεσιών καταγγέλλει δημοσίως τη «Λόκχεντ» ότι μεθοδεύει αλλοίωση στοιχείων του ισολογισμού, αφού η σύμβαση που έχει υπογράψει την δεσμεύει στο να καταστήσει κερδοφόρα την επιχείρηση. Το αστείο είναι ότι η «Λόκχεντ» απαιτεί και πριμ 2,5 δισ.!

Άλλο δείγμα νεοφιλελευθερισμού, στην ίδια επιχείρηση: Η σύμβαση με τη «Λόκχεντ» είχε όρο ότι η εγκατάστασή της στην ΕΑΒ θα γινόταν αφού εκδιδόταν απόφαση για μια επίδικη διαφορά (ποσό που διεκδικούσε η ΕΑΒ από την αμερικανική εταιρεία). Η εγκατάσταση της «Λόκχεντ» έγινε πριν από την έκδοση απόφασης. Οι ευθύνες επιρρίπτονται στον κ. Παλαιοκρασσά. Αυ-

τός απαντά ότι προχώρησε στην εγκατάσταση της «Λόκχεντ» αφού πρώτα πήρε γνωμάτευση από το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. Όμως η γνωμάτευση έχει ημερομηνία 27 Φεβρ. 1992 και η «Λόκχεντ» εγκαταστάθηκε ήδη από τον Ιούνιο '91.

Οπότε ο φίλος του Πρωθυπουργού και νυν έλληνας επίτροπος στην ΕΟΚ «έκλεισε το μάτι»: η απόφαση, είπε, για την ανάθεση της διοίκησης της ΕΑΒ στη Λόκχεντ ελήφθη σε σύσκεψη στο Μέγαρο Μαξίμου, αμέσως μετά την επιστροφή του κ. Μητσοτάκη από το ταξίδι του στην Αμερική.

Οπότε...

Χ.Κ.

Ν. Γαλανός: «λοιπός οπλίτης»

«Πανδημοκρατικό προσκλητήριο» σε «στρατιώτες απλούς» απηύθυνε την Τρίτη από τη Βουλή ο μέχρι την Τετάρτη βουλευτής Β' Πειραιά του ΣΥΝ.

Φαίνεται ότι ο κατήγορος του ΣΥΝ στο Ειδικό Δικαστήριο έχει εξασφαλίσει κάποια

ΠΑΝΑΓΗΣ
ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ

Ο θάνατος του Παναγή Παπαληγούρα τη Τετάρτη 5/5 συγκίνησε το σύνολο του πολιτικού μας κόσμου. Γιατί το πρόσωπό του εικόνιζε μια σπάνια περίπτωση πολιτικού που συνδύαζε τη διεισδυτική ματιά, την παιδεία που δεν χρειαζόταν να επιδειχθεί και το ξεχωριστό ήθος. Η ουσιαστική απόσυρσή του περισσότερο από δέκα χρόνια –χρόνια κατά τα οποία συντελέστηκαν δραματικές μεταλλάξεις στην ελληνική κοινωνία– θα νόμιζε κανείς έφτανε για να ξεχαστεί ο Παναγής Παπαληγούρας. Όμως όλοι εγγνώριζαν ότι επρόκειτο για έναν εξαιρετικό πολιτικό και οι πολλοί θα αισθάνθηκαν φτωχοί την περασμένη Πέμπτη, ημέρα της κηδείας του. Ο Π. Παπαληγούρας είχε κάμει πολύ καλό σπουδές στην Αθήνα και τη Γενεύη και πόνος ενεργοποιήθηκε στην πολιτική. 10 φορές εξελέγη βουλευτής και άλλες τόσες κατέλαβε υπουργική θέση. Στη δικτατορία πιάστηκε και διώχθηκε, αλλά συνέχισε με τον τρόπο του να πολεμά για την αποκατάσταση της Δημοκρατίας. Ήταν στενός συνεργάτης του Κ. Καραμανλή, όμως διαφώνησε μαζί του δεν δίστασε να διαχωρίσει τη θέση του και να επιδιώξει ξεχωριστή πολιτική δραστηριότητα. Αμέσως μετά τη μεταπολίτευση, ο Π. Παπαληγούρας δούλεψε δραστήρια για το οικονομικό εκσυγχρονισμό της χώρας και τότε δέχθηκε απηνείς διαβολές και του απέδωσαν τη μομφή της «σοσιαλμανίας». Είχε αρκετές δημοσιεύσεις και άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά. Το *Αντί* στέλνει τα θερμά του συλλυπητήρια στην οικογένειά του.

υπόσχεση από την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ: λίστες του μπορεί να φιγουράρει σαν «λοιπός δημοκράτης», «λοιπός οπλίτης» ένα είδος ανάπηρης, νεκραναστημένης «Δημοκρατικής Συμπαράταξης».

Ουδέν περίεργον. Για την μετατόπιση τα άλλοτε «πούρου» κομμουνιστή στις τάξεις του ΠΑΣΟΚ απαιτείται κάποιο ανάλογο «ήθος». Και αυτό το έχει ο κ. Γαλανός: μίλησε χθες για «εφιαλτική ιστορία της καθαρσης» και για «παρά φύσιν» συνεργασία Ν.Δ.-ΣΥΝ το '89.

Επί μήνες ολόκληρους ήταν κατήγορος ακριβώς στην κορυφαία των δικών της καθαρσης και ούτε μια στιγμή δεν διανοήθηκε να παραιτηθεί – βλέπετε η διείχε ακροαματικότητα και αν σκεφτούμε το «Κ 29» την μετέδιδε ολόκληρη, καταλαβαίνουμε γιατί και για ποιους παρέμεινε ο Ν. Γαλανός.

“ΑΛΛΗ ΓΡΑΜΜΗ ΕΧΟΥΜΕ ΤΩΡΑ”

Αυτός ήταν ο τίτλος του εξώφυλλου του ΑΝΤΙ, έναν περίπου χρόνο πριν, τις ημέρες που η ΑΓΕΤ πουλήθηκε στην «Καλτσεστρουότσι». Τα όσα διαμείβονται κατά τη διαδικασία διερεύνησης της υπόθεσης αυτής από τη σχετική Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής φαίνεται να δικαιώνουν εκείνον τον τίτλο.

Μια σειρά «παρατυπίες» έχουν ήδη έλθει στο φως. Όπως ότι η όλη διαδικασία χειρισμού της πώλησης αποτέλεσε αποκλειστικό προνόμιο του διοικητή της Εθνικής κ. Βρανόπουλου, με αδρανοποίηση όλων των τυπικά αρμόδιων οργάνων της Τράπεζας. Ότι η Εθνική είχε δεσμευθεί να καταθέσει προσφορά μόνο με την Καλτσεστρουότσι. Ότι σε έγγραφο του Υποδιοικητή της Εθνικής, της 17ης Φεβρουαρίου 1992, προς την ανταγωνίστρια της Καλτσεστρουότσι, την ιταλική Ιταλτσιμέντι, αναφερόταν ότι ο Υποδ/τής δεν μπορεί να συναντηθεί με εκπροσώπους αυτής της Εταιρείας διότι υπάρχει δέσμευση της Εθνικής από την κοινοπραξία της με την Καλτσεστρουότσι – και αυτή η απάντηση προς την Ιταλτσιμέντι δίνεται πριν ανοιχτούν οι προσφορές, πράγμα που ενισχύει τις απόψεις για το «σικέ» της πώλησης της ΑΓΕΤ.

Και έρχεται και ο κ. Ανδριανόπουλος και καταθέτει στην Εξεταστική ότι η τελική απόφαση ελήφθη με πράσινο φως από τον κ. Μητσοτάκη στις αρχές Δεκεμβρίου 1991. Πολλά όμως θα μπορούσε να πει ο κ. Μπρατσιώτης, ο οποίος είχε και εδώ προσφέρει τις υπηρεσίες του...

Χ.Κ.

Το πάντα γνωστό FBI

Και αιφνιδίως, εν μέσω μιας κολοσσιαίας κυβερνητικής κρίσης με αφορμή τη δημοσιοποίηση του κυκλώματος των υποκλοπών, η άλλη πλευρά του Ατλαντικού έβγαλε στην επιφάνεια κατασκοπία εις βάρος της και επ' ωφελεία, υποτίθεται, της ελληνικής κυβέρνησης. Ο ελληνοαμερικανός πράκτορας Στηβ Λάλας, υπάλληλος στην εδώ αμερικανική πρεσβεία, συλλαμβάνεται και κατηγορείται ότι παραδίδει σε στρατιωτικό, αξιωματούχο της ελληνικής κυβέρνησης, απόρρητα έγγραφα σχετικά με το γιουγκοσλαβικό, την Τουρκία, την εσωτερική πολιτική κατάσταση κ.λπ.

Οι δύο υποθέσεις συνδέονται μόνο στη λογική της νοσηρής παραπληροφόρησης, στην οποία καιρό τώρα και με σύστημα επιδίδεται ο κ. Μάνος, ο οποίος «είδε» σύνδεση των υποκλοπών με την κατασκοπία

και σχέδιο αποσταθεροποίησης της κυβέρνησης (καλύτερα θα ήταν να μας εξηγήσει πώς και γιατί ενέκρινε το δάνειο για βατραχοκαλλιέργεια του «αρχικοριού» Μαυρίκη – αυτό είναι θέμα της αρμοδιότητάς του). Οι πολιτικές προεκτάσεις βεβαίως της υπόθεσης Λάλα κάθε άλλο παρά ανύπαρκτες είναι, και στην εκτίμησή τους θα πρέπει να ληφθεί υπόψη μια παράδοση έλλειψης «συντονισμού» των διαφόρων κέντρων που επηρεάζουν ή και καθορίζουν την αμερικανική πολιτική. Ως προς αυτό, ο κ. Μητσοτάκης θα έπρεπε να ήταν πιο προσεκτικός στην ερώτηση που του απηύθυνε ο κ. Χατζηνικολάου κατά τη συνέντευξη που του παρέθεσε στο ΜΕΓΑ την Τρίτη 5 Μαΐου: ο δημοσιογράφος ρώτησε τον κ. Μητσοτάκη αν η αποκάλυψη της κατασκοπίας (και με δεδομένο ότι αυτή ήταν γνωστή κάποιο καιρό πριν) έγινε συνειδητά από τους Αμερικανούς τις ημέρες που στην Αθήνα συνεκαλείτο η Διάσκεψη για τη Βοσνία – διάσκεψη που μπορεί να δυσαρέστησε ορισμένους εκ των αμερικανών επισήμων... Και ο κ. Μητσοτάκης απέρριψε διαρρηδην αυτό το ενδεχόμενο.

Όμως δεν είναι μόνον η πολιτική πλευρά που ενδιαφέρει στην υπόθεση αυτή. Θυμίζοντας τις παλιές καλές ημέρες του FBI επί Έντγκαρ Χούβερ, αμερικανοί πράκτορες υπέβαλαν σε ανάκριση μέσα στην αμερικανική πρεσβεία της Αθήνας τη σύζυγο του Λάλα: η ανάκριση περιελάμβανε και «ορό αλήθειας» στην κ. Λάλα η οποία διανύει τον έβδομο μήνα της κύησής της.

Η ελληνική κυβέρνηση ερωτάται: μήπως εκτός της κουραστικής απάντησης που δίνει συνέχεια όταν ερωτάται γι' αυτή την απόφαση (: «ενημερωνόμαστε») σκέφτεται να προβεί σε κάποια ενέργεια για την ανάκριση αυτή;

Χ.Κ.

ΔΕΗ: Σαλαμοποίηση

Όλα δαίνουν καλώς στη ΔΕΗ μετά την καρατόμηση των Βολουδάκη - Ξανθόπουλου. Όλα δαίνουν κατά τις επιθυμίες του κ. Μητσοτάκη, ο οποίος φρόντισε μέχρι τώρα όσο μπορούσε να αναλάβουν «φίλοι» του τις νέες μονάδες ΔΕΗ με το σύστημα ΒΟΟ. Βεβαίως, μετά την κατά κράτος υποχώρησή του στη Βοι από το έργο της ΔΕΗ στο Λαύριο και την προαναγγελία του για την επαναπροκήρη του διαγωνισμού, είναι αμφίβολο κατά πόσον θα «προκάμει» να κάνει τις εκδουλεύσεις για τις οποίες κατηγορείται και ως προς τις οποίες, μήνες τώρα, δεν έκανε ούτε μια μονοφραστική έστω δήλωση...

Όμως τα έργα της ηλεκτροπαραγωγής π.θ. θα μπορούσαν να αναλάβουν γνωστοί κο ημέτεροι δεν είναι μόνον ένα. Και για να τελεσφορήσει η εκδούλευση χρειάζεται προετοιμασία. Αυτό έχει αναλάβει η νέα διοίκηση της ΔΕΗ. Πριν τρεις ημέρες, π. αποφάσισε να χωριστούν οι Δ/νσεις Παραγωγής και Μεταφοράς και να καταργηθεί η Δ/νση Ανάπτυξης. Η τελευταία αναλαμβάνει τη σχεδίαση και μελέτη των νέων μονάδων της ΔΕΗ. Φαίνεται πως δεν υπάρχει πλέον λόγος η ΔΕΗ να κατασκευάζει και να είναι ιδιοκτήτης σε νέες μονάδες.

Για να δούμε όμως αν ο κ. Έδερτ «πεισθεί» ότι οι «φίλοι» του Πρωθυπουργού μπορεί να δώσουν ρεύμα φθηνότερο...

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ

Το Γ' Ετήσιο Συνέδριο Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής και Άμυνας οργάνων στην Αθήνα (12-13 Μαΐου) το Ελληνικό Ίδρυμα Αμυντικής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ) με θέμα «Ελληνοτουρκικές σχέσεις: Τάσεις και προοπτικές», στο κεντρικό αμφιθέατρο του ΕΒΕΑ (Ακαδημίας 7) Διεθνολόγοι, ειδικοί επιστήμονες, δημοσιογράφοι και πολιτικοί θα αναλύσουν και θα συζητήσουν όλο το φάσμα των ελληνοτουρκικών σχέσεων στη σημερινή συγκυρία, τις στρατηγικές αντιμετώπισης, τη σημερινή εσωτερική κατάσταση στην Τουρκία και τη διεθνή της σχέση.

Σε συνθήκες όπου η ελληνική εξωτερική πολιτική δείχνει να συνέρχεται κάπως απ' τη μονομερή της προσκόλληση στο «Σκοπιανό πρόβλημα», το Συνέδριο του ΕΛΙΑΜΕΠ έρχεται και να υπενθυμίσει και να τονίσει τα ουσιαστικά προβλήματα.

ΗΛΙΑΣ ΚΑΤΡΙΒΑΝΟΣ

Την Τετάρτη 5 / 5 πέθανε ο τέως υφυπουργός Εσωτερικών και βουλευτής του ΠΑΣΟΚ, Ηλίας Κατριβάνος. Ο Ηλίας Κατριβάνος, που είχε σπουδάσει νομικά, έλαβε μέρος στον πόλεμο της Αλβανίας και, στην Κατοχή, αγωνίστηκε στις γραμμές του ΕΛΑΣ. Μετά την απελευθέρωση πολιτεύθηκε με τον στρατηγό Πλαστήρα και τον Γ. Παπανδρέου. Μετά τη μεταπολίτευση, το 1977, εξελέγη βουλευτής του ΠΑΣΟΚ.

Διακρίθηκε για το σεμνό και ήπιο τόνο του στην πολιτική του σταδιοδρομία.

Το Αντί συλλυπείται θερμά την οικογένεια του Ηλία Κατριβάνου.

Η «υπόθεση Μαυρίκη» έγινε υπόθεση Μητσοτάκη

του Χρ. Κυριαζή

1 «Μείζον πολιτικό θέμα δεν έχει δημιουργηθεί. Είναι ένα θέμα συγκεκριμένο, που αφορά έναν συγκεκριμένο άνθρωπο, που δεν θέλω να τον χαρακτηρίσω, που το ερευνά η Δικαιοσύνη. Μείζον πολιτικό θέμα δεν παύει».

Κ. Μητσοτάκης, Τετάρτη, 28-4-1993, σχετικά με την υπόθεση Γρυλλάκη - Μαυρίκη - υποκλοπών).

2 «Η Δικαιοσύνη έχει επιληφθεί του θέματος. Το θέμα δεν είναι πολιτικό. Ένας άνθρωπος, μέχρι στιγμής, έχει δρεθεί, ο οποίος έχει κάνει καταγγελίες. Ο άνθρωπος αυτός χαρακτηρίζεται ο ίδιος από τις ομολογίες του και αυτή την ώρα είναι πρόδικος για απάτη και για εκδίαση και συλακισμένος. Το να πιστεύουν μερικοί ότι μπορεί να δημιουργηθεί πολιτικό θέμα με τη μαρτυρία αυτού του ανθρώπου δεν είναι καθόλου σοβαρό».

Κ. Μητσοτάκης, Κυριακή 9 Μαΐου 1993, σχετικά με την ίδια υπόθεση).

Για τον Πρωθυπουργό της χώρας λοιπόν η υπόθεση των υποκλοπών δεν είναι πολιτικό θέμα. Μόνον που η ύπαρξη μείζονος πολιτικής κρίσης στην κυβέρνηση πιστοποιείται, ακριβώς όταν ο Πρωθυπουργός της κάνει εκτιμήσεις για μία υπόθεση τέτοιας εμβέλειας, οι οποίες βρίσκονται σε ριζική και ανεπανόρθωτη αναντιστοιχία με την αντίληψη σχεδόν της κοινής γνώμης. Και μάλιστα αυτή η είζων κρίση στην κυβέρνηση θαθαίνει όταν ο κ. Μητσοτάκης όχι μόνον δεν τήρησε στοιχειωδώς τους κανόνες της νομιμότητας, μην απαπέμποντας την υπόθεση στη Δικαιοσύνη όταν, προ διετίας, έλαβε γνώση, αλλά και ταν, σήμερα, προβαίνει σε χαρακτηρισμούς αντίστοιχου προσώπου στην υπόθεση αυτή (Χρ. Μαυρίκης) οι οποίοι συνι-

στούν συνειδητά βίαιη επέμβαση του αρχηγού της κυβέρνησης στη Δικαιοσύνη και τις διαδικασίες της που έχουν τεθεί σε κίνηση.

Δικαστικά και άλλα «παράδοξα»

Αδίαστα, οι αντιδράσεις αυτές του κ. Μητσοτάκη μπορούν να ερμηνευθούν ως τεκμήρια παραδοχής της δικής του ανάμιξης στην υπόθεση, αφού προδίδουν σαφή επέμβασή του σε μία σημαντικότερη πολιτική υπόθεση, επέμβαση η οποία γίνεται με προφανή σκοπό «απο-πολιτικοποίησης» των ενεργειών και διασυνδέσεων ενός δικτύου, την ύπαρξη του οποίου ο ίδιος ο σύμβουλός του εξ απορρήτων Ν. Γρυλλάκης παραδέχεται πλέον επισήμως. Ασφαλώς δεν είναι η πρώτη φορά που ο κ. Μητσοτάκης δεν αρκείται στους «δικούς του» ανθρώπους στη Δικαιοσύνη και, ανασφαλής, επεμβαίνει προσωπικά σε υποθέσεις που δεν τον συμφέρουν. (Πολύ διδακτική από αυτή την άποψη είναι η υπόθεση Μπρατσιώτη που εκδικάζεται τις ίδιες αυτές ημέρες...) Μόνον που αυτή τη φορά η επέμβαση του αρχηγού της Ν.Δ. και της κυβέρνησης δεν αφορά σε υπόθεση τύπου... Σκυφτούλη.

Τρεις εβδομάδες τώρα, και η κοινή γνώμη βλέπει να εκτυλίσσεται μπροστά της μία ιστορία, με πυρήνα της το κέντρο της εξουσίας και διακλαδώσεις που ιχνογραφούν αδρότατα τους «διαδρόμους» που συνιστούν το δίκτυό της. (Φυσικά δεν πρόκειται για το «ατελέσφορο», ενίοτε, νόμιμο θεσμικό δίκτυο.) Και φαίνεται ότι αυτό το δίκτυο έχει από όλα: από τη ληστεία των ΕΛ.ΤΑ. στο Αιγάλεω μέχρι τη μαφία της νύχτας, την «τρομοκρατία», το εμπόριο όπλων και τη συνδρομή βιομηχάνων στον Ιλιέσκου της Ρουμανίας. Ένα δίκτυο για όλες τις δουλειές, με σφραγίδα του την ανομία και την πολιτική διαφθορά ως μέσων οικοδόμησης

«ασφαλών» όρων επιτυχίας μιας πολιτικής ηγεσίας σε ένα σαπισμένο πολιτικό σύστημα.

Την τρίτη εβδομάδα εκτύλιξης αυτής της δύσοσμης ιστορίας έχουν συμβεί πολλά και έχουν συσσωρευθεί τόσα στοιχεία που μπορεί εύλογα να προβλέψει κανείς ότι απαιτείται υπολογιστής γιγαντιαίων «μεγαμπάιτς» για να μπορέσουν να ταξινομηθούν. Πολλά όμως από όσα συνέβησαν και συμβαίνουν σε αυτή την υπόθεση ανθίστανται στη λογική που διαθέτει ένας «μέσος πολίτης» και ταιριάζουν μόνο στη λογική αυτών που έχουν την κορυφαία πολιτική διαχείριση της υπόθεσης και των πάσης φύσεως και βαθμού βοηθών τους σε διάφορους μηχανισμούς.

Και πρώτα απ' όλα, ο φερόμενος ως εγκέφαλος του νεοδημοκρατικού δικτύου υποκλοπών, σύμβουλος σε θέματα άμυνας και ασφάλειας του κ. Μητσοτάκη, ο και Κυπατζής Ν. Γρυλλάκης 15 ημέρες μετά την αποκάλυψη της υπόθεσης δεν έχει καν κληθεί να καταθέσει στον Εισαγγελέα κ. Ζορμπά, ενώ ο αρχικοριός Μαυρίκης είναι ήδη προφυλακισμένος με βάση όχι τη μήνυση που έχει κάνει ο Ν. Γρυλλάκης. Οι δικαστικές αρχές επέδειξαν αξιοσημείωτη ευαισθησία στην υπόθεση αυτή και επεξέτειναν αυτεπαγγέλτως τη σχετική προκαταρκτική εξέταση σε άλλες πτυχές, με αποτέλεσμα ο Μαυρίκης να διωχθεί για λόγους άλλους, πέραν αυτής καθ' αυτήν της μήνυσης Γρυλλάκη! Η δίωξη κατά Μαυρίκη και η σύλληψή του έγιναν με τέτοια σπουδή μάλιστα που ο διωκόμενος και συλληφθείς δεν είχε καν κληθεί να καταθέσει στην προκαταρκτική εξέταση που διενεργούσε ο αντεισαγγελέας Δ. Παπαγγελόπουλος μετά από εντολή του Εισαγγελέα Πρωτοδικών Γ. Κολιοκώστα. Μια ενδιαφέρουσα «αλληλογραφία» υπάρχει πριν την άσκηση αυτής της δίωξης μεταξύ του Προέδρου του Αρείου Πάγου (και του Ειδικού Δικαστηρίου) Β. Κόκκινου και του Προϊσταμένου της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Αθ.

Μητσοτάκης και θυγάτηρ. Τους καταλογίζονται σοβαρότατες πολιτικές ευθύνες για το θέμα των υποκλοπών

Ανδρεουλάκου (αναμεμιγμένου στην εκδικαζόμενη υπόθεση SKY - Μπρατσιώτη): στις εφημερίδες της 4ης Μαΐου, μια ημέρα μετά τη δημοσιοποίηση της συνομιλίας Μαυρίκη - Ντ. Μπακογιάννη –στην οποία η υπουργός Πολιτισμού και κόρη του Πρωθυπουργού φέρεται να λέει στον αρχικοριό ότι «γνωρίζει» και «εκτιμά» τη δουλειά του–, γράφεται ότι ο κ. Κόκκινος υποδεικνύει έμμεσα στον κ. Ανδρεουλάκο να κινηήσει τη διαδικασία σε βάρος του Χρ. Μαυρίκη και κατά των εφημερίδων που δημοσιοποίησαν την υπόθεση των υποκλοπών. Την ίδια σχεδόν στιγμή, ο Εισαγγελέας Αρείου Πάγου κ. Πλαγιαννάκος απευθύνεται στους Προϊστάμενους της Εισαγγελίας Εφετών και του Εφετείου με το ερώτημα της εκ μέρους τους εξέτασης του ενδεχόμενου να συγκληθεί η Ολομέλεια Εφετών και να ορίσει για την υπόθεση εφέτη-ανακριτή λόγω της σημασίας της υπόθεσης και του εύρους της – διαδικασίας που πρόσφατα είχε ακολουθηθεί για το σκάνδαλο Κοσκωτά. Σχετικά δε με το αίτημα αυτό του κ. Πλαγιαννάκου ο και πείραν έχων από την υπόθεση Κοσκωτά κ. Αλ. Κατσαντώνης δηλώνει ότι αυτό, δηλ. η σύγκληση της Ολομέλειας Εφετών, είναι το πρώτο βήμα για συγκρότηση... Ειδικού Δικαστηρίου.

Τελικώς, ετελεσφόρησε μόνο το διάδημα του κ. Κόκκινου. Όμως φαίνεται πως αυτό δεν ήταν αρκετό ούτε αρεστό: τη στιγμή που σύρονταν αυτές οι γραμμές ο Προϊστάμενος της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Αθ. Ανδρεουλάκος επιχειρεί να διακοπεί η προκαταρκτική διαδικασία στην Εισαγγελία Εφετών πριν εντοπισθούν ποινικές ευθύνες συμμετόχων του Μαυρίκη και να μεταφερθεί η υπόθεση στο Πρωτοδικείο· και ο κ. Πλαγιαννάκος επιμένει πάλι στην ανάγκη σύγκλισης

της Ολομέλειας Εφετών. Ο κ. Φώτης Κουδέλης θα δηλώσει μετά τη σύλληψη Μαυρίκη: «Εγείρεται *καχυποψία για έλλειψη συντεταγμένης συμπεριφοράς των δικαστικών αρχών*»· ενώ για τη «γρήγορη προώθηση» των διαδικασιών δάσει της μηνύσεως Γρυλλάκη που κατέληξαν στη σύλληψη Μαυρίκη ο βουλευτής του ΣΥΝ θα κρίνει ότι η απόφαση αυτή «εγείρει ανησυχίες *δυσπιστίας και καχυποψίας για το ρόλο της εισαγγελικής αρχής*». Ας πούμε παρενθετικά, σχετικά με αυτή την αποτελεσματικότητα των δικαστικών αρχών στη μήνυση Γρυλλάκη, ότι κάποιο άλλο υπόμνημα, που έχει σταλεί στον Εισαγγελέα από τον Ιανουάριο σχετικά με τις δραστηριότητες ενός «όμορου» προς τον καταγγελλόμενο από τον Μαυρίκη παρακρατικού μηχανισμού, νεοδημοκρατικής πάλι εμπνεύσεως, ακόμα περιμένει να έλθει η σειρά του για να εκτελεσθούν τα δέοντα: πρόκειται για υπόμνημα του άλλοτε «γνωστού» του κ. Γρυλλάκη και αναμιγμένου σε διάφορες σκοτεινές ιστορίες, όπως τη δολοφονία Κοέν, Β. Δαναλάτου...

Τα παράδοξα όμως αυτής της ιστορίας είναι πάρα πολλά. Ο αρχηγός της ΕΛ.ΑΣ. κ. Λαμπαδιάρης δεν είχε κανένα πρόβλημα να δηλώσει ότι για την άδεια οπλοφορίας του Μαυρίκη «ίσως έγινε κάποιο τηλεφώνημα, κάποια προσωπική παρέμβαση» και ότι ένας «συνεργάτης» του Μαυρίκη (στις υποκλοπές, εννοείται), ο υπαστυνόμος Σωκρ. Μπαζίκος –ο οποίος, μάλιστα από 31/12/90 μέχρι δυο χρόνια μετά, τις 5/11/92, υπηρέτησε στην ασφάλεια του Πρωθυπουργού– «μου είπε ότι δεν έχει καμιά ανάμιξη και δεν γνωρίζει τίποτα για την υπόθεση» (ούτε γάτα ούτε ζημιά δηλαδή). Όσο για τις πλαστές ταυτότητες που χρησιμοποιούσε ο Μαυρίκης, ο εκλεκτός του κ. Μητσοτάκη

Υπ. Δημόσιας Τάξης Ν. Γκελεσάτης ε
 ότι «δεν διαπιστώθηκε ακόμη αν είναι π
 στή...» και εν πάση περιπτώσει θα διαλ
 κανθεί το θέμα από την... εισαγγελική α
 (είδατε τι καθυστέρηση έχει μερικές φορί
 μηχανισμός ασφάλειας και τάξης, αν
 γκριθεί μάλιστα με την ταχύτητα
 ενεργεί, πάλι μερικές φορές, ο δικαστ
 μηχανισμός;). Εννοείται βεβαίως ότι
 στις ενέργειες της Δικαιοσύνης για την υ
 θεση Μαυρίκη-Γρυλλάκη και στις καθυ
 ρήσεις ενεργειών των μηχανισμών «δη
 σίας τάξης» η κυβέρνηση, όπως λέει και
 Μαγγίνας, δεν έχει κανένα σχόλιο μα
 «δεν αφορούν την κυβέρνηση».

Αντιθέτως, την αφορούσε το υπηρεσιακό διαβατήριο που είχε εκδοθεί από το ΥΠΕ. Ο εκπρόσωπος του κ. Μητσοτάκη το επιβαίωσε, υποβάθμιζε στη συνέχεια τη σημασία του ως εγγράφου και στο τέλος δήλωσε άγνοια των λόγων κ.λπ. που εκδόθηκε. Φιντίσε ο κ. Γρυλλάκης όμως να έχει βοηθήσει τον κ. Μαγγίνα, όταν δήλωνε ότι τα τέλη που έκανε στο Λονδίνο με τον κατά τα άλλα περίπου άγνωστο του Χρ. Μαυρίκη το έκανε για λόγους που είχαν σχέση με τη δουλειά που έκανε ο Μαυρίκης για την ασφάλεια των επικοινωνιών του κ. Μητσοτάκη!

Το παρακράτος ως μαφία

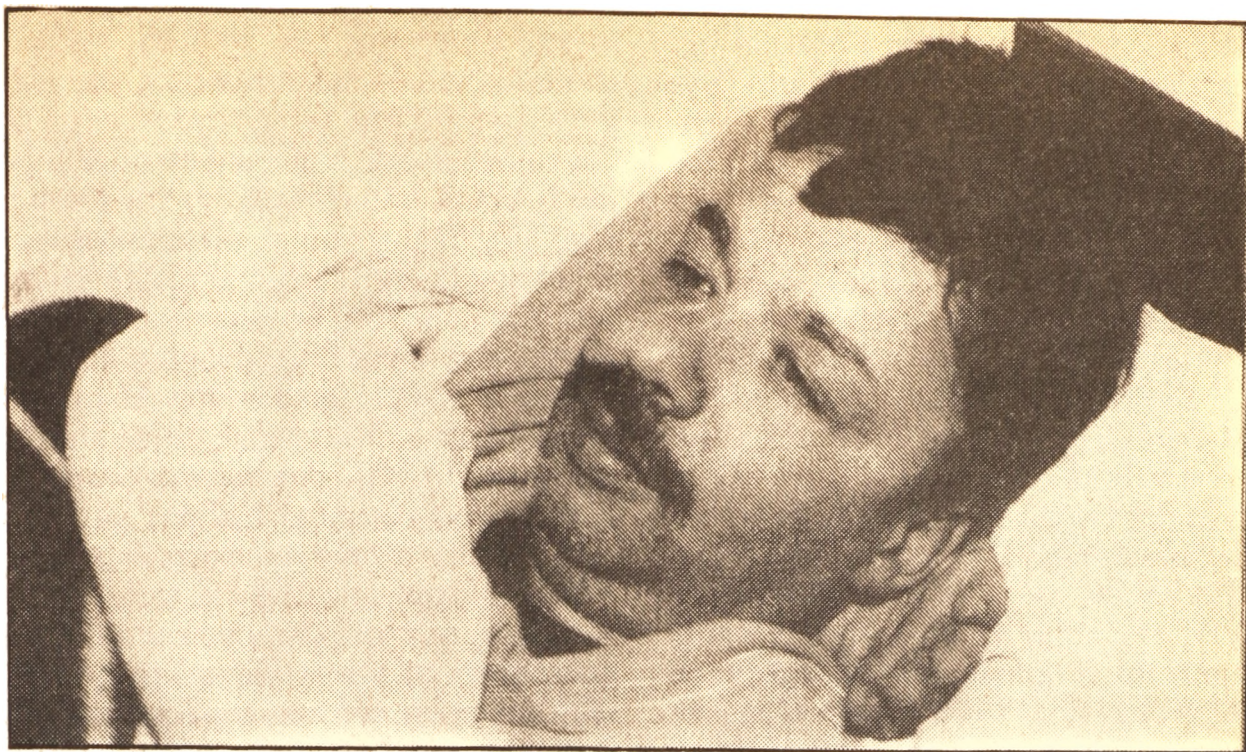
Για τις επικοινωνίες του κ. Μητσοτάκη όμως φρόντιζε κυρίως ο Δημ. Καμηλαράκης υπάλληλος του ΟΤΕ, στέλεχος της Ν (όπως όλοι σχεδόν της ομάδας Γκυλλάκη ως λέει η κ. Μαρίκα Μητσοτάκη ότι «ντρέται για λογαριασμό του ΠΑΣΟΚ» που ορνώσε όλη αυτή την ιστορία...) και συνεπώς της του Στρατηγού. Ο κ. Καμηλαράκης μεί να έχει κρίσιμα στοιχεία να καταθέσει για το τι συνέβη τη νύκτα της 17ης Ιουλίου 1989 όταν, κατά τις δηλώσεις Μαυρίκη, έγινε την απαραίτητη «προπαρασκευή» στην υπηρεσία απορρήτων του ΟΤΕ της Γ' Πτεμβρίου, για να πεισθεί ο Συνασπισμός συνυπογράψει την παραπομπή του Αν. Γ. Πανδρέου για τις υποκλοπές. Κατά τον Κουδέλη, τα στοιχεία που «αποκαλύφθηκαν» σε ένα υπόγειο «συνέβαλαν αποφασιστικά» στην άρση των επιφυλάξεων που ΣΥΝ είχε στην παραπομπή του αρχηγού ΠΑΣΟΚ (βλ. συνεντευξή του στον Τίτσο Παππά, *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, φ. 5-1993). Ο κ. Καμηλαράκης έχει παραιτηθεί από τις «υπηρεσίες» του στο «Ιδιαίτερο Γραφείο του κ. Πρωθυπουργού» με επιστολή που απηύθυνε στον τότε αναπληρ. Γ. Διευθυντή του Π.Γ. του κ. Μητσοτάκη Γκριβέα, από 31 Μαρτίου 1992. Στην επιστολή του το στέλεχος αυτό της Ν.Δ. και, ίσως, μάρτυρας κατηγορίας στο Ειδικό Διοικητήριο (στη δίκη των υποκλοπών), δηλώνει «φεύγω θλιμμένος έχοντας καθαρή τη συνείδησή μου». Σήμερα, ο Δ. Καμηλαράκης, γανωμένος από το 1974 στη Ν.Δ., με 14 χρόνια στο εξωτερικό με τον κ. Μητσοτάκη «πολύ καλή συνεργασία» με την ιδιαι

εξαδέλφη του Πρωθυπουργού Σάκη Κυ-
 λου, με «πολύ καλές σχέσεις» με την κ.
 Μητσοτάκη, ο άνθρωπος που «γνώ-
 πολύ καλά τον Παύλο Μπακογιάννη»,
 «δίνει κάτι που απεικονίζει την εφιαλτική
 κατάσταση στον πυρήνα του «παρακρά-
 »: θα προτιμήσω να μη μιλήσω, περιμέ-
 να να με δολοφονήσουν ή να με κλείσουν
 κή για εμπόριο ναρκωτικών, όπλων
 που ουεμία σχέση έχω». Τελικώς,
 ο κ. Καμηλαράκης μίλησε: με οδηγίες
 Γρυλλάκη, συνεργάστηκε με τον Χρ.
 Μαυρίκη για να παγιδεύσουν το τηλέφωνο
 αναπληρωτή Γ. Δ/ντή του κ. Μητσοτά-
 κη. Γριδέα.

Εμπόριο ναρκωτικών όμως συνέλαβαν
 μεσήμερο στη Λεωφ. Αλεξάνδρας ένας
 ανδρών των υπηρεσιών του κ. Γκελε-
 η έναν φίλο του Μαυρίκη και του τέως
 φαλής της αντιτρομοκρατικής κ. Κων-
 στάνταρα, τον Π. Χρονόπουλο, απόστρατο
 ιατρικό. Τον πήγαν, όπως περιέργως,
 Κρατική Ασφάλεια –ενώ συνελήφθη ως
 τος για διακίνηση ναρκωτικών–, όπου
 ώταγαν διάφορα, όπως π.χ., γιατί κά-
 ιρέα με τον Μαυρίκη, και στο τέλος τον
 αν κατάσχοντας αντί για «άσπρη» κάτι
 έτες με ενδείξεις «Βλαχοστέργιος-
 ρικής» και «Σγαρδέλης» και έγγραφα,
 νήματα του Μαυρίκη προς Μητσοτάκη,
 Μπακογιάννη κ.λπ. Και φυσικά είναι
 παρωνυχίδα το να ρωτήσει κανείς αν
 χε κάποια εντολή που να νομιμοποιεί
 ατάσχεση.

Τέτοιες «νόμιμες» ενέργειες όμως φαίνε-
 τι έχουν πλέον γίνει κανόνας. Ένα κε-
 ό πρόσωπο στην υπόθεση των υποκλο-
 ο Αρ. Τζαβέλλας, διατελέσας ιδιαιτε-
 ου Γ. Δ/ντή του ΟΤΕ κ. Κιουλάφα επί
 νήσεως Τζαννετάκη, παρασημοφορη-
 υπό τον «στρατηγό» Ν. Γρυλλάκη στις
 990 «για το ζήλο, την προθυμία και την
 εσιακή αφοσίωση που επέδειξε κατά
 κτέλεση των *Ειδικών Καθηκόντων*...»,
 ληθεί να καταθέσει στον Εισαγγελέα Γ.
 πιά για την υπόθεση των υποκλοπών.
 ασε στο γραφείο του Εισαγγελέα
 «στατευμένος» από δέκα μπράδους που
 κυριολεξία εισέβαλαν στο γραφείο και
 ώρησε με τον ίδιο τρόπο, επιδιώκοντας
 Χ. με σήμα ιατρού. Ο κ. Ζορμπάς είπε
 ες δημοσιογράφους «τα είδατε, γράψτε
 και διέταξε καλύτερη φρουρηση – του-
 πον του γραφείου του!

να άλλο πρόσωπο που εμπλέκεται στο
 ωμα των υποκλοπών από τον Χρ. Μαυ-
 , ο Μπ. Μπουρνιάς, νοσηλευόμενος σε
 κομείο δέχτηκε επίσκεψη 4 ατόμων
 ρς γράφτηκε, της κόρης και της ιδιαιτέ-
 του κ. Γρυλλάκη, και δύο σωματοφυλά-
 του... Κοσκωτά και τώρα είναι κοντά
 «στρατηγό»): ενδιαφέρθηκαν για τη με-
 ρά του σε άλλο νοσοκομείο για «καλύ-
 περίθαλψη»· ακόμα δεν έχει διευκρινι-
 αν η φρουρά αστυνομικών που του
 λη μετά εγκαταστάθηκε μετά από δικό

Ενός κοριού, μύριοι έπονται... Ανάμεσά τους και ο αξιότιμος κ. Μπουρνιάς, ο οποίος μας...
 ταλαιπώρησε το διάστημα που πέρασε από «το κρεβάτι του πόνου»

του αίτημα ή μετά από ενέργειες κάποιων
 «ενδιαφερομένων» για την... υγεία του.

Όμως, άλλα ισχύουν για ορισμένα πρό-
 σωπα. Τέτοιο, εκτός του κ. Τζαβέλλα, είναι
 και ο τέως Κυπατζής Μ. Βαλασάκης, εκ των
 στενών «συνεργατών» του στρατηγού: («άν-
 θρωπος κλειδί» στο κύκλωμα, κατά τον «αρ-
 χικοριό» Χρ. Μαυρίκη), αναμειγμένος μα-
 ζι με τον Γρυλλάκη στις αποστολές εμβασμά-
 των σε μάρτυρα κατηγορίας του Ειδικού
 Δικαστηρίου. Κατά τον Χρ. Μαυρίκη, ο Βα-
 λασάκης παρέδιδε τα απομαγνητοφωνημένα
 κείμενα των τηλεφωνικών υποκλοπών είτε
 στον Ν. Γρυλλάκη είτε απ' ευθείας στον κ.
 Μητσοτάκη. Ο κύριος αυτός προσήλθε επί-
 σης προστατευόμενος στον εισαγγελέα για
 κατάθεση και με συμπεριφορά που θυμίζει
 εποχές χούντας έσπασε μαγνητόφωνο δημο-
 σιογράφου έξω από το γραφείο του εισαγγε-
 λέα και αποχώρησε ανενόχλητος!

Το παρακράτος της «φιλελεύθερης παράταξης»

Το παρακράτος εν πλήρει δράσει, σε μία
 υπόθεση που ο εκπρόσωπος της κυβέρνησης
 στην αρχή-αρχή είχε χαρακτηρίσει σαν ιστο-
 ρία με αντιφάσεις και ο Πρωθυπουργός σή-
 μερα την χαρακτηρίζει ως ιστορία «ενός συ-
 γκεκριμένου ανθρώπου». Πόσο «ενός»,
 όμως, και πόσο «συγκεκριμένου», κ. Μητσο-
 τάκη; Διότι τυχαίνει, βλέπετε, και δεν είναι
 «ενός συγκεκριμένου» ανθρώπου και μάλι-
 στα απλώς «υπόδικου» αυτή η ιστορία. Την
 ίδια ημέρα που ο ατυχής κ. Μητσοτάκη έκα-
 νε αυτές τις δηλώσεις στην Αργολίδα (όπου
 μεταξύ άλλων ασπάσθηκε κοριτσάκια και
 «εγγυήθηκε» μεγάλα έργα) γινόταν γνωστό
 ότι ο σημερινός του σύμβουλος και απεσταλ-
 μένος του σε κυβερνήσεις βαλκανικών χω-
 ρών, στο υπόμνημά του στον ανακριτή δή-
 λωνε ότι στην υπόθεση αυτή τα πρόσωπα
 ήταν τουλάχιστον δύο, ο Μαυρίκης και αυ-
 τός ο ίδιος! Συνεργάστηκαν, λέει, για να
 κάνουν αντι-μηχανισμό παρακολουθήσεων

στις παρακολουθήσεις που έκανε το ΠΑ-
 ΣΟΚ. (Επιεικώς διάτρητη χαρακτηρίζεται η
 κατάθεση του στρατηγού, λες και έχει κενά
 μνήμης, όπως ο άλλος πρωθυπουργικός φί-
 λος ο κ. Μπρατσιώτης – κατά τα λοιπά,
 άσχετος με τις υποκλοπές...) Επειδή ο κ.
 Μητσοτάκης θα πρέπει να προετοιμασθεί
 κατάλληλα επιστρατεύοντας όση εφεδρία
 ψυχραιμίας του έχει μείνει, καλείται να δια-
 λέξει: ή γνώριζε την κατάθεση του εξ
 απορρήτων του στρατηγού και συνειδητά
 διέστρεψε την πραγματικότητα, μην έχοντας
 άλλη επιλογή στην επιδίωξή του να επηρεά-
 σει όσο μπορεί τη δικαιοσύνη· ή δεν τη γνώ-
 ριζε, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι οι σχέ-
 σεις με το στρατηγό του έχουν ψυχρανθεί, με
 απρόβλεπτες συνέπειες για τον ίδιον...

Η θέση του κ. Μητσοτάκη είναι οριακή
 και αδιέξοδη, ακριβώς διότι ο «στρατηγός»
 του αμύνεται όπως-όπως χωρίς την άνεση
 που θα του εξασφάλιζε μια τακτική μεθο-
 δεύσεων. Το κρίσιμο σημείο είναι η ανατρο-
 πή των νόμων της «καμόρα» που χαρακτηρί-
 ζουν τέτοιου είδους κυκλώματα και στηρί-
 ζονται στις ισορροπίες εκδιασμών με δάση
 το αμοιβαίο όφελος. Όταν ο Χρ. Μαυρίκης
 δεν ικανοποιήθηκε στις επιδιώξεις ωφε-
 λειών του για τις «υπηρεσίες» του οι οποίες
 συνέβαλαν στην «επιτυχή προώθηση των
 επιδιώξεων της Φιλελεύθερης Παράταξης
 της Νέας Δημοκρατίας» (όπως γράφει στο
 συγχαρητήριο σημείωμά του προς τους «αν-
 θρώπους» του ο Ν. Γρυλλάκης), το κύκλωμα
 άρχισε να «σπάει» αφού ο Μαυρίκης άρχισε
 ετεροβαρείς εκδιασμούς. Το μοναδικό ατού
 του «στρατηγού» ήταν η δήλωση ανάκλησης
 που ο Μαυρίκης έγραψε για το υπόμνημα
 που είχε παραδώσει στον κ. Έδερτ. Με αυτή
 τη δήλωση ο Γρυλλάκης καθιστούσε τους
 ανησυχούντες «ανθρώπους» του, και αυτή
 τη δήλωση ακριβώς επικαλέσθηκε ο κ. Μαγ-
 γίνας, για να δικαιολογήσει τον κ. Μητσοτά-
 κη, που δεν έστειλε την υπόθεση στον Εισαγ-
 γελέα, όταν έλαβε γνώση του υπομνήματος

Μαυρίκη προς Έβερτ. Αυτή η δήλωση έχει προ πολλού αποδειχθεί κουρελόχαρτο. Και δημιούργησε προβλήματα στην ίδια τη «φιλελεύθερη παράταξη»: ο κ. Έβερτ, ο οποίος τώρα στηρίζει την πρόταση της Ν.Δ. για σύσταση Εξεταστικής Επιτροπής από το 1985 με τον ισχυρισμό ότι είναι προσωπικά θιγόμενος από τις συνδιαλέξεις και ο οποίος ζητά τιμωρία των ενόχων των υποκλοπών «από οποιονδήποτε πολιτικό χώρο και αν προέρχονται», έχει τα μέγιστα εκτεθεί, όταν προ Ζετίας λαμβάνει γνώση του παρακράτους και πράττει σύμφωνα με «τα συμφέροντα της παράταξης», υπουργός τότε των Υπ. Προεδρίας – δηλαδή κουκούλωσε την υπόθεση. Η μοιραία κατάληξη ήταν να πιαστεί στον ιστό αράχνης του Γρυλλάκη ο οποίος ενοχοποίησε τον κ. Έβερτ μέσω του ιδιαιτέρου του κ. Μπάλιου: Στη δήλωση ανάκλησης του υπομνήματός του προς Έβερτ ο Μαυρίκης υποστήριξε ότι αυτό γράφτηκε κατ' υπόδειξη του ιδιαιτέρου του τότε Υπουργού Προεδρίας. Σημειωτέον ότι περί αυτού ο κ. Μπάλιος δύο εβδομάδες τώρα σιωπά...

Η τακτική της αποστασιοποίησης και η αντίδραση «καθαρά χέρια» που ακολουθεί ο κ. Έβερτ δόθηκε μμητές. Ο Νομάρχης Κορίνθου Χρ. Λαδιάς, φίλος του Μαυρίκη και «σύνδεσμός» του –κατά τις καταθέσεις του αρχικοριού– με την κόρη του Πρωθυπουργού παραιτείται από τη θέση του, με το αιτιολογικό της υποβολής υποψηφιότητάς του στις επόμενες εκλογές. Και σε ερώτηση «γιατί τόσο νωρίς, ένα χρόνο πριν από τις εκλογές», ο κ. Λαδιάς απαντά με μία παροιμία πολυσήμαντη: «των φρονίμων τα παιδιά πριν πεινάσουν μαγειρεύουν»...

Όμως η ρωγμή που επέφερε στους κανόνες σιωπής του παρακράτους η δημοσιοποίηση των δραστηριοτήτων των κοστίζει άλλο ένα θύμα στη «φιλελεύθερη παράταξη», τον βασιλικότερο των βασιλικών κ. Ανδριανόπουλο, ο οποίος φεύγει «για να έχει καλά τη συνείδησή του», «πικραμένος» για το «άδειασμα» που του έκανε ο κ. Μητσοτάκης στην ενημέρωσή του για τις ιδιότητες και τις διασυνδέσεις Γρυλλάκη. Ο τέως Υπ. Επικρατείας πράγματι γελοιοποιήθηκε όταν υποστήριξε μετά σθένους ότι ο «στρατηγός» δεν έχει καμία σχέση με τον κ. Μητσοτάκη ούτε εστάλη ως εκπρόσωπός του στη Ρουμανία: την επόμενη ημέρα δημοσιεύεται στον Τύπο επίσημο ρουμανικό έγγραφο όπου ο κ. Γρυλλάκης χαρακτηρίζεται «εκπρόσωπος της ελληνικής κυβέρνησης» και απεσταλμένος της στον ρουμάνο Πρόεδρο (Οκτώβριος 1992), ενώ ο ίδιος ο Γρυλλάκης δηλώνει «προς πάσαν κατεύθυνσιν» ότι «ήμουν και είμαι σύμβουλος του Προέδρου της Ν.Δ. για θέματα άμυνας και ασφάλειας».

Το αδιέξοδο του κ. Μητσοτάκη και ο «στρατηγός» του

Υπ' αυτές τις συνθήκες είναι αστεία η πρόταση του κ. Μητσοτάκη για σύσταση Εξετα-

στικής Επιτροπής από το 1985. Μπροστά στο αδιέξοδο, ο πρωθυπουργός της χώρας κάνει κινήσεις που το επιτείνουν, αφού ήδη, για τις υποκλοπές που σαφέστατα γίνονταν επί ΠΑΣΟΚ από ανθρώπους του ίδιου του τότε Πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου, το υλικό που έχει μαζευτεί από την προανακριτική επιτροπή της Βουλής για τη συναφή παραπομπή του Α. Παπανδρέου θα πρέπει λογικά να γεμίζει ένα δωμάτιο. Η «απάντηση» αυτή του κ. Μητσοτάκη στην αντίστοιχη πρόταση ΠΑΣΟΚ για τις υποκλοπές του κυκλώματος Γρυλλάκη δείχνει μόνον ένα πράγμα: ότι ο σημερινός Πρωθυπουργός, στην καλύτερη των περιπτώσεων, επιλέγει τη λογική του συμψηφισμού και της εξομώωσής του με τους «κλέφτες» τους οποίους υποτίθεται ότι οδήγησε στην κάθαρση· μεγαλύτερο πειστήριο για να πάρει το «δίπλωμα κυνισμού» με άριστα δεν θα μπορούσε να δώσει ο κ. Μητσοτάκης.

Όπως επίσης μείζονα μαρτυρία αδιεξόδου αποτελεί η έως και γελοία άποψη του κ. Κούβελα στη Βουλή: πιστός στον αρχηγό του και στις εντολές του, ο Υπ. Προεδρίας μιλώντας στη Βουλή για την πρόταση σύστασης Εξεταστικής Επιτροπής από το '85 διαβεβαίωνε ότι μοναδικό θύμα των υποκλοπών «μετά το '81» είναι η Ν.Δ. Για να αρθεί κάποιος στο... «ύψος» αυτού του κυνισμού θα έπρεπε να απαντήσει στον «διμοιρίτη» του κ. Μητσοτάκη: «Ας πληρώνατε τον Μαυρίκη για τις δουλειές που σας έκανε, για να μην πέσετε θύμα του, ας μην ήσαστε τσιγκούνηδες». Στην ουσία ο κ. Κούβελας (και ο όποιος κ. Κούβελας) δεν έχουν πού να στηριχθούν προκειμένου να οργανώσουν την άμυνά τους, και είναι πλέον υποχρεωμένοι να πολλαπλασιάζουν επ' άπειρον το αδιέξοδο εν μέσω ανόητων και αστάθμητων αντιδράσεων.

Και ο βασικός λόγος του αδιεξόδου είναι αυτό καθ' εαυτό το κεντρικό πρόσωπο της υπόθεσης των υποκλοπών, ο κ. Γρυλλάκης. Ο επικεφαλής του Α2 του Στρατού Ήρας, στα τέλη της δεκαετίας του '80, έχει επί σειρά ετών μία τόσο πολυσχιδή δραστηριότητα και τέτοια διείσδυση στα κεντρικά παίγνια της εξουσίας του κόμματος και της κυβέρνησης της Ν.Δ. που μπορεί να μετατραπεί σε υπ' αριθμ. ένα παράγοντα διάλυσης της κυβέρνησης αν μιλήσει. Προσωπικός απεσταλμένος του κ. Μητσοτάκη στο κυβερνών σήμερα κόμμα της Ρουμανίας (μέχρι και συνοδός προεκλογικού υλικού στα φορτηγά που έστειλε στο «αδελφό κόμμα» του Βουκουρεστίου η Ν.Δ. γράφτηκε ότι ήταν)· κοιμητής μηνυμάτων του κ. Μητσοτάκη και σύνδεσμός του με τον ηγέτη των Κοσσοβάρων Αλβανών Ισμαήλ Ρουγκόβα (στην εδώ επίσκεψή του ο κ. Ρουγκόβα «εφρουρείτο» μεταξύ άλλων και από τον τέως σωματοφύλακα του Κοσκωτά και νυν άνθρωπο του στρατηγού Ηρ. Σηφακάκη...)· εμπνευστής και επικεφαλής της περιφημής «κλαδικής αποστράτων» της Ρηγίλλης που σε «κρίσιμες υποθέσεις»

έκανε την καίρια παρέμβασή της στενά νεργάτης του υπεύθυνου για τις έρευνες την τρομοκρατία μακαρίτη τώρα εισαγγεγό του Αρείου Πάγου Δ. Τσεβά· στενά συν- μένος, έστω ως «σύμβουλος επί θεμάτων άμυνας και ασφάλειας του Πρωθυπουργού», με σειρά ανώτερων και ανώτατων λεχών των κατασταλτικών μηχανισμών «λόγο» – όπως γράφεται – στις κρίσεις (ματικών)· αναμειγμένος σε σκοτεινές υσεις, όπως εκείνη του «γνωστού» του Β. ναλάτου, «οπλοργού» και κατηγορούμενου για τη δολοφονία του ψυχιάτρου Ε. εμπλεκόμενος ακόμα και στο «κύκλωμα νύχτας», αφού φέρεται ως μάρτυρας σε που έγινε κατά του αστυνομικού διευθυντή της Κέρκυρας, ο οποίος δεν έδινε άδεια τουργίας σε νυκτερινό κέντρο του νησιού παρά τις «άνωθεν πιέσεις» (αλήθεια, με ιδιότητα ο «στρατηγός» ήταν μάρτυρας ΕΔΕ αυτή;)· εμπλεκόμενος σύμφωνα με κατάθεση του Δ. Καμηλαράκη για τις υποκλοπές, ακόμα και σε μίξεις περί την Αλ. Ηρακλής, σε διάφορα δάνεια, ακόμα και «Πασόκους».

Ο Ν. Γρυλλάκης είναι άγνωστο πώς αντιδράσει όταν οι έννομες συνέπειες ρήγματος στο παρακρατικό κύκλωμα φέρουν ως αυτόν. Και αυτό ίσως εξηγεί τη και σκανδαλώδη κατάσταση που υπάρχει σήμερα, ο μόνος Μαυρίκης να έχει ήδη προλακισθεί –όχι δέδαια για τις υποκλοπές, ο δε Ν. Γρυλλάκης να μην έχει καν κλέψει, έστω και μία φορά για μια πρώτη κατάθεση στον Εισαγγελέα Ζορμπά. Ο φόβος μπροστά στον στρατηγό εξηγεί τις κωμικές παλινδρόμιες της κυβέρνησης· ο ίδιος φόβος εξηγεί γιατί ο «στρατηγός» εξακολουθεί να είναι σύμβουλος του κ. Μητσοτάκη –στα ίδια ματα που διέπρεψε το παρακράτος, οποιού φέρεται αρχιτέκτονας– και να δι- ρεί γραφείο σε κρατικό κτίριο με ιδιαι- φρουρό και οδηγό· τέλος, είναι ο φόβος τον στρατηγό που κάνει την κ. Μητσο- να εξακολουθεί να ψελλίζει κάτι για κά- και κατασκευασμένη υπόθεση»(!) εις βά- της και τον πατέρα της Πρωθυπουργό χώρας να προσπαθεί όπως-όπως να κ- στερήσει τη χιονοστιβάδα με εντολή λογής-λογής παρατρεχάμενους του κα wishfull thinkings του είδους «το θέμα είναι πολιτικό. Ένας άνθρωπος ("υ- κος" κι αυτός, ε;) έχει βρεθεί μέχρι μής...».

Μέχρι στιγμής, κ. Μητσοτάκη, έχετε κληρώσει όλες τις ενέργειες που θα νομποιούσαν την κλήτευσή σας στην Εξεταστική Επιτροπή για τα περαιτέρω. Όπως είπε ο κ. Στεφανόπουλος της ΔΗ.ΑΝΑ.: «Η θάραση που τάχα επιχειρήθηκε στο παρελθόν αποδείχτηκε μια γελοία φάρσα. Οι τότε ανταγωνιστές της έχουν και οι ίδιοι ανάγκη περάσουν από την καθαρτήρια διαδικασία».

Βεβαίως, να μην ξεχνάει κανείς ότι Μητσοτάκης έχει εδραία τη φήμη του υπερευτή θεσμών και πολιτευμάτων...

Ο Μητσοτάκης στα πρόθυρα νευρικής κρίσης

του Τάσου Παππά

ο ρυθμός αποχώρησης των λεχών της Νέας Δημοκρατίας από κυβέρνηση ακολουθήσει το ρυθμό με τον οποίο συγκαλούνται οι συνέλευσεις των αρχηγών, τότε πολύ πιθανό ο κ. Μητσοτάκης θα αντιμετωπίσει πρόβλημα. Συνέπεια δεύτερης σύσκεψης ήταν η απομπή Σαμαρά. Τώρα απαιτήθηκε ο Α. Ανδριανόπουλος. Πάντως, συνάφεια δεν υπάρχει αξύ των δύο περιπτώσεων αλλά η επιτωσιολογία πάντοτε ενδιέφερε πολιτική ανάλυση.

Υποχρεώθηκε ακόμη ο Κ. Μητσοτάκης να δεχθεί, τη επινεύσει Καραμανλή, απόφαση-δέσμευση για μη ανάμειξη της χώρας μας καθ' οιονδήποτε τρόπο στην κρίση στην πρώην Γιουγκοσλαβία, ενώ πριν από λίγες μέρες είχε αφήσει ανοικτό το ενδεχόμενο συμμετοχής της Ελλάδας σε ειρηνευτική αποστολή στρατευμάτων εφόσον της ζητηθεί από τους Σέρβους. Φυσικά, ο κ. Μητσοτάκης στο παρελθόν ανέλογες συμφωνίες - δεσμεύσεις τις είχε γράψει στα παλαιότερα των υποδημάτων του και εφάρμοσε τη γραμμή που αυτός νόμιζε ωφέλιμη για τη χώρα αλλά ο επαναλαμβανόμενος οπορτουνισμός, όταν μάλιστα το συσσωρευμένο υλικό είναι εκρηκτικό και απειλεί τη συνοχή της παράταξής του, δεν συνιστά έξυπνη πολιτική επιλογή.

Τέλος, υποχρεώθηκε ο Κ. Μητσοτάκης να συμφωνήσει ότι σε περίπτωση εμπλοκής των Δυτικών η Ελλάδα θα αποσύρει το πλοίο «Κουντουριώτης», τα πληρώματα από τα αεροπλάνα AWACS και θα απαγορεύσει τη χρήση των διευκολύνσεων που παρέχουν οι δάσεις. Στην ουσία παραδέχθηκε ότι εμπλοκή της χώρας μας υπάρχει, αφού όλα τα παραπάνω, που θα απαγορευθούν, σήμερα ισχύουν.

Είναι πασιδηλό ότι ο Κ. Μητσοτάκης δεν μπορεί να κεφαλαιοποιήσει τα κέρδη από τις πρωτοβουλίες του στο χώρο των Βαλκανίων, γιατί ηγείται κυβερνήσεως που παραπαίει και κόμματος που έχει συμφιλιωθεί με την ιδέα της εκλογικής ήττας.

Εκτός από την αμφισβήτηση της καρέκλας του, που αντιμετωπίζει εδώ και ένα χρόνο, ο Κ. Μητσοτάκης χάνει σταδιακά και αυτούς που τον στήριζαν και λειτουργούσαν σαν «μαξιλαράκια» για να απορροφούν τους κραδασμούς από τα υπολογισμένα χτυπήματα των δύο δελφίνων (Έβερετ, Σαμαράς).

Έφυγε αηδιασμένος

Ο επιφορτισμένος με το καθήκον της εκλαίκευσης της πολιτικής των ιδιωτικοποιήσεων και της μεταμόρφωσης της φαιάς πραγματικότητας σε ειδυλλιακό τοπίο, Ανδρέας Ανδριανόπουλος, αηδιασμένος από τους κορδακισμούς του επικεφαλής του Γραφείου Τύπου της Ν.Δ. για την πολιτική του στα μέσα ενημέρωσης, παραιτήθηκε. Προφανώς, ο άνθρωπος δεν θέλησε να συνδέσει την τύχη του με αυτήν της ομάδας Μητσοτάκη και επιχείρησε να περισώσει κάποια υπολείμματα αξιοπρέπειας.

Αυτός ο θιασώτης του καθαρόαιμου νεοφιλελευθερισμού έπρεπε να απολογείται κά-

θε λίγο και λιγάκι για τις παλαιοκομματικές -φαναλοκρατικού τύπου- πρακτικές (βλέπε παρακρατική δραστηριότητα Γκυλλάκη), για τις ανεγκέφαλες και εκτός τόπου και χρόνου κατηγορίες που εκτόξευαν παράγοντες του κόμματος περί συνωμοσίας ισχυρών οικονομικών κέντρων και κυρίως για την ανεργάτιστη πολιτική που προωθείτο σ' όλους τους τομείς. Η ταύτιση της ακολουθητέας πολιτικής με την ιδεολογία του νεοφιλελευθερισμού ήταν κάτι που δεν του άρεσε. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες το πολιτικό του μέλλον ήταν αβέβαιο. Τώρα, χωρίς κυβερνητικές αρμοδιότητες, και κυρίως μακριά από τον άχαρο ρόλο του προπαγανδιστή, θα μπορέσει να οικοδομήσει την εικόνα του εκπροσώπου του νεοφιλελευθερισμού, ο οποίος ναι μεν εξαγγέλθηκε αλλά ουδέποτε υλοποιήθηκε. Θα προβάλλει ως η ιδεολογική εφεδρεία της παράταξης, αν και δγαίνει αυτός «τσαλακωμένος» από την συνύπαρξή του στο ίδιο κυβερνητικό σχήμα με πρόσωπα που αντιλαμβάνονται την πολιτική ως διαδικασία παροχών, ηχηρών ψεμάτων και αέ-νων τυχοδιωκτισμών.

Βαρβιτσιώτης, Σουφλιάς, Έβερετ, Σαμαράς...

Ο υπουργός Εθνικής Άμυνας, Γ. Βαρβιτσιώτης, ο οποίος προετοιμάζει μεθοδικά το ηγετικό του προφίλ, δεν χάνει ευκαιρία να διαφοροποιηθεί από τον προϊστάμενό του στο ζήτημα των αμυντικών προτεραιοτήτων. Κόντρα στον φιλοτουρκισμό που επιχωριάζει στο μυαλό του πρωθυπουργού, ο κ. Βαρβιτσιώτης επιμένει να ισχυρίζεται ότι ο κίνδυνος για τη χώρα μας προέρχεται από την Ανατολή. Εσχάτως μάλιστα, παρουσία του Κ. Μητσοτάκη, ο αρχηγός στόλου μ' αφορμή μια τελετή τόνισε σε ομιλία του ότι το αμυντικό δόγμα δεν πρέπει να υποστεί τροποποιήσεις. Το μήνυμα ήταν σαφές και εκείνη την ώρα ο ένστολος υφιστάμενος του υπουργού διερμήνευε τα αισθήματα του συνόλου των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων.

Αν σ' όλα αυτά προσθέσουμε τον προβληματισμό του Γ. Σουφλιά, την «επισημοποίηση της αηδίας» του Μ. Έβερετ για το θέμα των υποκλοπών, τη «ντροπαλή» εξαγγελία κόμματος από τον Α. Σαμαρά -καταλύτης εδώ η εξέλιξη στο σκοπιανό-, γίνεται φανερό σε πόσο δύσκολη θέση έχει περιέλθει ο Κ. Μητσοτάκης. Οι «σανίδες σωτηρίας» λιγοστεύουν και οι πιθανότητες αναστροφής του κλίματος ελαχιστοποιούνται, αν δεν μηδενίζονται.

Ο πρωθυπουργός αμέσως μετά την επιτυχία του με τη διάσκεψη της Αθήνας και την κατοχύρωση του μεσολαβητικού ρόλου της Ελλάδας στη Γιουγκοσλαβική κρίση χρεώθηκε να πάει σε σύσκεψη αρχηγών. Η συνεκλήθη ύστερα από πρωτοβουλία Προέδρου της Δημοκρατίας Κων. Καραμανλή, χωρίς μάλιστα να καταφέρει ο κ. Μητσοτάκης να θέσει στο τραπέζι των συζητήσεων το θέμα των Σκοπίων. Κάτι που αν σφάλιζε, έστω και στο επίπεδο της ενημέρωσης, θα μπορούσε να το επικαλεστεί την επόμενη στιγμή, αφού η υπόθεση του ονόματος φαίνεται να διευθετείται κατά τρόπο ικανοποιητικό απ' αυτόν που είχε συμφωνηθεί σε προηγούμενες συσκέψεις.

Ο πρωθυπουργός δεν έκρυψε την οργή του ο πρωθυπουργός τον περιορισμό της ατζέντας, με ευθύνη Ανδρέου, και την προηγούμενη της συζήτησης, έξω και πέρα από κάθε δεοντολογική, επετέθη με σφοδρό τρόπο κατά του μέλους του ΠΑΣΟΚ κατηγορώντας τον συστηματική και συνειδητή υπονόμηση των εθνικών προσπαθειών. (Δεν εγκατέλειψε τον υποψήφιο περιστασιακό σύμμαχό του περίπου για εθνική μειοδοσία, λίγο πριν κλείσει να συνεννοηθεί μαζί του, γιατί οι μένεις εκτεθειμένος στην κοινή γνώμη η οποία προσλαμβάνει την αντίδρασή σου ως δείκτη που υπαγορεύεται από πανικό και ασφάλεια.)

Το μακρύ, θερμό καλοκαίρι του Μητσοτάκη...

Του Μ. Πατρινού

ΔΙΑΡΚΩΣ συσσωρεύονται τα εθνικά και εσωτερικά γεγονότα, που είναι απλές εξελίξεις, με την έννοια των συσσωρευμένων και –σε μεγάλο βαθμό– ανεξέλεγκτων προβλημάτων. Σχεδόν κανείς δεν φαίνεται να έχει τη γενική πρωτοβουλία των εξελίξεων και δεν είναι τυχαίες δυο εντυπώσεις - διαπιστώσεις. Πρώτον, ότι οι όποιες εξελίξεις έχουν επίκεντρο τη «φθορά» και την όποια κινητικότητα στο χώρο της «Νέας Δημοκρατίας» ή καλύτερα της κυβέρνησης. Η αντιπολίτευση χαρακτηρίζεται είτε από προσπάθειες φθοράς (ΠΑΣΟΚ) είτε από πολιτική αφασία (ΣΥΝ, ΚΚΕ). Δεύτερον, ότι η πολιτική ζωή πραγματοποιείται στις γενικές της γραμμές έξω από τους θεσμούς (η εξαίρεση της συμφωνίας των Πέντε στο Προεδρικό επιδεδαιώνει τον κανόνα) απλώς με δηλώσεις και συνεντεύξεις και με αύξουσα την επιρροή των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. «Η πολιτική ζωή της χώρας υπάρχει και διαμορφώνεται πλέον, επισημαίνει ξένος παρατηρητής στο Αντί, μόνο μέσα από τις εφημερίδες, τους ραδιοφωνικούς και τους τηλεοπτικούς σταθμούς τους τελευταίους μήνες. Έξω από τη Βουλή, την κυβέρνηση και τα κόμματα και πολύ περισσότερο έξω από τα συνδικάτα, την τοπική αυτοδιοίκηση και τις οργανώσεις νεολαίας. Είναι φυσικό –συνεχίζει ο ίδιος παράγοντας–, μια τέτοια συρρικνωμένη και πολωμένη πολιτική ζωή να έχει συνέχεια στα δικαστήρια, στις ανακρίσεις της Δικαιοσύνης».

Με επίκεντρο τη Ν.Δ. και τον Μητσοτάκη

Οι εξελίξεις των τελευταίων μηνών, με επίκεντρο τις «πρωτοβουλίες», κρίσεις, διενέξεις και αποφάσεις της κυβερνητικής παράταξης, επιδεδαιώνουν ορισμένες βασικές

διαπιστώσεις, που έχουν προηγηθεί στο Αντί.

■ Δεν διαμορφώθηκαν και ούτε πρόκειται να διαμορφωθούν εθνικές στρατηγικές και, αν κρίνει κανείς από το παρελθόν, είναι πιο πιθανό η σύσκεψη στο Προεδρικό Μέγαρο την περασμένη Δευτέρα (11 μήνες μετά την προηγούμενη, στις 14 Ιουνίου 1992) να καταλήξει σύντομα σε πεδίο αντιπαράθεσης. Είτε με κατηγορίες κατά της κυβέρνησης ότι δεν τηρεί τα συμφωνημένα είτε με ισχυρισμούς του κ. Κ. Μητσοτάκη για «διγλωσσία» των άλλων συνομιλητών του.

■ Δεν διαμορφώνονται εθνικές αλλά ούτε και κομματικές στρατηγικές. Υπάρχουν ενδεχομένως επιμέρους θέσεις και προτάσεις αλλά δεν έχουν αρθρωθεί ούτε από το ΠΑΣΟΚ ούτε από τα κόμματα της Αριστεράς συνολικές προτάσεις, προγράμματα και βασικές επιλογές για τα προβλήματα και το μέλλον. Δεν φταίει, ίσως μόνον η κρίση –διεθνώς– των σοσιαλιστικών ιδεών και προτάσεων αλλά φαίνεται να ακολουθεί η αντιπολίτευση τον «τακτικισμό» της κυβέρνησης και της «Νέας Δημοκρατίας». Με βασική φροντίδα τη βραχυπρόθεσμη επιδίωξη, την πολιτική έως τις εκλογές, την τακτική να επωφεληθεί ο ένας από τα λάθη ή τις αδυναμίες του άλλου.

Έτσι μέσα σε αυτό το σκηνικό, όπως συμβαίνει στην κυβερνητική παράταξη, με περιπτώσεις όπως εκείνες των «δελφίνων» του κ. Γ. Ράλλη και του κ. Α. Ανδριανόπουλου, παρόμοια και στο χώρο της αντιπολίτευσης οι προσωπικές συμπεριφορές και στρατηγικές κυριαρχούν και μονοπωλούν, σχεδόν, το ενδιαφέρον. Περιπτώσεις, όπως εκείνες του Μ. Ανδρουλάκη, του Νικ. Γαλανού, του Κ.

Σημίτη και της Β. Παπανδρέου, του άτυχου αλλά θαρραλέου Γ. Γεννηματά.

Η πολιτική ζωή, το παρόν και το μέλλον της, δεν συζητείται μέσα από θέσεις, αρχές και διαδικασίες, αλλά μέσα από τις πεπτώσεις προσώπων. Σε ό,τι αφορά στην κυβερνητική παράταξη, το κεντρικό πρόσωπο αναγωγής και αντιπαράθεσης είναι ο πρωθυπουργός κ. Κ. Μητσοτάκης, και υπάρχει αμφιβολία ότι θα εξακολουθήσει παραμένει. Ας δούμε τη σημερινή πραγματικότητα και τις διαγραφόμενες εξελίξεις βάσει το δεδομένο αυτό, καθώς διανύουμε τελευταίο καλοκαίρι του βίου της κυβέρνησης.

Το θερμό καλοκαίρι

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το φετινό καλοκαίρι θα είναι εξαιρετικά θερμό πολιτικά, εξελίξεις οι οποίες δεν μπορεί απόλυτα καθορισθούν. Δεν φαίνεται πάντως ο κ. Μητσοτάκης να έχει απόφαση να προβεί αιφνιδιαστικές εκλογές, δεν φαίνεται να λήσει να μοιρασθεί με ανασχηματισμό και τους δελφίνους την ισχυρή εξουσία του και δεν φαίνεται να υπάρχουν –όπως πέρσι– πρόπερσι– μεγάλες κοινωνικές αναστασεις.

Εάν όμως ο κ. Κ. Μητσοτάκης δεν έχει ίδιος κατάφαση και σχέδιο να λάβει τέτοιου είδους πρωτοβουλίες δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να υπάρξουν γεγονότα, τα οποία τον αναγκάσουν σε αμυντικές κινήσεις, ειδικά και σε αμυντικές καταστάσεις. Είναι άγνωστο γνωστό ότι ο κ. Κ. Μητσοτάκης, που αντιμετωπίζει αμφισβητήσεις έντονες στο εσωτερικό πεδίο, προσπαθεί να αναδιπλωθεί και να δημιουργήσει συσπειρώσεις στα κοινοβουλευτικά. Όπως και αντίστοιχα. Ιδιαίτερα ενδιαφέρον και ανησυχητικό φαινόμενο είναι ότι κατά τις επόμενες εβδομάδες ο πρωθυπουργός πρόκειται να αντιμετωπίσει αλυσίδα γεγονότων, με τριβές και έντονες αντιθέσεις τόσο στο εσωτερικό της παράταξης όσο και στο εσωτερικό της χώρας. Είναι, σε μια πρώτη αρίθμηση, η υπόθεση των αποκαλύψεων για τις υποκλοπές, που διαρκώς πυκνώνουν γύρω από το πρόσωπο του στρατηγού Γρυλλάκη. Είναι η δημιουργία αυτόνομης πολιτικής κίνησης από τον Α. Σαμαρά, που φαίνεται ότι θα δημιουργηθεί έως το τέλος Μαΐου. Είναι –αποσιωπούμενη– αποτυχία των οικονομικών μέτρων του κ. Στ. Μάνου και ειδικότερα η αδυναμία του να τισσαθευθεί ο πληθωρισμός (που προβλέπεται ως και τον Ιούλιο)

Σε ναρκοπέδιο προβλέπεται να βαδίζει το επόμενο διάστημα ο πρωθυπουργός Κ. Μητσοτάκης. Κι αν, όπως φημολογείται, η υπόθεση των υποκλοπών είναι η κορυφή του παγόβουνου, τότε ίσως περιμένουμε περισσότερους κραδασμούς από την εξέλιξη υποθέσεων όπως αυτή της ΑΓΕΤ - Ηρακλής, Στήβεν Λάλας – ίσως και άλλων, που θα απασχολήσουν τη δημοσιότητα προσεχώς. Το ερώτημα που προκύπτει είναι αν ο πρωθυπουργός θα καταφέρει να βγει «σώος» από το ναρκοπέδιο. Ούτως ή άλλως, προετοιμαστείτε για μακρύ, θερμό καλοκαίρι...

κινείται με καλπασμό 15-16%), να βελτιωθούν τα δημόσια έσοδα και να μειωθούν τα κρατικά ελλείμματα, να περιορισθούν οι μεγάλες δανειακές ανάγκες και το δημόσιο χρέος, κυρίως από τον λεγόμενο «εσωτερικό δανεισμό». Είναι ακόμη η υπόθεση των Σκοπίων, στην οποία έχει εξαντληθεί πλέον η χάρη στον κ. Μητσοτάκη για την υιοθέτηση του όρου (όπως έχει αποκαλύψει το *Αντί*) «*Νέα ή Άνω Μακεδονία*» και χωρίς αντιστάθμισμα κάποιο ηγετικό του ρόλο στην υπόθεση των Σέρβων εξ ονόματος των ΗΠΑ, όπως έγινε στη Βουλιαγμένη.

Εποχή αναμετρήσεων

Πρόκειται για ένα μπαράζ γεγονότων κρίσιμης σημασίας, στο οποίο ο κ. Μητσοτάκης δεν έχει να υπολογίζει σε πολλούς συμμάχους και εφεδρείες. Δεν πρόκειται να μουν εύκολα, κατά τη γνώμη μας καθόλου, στην κυβέρνηση οι κ. **Μ. Έδερτ**, **Αθ. Κανελλόπουλος**, **Στ. Δήμας** και όποιοι άλλοι (**Χατζηγάκης**, **Σούρλας**), που θα εθεωρούντο ως μια καλή ενίσχυση. Από την άλλη πλευρά, ο

κ. Μητσοτάκης, προκειμένου να αντιμετωπίσει αυτή την πολυμέτωπη κρίση, θα είναι αναγκασμένος –το έχει ήδη αποφασίσει– να κάνει πιο σφιχτό και πιο «αποτελεσματικό και πειθαρχημένο» τον έλεγχο της κυβέρνησης και της κρατικής μηχανής. Το χρειάζεται γιατί οι βασικές του επιλογές δεν είναι η συσπείρωση και η εκλογική νίκη, αλλά η «ενδυνάμωση» της επιρροής του γι' αυτό τον σκοπό (ή για τη μετεκλογική του επιβίωση). Έτσι, το βασικό πρόβλημα του κ. Μητσοτάκη, προκειμένου να αντέξει σε αυτό τον πολυμέτωπο πόλεμο, είναι να μπορέσει –και μάλλον θα το προσπαθήσει– να τεμαχίσει χρονικά τα μέτωπα της πολεμικής. Να καθυστερήσει το Σκοπιανό ή την αναμέτρηση με τον Σαμαρά και την Κοινοβουλευτική Ομάδα, να προτάξει και τότε το θέμα των υποκλοπών, τόσο ως δικαστική όσο και ως κοινοβουλευτική μεθόδευση, να αδειάσει και τότε για τα οικονομικά τον κ. **Στ. Μάνο**, να αναβαθμίσει και τότε για τον κ. **Αθ. Κανελλόπουλο** την υπόθεση της Αναθεώρησης του Συντάγματος.

Πέρα από την καθημερινότητα και την απόφαση να ενισχύσει την προσωπική του επιρροή κάθε είδους στην κυβέρνηση, στο κόμμα και στο λαό (με συνεχείς μικρές περιόδους το καλοκαίρι). Ο κ. Μητσοτάκης γνωρίζει ότι βρίσκεται μπροστά σε ένα ναρκοπέδιο, το οποίο πρέπει να διασχίσει. Ο ίδιος τον καιρό αυτό μελετά τις κινήσεις του και προσπαθεί να ιχνηλατήσει το έδαφος. Δεν φαίνεται όμως να διαθέτει το σχεδιάγραμμα των «ναρκών», οι οποίες –όπως βάσιμα πιστεύει και όχι άδικα το στενό περιβάλλον του και η κ. **Ντόρα Μπακογιάννη**– έχουν καταρτισθεί με βάση ξένα συμφέροντα και σκοπιμότητες. Ομιλούν μάλιστα για αλυσίδα ναρκών και αναφέρουν τις υποθέσεις **ΑΓΕΤ-Ηρακλής**, **Στήβεν Λάλας** και το κύμα δημοσιότητας για τις υποκλοπές.

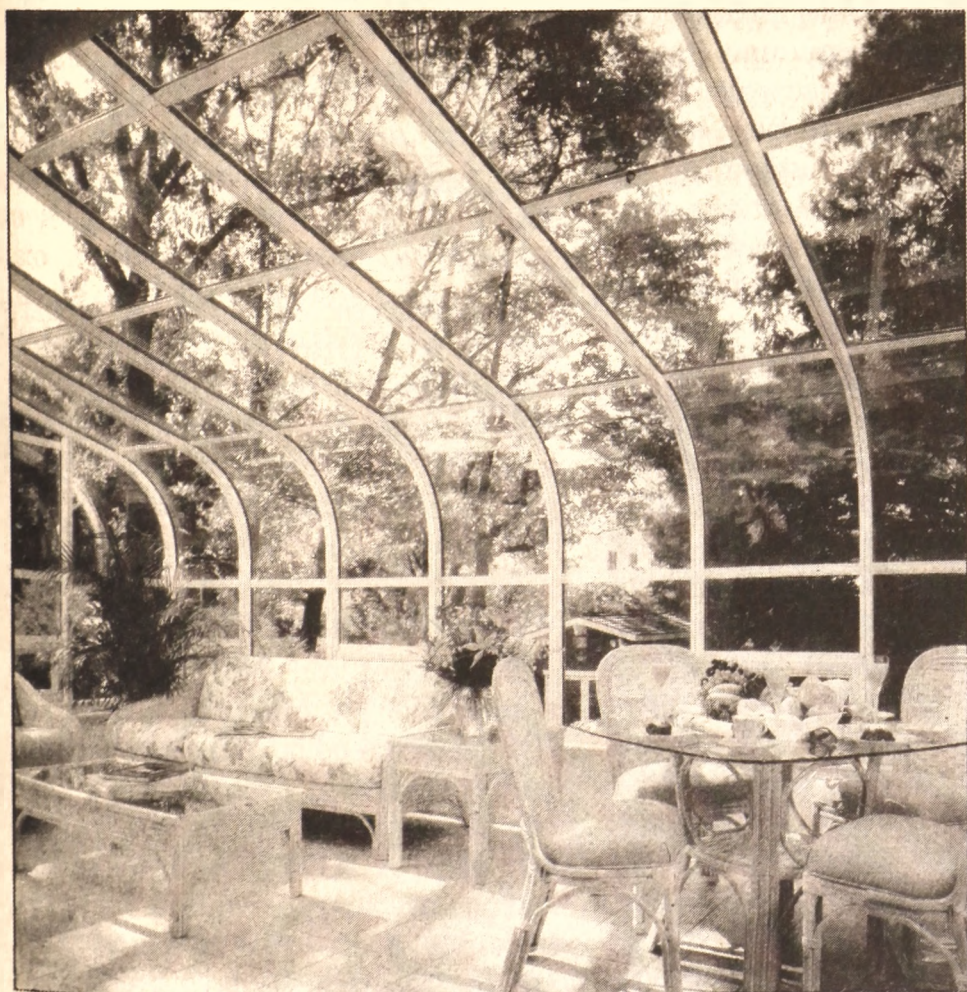
Χωρίς διάθεση να κάνει κανείς προβλέψεις και εύκολες προφητείες, μπορεί δάσιμα να υποστηρίξει ότι ο κ. Κ. Μητσοτάκης δεν πρέπει να γνωρίζει πώς ακριβώς θα βγει από το θερινό πολιτικό ναρκοπέδιο. Με ποιες απώλειες, εάν βγει.

ΗΛΙΟΧΩΡΟΙ

**FOUR SEASONS
SUNROOMS**

ΟΙ ΜΟΝΟΙ ΜΕ ΤΟΝ «ΜΑΓΙΚΟ» ΚΑΘΡΕΦΤΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ™

Ο ΟΠΟΙΟΣ :

- * **Απορροφά τήν υπεριώδη ακτινοβολία**
- * **Τό καλοκαίρι αντανακλά τή ΘΕΡΜΙΚΗ ακτινοβολία τού ήλιου**
- * **Τό χειμώνα δέν αφήνει νά διαφύγει η εσωτερική θερμότητα τού σπιτιού**
- * **Ενισχύει τήν ηχομόνωση κατά 3 τουλάχιστον ντεσιμπέλ**

ΤΕΧΝΗ α.τ.ε. – ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΔΟΜΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΓΙΑΝΝΕΝΑ, Ν. Ζέρβα 39 (στοά), τηλ. : (0651) 31- 9 - 32, fax : 309-70

Πώς μπλέκεται και η Ελλάδα σε ένα ακόμη ιταλικό σκάνδαλο

του Αργύρη Παναγόπουλου

«Η σοσιαλδημοκρατία στο εδώλιο»!
Αυτή τη φορά είναι οι δικαστικές αρχές της Λιέγης του Βελγίου που επιδεδαιώνουν τη γνωστή πολιτική τοποθέτηση της Ρόζας Λούξεμπουργκ.

Για τους εισαγγελείς της Λιέγης Βερονίκ Άνσια και Ζαν Λουίς Ρασίρ στον άξονα Ιταλών και Βαλλώνων (γαλλόφωνων Βέλγων) είχε οικοδομηθεί μια «σοσιαλιστική διεθνής της μίζας» που περνούσε από τη Μαδρίτη, τη Λισσαβόνα, το Παρίσι, τη Ρώμη, τις Βρυξέλλες, τη Ζυρίχη και τη Αθήνα. Με κύριο επίκεντρο, τις μίζες για την αγορά ελικοπτέρων από τη γνωστή ιταλική εταιρεία «ΑΓΚΟΥΣΤΑ»

ΕΛΕΝΙΑ στο Βέλγιο, της εταιρείας που τοποθετούσε τα οπλικά συστήματα στα ελικόπτερα και που για ένα χρονικό διάστημα, αντιπροσώπευε την ΑΓΚΟΥΣΤΑ στο Βέλγιο, και ο Σέρτζιο Καστελάρι, πρώην γενικός διευθυντής του ιταλικού υπουργείου Επιχειρήσεων Δημόσιας Συμμετοχής. Όλοι δολοφονήθηκαν εξαιτίας της ανάμειξής τους στο εμπόριο των όπλων που διαδραματιζόταν στο πλαίσιο της «σοσιαλιστικής διεθνούς της μίζας» και, κυρίως, των 46 ελικοπτέρων που θα παρελάμβανε ο βελγικός στρατός.

Ο Μάουρο Τζιαλομπάρντο, γραμματέας του Κράξι, στέλεχος της ΕΟΚ στις Βρυξέλλες και γενικός γραμματέας των σοσιαλιστικών κομμάτων της Κοινότητας, καταζητείται διεθνώς έπειτα από αίτηση των βελγικών αρχών. Στην Ιταλία ήδη καταζητούνταν για τις ιταλικές μίζες. Όταν οι Ολλανδοί, οι Γερμανοί, οι Βρετανοί και οι Φιαμμίγκοι σοσιαλιστές προσπάθησαν να τον απομακρύνουν από τις αρμοδιότητές του γιατί τον θεωρούσαν μαφιόζο, οι Ιταλοί, οι Βαλλώνοι, οι Γάλλοι, οι Ισπανοί, οι Πορτογάλοι και οι Έλληνες σοσιαλιστές έκαναν τα πάντα για να παραμείνει. Ήδη στη Γαλλία, την Ισπανία και την Ελβετία οι δικαστικές αρχές έχουν αρχίσει έρευνες για «τις μίζες της σοσιαλιστικής διεθνούς». Όταν, το 1989, μετά από πιέσεις του γερμανικού Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος και ιδιαίτερα του Βίλντ Μπραντ και του Βόγκελ, ο Τζιαλομπάρντο απομακρύνθηκε, οι σύμμαχοί του, μεταξύ

των οποίων και οι Έλληνες σοσιαλιστές, τοποθέτησαν σε μια καλύτερη θέση.

«Δίνω μίζες και... σπρώχνω»

Η ιστορία με τις μίζες είναι αρκετά απλή. Ιταλική εταιρεία ελικοπτέρων ΑΓΚΟΥΣΤΑ για να προωθήσει τα ελικόπτερά της πλήρως αδρές μίζες στους ενδιαφερόμενους. Και η Ελληνική Αεροπορία έχει πάρει πολλά ελικοπτερα από την ΑΓΚΟΥΣΤΑ.

Η ιστορία της ΑΓΚΟΥΣΤΑ είναι λίγο περίπλοκη. Όταν, το 1975, οι Αμερικανοί ηττήθηκαν στη Βιετνάμ, η εταιρεία άρχισε να αντιμετωπίζει μια κρίση, γιατί οι Αμερικανοί δεν είχαν ανάγκη από άλλα ελικοπτερα. Το 1979, η πτώση του Σάχη στην Περσία του καλύτερου πελάτη της ΑΓΚΟΥΣΤΑ μείωσε τα έσοδά της και το παθητικό άρχισε να εμφανίζεται αργά αλλά σταθερά.

Στις αρχές του 1983, η επιχείρηση έλλειμμα 164 δισεκατομμυρίων λιρετών. Ένα ελικόπτερο ρωσικής κατασκευής γεμάτο με Ιρακινούς στρατιωτικούς συνετρίχθη στη Ρεκοάρα της Ιταλίας και όλοι κατάλαβαν ότι η ΑΓΚΟΥΣΤΑ έκανε χρυσές δουλειές με τον πόλεμο ανάμεσα στο Ιράκ και Ιράν. Μόνο κατά τη διάρκεια του 1983 πωλήθηκε τόσο στους Ιρακινούς όσο και στα Ιρανούς υλικό αξίας 164 εκατομμυρίων λιρών στον καθένα ξεχωριστά. Ο μεγαλύτερος προστάτης της εταιρείας αυτή την περίοδο υπήρξε ο τότε Ιταλός υπουργός Επιχειρήσεων Δημόσιας Συμμετοχής Τζι

Σε όλη αυτή τη διαδρομή, εμπλέκονται και αναμειγνύονται μασονικές στοές, μυστικές υπηρεσίες και επενδυτικές και χρηματιστηριακές επιχειρήσεις. Από τη Σικελία μέχρι τη Σκανδιναβία και από την Πορτογαλία μέχρι την Ελλάδα, τη Σιγκαπούρη και την Καράϊβική, την Ελβετία και όλους σχεδόν τους παραδείσους της χρηματιστηριακής ασυδοσίας, είχαν δημιουργηθεί εκατοντάδες εταιρείες για να ανακυκλώσουν τις μίζες. Για το λόγο αυτό, χρησιμοποιούσαν και τις τράπεζες που χρησιμοποιούν οι έμποροι των ναρκωτικών και η Μαφία για να ανακυκλώνουν το βρώμικο χρήμα τους.

Πέντε άτομα μέχρι στιγμής έχουν δολοφονηθεί: Ο Τζέραλντ Μπουλ, Βρετανός σχεδιαστής του ιρακινού σούπερ - κανονιού, ο Αντρέ Κολς, σοσιαλιστής, πρώην αντιπρόεδρος της βελγικής κυβέρνησης και ηγέτης του Σοσιαλιστικού Κόμματος της Βαλλωνίας, ο Σαλβατόρε Γκάλια, γραμματέας του ιταλικού Σοσιαλιστικού Κόμματος στο Βέλγιο, ο Ρομπέρτο Μποέμιο, πτέραρχος της ιταλικής αεροπορίας και αντιπρόσωπος της

τε Μικέλς. Ένας άλλος καλός πελάτης ταν ο Καντάφι.

Ίσως για να τα θγάλει πέρα, μετά από ντές τις παραγγελίες, η ΑΓΚΟΥΣΤΑ κλείει μια συμφωνία με την Ελληνική Αεροποική Βιομηχανία αξίας 8,5 δισεκατομμυρίων ιρωτών για την παραγωγή στην Ελλάδα 77 μμημάτων του ελικοπτέρου Α 109. Σαν ελιόπτερο κατόρθωνε να το πουλά χάρη στις ίξες, γιατί τεχνολογικά δεν έχει κάτι το χαιτερο. Μα ίσως τα κομμάτια αυτά να φορούσαν στις δικές μας ανάγκες.

Το 1984, ο Κάρλο Παλέρμο, εισαγγελέας το Τρέντο, εκλογικό φέουδο του Πίκολι, ετά από έρευνες ανακαλύπτει ότι η ΑΓΚΟΥΣΤΑ πουλούσε παράνομα υλικό την Αργεντινή. Ο Παλέρμο γλιτώνει από α απόπειρα δολοφονίας, όπου έχασαν τη κή τους μια γυναίκα και δύο παιδιά, διώεται από το τότε διοικητικό όργανο της παλικής Δικαιοσύνης μετά από υπόδειξη ου τότε πρωθυπουργού Κράξι και αναγκά-πται να παραιτηθεί. Στις έρευνές του κατη-αρούσε τους πανίσχυρους τότε Κράξι και Πίκολι για συμμετοχή στη διακίνηση των λικοπτέρων. Σήμερα είναι βουλευτής της έτε, κόμματος της ιταλικής αριστερής αντι-ολίτευσης.

Όταν, τον Νοέμβριο του 1984, ο τότε σο-καλιστής υπουργός Εξωτερικού Εμπορίου ατέθεσε στην ιταλική Βουλή για την τακτι-ή που ακολουθούν οι ιταλικές πολεμικές ομηχανίες, ισχυρίστηκε ότι δάσει ενός νό-ου του 1941, φασιστικού, δεν ήταν υπο-ρεωμένος να δώσει εξηγήσεις. Την ίδια πάση κράτησε για τον επόμενο χρόνο.

Οι Έλληνες έφυγαν ευχαριστημένοι

ο 1985, τα ελλείμματα της ΑΓΚΟΥΣΤΑ ατασαν τα 90 δισεκατομμύρια λιρέτες, ενώ ο 1986 κατορθώνει μαζί με τις βρετανικές hell και British Petroleum να πουλήσει 132 λικόπτερα στη Σαουδική Αραβία, δεχόμενη ην πληρωμή σε είδος, πετρέλαιο. Την ίδια ρονιά αρχίζουν οι δουλειές με την Ισπανία ου Γκονζάλες, πουλώντας 24 ελικοπτερα. Η οπανική Αριστερά καταγγέλλει τις σκοτει-ές διαδικασίες αγοράς.

Στις αρχές του Ιουνίου του 1986, επισκέ-εται τις εγκαταστάσεις της ΑΓΚΟΥΣΤΑ το Βαρέζε κλιμάκιο της Ελληνικής Αερο-ορίας με επικεφαλής τον τότε αρχηγό του ΕΣ Δημήτρη Αποστολάκη. Το ελληνικό λμάκιο μένει ευχαριστημένο και παρακο-ουθεί γυμνάσια του ελικοπτέρου Α-129. Η ΙΝΣΑ αποφεύγει να ανακοινώσει περισσό-ερα.

Τον Νοέμβριο του 1986, ο τότε σοσιαλι-τής υφυπουργός Εξωτερικού Εμπορίου ζουλιάνο Αμάτο, μέχρι την περασμένη δδομάδα πρωθυπουργός, καλύπτεται και ατός πίσω από τον φασιστικό νόμο. Στην ιταλική Βουλή ακούγονται τα πρώτα ποσά α τις μίζες, που ξεκινούν από το ελάχιστο

ποσοστό του 7% με 15% της αξίας της κάθε παραγγελίας. Για την Ελλάδα ακούγεται το όνομα ενός Μοδιάνο, που πήρε μίζα 5%, 233 χιλιάδες δολάρια, επί της αξίας των 4,5 εκα-τομμυρίων δολαρίων που κόστισαν οι 16 πύ-ραυλοι «Ασπίδας» που είχαμε αγοράσει. Οι μίζες είναι νόμιμες, ισχυρίζονται στη Βουλή οι υπεύθυνοι. Στους λογαριασμούς όμως δεν φαίνονται πουθενά. Έρχεται στην επιφά-νεια η έκθεση του Κάρλο Παλέρμο και το ιταλικό Κ.Κ. απαιτεί τη σύσταση διακομμα-τικής επιτροπής που να εξετάσει το φαινόμε-νο με τις μίζες. Όταν ξεσπάει στην Αμερική το Ιρανγκαϊήτ, με τις ρηγκανικές πωλήσεις όπλων στο Ιράν, η ΑΓΚΟΥΣΤΑ καταγγέλ-λει δημοσίως τις αμερικανικές εταιρείες για «αθέμιτο ανταγωνισμό». Το 1986, κατορθώ-νει να έχει ενεργητικό 15 δισεκατομμύρια λιρέτες, χάρις και στις δικές μας προμήθειες.

Στις αρχές του 1988, ένας άλλος Ιταλός εισαγγελέας, ο Κάρλο Μαστελλάνι, ανακα-λύπτει ότι η ιταλική στρατιωτική μυστική υπηρεσία ΣΙΣΜΙ σε συνεργασία με την πολι-τική ηγεσία της χώρας διακινούσαν όπλα στην Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης, που διεθνώς δεν αποτελεί κρατική οντότητα για να μπορεί να αγοράζει όπλα από τις επίσημες κυβερνήσεις, τη Λι-θύη, το Ιράκ, το Ιράν και τη Νότιο Αφρική, χώρες που αντιμετώπιζαν διεθνές εμπάρ-γκο.

Η ιταλική μυστική υπηρεσία ΣΑΣ, που είναι υπεύθυνη για τη διακίνηση όπλων, δεί-χνει όλα τα έγγραφα στον εισαγγελέα. Όμως δεν μπορεί να πάρει ούτε ένα αντίγραφο: αποτελούν κρατικό μυστικό.

Ο Μαστελλάνι ανακαλύπτει πληθώρα πα-ράνομων πωλήσεων. Η ΟΤΟΜΕΛΑΡΑ, αυ-τή που θα εξοπλίζει τις φρεγάτες που αγορά-σαμε από την Ολλανδία, ήδη κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '70 παραβίαζε τη νομοθεσία. Είχε προμηθεύσει με 100 τανκς Μ1 13 το Ισραήλ, εμφανίζοντας σαν αποστο-λέα την Ελλάδα (!) με τις ευλογίες του τότε υπουργού Εξωτερικού Εμπορίου Τσιριάκο Ντε Μίτα! Με προσωπική παρέμβαση του Κράξι σταμάτησε κάθε έρευνα των δικαστι-κών αρχών.

Το 1988, η ΑΓΚΟΥΣΤΑ, μέσω της Αερι-τάλια, κλείνει μια συμφωνία με την Τουρκία. Δημιουργούν τη Μεσογειακή Αεροπορική Βιομηχανία για να κατασκευάσουν το δικι-νητήριο G 222. Στις διμερείς ιταλοτουρκικές συναντήσεις, και οι δύο κυβερνήσεις συμ-φωνούν να διευρύνουν τη συμφωνία.

Τον Ιούνιο του 1989, ο Μαστελλάνι συ-μπληρώνει την έκθεσή του: κατά την περίοδο που στο υπουργείο Εξωτερικού Εμπορίου βρισκόταν ο χριστιανοδημοκράτης Μισάξι, από τον Αύγουστο του 1969 μέχρι τον Φε-βρουάριο του 1970, η ΑΓΚΟΥΣΤΑ είχε που-λήσει ελικοπτερα στην Ελλάδα της χούντας, παραδιάζοντας τον αποκλεισμό που τα ευ-ρωπαϊκά καθεστώτα είχαν κηρύξει εναντίον των συνταγματαρχών. Σαν αποστολέας των ελικοπτέρων αυτών εμφανιζόταν η Ολλαν-

δία. Για την αγορά αυτή πληρώθηκαν μίζες, προφανώς σε χουντικούς αξιωματικούς και ίσως στον διάδοχο του ιταλικού θρόνου Βι-τόριο Εμμανουέλε της Σαβοΐας.

Το τέλος του ψυχρού πολέμου επέφερε αρχικά και μια κατακόρυφη πτώση στις πω-λήσεις και τις παραγγελίες πολεμικού υλι-κού. Όταν όμως, το 1990, έγινε στον Πει-ραιά το Έκτο Σαλόνι της DEFENDORY, οι πωλήσεις οπλικών συστημάτων άρχισαν να παρουσιάζουν άνοδο. Στην έκθεση, που πα-ρευρέθησαν περίπου 30 χιλιάδες ειδικοί από 83 χώρες, οι Ιταλοί δεν έμειναν ευχαριστημέ-νοι, γιατί είχαν να αντιμετωπίσουν τον αμε-ρικανικό, βρετανικό και γαλλικό ανταγωνι-σμό. Από τις 35 ιταλικές εταιρείες που συμ-μετείχαν στην προηγούμενη έκθεση, μόνο 18 κατάφεραν να παρουσιαστούν στην έκθεση του Πειραιά, όπου οι Ιταλοί παρουσίασαν και το σύστημα «Μέτεορ», που εμείς το είχα-με εγκαταστήσει ήδη στην Κρήτη!

Οι ιταλικές πολεμικές βιομηχανίες είχαν το προνόμιο των πολυκομματικών κυβερνή-σεων για να διαπραγματεύονται τις πωλή-σεις τους με τις ξένες κυβερνήσεις. Στις συν-τηρητικές κυβερνήσεις παρουσιάζονται σαν μεσολαβητές οι χριστιανοδημοκράτες, οι ρε-πουμπλικάνοι και οι φιλελεύθεροι, ενώ στις προοδευτικές και αριστερές κυβερνήσεις παρουσιάζονται οι σοσιαλιστές.

Και 300 μοτοσικλέτες στην Αλβανία

Δεν είναι τυχαία η ανάμιξη του ιταλικού Σοσιαλιστικού Κόμματος στις εσωτερικές υποθέσεις της Αλβανίας, όταν ακόμα βρι-σκόταν στην εξουσία ο Αλία, όπως δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι ο Μπερίσα αντικατέ-στησε τις σχέσεις αυτές με τους Ιταλούς χρι-στιανοδημοκράτες. Το ταξίδι του Πάπα στην Αλβανία αποδεικνύει την αλλαγή σκη-νικού. Επισήμως, οι Ιταλοί στην Αλβανία έχουν πουλήσει μόνο 300 μοτοσικλέτες Γκα-τσιόδα!

Το καθεστώς ασυδοσίας αυτή τη στιγμή δέχεται ισχυρά πλήγματα από τη βελγική και την ιταλική Δικαιοσύνη, που αποφάσισαν να συνεργαστούν. Οι δικαστικές αρχές της Λιέγης, σε συνεργασία με αυτές του Μιλάνο, προσπαθούν να διαλευκάνουν την υπόθεση. Ήδη ο Κράξι θεωρήθηκε από τους δικαστι-κούς ένας από τους ανθρώπους-κλειδιά της υπόθεσης. Δεν θα αργήσει η στιγμή που οι έρευνες θα επεκταθούν και στην Ελλάδα. Η Ισπανία και η Γαλλία αποτελούν ήδη το επό-μενο βήμα των ιταλοβελγικών δικαστικών αρχών.

Οι συμφωνίες όμως με τις ιταλικές εται-ρείες, και κυρίως με την ΑΓΚΟΥΣΤΑ, συνε-χίστηκαν και μετά την πτώση του ΠΑΣΟΚ. Η ΟΤΟ, ΜΕΛΑΡΑ, π.χ., θα πρέπει να το-ποθετήσει τα κανόνια 76162 στις 3 φρεγάτες που αγοράσαμε από την Ολλανδία. Τα ίδια κανόνια θα τοποθετήσουν και οι Τούρκοι σε φρεγάτες που αγόρασαν από τη Γερμανία.

**Όχι Ανδρέα
σε παραπομπή Μητσοτάκη**

Δεν πρόκειται το ΠΑΣΟΚ να θέσει θέμα παραπομπής του πρωθυπουργού κ. Κ. Μητσοτάκη στην Δικαιοσύνη, για την υπόθεση των υποκλοπών, έστω και αν ορισμένοι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ επιμένουν. Αυτοί που γνωρίζουν λένε ότι «δεν είναι στο στυλ του Ανδρέα να κάνει τέτοιες κινήσεις», ενώ κάποιοι άλλοι λένε ότι «δεν θα έπρεπε ο κ. Παπανδρέου να μιλάει για σχοινί στο σπίτι του κρεμασμένου» και κάποιοι τρίτοι λένε ότι «μία τέτοια εξέλιξη θα μπορούσε να οδηγήσει στη δημοσιοποίηση του περιεχομένου ορισμένων... λίαν ενδιαφερουσών κασετών, κάτι που δεν επιθυμεί σε καμία περίπτωση ο κ. Α. Παπανδρέου».

Αρνιά και ερίφηδες

«Τα ξένα και ντόπια μονοπώλια ευθύνονται για την τιμή που πουλούσαν τα σουπερ μάρκετ το αρνί το Πάσχα», αναφέρει το Σωματείο Κρεοπωλών Αθήνας «Οι Ταξiάρχες», σε αναφορά του στη Βουλή. Εμείς, πάντως, προτιμούμε να υπηρετούμε «τα ξένα και ντόπια μονοπώλια» και να αγοράζουμε το αρνί 1.000 δραχμές το κιλό, παρά να κάνουμε αντίσταση κατά των ιμπεριαλιστών και των πολυεθνικών και να το αγοράζουμε 2.000 από τον «επαναστάτη-αντιιμπεριαλιστή» κρεοπώλη της γειτονιάς...

Προτάσεις

Κάποιοι διαδίδουν ότι ο κ. Α. Σαμαράς είχε ζητήσει από τον πρόεδρο της Βουλής κ. Α. Τσαλδάρη να αναλάβει μεταβατικός πρωθυπουργός και αυτός δεν δέχθηκε, απορρίπτοντας μάλιστα με... οργή των πρότασης. Ερωτηθείς βουλευτής και ανήκων στη «σκληρή» φιλοσαμαρική ομάδα, για το θέμα απάντησε με πονηρό βλέμμα ως εξής: «Μήπως συνέβη ακριβώς το αντίθετο;»

Δηλαδή, ποιο; Να έκανε την πρόταση ο Τσαλδάρης για τον εαυτό του ή να πρότεινε στον Αντώνη να αναλάβει αυτός μεταβατικός πρωθυπουργός;

«Χοντρό παιχνίδι»

«Χοντρό παιχνίδι» παίζεται στα ναυπηγεία και ελάχιστοι αντελήφθησαν αυτό που είτε την περασμένη Παρασκευή στη Βουλή ο υφυπουργός Οικονομικών κ. Π. Λούκας για τα ναυπηγεία Ελευσίνας. «Ή θα τα βρουν οι εργαζόμενοι με τους νέους ιδιοκτήτες ή τα ναυπηγεία θα κλείσουν» ήταν η ουσία των όσων είτε ο υφυπουργός Οικονομικών. Και η προειδοποίηση αυτή δεν είναι καθόλου τυχαία, αφού στο κυβερνητικό στρατόπεδο έχει επικρατήσει η άποψη ότι τα συνδικάτα σαμποτάρουν τους νέους ιδιοκτήτες, έπειτα από υπόσχεση του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης ότι θα τα κρατικοποιήσει όταν έλθει ξανά στην εξουσία, αλλά απαραίτητη προϋπόθεση είναι να αποτύχει η ιδιωτικοποίηση. Και μη χειρότερα...

**ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΕΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ :
Η ΠΑΝΑΚΕΙΑ
ΤΩΝ ΣΚΑΝΔΑΛΩΝ**

• Όταν οι εθνοπατέρες μιλούν, χωρίς να λένε τίποτα

Εξεταστικών επιτροπών το ανάγνωσμα. Έχουμε και λέμε: εξεταστική επιτροπή για υποκλοπές, εξεταστική επιτροπή για την πώληση της ΑΓΕΤ, εξεταστική επιτροπή για ΕΑΒ, διακομματική επιτροπή για το πρόβλημα των πυρκαγιών στα δάση, εξεταστική επιτροπή για τις προμήθειες πετρελαίου –άκουσον, άκουσον: το έργο της ξεκινάει από προμήθειες του 1978, αν θυμόμαστε καλά– και πάει λέγοντας. Αν στις παραπάνω προσέσουμε κι εκείνη την καταπληκτική περίπτωση όπου για πρώτη φορά στα χρονικά η επιτροπή της Βουλής ερευνούσε μια δολοφονία –περίπτωση Νίκου Τεμπονέρα–, τότε καταλαβαίνει ότι κάποιοι μέσα στο Κοινοβούλιο έχουν απωλέσει την αίσθηση του μέτρου.

Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να δούμε από πιο κοντά τον μηχανισμό παραγωγής «εξεταστικών επιτροπών». Καταρχήν η αντιπολίτευση είναι αυτή που ζητάει συνήθως τη σύσταση εξεταστικής επιτροπής, για να διερευνηθεί κάποιο –κατά την άποψή της– σκάνδαλο. Αίτηση, από μόνη της, λειτουργεί στα ΜΜΕ, αυτό που λέμε «αβανταδόρικα». Πρώτο θέμα στα πρώτα θέματα των δελτίων ειδήσεων και τρίστηλα και τετράστηλα στις εφημερίδες. Α εκεί και πέρα η εκάστοτε κυβέρνηση δεν μπορεί να κάνει πίσω, διότι μια άρνησή της προκαλούσε τις εύλογες υπόνοιες ότι «συγκαλύπτεται το σκάνδαλο και η κυβέρνηση επιθυμεί να ριχθεί άπλετο φως στην υπόθεση». Λες και είναι δυνατόν μία τέτοια επιτροπή, πρόεδρο που θα προέρχεται από την κοινοβουλευτική ομάδα της συμπολίτευσης και δεδομένη την πλειοψηφία των συμπολιτευομένων βουλευτών-μελών της επιτροπής, είναι δυνατόν να «ρίξει άπλετο φως» σε μια υπόθεση, όσο προφανές και να είναι ότι υπάρχει «λαδιές». Είναι σαν να ζητάμε από δικαστήριο με «στημένους» ενόρκους να βγάλει αντικρινική απόφαση. Όμως η αντιπολίτευση «ποντάρει» αλλού. Στο θόρυβο και στη δημοσιότητα που θα δοθεί στο θέμα, δηλαδή σε κάποια ηχητικά και οπτικά εφφέ, υπό τη μορφή ραδιοτηλεοπτικών δελτίων ειδήσεων και ρεπορτάζ και άρθρων σε εφημερίδες. Από σημείο αυτό και έπειτα, αποτέλεσμα ουδέν... Από την πλευρά της, η –εκάστοτε– κυβέρνηση κάνει την κίνηση «ματ». Συμφωνεί με τη σύσταση της επιτροπής, όχι όμως για τη χρονική περίοδο που ζητεί η αντιπολίτευση, αλλά από το 1821 –συγγνώμη, επεκτείνει την έρευνα στην περίοδο που η σημερινή αντιπολίτευση ήταν κυβέρνηση. Έτσι δεν έχει μόνο η αντιπολίτευση να παρουσιάσει οπτικοακουστικά εφφέ, με βαρύγδουπες αποκαλύψεις, αλλά και κυβέρνηση σε βάρος της αντιπολίτευσης και όλοι είναι ικανοποιημένοι. Ας παρουμε το «πολύ φρέσκια» επιτροπή για τις υποκλοπές, όπου μάλιστα τη σύστασή της πρότεινε η ίδια κυβέρνηση. Η χρονική περίοδος επεκτείνεται μέχρι το 1985. Δηλαδή περιλαμβάνει και τη περίοδο που γίνονταν οι υποκλοπές επί ΠΑΣΟΚ, οπότε και παραπέρα φθηνό ο πρόεδρος του κόμματος κ. Α. Παπανδρέου, ο ευρωβουλευτής και πρώην αρχηγός της ΕΥΠ Κ. Τσίμας, πάλαι ποτέ «αρχικοριός» Θ. Τόμπρας, κ.λπ. Μόλις πέρσι, η κυβέρνηση της Ν.Δ., «έβαψε» τεράστιο πολιτικοκοινωνικό σκάνδαλο με το να ακυρώσει την παραπομπή των φερομένων ενόχων στο Ειδικό Δικαστήριο. Σήμερα η επιτροπή θα εξετάσει την ίδια ακριβώς περίοδο. Όχι δέβαια για να φέρει στην επιφάνεια κάποια νέα στοιχεία, αλλά για να λειτουργήσει αντιπερισπασμός στις αποκαλύψεις Μαυρίκη και σία.

Έχουμε και το παράδειγμα της διακομματικής επιτροπής για τα δάση η οποία συνεδριάζει από... Τώρα τι να σας πούμε; Ότι και οι ίδιοι δεν θυμούνται από πότε συνεδριάζει; Κ υποτίθεται ότι το έργο της θα ήταν βραχύβιο, διότι το αντικείμενο επέβαλλε ταχύτατες αποφάσεις, υπό τη μορφή διακομματικού πορίσματος. Και οι πληροφορίες αναφέρουν ότι αγνοείται ο χρόνος έκδοσης του πορίσματος, το οποίο όχι μόνο διακομματικό δεν θα είναι αλλά ούτε καν διπλό. Ίσως υπάρξουν τρία πορίσματα, ένα από την κυβέρνηση, ένα από ΠΑΣΟΚ και τον Συνασπισμό και ένα από το ΚΚΕ. Άδικο είχε εκείνος που είπε ότι «δέκα εκατομμύρια Έλληνες, δέκα εκατομμύρια γνώμες»;

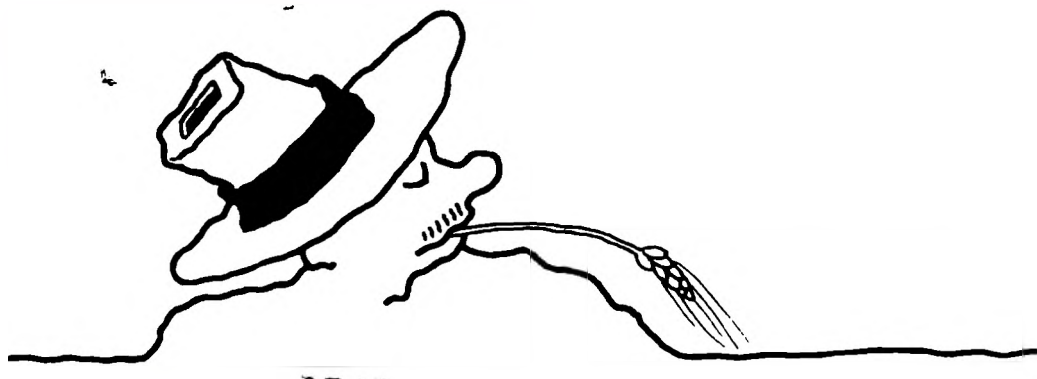
Το κωμικό στην περίπτωση είναι ότι διακομματικές και εξεταστικές επιτροπές συχνά συχνότατα, ξεχνούν και οι ίδιες ότι υπάρχουν. Κλασική περίπτωση η επιτροπή που ασχολείται με τη σύμβαση ΕΑΒ-Λόκχεντ. Ακόμα και οι ίδιοι οι βουλευτές της αντιπολίτευσης είχαν ξεχάσει την ύπαρξή της. Συνεδρίασε, μετά τον Μάιο του 1992, για πρώτη φορά, πριν από μερικές εβδομάδες, όταν ήρθε και πάλι στην επικαιρότητα το θέμα της ανανέωσης της σύμβασης.

Άραγε, μήπως οι επιτροπές είναι ο «καθρέφτης» της παρακμής του Κοινοβουλίου;

α και ο υπουργός
κρατείας κ.
ριανόπουλος εκτός
εργήσεως. Η παραίτησή του,
ια, δεν είχε να κάνει μόνο
ν κ. Γρυλλάκη και τις
κλοπές. Ήταν ίσως η
όνα που ξεχείλισε το
ήρι. Γιατί, εδώ και καιρό, ο
νδριανόπουλος βρισκόταν
κομματικό στόχαστρο
τίας των επιλογών του
ως προς τη στελέχωση
ΕΡΤ ΑΕ. Κι έπειτα, είχε
κι εκείνη η ανακοίνωση
κ. Βούλτεψη, ανήμερα την
Απριλίου, σχετική με το
των ΜΜΕ, που τον είχε
ργίσει. Όταν ερωτήθηκε απ'
δημοσιογράφους, ως
όδιος υπουργός, απέφυγε ν'
ντήσει. Γεγονός που
ήλθε ακόμη περισσότερο
κ. Μητσοτάκη, αφού έμεινε
λυπτος ο εκλεκτός του κ.
λτεψης και δεν παρέλειψε
ου τραβήξει τ' αυτί.

Ίδε κι απόειδε λοιπόν ο κ.
ριανόπουλος και την έκανε
δουλειά. Προπαραμονή της
άντησης των πολιτικών αρ-
ών με τον Πρόεδρο της Δη-
ρατίας. Και καλά αυτός. Θέ-
να πιστεύει πως διασώθηκε.
θα γίνει όμως με την ΕΡΤ;
λεις που είχαν αρχίσει να δια-
νονται τα πρώτα θετικά απο-
έσματα στο πρόγραμμά της,
ις που είχε αρχίσει να παίρ-
τα πάνω της, να γράφονται οι
στες καλές κριτικές, να δια-
νονται οι δυνατότητες που
ρχουν στα κρατικά κανάλια
μένουν ανεκμετάλλευτες. Τι
κάνουν, αλήθεια, τώρα ο κ.
γίτης, ο κ. Χρονόπουλος,
ά και ο κ. Κούνδουρος; Θα
παχθούν στις επιταγές της
ύλλης; Θ' ακολουθήσουν τις
σκευτικο-ολοκληρωτικές θέ-
; του υπουργού Προεδρίας κ.
όβελ, που την είχε στήσει
γωνία και περίμενε την κα-
ληλη ευκαιρία, ή θα συνερ-
πούν με τον αναβαθμισμένο
ά και μονοσήμαντο κ. Μαγ-
α; Εν αναμονή γεγονότων
πόν, το περιοδικό όμως κλεί-
την ύλη του και τα νεότερα
έρθουν αργότερα...

Ο πόλεμος της κασέτας στο
ήγιό του. Καθημερινά εμφα-
νται καινούργια στοιχεία

που αποδεικνύουν το μέγεθος
ασυδοσίας της εξουσίας. Όλα
ξεκίνησαν απ' την αμάχη των οι-
κογενειών Αλαφούζου - Μητσο-
τάκη που, ως φαίνεται, θα φτά-
σει μέχρις εσχάτων. Έτσι, προ-
σωπικές αντιδικίες έφεραν τελι-
κά στο φως όλον αυτό τον βόρ-
βορο που έντεχνα καλυπτόταν
απ' όλες τις πλευρές. Σκεφτείτε,
αλήθεια, να μην μας είχε προκύ-
ψει αυτός ο καθγός ανάμεσα
στις οικογένειες. Μαύρο σκοτά-
δι θα μας έτρωγε...

- Κανείς δεν ξέρει πού βρίσκεται η αλήθεια για το Έθνος. Ένα πάντως είναι σίγουρο, η αποπομπή του κ. Λυκούργου Κομίνη απ' την διεύθυνση της εφημερίδας. Χάθηκε ακόμη μια ευκαιρία για την εφημερίδα, που το τελευταίο εξάμηνο μπο-
ρεί να μην είχε πάρει φύλλα, είχε κερδίσει όμως σε αξιοπιστία, και είχε εξασφαλίσει πληρότητα στην ειδησεογραφία. Πάντως, ως επικρατέστερος λόγος της αποπομπής του κ. Κομίνη, φέ-
ρεται να είναι η επιλογή της εταιρίας του κ. Μπόμπολα ΑΚΤΩΡ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΚΗ για τη μεταφορά νερού απ' τη λίμνη Τριχωνίδα προς το Μόρ-
νο. Το αντάλλαγμα -ως φαίνεται- αυτής της επικερδούς συμφωνίας ήταν η εκπαράθυρ-
ση του σκληρού διευθυντή, ο οποίος όχι μόνο είχε χαράξει συ-
γκεκριμένη πολιτική γραμμή για την εφημερίδα αλλά κτυπούσε αλύπητα και την οικογένεια Μη-
τσοτάκη. Ως προς το δεύτερο στοιχείο λοιπόν, η πολιτική της εφημερίδας αλλάζει...

- Απ' τη Δευτέρα, επίσημα στη θέση του κ. Κομίνη βρέθηκε ο κ. Θοδωρής Καλούδης, ο οποίος, ειρήσθω εν παρόδω, απ' την εποχή των 24 Ωρών του Κοσκω-
τά είχε χαθεί απ' την πιάτσα. Ειπώθηκε στους συντάκτες πως δεν αλλάζει η πολιτική της εφη-

μερίδας κι ακούστηκε πως θα
υπάρξει πλέον δίχρονος προ-
γραμματισμός για την ανάκαμ-
ψή της. Οι φημολογίες για κλεί-
σιμο του Έθνους προς το παρόν
σταματούν. Αυτό όμως δεν ση-
μαίνει πως δεν τραυματίστηκε
ακόμη μια φορά η αξιοπιστία
της εφημερίδας που φαίνεται
πως οι αλλεπάλληλες παρεμβά-
σεις του επιχειρηματία κ. Μπό-
μπολα -προς όφελος πάντα άλ-
λων δραστηριοτήτων του- δεν
την αφήνουν να πάρει ανάσα.
Μίλησε κανείς για ελευθερία του
Τύπου, όταν μάλιστα παίζονται
άλλα, μεγάλα επιχειρηματικά
συμφέροντα;

- Διευθυντής των Εικόνων εδώ και αρκετό καιρό ο Σωκράτης Τσιχλιάς, δεν έχει δώσει ακόμη
τ' όνομά του στην ταυτότητα του περιοδικού. Προφανώς, περιμέ-
νει να πάρει σάρκα και οστά τ'
όραμά του, μέσα από αλλαγές
που στοχεύουν στους σαραντά-
ρηδες, όπως έχουμε ξαναγρά-
ψει. Οι αλλαγές δέδαια φαίνεται
ότι πραγματοποιούνται μόνο με
απολύσεις, με θύμα αυτή τη φο-
ρά την αρχισυντάκτρια κ. Πέλη
Κεφαλά. Αχ, κύριε Κλίντον,
ήταν ανάγκη να θυγείτε για ν'
αποκαλύψετε όλες τις αδυναμίες
των σαραντάρηδων που, παρα-
γκωνισμένοι όπως είναι από
χρόνια, επιχειρούν την κατάλη-
ψη της εξουσίας με κάθε τρό-
πο...

- Απολύσεις όμως και στον
FLASH, που η χαμηλή του
ακροαματικότητα έχει φέρει τον
κ. Κόκκαλη σε αδιέξοδο. Έφυ-
γε ο κ. Αλέπης, παραιτήθηκε
απ' την διεύθυνση του σταθμού
η κ. Όλγα Τρέμη παραμένοντας
όμως σ' αυτόν, ενώ ως νέος διευ-
θυντής φέρεται ο κ. Πάνος Κο-
λιοπάνος. Για να δούμε τι θα
δούμε -και, ιδίως, τι θ'
ακούσουμε- στο μέλλον...

- Απογοητευτική η κυκλοφο-

ρία του νέου τηλεοπτικού περιο-
δικού Τι στην TV (έστω κι αν
έδινε δώρο μια Μαζεράτι) του κ.
Λεσιέρ. Τόσο απογοητευτική
μάλιστα, που να πανηγυρίζει ο
κ. Λυμπέρης 7 μέρες TV και Τη-
λεκοντρόλ), που ανέστειλε την
έκδοση κι άλλου τηλεοπτικού
περιοδικού(!), με το οοπίο σκε-
πτόταν ν' ανταγωνιστεί τον κ.
Λεσιέρ. Τώρα ποιον ν' ανταγω-
νιστεί; Τον Λεσιέρ ή τον εαυτό
του; Αυτό κι αν είναι παράνοια.

- Γενική συνέλευση την προη-
γούμενη Δευτέρα στην ΕΣΗΕΑ,
για οικονομικά θέματα αυτή τη
φορά. Βέβαια, υπήρξαν και φω-
νές διαμαρτυρίας σ' αυτή τη συ-
νέλευση, με αφορμή το γεγονός
ότι ακόμη δεν γράφτηκαν οι δη-
μοσιογράφοι παρελθόντων
ετών, αφού ο χρόνος των πε-
ρισσότερων συνεδριάσεων σπα-
ταλήθηκε για την εγγραφή του κ.
Λιάνη! Όπως φαίνονται τα
πράγματα, οι εγγραφές προ-
γραμματίζονται για το φθινό-
πωρο. Πάντως, έξι μήνες μετά
την εκλογή του νέου Διοικητι-
κού Συμβουλίου, που στην
πλειοψηφία του ανήκει -έπειτα
από πολλά χρόνια συμβαίνει
αυτό- στον προοδευτικό χώρο,
δεν πραγματοποιείται τίποτε
απ' ό,τι ειπώθηκε προεκλογικά.
Ακολουθείται η πεπατημένη και
μάλιστα στην πιο συντηρητική
μορφή της...

- Φαίνεται πάντως πως τα τε-
λευταία γεγονότα γύρω απ' τον
Τύπο ταρακούνησαν την
ΕΣΗΕΑ. Τόσο, που να οργανώ-
νει εκδήλωση για τον Τύπο και
τη λειτουργία του, στην οποία
εκτός απ' τους δημοσιογράφους
θα πάρουν μέρος πολιτικά κόμ-
ματα και κοινωνικοί φορείς.
Κουβέντα να γίνεται δηλαδή,
γιατί επί της ουσίας τίποτα δεν
γίνεται...

- Σε πέντε μήνες ο καθένας κα-
ταδικάστηκαν ο εκδότης των
Νέων Χρ. Λαμπράκης και ο
διευθυντής Λ. Καραπαναγιώτης
για εξύβριση κατ' εξακολούθη-
ση του δημοσιογράφου Θόδω-
ρου Βαρίκου. Η μήνυση του Θ.
Βαρίκου αναφερόταν σε 21
υβριστικά δημοσιεύματα των
Νέων και αφορούσαν στην εκ-
πομπή του για τη δίκη στο Ειδι-
κό Δικαστήριο που μεταδιδόταν
από την ΕΡΤ 2. Πολιτική αγωγή
ήταν ο δικηγόρος Ναυπλίου Νί-
κος Καρούζος. Οι κατηγορούμε-
νοι άσκησαν έφεση.

Επιμέλεια:
Τάσος
Μπάρολας

Τελικά, η ενδοκομματική μάχη άναψε στη Νέα Δημοκρατία για την πτώση της ΑΓΕΤ-Ηρακλής. Ο πρώην υπουργός Οικονομικών Ι. Παλαιοκρασσάς στην κατάθεσή του στην εξεταστική επιτροπή της Βουλής τόνισε ότι όλη την ευθύνη της πώλησης της μεγαλύτερης ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας την έχει ο διοικητής της Εθνικής Τράπεζας κ. Βρανόπουλος. Πολλά έχουν γραφτεί και έχουν ειπωθεί για τον τρόπο πώλησης της ΑΓΕΤ, καθώς και για το ρόλο των κ.κ. Μάνου και Βρανόπουλου. Τώρα ο κ. Παλαιοκρασσάς δείχνει τον ένα εκ των δύο ως υπεύθυνο. Στο μεταξύ, ο κ. Παντοσδόλτα, αδιαφορώντας για την ελληνική δικαιοσύνη, δεν έρχεται στην Ελλάδα για να εξεταστεί. Η κυβέρνηση αρνείται να δώσει στη δημοσιότητα όλα τα στοιχεία της αγοραπωλησίας. Ως τότε;

Η πορεία της οικονομίας σε τούνελ

Η ελληνική οικονομία δεν φαίνεται να μπορεί να ξεπεράσει την ύφεση, στην οποία έχει περιπέσει. Παρά τα οικονομικά μέτρα τα οποία έχουν ληφθεί από όλες τις κυβερνήσεις, η αναθέρμανση δεν έρχεται, κάνοντας ακόμα πιο δυσοίωνο το μέλλον, καθώς μάλιστα εισερχόμαστε σε προεκλογική περίοδο. Ήδη οι πρώτες διαμάχες άρχισαν να εμφανίζονται στα κυβερνητικά στελέχη, για το μέγεθος των προεκλογικών παροχών. Φανατικός πολέμιος των οποιωνδήποτε παροχών είναι ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας Στ. Μάνος, κάτι που έχει εξοργίσει τους συναδέλφους του. Οι οποίοι, λαμβάνοντας τα μηνύματα από τις εκλογικές τους περιφέρειες, βλέπουν ότι πολύ δύσκολα η κυβέρνηση θα κωφεύσει στις φωνές των σειρήνων για όσο το δυνατόν μεγαλύτερες παροχές ανεξαρτητως των επιπτώσεων στην οικονομία.

Ο φετινός προϋπολογισμός εμφανίζει σοβαρά προβλήματα στην εφαρμογή του, ειδικά στον τομέα των εσόδων, κάτι που κάνει τη μετά τις εκλογές περίοδο να φαίνεται καθόλου ευχάριστη για το βαλάντιο των φορολογουμένων. Ήδη στα οικονομικά επιτελεία συζητούνται τα νέα μέτρα, τα οποία θα πρέπει να ληφθούν για να μπορέσει να «ξεκολλήσει» η οικονομία από τον βάλτο της ύφεσης. Τα εναλλακτικά προγράμματα αρχίζουν να δγαίνουν στη δημοσιότητα, αλλά δυστυχώς κανένας δεν παίρνει την ευθύνη να δυσαρεστήσει τους ψηφοφόρους λίγους μήνες πριν από τις εκλογές.

Δυστυχώς, όλα τα στοιχεία τα οποία υπάρχουν αυτή τη στιγμή δείχνουν ότι μετά τις εκλογές η επιβάρυνση των φορολογουμένων θα είναι ακόμα μεγαλύτερη, καθώς κανείς δεν θα μπορεί να υποσχεθεί, χωρίς κίνδυνο γελοιοποίησης, ακόμα καλύτερες μέρες.

Πολλά τα μέτρα τα οποία ακούγονται ότι θα αναγκαστεί να λάβει η όποια μετεκλογική κυβέρνηση και δυστυχώς τα περισσότερα από αυτά είναι εισπρακτικού χαρακτήρα. Η αύξηση των συντελεστών της φορολογίας εισοδήματος, η φορολόγηση των τόκων και των έντοκων γραμματίων, η αναπροσαρμογή των τεκμηρίων διαβίωσης, καθώς και νέοι φόροι επί της ακίνητης και κινητής περιουσίας των φορολογουμένων είναι μερικά από τα μέτρα τα οποία συζητείται ότι θα ληφθούν, συνολικά ή μεμονωμένα.

Τελικά, το ερώτημα που έρχεται αυθόρμητα σε όλους είναι ποιος θα εξηγήσει την αποτυχία των μέχρι τώρα θυσιών των πολιτών αυτής της χώρας και ποιος θα καταδείξει την ευθύνη των «μαθητευόμενων μάγων» της οικονομίας;

Μήπως η επόμενη σύσκεψη των πολιτικών αρχηγών υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κ. Καραμανλή πρέπει να έχει αντικείμενο την πορεία και τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας, ανεξαρτητως του αποτελέσματος των εκλογών;

Η περιεργή ευαισθησία των μετόχων

Το αθηναϊκό Χρηματιστήριο αποδείχθηκε πολύ ευαίσθητο στις πολιτικές εξελίξεις στα Βαλκάνια. Ενώ μετά τη συμφωνία της Βουλιαγμένης και την υπογραφή του σχεδίου Βανς - Όουεν από τον ηγέτη των Σέρβων της Βοσνίας Ρ. Κάρατζιτς είχε παρουσιάσει άνοδο προσβλέποντας σε ηρεμία στα Βαλκάνια και σε άρση των δυσμενών επιπτώσεων από τη συνέχιση του εμπόργκο κατά της Νέας Γιουγκοσλαβίας, στη

συνέχεια παρουσίασε έντονη πτώση. Ειδικά μετά την αποτυχία της προσπάθειας των Μητσοτάκη και Μιλόσεβιτς να πείσουν τους Βόσνιους Σέρβους βουλευτές να επικυρώσουν την υπογραφή Κάρατζιτς, η πτώση έφτασε το 6,5%, ποσοστό που είχε να εμφανισθεί από την περίοδο του πολέμου στον Κόλπο. Ακόμα και η ανακοίνωση της παραίτησης Ανδριανόπουλου στα μέσα της συνεδρίασης της περασμένης Δευτέρας συνετέλεσε στον δραστικό περιορισμό της ανόδου που εμφανιζόταν στις τιμές των μετοχών.

Οι θεσμικοί επενδυτές,

υπακούοντας στο συμφέρον τους και στις αρχές της αγοράς, αυξομειώνουν κατά το δοκούν τον δείκτη του Χρηματιστηρίου. Ποιος όμως θα προστατεύσει τους μικροεπενδυτές από τα «παιγνίδια» που παίζονται, όταν, όπως έχει αποδειχθεί μέχρι τώρα, όλες οι κινήσεις υπακούουν σε «εκτιμήσεις» κύκλων και ανεξάρτητα από την πραγματική οικονομική κατάσταση της χώρας;

Η εγκατάλειψη του σιδηροδρόμου

Ενώ όλες οι χώρες του κόσμου έχουν σαν κύριο μέ-

λημα στον τομέα των μεταφορών την ανάπτυξη σιδηροδρόμου, στην τριάδα μας η προσπάθεια της πολιτείας είναι ακριβώς η αντίθετη. Το πώς λαδη θα εξαφανίσουμε σιδηρόδρομο, παραχωρώντας όλα τα οφέλη στις τεχνίες των λεωφορείων και των φορτηγών.

Τα οφέλη από την ανάπτυξη του σιδηροδρομικού δικτύου στη χώρα μας έχουν καθοριστικό ρόλο όχι μόνο στην οικονομία και κοινωνική ανάπτυξη αλλά και στον περιορισμό των επιπτώσεων που έχει αύξηση των αυτοκινήτων στο περιβάλλον της χώρας μας.

Με την ενίσχυση του σιδηροδρόμου μειώνεται κατανάλωση ενέργειας σχέση με την κατανάλωση των οδικών μέσων επικοινωνίας, βελτιώνονται περιβαλλοντικές συνθήκες μειώνονται τα ατυχήματα και μεγαλώνουν οι ταχύτητες μεταφορών ανθρώπων και εμπορευμάτων.

Όλα αυτά όμως φαίνεται ότι έρχονται σε δεύτερη μοίρα από το ελληνικό κράτος, μπροστά στα πιο μεγάλα οικονομικά οφέλη που έχουν τα στελέχη, ειδικά της επαρχίας, από λεωφορεία και τα φορτηγά που έχουν το συντριπτικό ποσοστό των μεταφορών από και προς την πρωτεύουσα. Έτσι μόνο μπορεί να δικαιολογηθούν και άδεια λεωφορεία και ταυτόχρονοι διαδρομές.

Το ελληνικό Δημόσιο έχει εγκαταλείψει τον σιδηρόδρομο, καθώς ο κ. Μάνος εξήγγειλε πριν από μερικούς μήνες κατάργηση μεγάλου αριθμού γραμμών και σταθμών.

Τελικά φαίνεται ότι ποτα δεν μπορεί να ανσταθεί στη δύναμη των γοληπτών και των εργολάβων σε αυτή εδώ τη χώρα. Ποιος να νοιάζεται τώρα για την ανάπτυξη του σιδηροδρόμου; Αστεία πράγματα λέμε!

Οικονομικές εξελίξεις και πολιτική

Προσπάσματα από την έκθεση
του διοικητή της Τράπεζας της
Ελλάδος **ΕΥΘΥΜΙΟΥ**
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, κατά τη
θεσινή ετήσια τακτική γενική
συνέλευση των μετόχων

Η ελληνική οικονομία ευρίσκεται σε κρίσιμη καμπή. Μετά από τρία έτη συνεχούς προσπάθειας για τη στα-ροποίηση και ανόρθωσή της, έχουν εμ-χινιστεί ενθαρρυντικά σημεία και δια-άφονται θετικές προοπτικές, παρά τις νικά αντίξοες συνθήκες που επικρατούν την παγκόσμια οικονομία. Έτσι, η δια-κασία εξυγίανσης του δημόσιου τομέα ροχωρεί και τα δημόσια ελλείμματα συ-τιέζονται. Η τάση του πληθωρισμού εί-ι πτωτική, παρά την άνοδο που σημειώ-κε στο πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος ους. Η απελευθέρωση των αγορών, του καπεζικού συστήματος και της κίνησης φαλαίων έχει επιταχυνθεί. Μεγάλα έρ-υποδομής έχουν ξεκινήσει, στηριζόμε-εν μέρει σε Κοινοτικούς χρηματοοικο-μικούς πόρους, οι οποίοι προβλέπεται ι αυξηθούν σημαντικά τα επόμενα έτη. ε αρκετούς τομείς της οικονομίας είναι φανή τα αποτελέσματα μιας διαδικα-ίας αναδιάρθρωσης της παραγωγής και ίσχυσης της παραγωγικότητας.

Οι οικονομικές εξελίξεις και προοπτι-ές στη χώρα μας είναι συνυφασμένες με ε εξελίξεις και την προβλεπόμενη πο-εία της παγκόσμιας οικονομίας και αίτερα των χωρών της Κοινότητας. Το ωπερικό περιβάλλον δεν ήταν ευνοϊκό ο 1992. Κύρια χαρακτηριστικά ήταν η σθενής και, σε πολλές χώρες, εύθραυστη ικονομική κατάσταση, όπως και η ανα-ραχή στις αγορές συναλλάγματος, η ποία κορυφώθηκε τον περασμένο Σε-τέμβριο. Η οικονομική δραστηριότητα αρέμεινε υποτονική, μετά τη σημαντική ιβράδυνση που είχε σημειώσει το 1991. Ι κρίση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού υστήματος (ΕΝΣ) ήταν η σοβαρότερη την ιστορία του, με την αποχώρηση δύο ομισμάτων από το μηχανισμό συναλλα-ατικών ισοτιμιών το Σεπτέμβριο του 992 και με τέσσερις επανευθυγραμμίσεις ων κεντρικών ισοτιμιών σε διάστημα πέ-τε μηνών.

Η συναλλαγματική κρίση, η οποία δεν χει ακόμη κοπάσει, επηρέασε σημαντικά ις νομισματικές συνθήκες και τις οικονο-ικές εξελίξεις και στην Ελλάδα. Οι επι-τώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών, ειδικό-ερα στην κίνηση κεφαλαίων, ήταν άμεσες

και έντονες, ενώ υπήρξαν και έμμεσες συνέπειες λόγω της ανάγκης να προσαρ-μοστεί η νομισματική πολιτική προκειμέ-νου να αντιμετωπισθούν οι πιέσεις στην αγορά συναλλάγματος.

Μακροοικονομική σύγκλιση

Το 1992 σημειώθηκε πρόοδος στον περιο-ρισμό των εσωτερικών ανισορροπιών της ελληνικής οικονομίας. Ο πληθωρισμός επιβραδύνθηκε και το δημοσιονομικό έλ-λειμμα συρρικνώθηκε, ενώ το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ως ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, διατηρήθηκε σε ικανοποιητι-κό επίπεδο, παρά τις δυσμενείς επιπτώ-σεις της συναλλαγματικής κρίσης και ορι-σμένων ειδικών παραγόντων. Εντούτοις, η άμβλυνση των οικονομικών ανισορρο-πιών δεν ήταν σύμφωνη με τις αρχικές προβλέψεις και με την επιδιωκόμενη σύ-γκλιση της ελληνικής οικονομίας με τις οικονομίες των λοιπών χωρών της Ευρω-παϊκής Κοινότητας. Επιπλέον, η περιστο-λή των δημοσιονομικών ελλειμμάτων ήταν μόνο εν μέρει αποτέλεσμα μέτρων για την εξυγίανση του δημοσίου τομέα και την αποτελεσματικότερη λειτουργία του κρα-τικού μηχανισμού. Σε σημαντικό βαθμό, επιτεύχθηκε με την επιβολή πρόσθετης φορολογίας και την αύξηση των ασφαλι-στικών εισφορών. Αυτό όμως προκάλεσε επιτάχυνση της ανόδου του δείκτη τιμών καταναλωτή - παρά το γεγονός ότι έχει μειωθεί στο 13,6% τον Ιούλιο του 1992 - με αποτέλεσμα να μην περιοριστεί τελικά ο πληθωρισμός στο επίπεδο που είχε αρχι-κά προβλεφθεί. Αναλυτικότερα, οι εξελί-ξεις και οι προοπτικές όσον αφορά τον πληθωρισμό, τις εξωτερικές συναλλαγές και τα δημόσια οικονομικά έχουν ως εξής:

Πληθωρισμός

Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού συνε-χίστηκε το 1992, αν και με επιβραδυνόμε-νο ρυθμό. Η αύξηση του δείκτη τιμών καταναλωτή περιορίστηκε στη διάρκεια του 1992 σε 14,4% από 18% το 1991 και 22,9% το 1990. Σημαντική ήταν και η επι-βράδυνση του ρυθμού αύξησης του δείκτη τιμών χονδρικής, σε μέσα όμως ετήσια επίπεδα. Η υποχώρηση του πληθωρισμού για δεύτερο κατά σειρά έτος οφείλεται τόσο στην εξασθένηση των πιέσεων που ασκούνται από τους βασικούς προσδιορι-στικούς παράγοντες του πληθωρισμού όσο και στην επίδραση ορισμένων ειδικών παραγόντων.

Ισοζύγιο πληρωμών

Οι εξελίξεις στο ισοζύγιο πληρωμών το 1992 επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό από τη συναλλαγματική κρίση που κορυφώθη-κε το Σεπτέμβριο αλλά διήρκεσε, με αυξο-μειώσεις στην έντασή της, σχεδόν ολόκλη-

Ο Ευθύμιος Χριστοδούλου, διοικητής της Τράπε-ζας της Ελλάδας

ρο το δεύτερο εξάμηνο του έτους. Η ανα-ζωπύρωση, λόγω κυρίως της αναταραχής στις αγορές συναλλάγματος, των προσδο-κιών για υποτίμηση της δραχμής είχε δυ-σμενείς επιπτώσεις σε όλα σχεδόν τα βασι-κά μεγέθη του ισοζυγίου πληρωμών. Αρ-νητικά επέδρασαν και άλλοι έκτακτοι πα-ράγοντες, όπως η γιουγκοσλαβική κρίση, οι πληρωμές τόκων παρελθόντων ετών για αμυντικά δάνεια και η περαιτέρω σημα-ντική αύξηση των εισαγωγών αυτοκινή-των αντιρρυπαντικής τεχνολογίας. Αντί-θετα, ευνοϊκή επίδραση στο εμπορικό έλ-λειμμα είχε η πτώση των διεθνών τιμών πετρελαίου.

Δημόσια ελλείμματα και δημόσιο χρέος

Το 1992 επιτεύχθηκε σημαντική πρόοδος προς την κατεύθυνση της δημοσιονομικής εξυγίανσης και της εξάλειψης των ανισορ-ροπιών του δημοσίου τομέα. Η επιτάχυν-ση της δημοσιονομικής προσαρμογής φαί-νεται από τη μείωση του ταμειακού ελ-λειμματος του δημοσίου τομέα ως ποσο-στό του ακαθάριστου εγχώριου προϊό-ντος, την επιμήκυνση της μέσης διάρκειας του δημόσιου χρέους, τη βελτίωση του τρόπου χρηματοδότησης των δημοσίων ελλειμμάτων, την αναμόρφωση του ασφα-λιστικού συστήματος, την πώληση μονά-δων υπό κρατικό έλεγχο, την ιδιωτικο-ποίηση προβληματικών επιχειρήσεων.

Η δυναμική εξέλιξη του δημόσιου χρέους παραμένει σε κρίσιμη φάση, παρά την πρόοδο που έχει συντελεστεί προς την κατεύθυνση της δημοσιονομικής εξυγίαν-σης. Η διατήρηση υψηλών πραγματικών επιτοκίων σε συνδυασμό με την αποκλιμά-κωση του πληθωρισμού, ιδιαίτερα όταν συνοδεύεται από σχετικά χαμηλό ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης, δημιουργεί συν-θήκες πρόσφορες για περαιτέρω αύξηση του λόγου του δημόσιου χρέους προς το ακαθάριστο προϊόν. Ο μόνος τρόπος για να αναστραφεί η τάση αυτή, με τις παρα-πάνω συνθήκες επιτοκίων και πληθωρι-σμού, είναι η δημιουργία ακόμη υψηλότε-ρων πρωτογενών πλεονασμάτων στον κρατικό προϋπολογισμό και η επίτευξη υψηλότερου ρυθμού οικονομικής ανάπτυ-ξης.

«Για μια πενθήμερη ζούμε και πεθαίνουμε...»

του Δημήτρη Κωστόπουλου

Η ουτοπία της πενθήμερης τελείωνε με το θόρυβο της μπουκαπόρτας του «Ρόδος» που έγδερνε την προβλήτα μπροστά από το Παλιό Τελωνείο. Φορτωμένη με ομπρέλες και ονίσκυ μια ξανθούλα μαθήτρια από τα Άνω Λιόσια κουδέντιαζε μελαγχολικά: «Πάει τελείωσε κι αυτό». Στη ρεσεψιόν του πλοίου, μαθητές ενός Λυκείου της Θεσσαλονίκης διεκδικούσαν με θόρυβο, από τον ύπαρχο του καραβιού, ένα γκράφιτι – πανώ οικοδόμημο του σχολείου τους που χάθηκε ξαφνικά από την κουπαστή. Η απροσδιόριστη μελαγχολία της επιστροφής, σιγά σιγά κυριαρχούσε στους 1.000 περίπου μαθητές και μαθήτριες, που σιγά σιγά, άδειαζαν το καράδι, υποδασάζοντας όσους δεν είχαν καταφέρει να ξεμπερδέψουν με τους λογαριασμούς αλκοόλ, μιας τελευταίας νύχτας χωρίς ξημέρωμα. Τέλος του κύκλου. Μόνο για τους μαθητές του Λυκείου της Ηράκλειας Σερρών ο κύκλος έσπασε ξαφνικά, καθώς η πραγματικότητα ενός πτώματος στα βρώμικα νερά της πισίνας του ξενοδοχείου, που καμιά Πατρίτσια Χάισμιθ δεν θα ασχοληθεί μαζί του, ξεθώριασε το όνειρο.

ΕΠΤΑΚΟΣΙΕΣ χιλιάδες δρχ. απαιτούσαν για τη μεταφορά του νεκρού Γιώργου Καρπάτση (εκτός από τη διασκέδαση και ο θάνατος είναι μπίζνες) από τις αμμονδιές του νησιού στη λασπωμένη γενέθλια γη των Σερρών. Για να δώσει τελικά τη λύση το υπουργείο Παιδείας, αποφασίζοντας η μεταφορά της σωρού να γίνει δημόσια δαπάνη.

Όπως όλες οι κοινωνίες πανικού, έτσι και η νεοελληνική έχει σαν χαρακτηριστικά της την άγνοια και την αδιαφορία, μέχρι στη στιγμή που η παντοδυναμία του τυχαίου την οδηγεί εκ του ασφαλούς στην υστερία. Έτσι, πάνω από τη σορό του άτυχου μαθητή, η ΟΛΜΕ ανέσυρε τις παλιές παραδοσιακές αξίες των οικογενειακών εκδρομών και συνδικαλιστικώς δικαίω υπενθύμισε τις υπερβολικές ευθύνες των καθηγητών. Αλλά το σπρίντ της ζωής, της διαφήμισης και του life-style έχει αδρανοποιήσει τους τυπικούς μορφωτικούς σχεδιασμούς τα καραβάνια των μαθητών δεν συρρέουν πια στη Ρόδο για τη Λίνδο, την Κάμφο, τον Πύργο των Ιπποτών αλλά για την «Loft», τη «La Scala», την «Coracabana» και τις «Χάντρες». Φρονίμως ποιούσα και η Αρχαιολογική Υπηρεσία (;) φέτος φρόντισε ώστε οι αρχαιολογικοί χώροι του νησιού, να παραμείνουν κλειστοί τις περισσότερες μέρες των σχολικών εκδρομών.

Ταπεινό γόνυ έκλινε μπροστά στη σορό και το ΥΠΕΠΘ, εκφράζοντας την οδύνη και τους προβληματισμούς του για το θεσμό των

πενθήμερων εκδρομών. Αλλά αν χρειάστηκε να ξεσπάσει η μεγαλύτερη μεταπολιτευτική μαθητική εξέγερση, να πυρπολυθεί η Αθήνα και να έχουμε δύο νεκρούς για να αποσυρθεί το «νομοσχέδιο» Κοντογιαννόπουλου, το οποίο υπερασπίστηκε με πάθος διακυβεύοντας και το πολιτικό του μέλλον, δεν χρειάστηκε παρά μια μόνη επίσκεψη «επιφανών» τουριστικών πρακτόρων που, φαντάζομαι, θα υπενθύμισαν τη «παιδαγωγική» αξία της οικονομίας των εκδρομών, για να αποσυρθεί το άρθρο που ρύθμιζε τα των πενθημέρων.

Αναλυτικότερα, στο νομοσχέδιο προβλεπόταν, η μεταφορά των πενθήμερων εκδρομών μέσα στις διακοπές των Χριστουγέννων ή του Πάσχα. Εύσχημος τρόπος κατάργησής τους, αλλά τελικά η «πιάτσα» επέβαλε τους νόμους της αγοράς.

Γιατί τελικά ο μαγικός θαυμαστός κόσμος των πενθημέρων είναι εδώ δίπλα μας σε όλη τη διάρκεια του παρατεταμένου σχολικού έτους. Μεγάλη και η «παιδαγωγική» τους αξία γιατί αποκαθιστά τη χαμένη αξία χρήσης του σχολείου. Το τελευταίο, θεσμός που αναπτύχθηκε μαζικά με το Διαφωτισμό και τα πρώτα χρόνια της βιομηχανικής επανάστασης και αποκατέστησε γνωστικά τα «υποκείμενα» του νέου βιομηχανικού κοινωνικού μοντέλου, που σύντομα θα κυριαρχούσε σε όλο τον κόσμο, φαίνεται να κλείνει μαζί του τον κύκλο του. Έρευνα της UNESCO διαπιστώνει ότι μόλις το 20% των συνολικών πληροφοριών του παιδιού προέρχο-

νται από το σχολείο, κι απ' αυτές χρησιμποιεί μόλις το 2%.

Το σχολείο και

ο «θαυμαστός κόσμος της μίζας»

Ο θεσμός της πενθήμερης «αποκαθιστά» τη υστέρηση του σχολείου σε σχέση με την κοινωνία και επιτέλους δικαιώνει τους εκπαιδευτικούς σχεδιασμούς του «L.R. DE L. CHATOLAIS» (1763). «Το καλό της κοινωνίας απαιτεί οι γνώσεις του λαού να μη επεκτείνονται πέρα από τις ασχολίες του». Με αυτές το σχολείο έρχεται σε επαφή με το «θαυμαστό κόσμο της μίζας» και, οποιόμοιότης, οι διαχειριστές και οι εισπράκτες της προμήθειας είναι εκλεγμένοι. Το δημοκρατικό κοινοβουλευτικό άλλοθι της διαφθοράς επιτέλους διδάσκεται στα σχολεία διαζώσης βασικό μέλημα των εκλεγμένων του δεκαπενταμελούς συμβουλίου ή των πνταμελών είναι η διοργάνωση των εκδρομών γενικά και της πενθήμερης (εδώ τα λεφτά ειδικά).

Επιτέλους η κοινωνία διά των τουριστικών πρακτόρων εισβάλλει στα σχολεία, κι οι φυλλάδια που υπόσχονται «δωμάτια με θέα» και «Άρωμα Γυναίκας» ή «Λάμψη». Οι παροχές σε είδος και σε χρήμα κυμαίνονται, αλλά εξαρτώνται από τη διαπραγματευτική ικανότητα των εκλεγμένων διαχειριστών των 4-5 εκατομμυρίων. Τόσο είναι ο κόστος μιας πενθήμερης ενός μέσου λυκείου. Εκτός από τη δωρεάν συμμετοχή τους (καταχωρωμένη εθιμικά) και την εξασφάλιση π

υτελών δίκλινων και καμπίνων για τους διδούς και τη φίλη ή τους φίλους τους, ενώ την ίδια στιγμή οι υπόλοιποι μαθητές στοιβάζονται σε τετράκλινα ή πεντάκλινα, αρχίζει από 4 «δωρεάν» συμμετοχές που πουλάνε οι ίδιοι στους συμμαθητές τους μέχρι ένα εφ' άπαξ ποσό 100-200 χιλιάδων δραχ. ή και κατά κεφαλή ποσοστό. Η μίζα που πρόσφερε φέτος το «M... ΤΟΥΡΣ» στους αντιπρόσωπους σχολείων για να «κλείσει» η δουλειά ήταν 5.000 δραχ. κατά κεφαλήν συμμετοχής. Μετά τα συνεχή πήγαινε - έλα και τις διαπραγματεύσεις που συνήθως επικυρώνονται με μια διαστική ψηφοφορία σ' ένα σχολικό διάλειμμα, ακολουθεί η υπογραφή των συμβολαίων. Η παρέμβαση κάποιων καθηγητών στη διαμόρφωσή τους, με στόχο την εξασφάλιση των μαθητών, μάλλον προκαλεί θυμηδία στους πράκτορες. Είναι έτοιμοι να υπογράψουν και να υποσχεθούν τα πάντα. Ίσως γιατί ξέρουν καλύτερα από κάθε άλλον τα ήθη και έθιμα και τις συμπεριφορές. Ποιος θα τρέξει να κάνει αγωγές και να εμπλακεί σ' ένα δικαστικό μαραθώνιο. Ο «αντίδικος», η μαθητική κοινότητα, λίγες μέρες μετά το τέλος της εκδρομής θα διαλυθεί και θα σκορπίσει στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. Πριν τέσσερα χρόνια σ' ένα Λύκειο της Δυτ. Αττικής, η υπεύθυνη μαθήτρια καταχράστηκε, «δηλ. έφαγε», 250.000 δραχ. σε εκδρομή που διοργάνωνε πρακτορείο στο οποίο υπεύθυνη ήταν η αδερφή της. Οι απειλές για ξύλο, μετά την επιστροφή, γρήγορα ξεχάστηκαν μέσα στη γενική ευφορία της επιστροφής. Μάλιστα στο σχολείο έσπενσε ο αρραβωνιαστικός της με καινούργια μοτοσυκλέτα (πολλοί μίλησαν για το προϊόν του εγκλήματος) απειλώντας για τη συκοφάντηση της «αθώας κορασίδος»!!

Ο ρόλος του σχολείου ως θερμοκήπιου Κοσμοτάδων δυστυχώς δεν έχει επαρκώς μελετηθεί. Αν το ΥΠΕΠΘ διέθετε μια νομική υπηρεσία που θα διεκδικούσε τις ποινικές ρήτρες από τις αθετήσεις των συμβολαίων ή και την αισχροκέρδεια εις βάρος των μαθητών, θα έφτιαχνε ένα σχολείο το χρόνο.

Η οριστικοποίηση του τόπου και του χρόνου δίνει το υλικό για την ετήσια αναπόληση, μάλιστα πολλοί μαθητές συνηθίζουν να μετρούν αντίστροφα το χρόνο, όπως οι φαντάροι, μόνο που τα δάντεια της τσατοάρας αντικαθιστούν κάθετες γραμμές στο θρανίο ή τους ταιλωρημένους τοίχους των σχολείων.

Ταυτόχρονα αρχίζει ένας δεύτερος εθιμικός κύκλος συναλλαγών με πρόσχημα την ενίσχυση του ταμείου της εκδρομής. Είναι οι μέρες των εκδηλώσεων της Γ' Λυκείου που είναι ορατές και στην παρά- και περι-σχολική κοινωνία με τις πολυάριθμες μικρές αυτοσχέδιες αφίσσες όπου το Γ1, το Γ2 ή το Γ3 σας καλούν με τη γραφική σημειολογία της υπερβολής: «φανταστική» «το γεγονός της χρονιάς», «μην λείψει κανείς» από την DISCO τάδε το BAR έτσι ή το σκυλάδικο όπα. Η πυκνότητα των εκδηλώσεων, δεν επι-

τρέπει την ουσιαστική συμμετοχή του υπόλοιπου σχολείου σε όλες, αλλά οι αφίσσες μεταφέρουν το μήνυμα από κολώνα σε κολώνα και οι «ενδιαφερόμενοι» εξωσχολικοί σπεύδουν. Ρομαντικά, τρυφερά και επικίνδυνα. Μανιχαϊστικές απλουστεύσεις εδώ δεν χωρούν. Δυστυχώς ή ευτυχώς, ο πλατωνικός έρωτας συνυπάρχει στα ίδια μέρη με την πρέζα.

Την ίδια εποχή ο κατανεμητικός ρόλος του σχολείου θριαμβεύει, ο Μέγας Εξισωτής δικαιώνει τον Torsten Husen αλλά εκτός από Μέγας Μηχανισμός Διαλογής γίνεται και Μέγας Εκπαιδευτής. Ένα σοβαρό ποσοστό μαθητών, συνήθως οι εκλεγμένοι των συμβουλίων που επίσης συνήθως δεν ενδιαφέρονται για τις δέσμες, σπανίως βρίσκονται στις τάξεις καθώς πηγαionoέρχονται σε πρακτορεία BAR και DISCO για να «κλείσουν» ή διακινούν τις προσκλήσεις που συνήθως τις σπονσάρει το φροντιστήριο της γειτονιάς. Τα κέρδη της βραδιάς, αφορολόγητα, διακινούνται πολλές φορές σύμφωνα με τους άγραφους νόμους της παραοικονομίας της εκπαίδευσης. Τελικός ετήσιος απολογισμός μετά από ένα μπαράζ εκδηλώσεων δεν είναι παρά δύο - τρία χιλιάδικα όφελος για κάθε μαθητή.

Η μεγάλη στιγμή

Επιτέλους φθάνει η μεγάλη στιγμή. Η πρώτη ουσιαστική αυτονόμηση των εφήβων από την οικογένεια-κύτταρο, που η ενήλικη ιδεολογία μας αδυνατεί να κατανοήσει παρά μόνον σαν ξεθωριασμένη μνήμη, απελευθέρωσης εγκώμιον, θριαμβεύει. Μόνο που πια το τελετουργικό δεν το καθορίζουν οι «γέροντες της φυλής», αλλά η αγορά. Από τη δεκαετία του '60 έχει αρχίσει το ξήλωμα της αρχής του ελέγχου των επιθυμιών. Στα ερείπια της κοινωνίας της ανάγκης και της αυστηρότητας προβάλλει η κοινωνία της κατανάλωσης.

Η μέρα της αναχώρησης είναι ιστορική. Όλοι ξαγρυπνούν. Φέτος σ' ένα σχολείο η αναχώρηση συνοδεύτηκε από ρίψη καπνολόγων και φωτοβολίδων. Βέβαια όλα τα σχολεία δεν είναι τυχερά. Μερικές φορές τα πούλμαν δεν έρχονται ποτέ, στο καράβι δεν υπάρχουν θέσεις. Πέρυσι σχολείο, αντί για τη Ρόδο, που ήταν ο τελικός προορισμός, βρέθηκε στην Κέρκυρα. Τα φαινόμενα επαναλαμβάνονται έτσι που στο τέλος δεν συγγινούν κανέναν. Οι αεριτζήδες θριαμβεύουν. Εκτός αυτού, τους «δολοφόνους» ονείρων ποτέ καμιά κοινωνία δεν τους δίκασε. Όποιος δεν είδε αυτήν την ιερή τρέλα στα μάτια των παιδιών να γίνεται απογοήτευση δεν μπορεί να καταλάβει· αλλά οι έμποροι της εφηδίκης τρέλας είναι εδώ και περιμένουν. Σε επίσημη συνάντηση φέτος στη Ρόδο μεταξύ πρακτορείων και κέντρων διασκέδασης καθορίστηκε η κατά κεφαλή μίζα σε 1.000 δραχ. Τα πρακτορεία ελέγχουν τα πάντα. Σχολείο που προσπάθησε να υπερβεί το κύκλωμα πληροφορήθηκε, λίγο πριν τη με-

ταβασή του στο κέντρο «Χάντρες», ότι η κράτησή τους δεν είχε «κατά λάθος» σημειωθεί και φυσικά θα παρέμενε στο ξενοδοχείο, αν ο εκπρόσωπος του πρακτορείου τους τελικά δεν μεσολαβούσε διαγράφοντας από τις κρατήσεις ένα άλλο σχολείο. Η αισχροκέρδεια που γίνεται σε βάρος των μαθητών είναι πρωτοφανής. Τα ποτά είναι συνήθως «μπόμπες». Στην DISCO HI-WAY μάλιστα, ό,τι και να παραγγείλεις το ίδιο πίνεις. Αν μια από τις κύριες αιτίες για τους θανάτους των ηρωϊνομανών είναι η νοθευμένη δόση, οι «μπόμπες» είναι μια από τις αιτίες για το πλήθος των μεθυσμένων μαθητών που πολλές φορές καταλήγουν στα νοσοκομεία που δουλεύουν με ρυθμούς αντιμετώπισης θεομηνιών. Η φροντίδα των καθηγητών και της παρέας συνήθως αποκαθιστούν την τάξη, οι γονείς τελικά ποτέ δεν θα μάθουν σε τι τραγική κατάσταση βρέθηκαν για μερικές ώρες τα παιδιά τους. Αντί για τις μάλλον ηλίθιες ανακρίσεις που θα ξεκινήσουν με αφορμή το θάνατο του μαθητή - «γιατί οι καθηγητές δεν φύλαξαν έξω από τις πόρτες των δωματίων», - μήπως είναι προτιμότερο να διαλευκανθεί «τι ήπιε εκείνο το βράδυ» το «επαρχιωτάκι» και τι σημαίνει στην «αργκό» των «τουρ οπερέιτορς» «κοιμισμένο σχολείο»;

Αλλά καλά κρατεί και ο πόλεμος των πούλμαν. Όταν πέρυσι τα αθηναϊκά πούλμαν υπερέβησαν τα συμφωνημένα και διεκδίκησαν την χωρίς περιορισμό κάθοδό τους στο σμαραγδένιο νησί, απλώς βρέθηκαν με σπασμένα τζάμια το επόμενο πρωί.

Το σκηνικό εμπλουτίζεται από ογκώδεις «σεκιουρίστες» που περιπολούν στα ξενοδοχεία και στα καράβια, ενώ στην είσοδο γνωστού κέντρου παλιός μίστερ Ελλάς, ασφάλεια του μαγαζιού, πουλούσε και μοίραζε αφίσσες και αυτόγραφα.

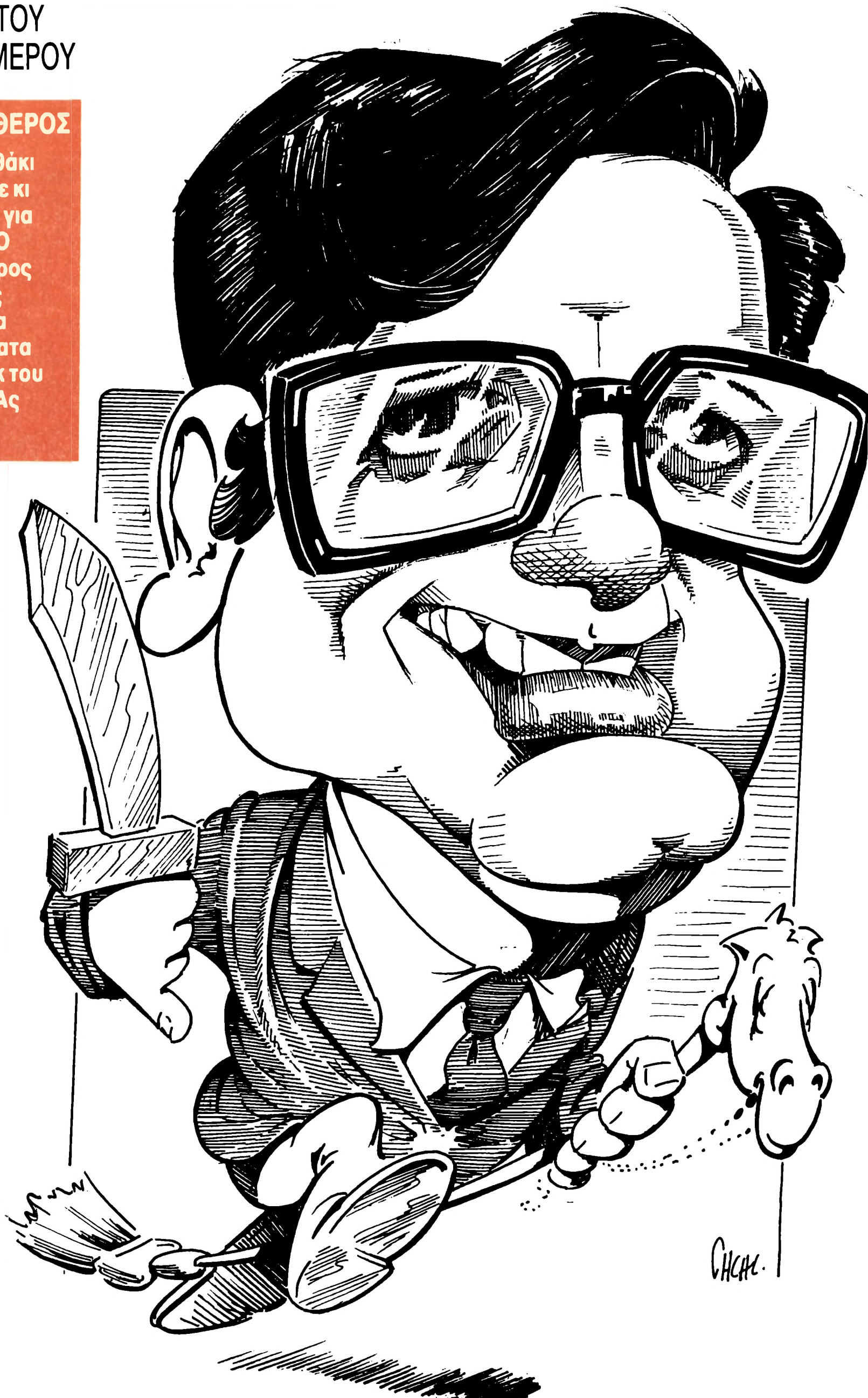
Ο θάνατος της πεταλούδας

Να καταργηθούν λοιπόν οι πενήνήμερες; Ερώτημα εκ των ων ουκ άνευ! Οι μαθητές θα υπερασπιστούν με νύχια και με δόντια αυτό το πενήνήμερο πανηγύρι των αισθήσεων, των χρωμάτων και των ψευδαισθήσεων. Η Ρόδος με τους 20.000 μαθητές σε ημερήσια βάση και η Κέρκυρα με τους 10.000 είναι τα μικρά Ρίο της άνοιξης και των μαθητών. Και πώς οι εκδρομές να αποκεντρωθούν και να γίνουν πράξεις ανίχνευσης του προγονικού κλέους η δράματος, διαδικασία αυτογνωσίας, όταν σήμερα ο πολιτισμός υμνεί το μαζικό, το χυδαίο, το κιτς; Και πώς ο θάνατος του σερραίου εφήβου να γίνει αφορμή κατανόησης, όταν ο γεροντικός ιδεολογικός μας φασισμός εισπράττει τη νεανική υπέρβασή και ουτοπία σαν κρίσιμη μάζα οικονομικών σχεδιασμών. Όταν ο κυκλικός θάνατος της πεταλούδας γύρω από τη φωτιά οδηγεί στο ανάθεμα του πετάγματος, μόνο οι φτηνοί μπακάλικοι λογαριασμοί στις στάχτες των συναλλαγών απομένουν.

ΤΟ ΑΣΤΕΡΙ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Ο ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

Άφησε το σπαθάκι
του, αφίππευσε κι
έφυγε ξαφνικά για
το Λονδίνο. Ο
νεοφιλελεύθερος
εκ Πειραιώς
βάλτωσε στα
λιμνάζοντα ύδατα
της ...real-politik του
Μητσοτάκη! Ας
πρόσεχε...

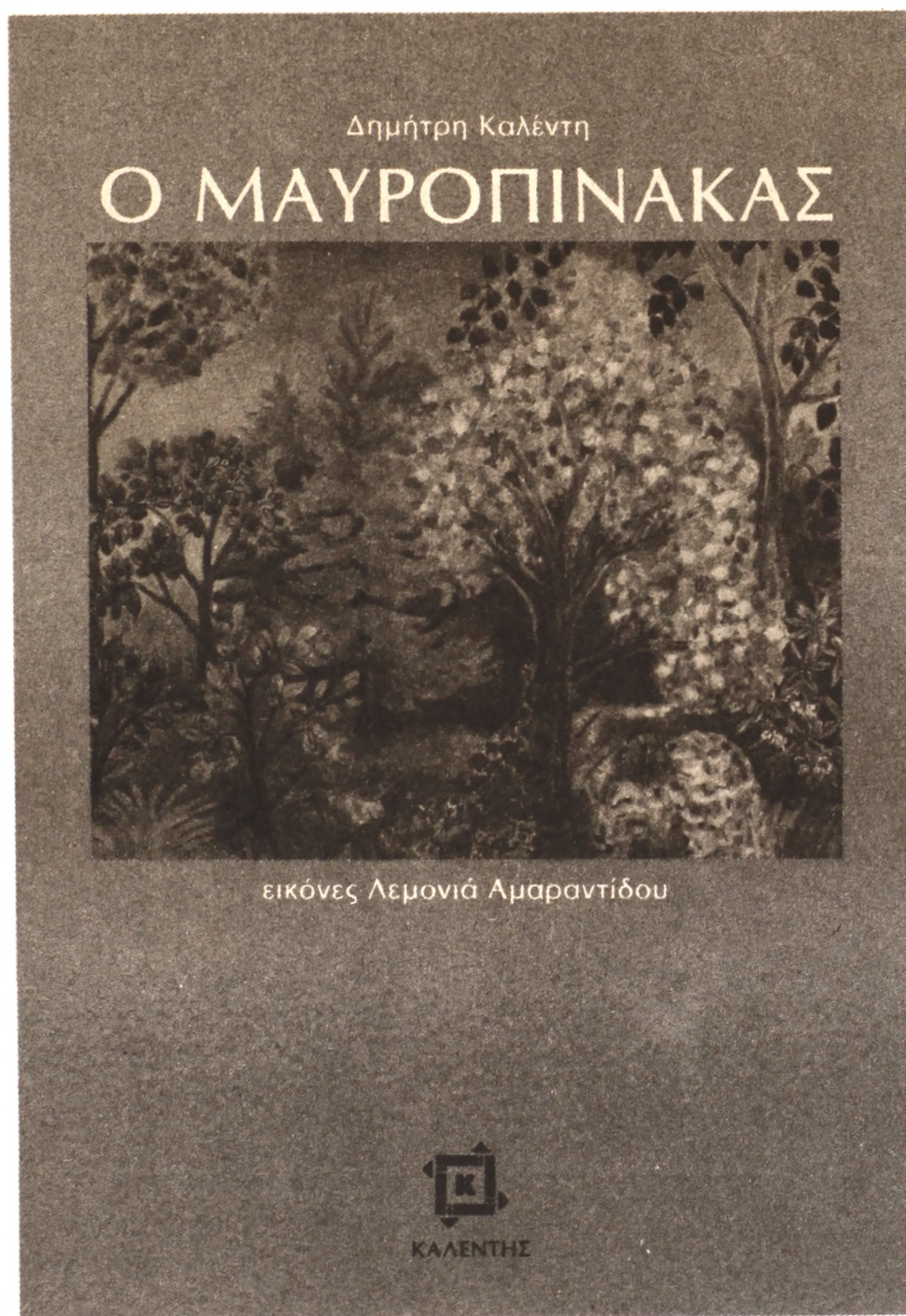
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΗΜΕΡΑ

ΣΕΙΡΑ: ΑΓΑΠΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΜΙΧ. ΚΑΛΕΝΤΗ

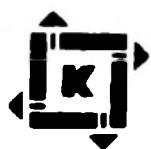
Ο ΜΑΥΡΟΠΙΝΑΚΑΣ

–Οικολογικό παραμύθι–

«Εγώ, που λές, ο μαυροπίνακας, έχω την ιστορία μου. Ξέρεις πού ζούσα κάποτε; Στο ομορφότερο δουνό, στην πιο ψηλή κι απρόσιτη κορφή του. Να, εκεί, στον μυθικό Όλυμπο, που ήταν κατοικία των δώδεκα θεών και ορμητήριο ηρώων!

»Ήμουν να έλατο είκοσι μέτρα ψηλό»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΕΝΤΗ

Μαυρομιχάλη 5

Τηλ. 3601551 - FAX 3623553

10679 ΑΘΗΝΑ

Εκείνη την

της Χρύσας Ταβουλάρη

ΠΑΛΕ

Γιοχάρινα - παράδεισος λεγόταν η τοποθεσία που επέλεξε ο Κάρατζιτς για να συνεδριάσει η βουλή των Σέρβων της Βοσνίας και ήταν πράγματι παράδεισος πριν η γερμανική «λογική» και η ενδοτικότητα των υπολοίπων Ευρωπαίων να την μετατρέψουν σε κόλαση.

Η πόλη Πάλε, μία αμιγώς σερβική πόλη, επίσης δεν επελέγει τυχαία. Κι αυτή, σύμφωνα με το σχέδιο Βάνς- Όουεν (αυτό το εγγλέζικο παραδοξολόγημα), πρέπει να περάσει στους μουσουλμάνους.

Οι Σέρβοι, και ειδικά οι ορεσίβιοι Σέρβοι της Βοσνίας, θρησκόληπτοι και σκληροτράχηλοι, επέζησαν σε πείσμα Ρωμαίων, Οθωμανών, Κομμουνιστών και καπιταλιστών... Τώρα δηλώνουν ότι προτιμούν τον πόλεμο, τον γρήγορο θάνατο από τον αργό θάνατο, τον εκφυλισμό και την αδιαφορία της ιστορίας.

Ήρωες ή Δονκιχώτες; Και τους μεν και τους δε η νέα τάξη πραγμάτων δεν τους χωρά.

«Η λογική μου λέει ότι πρέπει να ψηφίσουμε το σχέδιο, η καρδιά μου όμως λέει όχι», δήλωνε ο σέρβος παπάς εκεί πάνω στη Γιοχάρινα, κι ήταν σαν να μιλούσε ολόκληρη η Σερβία.

Δεκαεπτά ώρες διήρκεσε η συνεδρίαση και αν όλοι εμείς δεν είχαμε πάει εκεί με τη δεβαιότητα που δίνει η «κοινή» λογική, θα είχαμε από νωρίς καταλάβει ότι η απόφαση θα ήταν όχι.

Οι αντιπρόσωποι ανέβαιναν ένας-ένας στο βήμα και απαριθμούσαν θανάτους, διασμούς και λεηλασίες. Ήξερε πού να χτυπήσει ο στρατηγός Μλάνιτς όταν στην κρισιμότερη στιγμή σήκωσε χάρτες με περιοχές που χάθηκαν ή θα χαθούν, με μοναστήρια και εκκλησίες που θα γίνουν τζαμιά...

Από την άλλη πλευρά, ο Κ. Μητσοτάκης, ο Μιλόσεβιτς, ο Τσόσιτς, ο Μουλάτοβιτς... η φωνή της λογικής. Η λογική σε μια παράλογη απόφαση για αναγνώριση της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, η λογική σ' έναν παράλογο πόλεμο, η λογική σ' ένα παράλογο σχέδιο ειρήνευσης, η λογική απέναντι σε στρατηγούς που μεθούν πλέον με τη θέα του πολέμου.

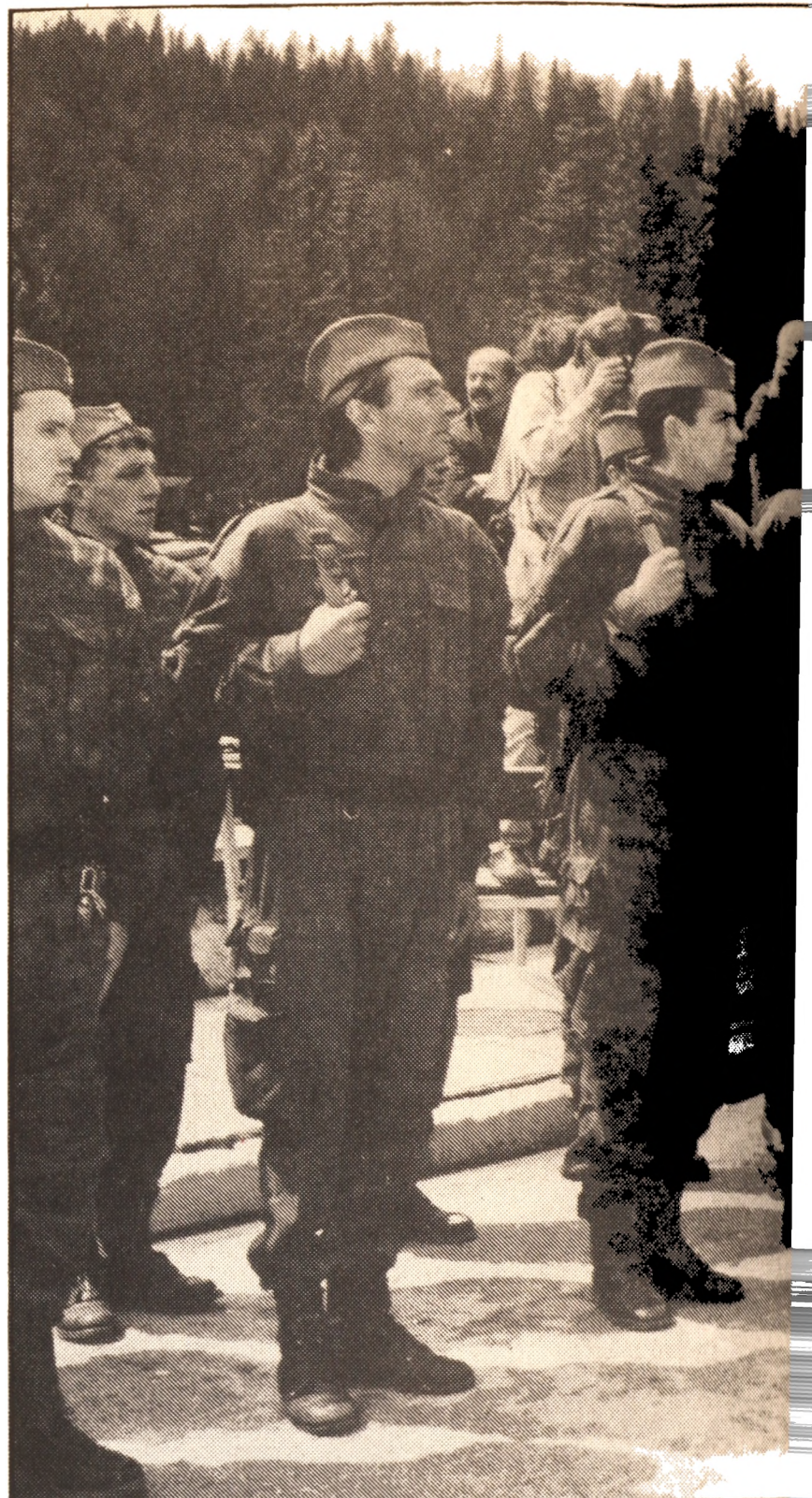
«Δεχθείτε το σχέδιο, μην αυτοκτονήσετε τώρα. Στα χέρια σας είναι η τύχη ολόκληρου του σερβικού έθνους», εκλιπαρούσε κυριολεκτικά ο Κ. Μητσοτάκης. «Είστε οι νικητές, αυτοκτονείτε», φώναζε ο Μιλόσεβιτς.

Ο «χάρτης βιαιοτήτων» όμως του στρατηγού Μλάνιτς έκανε, όπως και σε κάθε εμφύλιο, καλύτερα τη δουλειά του...

Γύρω στις τρεις τα ξημερώματα ο Μιλόσεβιτς, φανερά οργισμένος, πλησιάζει τον Κ. Μητσοτάκη. «Χάσαμε», του λέει. Την ίδια στιγμή οι στρατηγοί «συνεδρίαζαν» στο υπόγειο. Οι συσχετισμοί ήταν πλέον εμφανείς.

Λίγο μετά η ψηφοφορία και το αποτέλεσμα, η απόρριψη.

Δώδεκα αντιπρόσωποι απείχαν. Δεν εμφανίστηκαν καθόλου στο Πάλε. Αδιαφορία για μιά τέτοια συνεδρίαση; Ασφαλώς όχι. Το

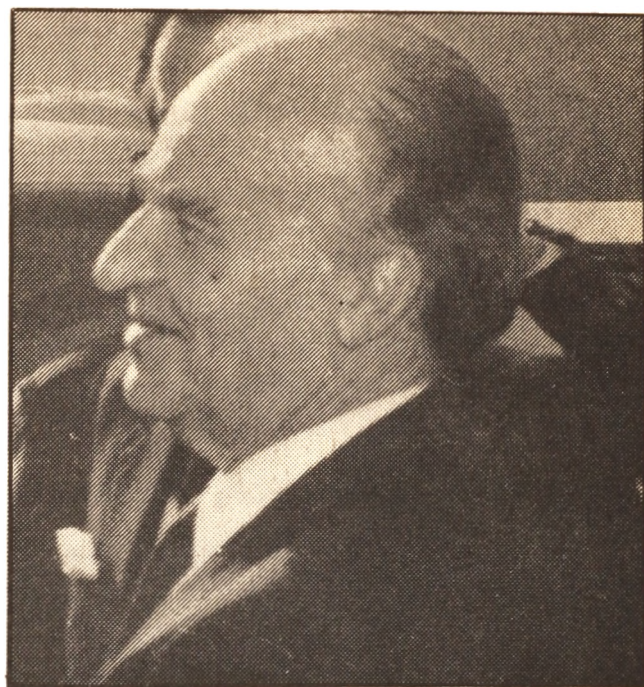
παρασκήνιο της διαδρομής μέχρι την έναρξη των εργασιών το Κοινοβουλίου, την Τετάρτη 5 Μαΐου, δεν θα το μάθουμε ίσως.

Μοιραία πρόσωπα ο στρατηγός Μίλαν Μλάνιτς και ο Ράντ Κάρατζιτς. «Ο Θεός ας σας βοηθήσει τώρα», ήταν τα τελευταία λόγια του Κ. Μητσοτάκη λίγο πριν πάρει το δρόμο της επιστροφής για το Βελιγράδι στις 5 το πρωί, μετά από 17 ώρες συνεδρίασης δύο περίπου μηνών διαβουλεύσεις, διαπραγματεύσεις και ένα διπλωματικό παρασκήνιο.

«Δεν ξέρω τι θα γίνει αύριο σ' αυτή τη χώρα», δήλωνε ο Τσόσιτς. Όμως, λίγες ώρες αργότερα, ο Σ. Μιλόσεβιτς εμφανίζεται αποφασισμένος να μην αφήσει τίποτα ούτε στα χέρια του θεού στα χέρια της τύχης. Ενώ ο Κ. Μητσοτάκης αναπαυόταν για την προεδρική κατοικία, ο σέρβος ηγέτης του ανακοίνωσε την απόφαση να κηρύξει εμπόριο στους Σέρβους της Βοσνίας. Η δραματική απόφαση που μοιάζει να διασπά -για πρώτη φορά- το σερβικό έθνος.

ΥΤΟΚΤΟΝΕΙΤΕ!»

κρίσιμη νύχτα...

Λίγο πριν αρχίσει η συνεδρίαση του Κοινοβουλίου των Σέρβων της Βοσνίας, Κάρατζιτς και Μητσotάκης επιθεωρούν τιμητικό άγημα. Μετά το νυχτερινό μαραθώνιο, οι μεν Σέρβοι της Βοσνίας αισθάνονταν ήρωες και δον Κιχώτες μαζί, ο δε Μιλόσεβιτς (πάνω) αναγκάστηκε να κόψει τον ομφάλιο λώρο του οράματος της Μεγάλης Σερβίας. Όσο για τον Αλία Ιζετμπέκοβιτς (κάτω), δεν μπορεί παρά να περιμένει...

Ιε την κίνηση αυτή ο Σ. Μιλόσεβιτς περιορίζει θεαματικά τα ερείσματα και τα επιχειρήματα όσων επιθυμούν και πιέζουν για επέμβαση. Τους αφήνει σχεδόν εκτεθειμένους στην διεθνή κοινή γνώμη δίνοντας μια ακόμα ευκαιρία στην Ευρώπη να πάρει την κατάσταση στα χέρια της και σκερδίζει χρόνο.

Ραγιαία κινείται και προς το εσωτερικό. Απειλεί με απέλαση ύπνους ηγέτες που ζουν στο Βελιγράδι κατηγορώντας τους «λοπερνούν ενώ ο λαός πεινά». Διάσπαση και του εσωτερικού των Σέρβων της Βοσνίας. Το Βελιγράδι φαίνεται ισιμένο να προστατεύει τα κεκτημένα. Το Δημοψήφισμα της ίου ίσως ν' αποτελέσει τη λύση (μ' όλες τις δυσκολίες και τους που κρύβει).

Βελιγράδι σήμερα ζουν 1,5 εκατομμύριο Σέρβοι της Βοσνίας ίοι θα πάνε να ψηφίσουν και λογικά θα ψηφίσουν ναι στο Βανς - Οουεν.

μεταξύ ο στρατηγός Μοριγιόν πέτυχε την υπογραφή

εκεχειρίας ενώ ως ιδιαίτερα θετικό σημειώθηκε το γεγονός ότι οι βοσνιακές σερβικές στρατιωτικές δυνάμεις συμφώνησαν και επέτρεψαν στις δυνάμεις του ΟΗΕ να προχωρήσουν στις πόλεις Ζέπα και Γκοράντζε, δύο από τις έξι (6) εγγυημένες από τον ΟΗΕ πόλεις.

Ήδη από το Πάλε ο Μιλόσεβιτς έχει προειδοποιήσει: «*Η Σερβία δεν μπορεί πλέον να σηκώσει έναν πόλεμο*». Έχει παράλληλα δώσει εγγυήσεις και έχει δεσμευτεί για παροχή άμεσης βοήθειας προς τους Σέρβους της Σερβίας σε ένα μεγάλο φάσμα τομέων (ανοικοδόμηση, εκβιομηχάνιση...)

Εκεί στο Πάλε άλλωστε ήταν και ο στρατιώτης που βγήκε κλαίγοντας από την αίθουσα συνεδρίασης του κοινοβουλίου για να πιστοποιήσει ότι εκτός από τους ήρωες, τους φανατικούς, τους παράλογους υπάρχουν και αυτοί που θέλουν να ζήσουν, σε πείσμα τοπικών και διεθνών συμφερόντων.

Ήταν και οι φρεσκοσκαμμένοι τάφοι που αντίκρισε η ελληνική αποστολή μόλις μπήκε στο έδαφος της Βοσνίας.

Ευθύνες και ελπίδες για την κρίση στη Βοσνία

του Χρήστου Ροζάκη

Η μακρά συμμαχική δυστοκία για ανάληψη συγκεκριμένης δράσης στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη δεν είναι μόνον αποτέλεσμα στρατιωτικών ενδοιασμών ούτε αποτέλεσμα μιας συνολικής αδιαθεσίας της Δύσης να παρέμβει ενεργητικά στα Βαλκάνια για να δοθεί τέλος στην αιματοχυσία και τη βία. Είναι, κατά τη γνώμη μου, κυρίως μια στάση σύμφυτη με τις ιδιαιτερότητες αυτής της κρίσης, που δεν φαίνεται να λύνεται σύνολα με ένα σπαθί που κόβει γόρδιο δεσμό

Η βοσνιακή κρίση είναι απόρροια μιας συλλογικής απερισκεψίας. Από τη μια μεριά, της σερβικής απερισκεψίας: σε στιγμή που ολόκληρη η Ανατολική Ευρώπη διαλυόταν - αναφέρομαι, τώρα, στις αρχές της δεκαετίας του '90-, και σε μια χώρα με εξαιρετικά εύθραυστη συνοχή, όπως η μετατιτοϊκή Γιουγκοσλαβία, η σερβική ηγεσία, υπό τον κ. Μιλόσεβιτς, βρήκε την ώρα να προχωρήσει σε μέτρα που θα προωθούσαν τη σερβική πρωτοκαθεδρία στις δομές του κράτους και στον έλεγχο των εδαφών.

Συλλογική απερισκεψία

Αυτή η διατάραξη των ισορροπιών, που με μεγάλο κόπο είχαν διατηρηθεί μετά το θάνατο του Τίτο, βρίσκεται στη βάση της δυναμικής διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας, και, φυσικά, ολόκληρης της βαλκανικής κακοδαιμονίας, που ακολούθησε. Η βιαιότητα, παράλληλα, των σερβικών μεθοδεύσεων, όταν πια η Γιουγκοσλαβία είχε πάρει το δρόμο της διάλυσης, για τη δημιουργία της «Μεγάλης Σερβίας», δεν διευκόλυνε την αναζήτηση έλλογων λύσεων. Η πολιτική της «εθνικής καθαρότητας», έτσι όπως εφαρμόστηκε με τις ομαδικές σφαγές, τους διασμούς, τις μετακινήσεις των πληθυσμών, απομάκρυνε κάθε ελπίδα συνδιαλλαγής των αντιμαχόμενων πλευρών κι αναζήτησης ενός νέου *modus vivendi* των «εθνικά» διάφορων σλαβικών πληθυσμών. Κι όταν, βέβαια, πριν από λίγες ημέρες, ο κ. Μιλόσεβιτς, κάτω από την απειλή της δυτικής παρέμβασής, αποφάσισε να σωφρονίσει τους Σέρβους της Βοσνίας, αυτή η στροφή του ήλθε κάπως αργά: ο άνθρωπος που έσπειρε τους ανέμους, προσπάθησε να συμμαζέψει τις θύελλες, που είχαν, στο μεταξύ, άφρονα σωρευτεί με δυο χρόνια συμπαγούς, ανεργάτιστης πολιτικής.

Από την άλλη μεριά, η ευρωπαϊκή απερισκεψία: η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, πρωταγωνιστής της κρίσης, δεν ευθύνεται, βέβαια, για τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας. Θα προχωρούσα, μάλιστα, και στην απαλλαγή της από ευθύνες για την πολιτική των αναγνωρίσεών της με γνώμονα τις πολιτικές μονάδες που αποτελούσαν τις δημοκρατίες της πρώην Γιουγκοσλαβίας και τη λογική της διατήρησης των συνόρων της. Γιατί αυτός ο γνώμονας και αυτή η λογική έχουν συμβάλει, ως τα τώρα τουλάχιστον, στην απομάκρυνση του ενδεχομένου μιας συνολικής αναθεώρησης των εδαφών και των συνόρων στη Βαλκανική. Με άλλα λόγια, η κοινοτική επιλογή να αναγνωρίσει ως νέα κράτη μόνο τις Δημοκρατίες της πρώην Γιουγκοσλαβίας, με τα δεδομένα εσωτερικά και εξωτερικά σύνορά τους, έχει απομακρύνει τον κίνδυνο δημιουργίας διεκδικήσεων από γειτονικά κράτη και, κατά συνέπεια, τον κίνδυνο ευρύτερων εμπλοκών

των άλλων Βαλκανίων στην κρίση.

Υπάρχει, όμως, ένα στοιχείο ακαμψίας σε αυτή την ποίηση της μη - μεταβολής των συνόρων, μια μηχανιστική αντί που δεν έχει βοηθήσει στην επίλυση της κρίσης. Η Κοιν δεν υπολόγισε ότι μια συνολική, ενιαία πολιτική για την Γιουγκοσλαβία - στα μέτρα της πολιτικής που ακολούθησε τη Σλοβενία και την Κροατία - δεν θα μπορούσε εύκολα να εφαρμοστεί στο Νότο της, ιδιαίτερα στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη. Τόσο γιατί η Δημοκρατία αυτή είναι ένα μείγμα λαών διαπισμένων στο έδαφός της, με σημαντική την παρουσία Σέρβων στο σύνολο του πληθυσμού, όσο και γιατί η Σερβία θεωρεί το έδαφός αυτό ως ζωτικό για την ολοκλήρωση της της Μεγάλης Σερβίας ή της σερβικής, μικρής Γιουγκοσλαβίας. Κατά συνέπεια, ή θα έπρεπε να είχε προγραμματιστεί με πρόταση που να διατηρούσε τη Βοσνία ως ενιαίο κράτος με δυνατότητες αυτονομίας των διαφορετικών λαών και ιεραρχική εγγύηση διεθνούς χαρακτήρα για την ισονομία και τα δικαιώματα των μειονοτήτων (στις λίγες περιοχές που εγγλωβίζονταν μειονότητες) ή θα έπρεπε να είχε γίνει δεκτή προσωρινή ρύθμιση, που θα έφερνε αμέσως στο τραπέζι διαπραγματεύσεων, Σέρβους, Κροάτες και μουσουλμάνους, την αναζήτηση συναίνεσης για οριστική λύση. Και σε περίπτωση, η διεθνής παρουσία, κάτω από την αιγίδα ΟΗΕ, με σοβαρές δυνάμεις προστασίας, θα έπρεπε να αποτελέσει τμήμα του ευρύτερου σχεδιασμού της Κοινότητας την εποχή που προχωρούσε στις αναγνωρίσεις (Δεκέμβριος 1991). Η μακαριότητα της Κοινότητας στη φάση εκείνη απομόνωση της Σερβίας από τη διαπραγμάτευση είχε αποτέλεσμα την ανεξέλεγκτη εξέλιξη της κρίσης.

Οι συγκυριακές προτάσεις

Η απουσία μιας εκλογικευμένης πρότασης για τη Βοσνία οδηγεί, λοιπόν, στις μοιραίες εξελίξεις. Η Σερβία, ελεύθερη από οποιουδήποτε ενδοιασμούς, πραγματοποιεί, με τη θέληση των Βόσνιων Σέρβων, το όραμα μιας εδαφικής ολοκλήρωσης. Με βάση τη γεωπολιτική προοπτική της ένωσης των Βόσνιων της Βοσνίας με το νέο σερβικό κράτος (τη μικρή Γιουγκοσλαβία), αποδίδεται σε έναν αγώνα απόκτησης των γειτονικών βοσνιακών εδαφών. Εδάφη, τα οποία αφού καθαριστούν από την παρουσία του μουσουλμανικού πληθυσμού και αφού κληθούν από πλειοψηφίες σερβικές, πραγματοποιηθείμενες μετακινήσεις πληθυσμών, θα είναι έτοιμα να ενταχθούν στη μικρή Γιουγκοσλαβία. Ανάλογη είναι και η κροατική αντίληψη για τα βοσνιακά εδάφη που γειτνιάζουν με το κράτος της Κροατίας.

ο σχέδιο Βανς - Όουεν, με άλλα λόγια η κοινή συνισταμένη ΟΗΕ και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αντιστρατεύεται την πολιτική. Η διεθνής κοινότητα εμφανίζεται, έτσι, να ένει στην αναγκαιότητα επιδίωξης της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης ένα χωριστό, αυτόνομο κράτος, έστω με τη μορφή μιας ερής ομοσπονδίας. Η πρόταση για τη δημιουργία δέκα κοινών, στη βάση των εθνοτήτων (με κριτήριο τις πλειοψηφιών «εθνικών» πληθυσμών που κατοικούν παραδοσιακά στην περιοχή), περιέχει μια φιλοσοφία τελείως διαφορετική εκείνη της εθνικής ολοκλήρωσης. Αφού δεν αναγνωρίζει τη γεωγραφική γειτνίαση των εθνοτήτων με τα εθνικά τους ούτε τη γειτνίαση στο εσωτερικό της Βοσνίας των δύο ομοειδών πληθυσμών μεταξύ τους. Αυτή η τελευταία μιση έχει, φυσικά, οδηγήσει στις γνωστές πιέσεις των Σέρβων με τη σειρά τους οδήγησαν στην αποδοχή, στο σχέδιο 5 - Όουεν, των διαδρόμων επικοινωνίας των Σέρβων ανά τους, με την εγγύηση των δυνάμεων του ΟΗΕ.

Η πρόταση Βανς - Όουεν θα μπορούσε να κριθεί ως ικανοποιητική αν είχε διατυπωθεί σε ένα στάδιο προηγούμενο των κρίσιμων εξελίξεων. Αν, λ.χ., είχε διαμορφωθεί παράλληλα η κοινοτική πολιτική των αναγνωρίσεων. Όταν, δηλαδή, η απώλεια των κοινοτήτων της Βοσνίας δεν είχε αποκορυφωθεί, όταν οι Σέρβοι δεν είχαν εκτροχιαστεί και δεν είχαν ακτήσσει το δυσανάλογο, για την αριθμητική τους παρουσία, του βοσνιακού εδάφους, κι όταν δεν είχαν μεταβληθεί δραματικά οι συσχετισμοί των πληθυσμών. Αυτά, όμως, είναι παρελθόν: ο σερβικός θρίαμβος, από τη μια μεριά, το αίμα που έχει χυθεί καθιστά τη συμβίωση των διαφορετικών πληθυσμών εξαιρετικά προβληματική.

Αυτό, πιστεύω, είναι το κέντρο του βοσνιακού ζητήματος. Η Βοσνία ζει σήμερα έναν άγριο εμφύλιο πόλεμο που καταφει τις ρίζες της συμβίωσης του πληθυσμού. Όσοι δεν ν εκπατριστεί -κι αυτοί είναι, κατά τεκμήριο, οι χότεροι- γίνονται μάρτυρες θηριωδιών, που δύσκολα θα ιστούν. Κάθε εμφύλιος πόλεμος καθηλώνει τη συμβιωτική μική. Στην περίπτωση, όμως, της Βοσνίας, υπάρχει η τυπία ενός εμφύλιου ανάμεσα σε πληθυσμούς που θεωρούν ανήκουν σε διαφορετικές ενότητες. Το πλήγμα, λοιπόν, εντονότερο, καθώς οι πληθυσμοί αυτοί έχουν τη δυνατό να στραφούν στους εθνικά ομοειδείς λαούς -με την εξαίρε των μουσουλμάνων- και να αναζητήσουν σε αυτούς νέες οπτικές συμβίωσης. Αυτό το ενδεχόμενο καθιστά ακόμα δυσχερή μια μοιρολατρική απόφαση των λαών της Βοσνίας που κύνψουν στη μοίρα τους και να ζήσουν, όπως - όπως, με το ποικείο που πια είναι όχι μόνο ξένο, αλλά και εχθρικό γι' τους.

Αι, παράλληλα, το ενδεχόμενο μιας δυτικής στρατιωτικής επέμβασης (έστω και με μια απόφαση του Συμβουλίου Ασφαείς) δεν πρόκειται να βοηθήσει μακροπρόθεσμα αυτή τη βίωση. Μια παρέμβαση, που από τη φύση των πραγμάτων, θίξει κυρίως τους Σέρβους, εκτός από τον κίνδυνο γενίκευ- κομίζει και το αγγελτήριο θανάτου της Βοσνιακής Δημο- τίας. Οι Βόσνιοι Σέρβοι, και οι Κροάτες ως ένα ποσοστό, θεωρήσουν ότι οι μουσουλμάνοι είναι οι υπαίτιοι αυτής της θνούς «συνωμοτικής» κινητοποίησης. Και καθώς το εθνικό ς φιλότιμο θα τρωθεί από αυτή την ανορθόδοξη συμμαχία ισχυρών του κόσμου με τον μουσουλμανικό πληθυσμό, οι ευταίοι θα επωμισθούν και την ευθύνη της ανάμειξης στα περιβά της πρώην Γιουγκοσλαβίας, του ξένου και μισητού ράγοντα.

Οι ελπίδες για το μέλλον

Η στρατιωτική επέμβαση, λοιπόν, δεν μπορεί να λύσει τη νιακή κρίση. Όπως είναι αμφίβολο ότι μπορεί να τη λύσει στικά και το σχέδιο Βανς - Όουεν. Σε τι, τότε, μπορούμε να αίζουμε;

Μια πρώτη ελπίδα είναι, βέβαια, η επικράτηση της λογικής στη σερβική ηγεσία της νέας Γιουγκοσλαβίας. Αν ο κ. Μιλόσε- βιτς εφαρμόσει σοβαρά τα μέτρα αποκλεισμού των ομοεθνών του Βοσνίων (τη στιγμή που γράφονται οι γραμμές αυτές -9/5/1993- δεν υπάρχουν, ακόμα, σοβαρές ενδείξεις εφαρμο- γής), τότε υπάρχει ενδεχόμενο σταδιακού περιορισμού των εχθροπραξιών. Μια τέτοια ενέργεια θα μειώσει τη δημοτικότη- τά του στους Σέρβους εθνικιστές, αλλά ίσως αποτρέψει την πολεμική κλιμάκωση και, σε τελευταία ανάλυση, την πτώση του σε περίπτωση γενικευμένης σύρραξης.

Μια δεύτερη ελπίδα είναι η εφαρμογή στρατιωτικών μέτρων περιορισμένων στις απόλυτα αναγκαίες διαστάσεις της προσ- τασίας του μουσουλμανικού πληθυσμού. Η απόφαση του Συμ- βουλίου Ασφαλείας για την οργάνωση ζωνών ασφαλείας γύρω από τις περιοχές που πολιορκούν οι Σέρβοι θα μπορούσε να καθησυχάσει τους εμπολέμους και να δημιουργήσει τις προϋ- ποθέσεις για μια ήρεμη διαπραγμάτευση του σχεδίου Βανς - Όουεν. Η εφαρμογή της απόφασης προϋποθέτει, με τη σειρά της, ή τη συναίνεση των εμπολέμων (ιδιαίτερα των Σέρβων) ή την ικανοποιητική παρουσία στρατιωτικών δυνάμεων του ΟΗΕ που να την καθιστούν σεβαστή.

Σε κάθε περίπτωση, η ελπίδα είναι η ειρήνευση. Θα έλεγα, ίσως, και μια σταδιακή εφαρμογή του σχεδίου Βανς - Όουεν, εκεί που μπορεί εδαφικά να εφαρμοστεί. Ο συνδυασμός αυτός παρέχει μια πρώτη εξασφάλιση για την αναστροφή των «τετελε- σμένων» και το δάθρο για πιθανές επιστροφές ποσοστού των μουσουλμανικών πληθυσμών. Παραμένει, πάντως, μια κόλου- ρη ελπίδα, που δεν εγγυάται μακροήμερευση και βεβαιότητα ειρήνης.

Η μόνη ελπίδα, με τέτοιες εγγυήσεις, είναι μια συνολική λύση του γιουγκοσλαβικού ζητήματος. Εάν η ειρήνη επικρατήσει, έστω προσωρινά, ένα μακροπρόθεσμο σχέδιο συνύπαρξης των πρώην γιουγκοσλαβικών πληθυσμών θα πρέπει να τεθεί επί τάπητος. Ένα πρόγραμμα συνεργασίας, με θεσμικό χαρακτή- ρα, που να εξασφαλίζει, πρώτα απ' όλα, τη βιωσιμότητα των μικρών κρατών της πρώην Γιουγκοσλαβίας, που από μόνα τους δεν θα αντέξουν την εξωστρέφεια και την ανταγωνιστικότητα της διεθνούς οικονομικής λειτουργίας. Ένα πρόγραμμα συνεργ- ασίας που να παρέχει ευέλικτους τρόπους επικοινωνίας και επαφής των ομοειδών εθνοτήτων, χωρίς να εξαναγκάζει σε εκπατρισμό και μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών. Ένα πρό- γραμμα «περιφερειακής», κατά συνέπεια, οργάνωσης, που να διατηρεί ό,τι θετικό είχε το ομοσπονδιακό σύστημα της πρώην Γιουγκοσλαβίας, χωρίς να εμπεριέχει τις θεσμικές παγίδες που οδήγησαν στη διάλυσή της.

Αυτή η ελπίδα για να πραγματοποιηθεί πρέπει να συγκεντρώσει την προσοχή και το ενδιαφέρον όλων μας: του ΟΗΕ, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, των υπόλοιπων βαλκανικών κρατών. Ιδιαίτερα η Ελλάδα θα πρέπει να συμβάλλει, ως μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, σε αυτή την κατεύθυνση. Ένας συν- δυασμός περιφερειακής οργάνωσης και σύνδεσης των νέων κρατών με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα αποτελεί πρόταγμα, που μπορεί να δημιουργήσει βαθμιαία τις συνθήκες για μια πραγμα- τική προσέγγιση των βαλκανικών κρατών - ιδιαίτερα, βέβαια, των κρατών της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Η προοπτική της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και οι τεράστιες δυνατότητες που σήμερα προσφέρονται στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ να παρεμβαίνει ειρηνευτικά (με την παραδοσιακή περισσότερο αντίληψη του peace - keeping, παρά του peace making), απο- στέλλοντας σοβαρές στρατιωτικές δυνάμεις διατήρησης της ειρήνης, αποτελούν δύο παράγοντες που θα μπορούσαν να επηρεάσουν μακροπρόθεσμα τη «γιουγκοσλαβική» επαναπρο- σέγγιση.

Όλα αυτά, όμως, απαιτούν -και δεν κουράζομαι να το επαναλαμβάνω- μια προσωρινή ειρήνευση που να επιτρέψει να τεθούν σε λειτουργία οι αδρανείς, λόγω της σημερινής αντιπα- ράθεσης, μηχανισμοί της διεθνούς κοινότητας.

Έχουν δει πολλά τα παιδικά μάτια στη Βοσνία. Μπορούν, άραγε, τώρα να αντικρίσουν την ελπίδα της ειρήνης που έρχεται;

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ «;»

Βοσνία: Με το όπλο παρά πόδας

του Κ. Βασιλείου

Δεν είναι ακόμα γνωστή η κωδική επωνυμία της στρατιωτικής επιχείρησης που προετοιμάζεται για τη Βοσνία, μολονότι η άμεση πραγματοποίησή της φαίνεται προς το παρόν να απομακρύνεται κάπως. Αλλά οι προετοιμασίες για την αποστολή των 60.000 - 75.000 ανδρών που υπολογίζεται ότι θα χρειαστούν σ' αυτή τη φάση έχουν αρχίσει, ενώ παραμένουν ακόμα εκκρεμή τόσο τα θέματα διοίκησης και ελέγχου των δυνάμεων αυτών όσο και ο ρόλος του ΟΗΕ. Διότι ο γεν. γραμματέας κ. Γκάλι επιδιώκει τα ειρηνευτικά στρατεύματα να τεθούν υπό τη σημαία του ΟΗΕ και να αναφέρονται σ' αυτόν.

Οι διαπραγματεύσεις συνεχίζονται και για το λόγο ότι η Ευρώπη εθυμεί την εμπλοκή χερσαίων αμερικανικών δυνάμεων και «καταρτισμό της στρατιωτικής εργασίας κατά τρόπο που να σημαίνει στην πράξη «ισότιμη» κατανομή ευθυνών και κινδύνων. Δεν υπάρχει όμως αμφιβολία ότι το ΝΑΤΟ θα έχει τον πρώτο λόγο, ενώ η ΔΕΕ περιοριστεί μάλλον στον ναυτικό αποκλεισμό.

Τα σχέδια του ΝΑΤΟ

Τα σχέδια του ΝΑΤΟ, σύμφωνα με δημοσιογραφικές πληροφορίες, προβλέπουν, αν εκδηλωθούν σκληρές μάχες, τουλάχιστον κάποια εμπλοκή σε εχθροπραξίες και θα επιτρέπουν ανταπόδοση πυρών και την αντιμετώπιση

Ποιος είναι ο Λόρδος Όουεν

ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ δεν τον συμπαθούν καθόλου, αν δεν τον μισούν. Τον έχουν στολίσει (και δευτερευόντως τον Βανς) με πολλά κοσμητικά επίθετα. Ο συμπρόεδρος στην ειρηνευτική προσπάθεια στη Βοσνία παρομοιάστηκε ακόμα και με τον Τσάμπερλαιν, και το σχέδιό του ορίστηκε ως το νέο Μόναχο. Τους ενοχλεί το στυλ του, τον θεωρούν αποτυχημένο από πολιτικό. Ποιος είναι τελοσπάντων, αυτός ο μεσολαβητής της Ευρώπης που θα τους κάνει να κάνουν;

Το μόνο που έχετε

Περασμένο Φεβρουάριο, όταν η νέα κυβέρνηση Κλίντον άρχισε τις συζητήσεις και τις συλλυγές για να καταστρώσει κάποια πολιτική για την πρώην Γιουγκοσλαβία, το σχέδιο του Όουεν εθεωρείτο άχρηστο και άνευ αξίας. Οι Αμερικανοί ετοιμάζονταν να το εγκαταλείψουν, χωρίς όμως να έχουν τίποτα το καλύτερο να βάλουν στη θέση του. Οι Βανς και οι άλλοι δεν δέχτηκαν πολλά πυρά και τη μέση της πλειοψηφίας των Αμερικανών σχολιαστών και δημοσιογράφων για το «Ολοκαύτωμα» στη Βοσνία και για το σχέδιό τους που έβλεπε, κατ' αυτούς, τις σερβικές κατακτήσεις στο θέατρο του πολέμου.

Η «εθνική εκκαθάριση». (Διαφορετική, βέβαια, γνώμη έχουν οι Σέρβοι της Βοσνίας που θεωρούν το σχέδιο καταστροφικό γι' αυτούς.)

Όταν λοιπόν τον περασμένο Φεβρουάριο ο λόρδος Όουεν επισκέφτηκε την Αμερική για να συζητήσει με τη νέα αμερικανική πολιτική ηγεσία, θρέθηκε στο στόχαστρο όλων. Αλλά δεν ήταν απ' αυτούς που κρατούν το στόμα τους κλειστό. Αντεπετέθη με ασυνήθιστη δριμύτητα από τον ΜΜΕ του πρόσφεραν θήμα για να εξηγήσει το σχέδιο. «Μπορεί να μην είναι το καλύτερο, αλλά είναι το μόνο που έχετε». Ο Όουεν είχε εξοργιστεί διαπιστώνοντας, στις συζητήσεις του με τον Αμερικανό ΥΠΕΞ, Κρίστοφερ, ότι αυτός δεν είχε μπει καν στον κόπο να διαβάσει το 70σέλιδο σχέδιό του.

Πράγματι, πέρασαν μήνες αμερικανικής αδράνειας και ανέξοδης ηθικολογίας για να διαπιστωθεί ότι το σχέδιο προσέφερε κάποια διέξοδο και ελπίδα για την ειρήνη. Ο Όουεν έχει σήμερα καταφέρει, με το πείσμα και την επιμονή του, να επιβάλει το σχέδιο ως την μόνη δυνατή εναλλακτική λύση υπό τις παρούσες συνθήκες απέναντι στη διαιώνιση του πολέμου και της σφαγής. Η δυναμική του προσωπικότητα επισκίασε τον κουρασμένο και ανήμπορο Βανς, για τον οποίο όμως ο Όουεν τρέφει απεριόριστο σεβασμό και γι' αυτό άνθησε υποχρεωμένος να πλέξει το εγκώμιό του στη Διάσκεψη των Αθηνών.

Εκ των υστέρων στήριξη

Εικτικό της επιμονής με την οποία προέβαλε και προσπάθησε να κάνει αποδεκτό απ' όλες τις πλευρές το σχέδιό του είναι ένα άρθρο του έγκυρου αρθρογράφου της εφημερίδας *New York Times*, A. M. Rosenthal, που όχι μόνο επαινεί τους Βανς και Όουεν αλλά ζητά και από τους ιδεώδεις του να ζητήσουν εκ των υστέρων δημόσια συγγνώμη για την υποδοχή που τους έδωσαν μέχρι σήμερα.

Ταραχώδης καριέρα

Ο Όουεν δεν είναι Άγγλος. Είναι Ουαλλός. Εμφανίστηκε στην πολιτική το 1966, όταν έγινε βουλευτής του Εργατικού Κόμματος στο Πλύμουθ, όπου γεννήθηκε πριν 54 χρόνια.

Μετάλεσε υφυπουργός Αμύνης και Υγείας, ενώ μεταξύ 1977-79, στην τελευταία Εργατική κυβέρνηση πριν από την άνοδο της Θάτσερ, ανέβηκε στην κορυφή της πολιτικής πυραμίδας ως υπουργός Εξωτερικών. Το 1981 συνίδρυσε μαζί με άλλους αποχωρήσαντες από το Εργατικό Κόμμα (η συμμορία των τεσσάρων) το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα (SDP) κι αργότερα, όταν αυτό συγχωνεύτηκε με τους Φιλελεύθερους, αυτός παρέμεινε μόνος, ανεξάρτητος και ασυμβίβαστος, «ριζοσπάστης», όπως αποκαλεί τον εαυτό του. Λίγο αργότερα ανακοίνωσε την αποχώρησή του από την πολιτική. Δεν ήταν λίγοι εκείνοι που τον θεωρούσαν ως τον πιο λογική πρωθυπουργό της Βρετανίας. Προφανώς ο ίδιος δεν θρήκε κανένα πολιτικό πρόγραμμα της αρεσκείας του ως όχημα για μια τέτοια επιδίωξη.

Όντας απ' τους ανθρώπους που δεν παραιτούνται εύκολα μπροστά στις δυσκολίες, είναι και ο Όουεν θα παραμείνει στο προσκήνιο μέχρις ότου διαπιστώσει είτε ότι το σχέδιό του μπήκε σε καλή πορεία είτε ότι οι ελπίδες για εφαρμογή του έχουν λιγοστεύσει τόσο ώστε να ζημιώνουν το κύρος του.

Αν οι προσπάθειές του ευοδωθούν, τότε δεν αποκλείεται η αποχώρησή του από τη μερίνη του θέσης να συνοδεύεται κι από ένα βραβείο Νόμπελ Ειρήνης.

όταν και όπου χρειαστεί. Στην πολυεθνική δύναμη θα συμμετάσχουν Βρετανοί (με 10.000 περίπου στρατό) και Γάλλοι, ενώ η συμμετοχή των Ρώσων, παρά τις διαβεβαιώσεις, δεν έχει ακόμη οριστικοποιηθεί. Θα κληθούν φυσικά να συμμετάσχουν και άλλα κράτη για το πολυεθνικόν της επιχείρησης, ενώ σημαντικό πρόβλημα για το ΝΑΤΟ παραμένει η συμμετοχή στρατευμάτων από την Τουρκία έχοντας πλέον δεδομένη την ελληνική θέση περί της συμμετοχής της και περί της ανάμειξης άλλων βαλκανικών κρατών. Όσον αφορά στους Αμερικανούς, η συμμετοχή τους υπολογίζεται σε 20.000 έως 30.000 στρατού, εκτός φυσικά της δύναμης πυρός από αέρος εκ του αεροπλανοφόρου Ρούσβελτ και άλλων δάσεων.

Σύμφωνα με τα σχέδια του ΝΑΤΟ, η επιχείρηση μπορεί να εξελιχθεί τάχιστα. Αμερικανοί πεζοναύτες θα καταλάβουν την κροατική πόλη της Αδριατικής Σπλίτ και ίσως το Πλότσε για την αποδίδωση στρατού και υλικών. Η αμφίβια αμερικανική μονάδα Σαϊπάν με δύναμη 2.200 ανδρών είναι έτοιμη στη δυτική Μεσόγειο. Τρία τάγματα αλεξιπτωτιστών δυνάμει 3.000 ανδρών θα διασφαλίσουν τον έλεγχο του αεροδρομίου του Σεράγεβο και των γύρω περιοχών. Πιθανότατα θα χρησιμοποιηθεί το 3ο τάγμα της 325ης Αερομεταφερόμενης Ταξιαρχίας Πεζικού που σταθμεύει στη Βιτσέντζα της Ιταλίας και το τάγμα των Ειδικών Δυνάμεων Στρατού που εδρεύει στο Μπαντ Τολς της Γερμανίας. Η Θωρακισμένη Μεραρχία απ' το Μπαντ Κρούιζναχ της Γερμανίας, με 12.000 άνδρες και πολλά θωρακισμένα οχήματα, θα μεταφερθεί σιδηροδρομικώς ή διά θαλάσσης, ενώ η κατοχή των λιμανιών που προαναφέραμε θα διασφαλίσει τον τακτικό ανεφοδιασμό.

Στις αμερικανικές αυτές δυνάμεις θα προστεθούν φυσικά και άλλες μονάδες στήριξης (μηχανικού κλ.π.). Το ΝΑΤΟ με την αποστολή 100 αξιωματικών στη Βοσνία, όπως δημοσιεύτηκε, έχει ήδη συγκεντρώσει τις αναγκαίες πληροφορίες για τα επιχειρησιακά του σχέδια. Λέγεται ότι ο αμερικανός στρατηγός Τζον Σαλικασβίλι, διοικητής των συμμαχικών δυνάμεων στην Ευρώπη, έχει ήδη υπογράψει την «εμπιστευτική διαταγή για τις επιχειρήσεις», ενώ τα επιχειρησιακά σχέδια καταστρώθηκαν κυρίως στο Στρατηγείο της Νάπολης υπό την επίβλεψη του διοικητή της Νότιας Πτέρυγας του ΝΑΤΟ, ναυάρχου Τζέρεμι Μπούρντα, ο οποίος λέγεται ότι θα είναι και ο διοικητής της αποστολής.

Η αεροπορική κάλυψη δεν παρουσιάζει προβλήματα, καθώς οι Σέρβοι της Βοσνίας δεν έχουν ισχυρή αντιαεροπορική άμυνα. Κι εδώ θα χρησιμοποιηθούν φυσικά πολλοί απ' τους τύπους αεροσκαφών που χρησιμοποιήθηκαν στον πόλεμο του Περσικού. Τα προβλήματα, βέβαια, θα προκύψουν επί του εδάφους.

Περισσότερες λεπτομέρειες για τη σύνθε-

ση της πολεμικής μηχανής και τις προόδους της τεχνολογίας θα μάθουμε συντόμως.

Το δυναμικό των Σέρβων

Οι Αμερικανοί υπολογίζουν ότι οι Σέρβοι της Βοσνίας διαθέτουν 40.000 μάχιμους, 300 άρματα μάχης και 600 βαριά πυροβόλα. Πιστεύουν ότι τα βαριά αυτά όπλα έχουν γείρει την πλάστιγγα του πολέμου υπέρ των Σέρβων, εξού και η εμμονή τους στους βομβαρδισμούς στόχων εκτός της Βοσνίας (βλ. σχετικό χάρτη). Οι ζώνες ασφαλείας που δημιούργησε η απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας «συμπίπτουν» με τους στόχους των βομβαρδισμών και η σύμπτωση αυτή δεν είναι καθόλου τυχαία (Σεράγεβο, Τούζλα, Ζέπα και Κοράντζε). Οι Σέρβοι της Βοσνίας δεν διαθέτουν αποτελεσματικό δίκτυο αεροπορικής προστασίας (δίκτυο ραντάρ, πυραύλων κ.λπ.). Διαθέτουν ωστόσο ορισμένους σοβιετικούς πυραύλους εδάφους-αέρος κατευθυνόμενους με ραντάρ τύπου SA-2, SA-3, και SA-6 που κατά τους Αμερικανούς, είναι τοποθετημένοι κοντά στη Μπάνζα Λούκα. Οι Σέρβοι διαθέτουν, επίσης, φορητούς αντι-αεροπορικούς πυραύλους εδάφους-αέρος τύπου SA-14, καθώς και συμβατικά αντι-αεροπορικά πυροβόλα.

Η λύση των βομβαρδισμών δεν αποκλείεται να επιλεγεί μονομερώς απ' τους Αμερικανούς παρά την απροθυμία των Ευρωπαίων, οι οποίοι ανησυχούν για την ασφάλεια των στρατιωτών τους στο έδαφος μετά από ένα ενδεχόμενο «όχι» στο δημοψήφισμα των Σέρβων της Βοσνίας.

Προβάλλει όμως σαν μια «φθηνή» λύση που θα δώσει την εντύπωση ότι κάτι γίνεται.

Ποιος φοβάται τον Μιλόσεβιτς;

Με τις αποφάσεις του να υποστηρίξει το σχέδιο Βανς-Όουεν, να επιβάλει εμπάργκο κατά των Σέρβων της Βοσνίας και να απαγορεύσει την είσοδο των ηγετών τους στο έδαφός του ο σέρβος ηγέτης Μιλόσεβιτς προσπαθεί να δείξει έμπρακτα αυτά που λέει. Η Δύση εμφανίζεται να δυσπιστεί για τις πραγματικές του προθέσεις και προσποιείται ότι δυσπιστεί για να τον εξαναγκάσει σ' άλλες, πιο σκληρές χειρονομίες. Αλλά, από την άλλη μεριά, η στάση του Μιλόσεβιτς αποτελεί σωσίβιο για όσους στην Ευρώπη είναι απρόθυμοι να προσχωρήσουν στο στρατόπεδο των οπαδών της άμεσης στρατιωτικής επέμβασης.

Ταυτόχρονα, κερδίζεται κάποιος χρόνος για την ένταση των διπλωματικών πιέσεων κατά των Σέρβων της Βοσνίας. Αυτή τη στάση υιοθετεί προς το παρόν η Ευρώπη, όπως φάνηκε στη Σύνοδο Υπουργών Εξωτερικών της Κοινότητας στις Βρυξέλλες, την περασμένη Δευτέρα.

Μολονότι ο Μιλόσεβιτς ελέγχει απόλυτα τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης στο Βελιγράδι και η προπαγανδιστική του μηχανή είναι σε θέση να μεταστρέψει μια κουρασμένη απ' τον πόλεμο κοινή γνώμη, εντούτοις δεν θα είναι λίγες οι φωνές που θα τον χαρακτηρίσουν «προδότη» και «πουλημένο», τόσο απ' τη μεριά των Σέρβων της Βοσνίας όσο και απ' την ακροδεξιά και υπερεθνικιστική αντιπολίτευση του Σέσελι που μπορεί να δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα στη Βουλή για την κυβέρνηση του Μιλόσεβιτς. Με τους Σέρβους της Κροατίας ο Μιλόσεβιτς ξεκαθάρισε πολύ γρήγορα την κατάσταση, ανατρέποντας τις απορριπτικές τους αποφάσεις και ελέγχοντας απόλυτα την κατάσταση. Αλλά οι Σέρβοι της Βοσνίας φαίνεται να αποτελούν πολύ σκληρό καρύδι.

Ιταλία: Γιατί ο Τσιάμπι υποστήριξε την επέμβαση στη Βοσνία;

ΜΕΣΑ στη δίνη της πολιτικής κρίσης, η κυβέρνηση του πρώην Διοικητή της Τράπεζας της Ιταλίας **Τσιάμπι** υπήρξε η μόνη κυβέρνηση που υποστήριξε την πρόταση του **Κλίντον** υπέρ της στρατιωτικής επέμβασης στην Βοσνία εναντίον των νεογιουγκοσλάβων και των σερβοκροατών.

Και να φανταστεί κανείς ότι ο Τσιάμπι, που διαβεβαίωνε την περασμένη Παρασκευή στη Ρώμη τον Αμερικανό ΥΠΕΞ **Κρίστοφερ**, όχι μόνο δεν ανήκει στο κοινοβούλιο μα η κυβέρνησή του δεν είχε πάρει ακόμα ούτε την ψήφο εμπιστοσύνης από τη Βουλή. Στην Ιταλία η πολιτική, και όχι μόνο η εξωτερική, έχει χάσει κάθε σημείο αναφοράς στην πραγματικότητα.

Ο νέος ιταλός υπουργός των Εξωτερικών **Αντρέατα** —ο προηγούμενος διώκεται για διαφθορά— δήλωνε κατηγορηματικά ότι «η Ιταλία είναι έτοιμη να αναλάβει κάθε κίνδυνο για να εγγυηθεί την απόλυτη επιτυχία των νέων πρωτοβουλιών». Ο ενθουσιασμός των Ιταλών σκόνταψε στη βρετανική, τη γαλλική και τη γερμανική σύνεση.

Η απόφαση του **Μιλόσεβιτς** να πάρει μέτρα εναντίον των σερβο-βοσνίων, που δεν αποδέ-

χονται τις ειρηνευτικές προτάσεις του δυτικού κόσμου, ΟΗΕ και Αμερικανών, προκάλεσε δέος στην ιταλική κοινή γνώμη. Ο «αιμοσταγής δικτάτορας» Μιλόσεβιτς παίρνει τη θέση του ειρηνοποιού τη στιγμή που στη Μόνσταντ μαίνεται νέα σφοδρή σύγκρουση ανάμεσα στους Μουσουλμάνους και τους Κροάτες της Βοσνίας. Οι μουσουλμάνοι καταγγέλλουν τις επιθέσεις του κροατικού τακτικού στρατού και τους βομβαρδισμούς που υφίστανται από τα Μινγκ του **Τούτσαν** ενώ η ιταλική κυβέρνηση και τα ιταλικά ΜΜΕ, κρατικά και ιδιωτικά, μένουν αμήχανα στην προσπάθειά τους να καταγράψουν τα γεγονότα με κάποια έστω μικρή επαγγελματική δεοντολογία. Οι Σέρβοι συνεχίζουν να αντιπροσωπεύουν το κακό.

Ουσιαστικά η ιταλική εξωτερική πολιτική περνάει ένα στάδιο απομόνωσης και αναδίπλωσης. Οι δηλώσεις του **Όουεν** εναντίον της στρατιωτικής επέμβασης, η ανάληψη διαπραγματευτικού και ειρηνιστικού ρόλου από την Ελλάδα, ξεπερνούν τα μηδαμινά ωφέλη που κατόρθωσαν να αποκτήσουν οι Ιταλοί από την επίσκεψη του Πάπα στην Αλβανία.

Στη σημερινή φάση που περνάει το γιουγκοσ-

λαβικό πρόβλημα, ο ρόλος της Ιταλίας υποθιμίζεται. Η μετριοπάθεια του Μιλόσεβιτς ανοίγει το δρόμο για τη διαπραγματευτική ελληνική εξωτερική πολιτική μιας και η Ελλάδα παραμένει η μόνη χώρα που μπορεί να αποτελέσει έμπιστο πρόσωπο για τους σερβο-μοντενέγκρους. Τον φιλο-κροατικό και αν-σερβικό ρόλο μπορούν να τον παίξουν άλλες χώρες, όπως η Γερμανία.

Η άμεση αποδοχή των αμερικανικών προτάσεων από τον Τσιάμπι προκάλεσε δυσπιστία ανάμεσα στις ευρωπαϊκές χώρες για την πολιτική της νέας ιταλικής κυβέρνησης. Η πολιτική οικονομική και κοινωνική κρίση που περνάει η Ιταλία δεν μπορεί να βρει διέξοδο μέσα από μια φιλοατλαντική και φιλοαμερικανική πολιτική χωρίς όρια, όπως αυτή που ακολούθησε η χιτλανοδημοκρατία και το σοσιαλιστικό κόμμα του Κράξι επί δεκαετίες και που ανήκει ουσιαστικά στο παρελθόν. Η Ιταλία θα πρέπει να ταυτιστεί με τη γενική ευρωπαϊκή πολιτική και τα αδιέξοδά της για να μπορέσει να βγει από την κρίση.

Αργύρης Παναγόπουλος

μέλεια: Βασίλης Καπετανγιάννης

ΒΟΣΝΙΑ: ΣΤΙΣ 12 ΠΑΡΑ 5'

Μεσσή διπλωματικών κινήσεων ήταν το περασμένο δεκαπενθήμερο σε μια «συντονισμένη» προσπάθεια «καρότου και μπατονιού» για να προωθηθεί η ειρηνευτική διαδικασία στη Βοσνία και να αποχθεί μια χωρίς επιστροφή στρατιωτική επέμβαση. Η διάσκεψη των Αθηνών στις 1-2 Μαΐου αποτέλεσε σημαντικό βήμα προς την αποτροπή –έστω προσωρινή– στρατιωτικών λύσεων, έβαλε την Ελλάδα για τα καλά στο παιγνίδι όπου πλέον καλείται να παίξει ενεργότερο και σοβαρότερο ρόλο και σε τις ισχυρές προοπτικές της ειρήνευσης. Κυρίως όμως επιβεβαίωσε τη μεταστροφή του Μιλόσεβιτς υπέρ του σχεδίου Βανς και Όουεν μ' ό,τι αυτή επάγεται για τις σχέσεις του με τους Σέρβους της Βοσνίας. Το οικονομικό, πολιτικό και διεθνές κόστος πλέον φάνηκε να είναι υπέρμετρα βαρύ για την ηγεσία του Μιλόσεβιτς, ο οποίος καλείται τώρα –εναντίως της ανύπαρκτης διεθνούς αξιοπιστίας που λαμβάνει– να κάνει τα πρακτικά εκείνα βήματα ποιοτικής των λόγων και της πρόσφατης στάσης. Ήδη έχει προχωρήσει προς αυτή την κατεύθυνση, πράγμα που δεν θα είναι χωρίς συνέπειες εσωτερικό του.

Η αρνητική απόφαση της «Βουλής» των Σέρβων της Βοσνίας στο Πάλε στις 5 Μαΐου δυσκόλεψε τα πράγματα. Μια πιο σαφής εικόνα ενδεχομένως να κρύψει από το «δημοψήφισμα» που διοργανώνεται αύριο και μεθαύριο. Ουδείς, βέβαια, ενδιαφέρεται για τις συνθήκες κάτω απ' τις οποίες μπορεί να οργανωθεί και να διεξαχθεί ένα τέτοιο δημοψήφισμα. Το αποτέλεσμα ενδιαφέρει. Η επιβεβαίωση του «ΟΧΙ» θα καταγγελθεί ως παρωδία και θα ενισχύσει το στρατόπεδο των επεμβατικών, ενώ ένα «ΝΑΙ», όπως και να επιτευχθεί, θα ανοίξει περισσότερες ειρηνευτικές προοπτικές, ιδιαίτερα αν τηρήσει η εκχειρία που υπεγράφη αυτή την εβδομάδα.

Όποιο και να 'ναι το αποτέλεσμα του «δημοψηφισματος», η αποστολή ειρηνευτικών δυνάμεων για την επιβολή του σχεδίου φαίνεται όχι μόνο εκ των

Οι Σέρβοι της Βοσνίας δεν πρέπει να αυτοκτονήσουν, δεν πρέπει να λακτίσουν την ευκαιρία αυτή για ειρήνη και δεν έχουν το δικαίωμα να ανατινάξουν ολόκληρα τα Βαλκάνια.

πραγμάτων αναπόφευκτη αλλά και ως η μόνη διέξοδος απ' το αδιέξοδο της Ευρώπης και της Αμερικής. Οι Ευρωπαίοι, που φέρουν μεγάλο μέρος της ευθύνης για τη διάλυση και την αιματοχυσία στην πρώην Γιουγκοσλαβία, για τη σύγχυση, την αδράνεια και την έλλειψη σαφούς πολιτικής σ' όλο αυτό το διάστημα των πολεμικών συρράξεων και του εμφύλιου σπαραγμού στη Βοσνία, δεν φαίνονται διατεθειμένοι να αφήσουν τους Αμερικανούς να «λύσουν» το πρόβλημα με «φθηνό» κόστος. Γι' αυτό και η αποστολή του Αμερικανού ΥΠΕΞ στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες –ιδιαίτερα στο Παρίσι και το Λονδίνο– στην ουσία δεν έφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα εφόσον διατηρείται ο σκεπτικισμός για την αποτελεσματικότητα των βομβαρδισμών στόχων των Σέρβων της Βοσνίας. Όσο για την άρση του εμπάργκο όπλων για τον εξοπλισμό των Μουσουλμάνων, φαίνεται ότι η απόσταση που χωρίζει Ευρώπη και Αμερική είναι μάλλον αγεφύρωτη. Οι «λύσεις», βέβαια, αυτές θα παρατείνουν τον πόλεμο και θα ανυψώσουν τη στάθμη της δεξαμενής αίματος.

Ο Κλίντον επιμένει ότι θα βρει «κοινό έδαφος» με την Ευρώπη κι ότι θα δράσει από κοινού. Δέχεται, άλλωστε, πανταχόθεν προειδοποιήσεις –κι όχι μόνο απ' τη στρατιωτική ηγεσία– ότι η δυσκολία βρίσκειται στην απαγκίστρωση μετά τη στρατιωτική εμπλοκή. Η «μαύρη τρύπη» της Βοσνίας μπορεί να καταβροχθίσει για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα τις αμερικανικές δυνάμεις και να δημιουργήσει ατέλειωτη σειρά φερέτρων. Το «σύνδρομο του Βιετνάμ» επικρέμαται και πάλι, σε μια περίπτωση μάλιστα αναμφίδολης ηθικής βάσης και ακαθόριστου πολιτικού αμερικανικού συμφέροντος και πολιτικού στόχου επέμβασης.

Οι Σέρβοι της Βοσνίας δεν πρέπει να αυτοκτονήσουν, δεν πρέπει να λακτίσουν την ευκαιρία αυτή για ειρήνη και δεν έχουν το δικαίωμα να ανατινάξουν ολόκληρα τα Βαλκάνια. Δεν πρέπει τουλάχιστον να τους επιτραπεί.

Η μάχη δεν έληξε, ο Γιέλτσιν κέρδισε χρόνο

Τα αποτελέσματα του δημοψηφίσματος στη Ρωσία δεν έλυσαν το πρόβλημα «ποιος κυβερνά αυτή τη χώρα». Ο Ρώσος πρόεδρος Γιέλτσιν μπορεί να κέρδισε ένα γύρο έναντι των σκληρών αντιπάλων του στο Κογκρέσο των Λαϊκών Αντιπροσώπων, αλλά έχει ακόμα να διανύσει πολύ δρόμο για να καταφέρει τελικά και τον Χασμπουλάτωφ να υπερκεράσει και να προχωρήσει στην αλλαγή του Συντάγματος και στις οικονομικές του μεταρρυθμίσεις.

Εξοπλισμένος με τις υποσχέσεις των ισχυρών χωρών της Δύσης για παροχή βοήθειας 43 δισ. δολαρίων, ο Γιέλτσιν κατάφερε να κερδίσει το δημοψήφισμα. Αποτέλεσμα που προκάλεσε κάποια έκπληξη, λόγω της αντιδημοτικότητας των οικονομικών του μεταρρυθμίσεων που δεν φαίνεται να αποδίδουν καρπούς στον αναμενόμενο ρυθμό. Ο πληθωρισμός (2.500%), η φτώχεια και η εξαθλίωση σημαντικών τμημάτων του πληθυσμού στη μεταβατική περίοδο προς ένα σύστημα καπιταλιστικής ελεύθερης αγοράς έχουν προκαλέσει βαθιές ανισότητες. Ωστόσο, φαίνεται ότι οι Ρώσοι ψηφοφόροι είτε αποδίδουν τα σημερινά κακά στο προηγούμενο καθεστώς είτε δέχονται ότι η οδυνηρή αυτή δόση φαρμάκου είναι αναγκαία για να ζήσουν «καλύτερες μέρες» στο προσεχές μέλλον.

Ως προς τις οικονομικές λοιπόν μεταρρυθμίσεις, ο Γιέλτσιν απέκτησε μια εντολή σαφή. Το ερώτημα είναι πώς θα την διαχειριστεί. Αν δηλαδή επιταχύνει τον ρυθμό ή αν ελαφρύνει την έκταση του κοινωνικού πόνου συμμαχώντας με κεντρώες και δημοκρατικές δυνάμεις. Η στήριξη του οικονομικού προγράμματος με τη δυτική βοήθεια - μολονότι ανεπαρκέστατη για τις σημερινές ανάγκες της Ρωσίας - του αυξάνει ακόμα περισσότερο τα περιθώρια κινήσεων και ελιγμών. Ολίγα ενθαρρυντικά αποτελέσματα στον τομέα αυτόν θα επιτρέψουν στον ρώσο πρόεδρο να νομιμοποιήσει ακόμη περισσότερο την οικονομική του πολιτική και να την προωθήσει.

Οπαδοί του Γιέλτσιν στη χειμαζόμενη Ρωσία

Δυσκολότερο είναι, φυσικά, το πρόβλημα των πολιτικών μεταρρυθμίσεων. Η σύγκυση των εξουσιών προέδρου και Κογκρέσου που κληροδότησε η παλαιά τάξη πραγμάτων καθιστά δύσκολη τη διακυβέρνηση της χώρας. Το ειρωνικό είναι ότι η έδρα των αντιστάσεων κατά του Γιέλτσιν προέρχεται από ένα αντιπροσωπευτικό σώμα, έστω κι αν δεν αντικατοπτρίζει σήμερα πιστά τις διαθέσεις των ψηφοφόρων. Στο Κογκρέσο, τα «παλαιά συμφέροντα» του παλαιού καθεστώτος αντιστέκονται σθεναρά και διεκδικούν δήμευση προς δήμα τη συγκυβέρνηση βάσει του Συντάγματος. Επομένως, ο Γιέλτσιν είναι υποχρεωμένος προς το παρόν σε μια συγκατοίκηση και σε συνεχείς συμβιβασμούς. Δίνει συνέχεια τακτικές μάχες για να διασώσει το κύρος και την πολιτική του και

υποχρεώνεται σε συνεχείς συμφωνίες με τους αντιπάλους του. Οι επιλογές που έχει μπροστά του είναι να καταργήσει το Κογκρέσο και να προχωρήσει σε αυταρχικά μέσα διακυβέρνησης μέχρις ότου διαμορφώσει το νέο Σύνταγμα. Μια τέτοια κίνηση, σίγουρα αντισυνταγματική, είναι και επικίνδυνη πολιτικά διότι θα αφαιρέσει το μανδύα της νομιμότητας και θα δημιουργήσει νέες αντιστάσεις και συγκρούσεις. Ήδη η ατμόσφαιρα είναι τεταμένη από τις συγκρούσεις διαδηλωτών και αστυνομίας στην Κόκκινη Πλατεία.

Η πιο λογική πορεία για την οικοδόμηση νέων θεσμών και προεδρικού πολιτικού συστήματος ικανού να ανταποκριθεί στις ανάγκες διακυ-

βέρνησης της χώρας είναι η τάρτιση νέου Συντάγματος και έγκρισή του από τη λαϊκή βοήθεια. Προς την κατεύθυνση σκινείται ήδη ο Γιέλτσιν, ο οποίος υποχρεωμένος ταυτόχρονα δώσει αρκετή αυτονομία εθνικές δημοκρατίες και επαρχίες που αποτελούν τη μερινή ρωσική Ομοσπονδία. Πρόκειται για μια κίνηση απόκτηση συμμάχων και υπερασπίση του Κογκρέσου.

Χωρίς να έχουν λυθεί τα προβλήματα, ο Γιέλτσιν διαβάζει αυτή τη στιγμή ορισμένα τοκά πλεονεκτήματα και τη λήξη συναίνεση. Το δημοψήφισμα δεν ήταν απλώς «σφυγμομέτρηση», όπως το αποκάλεσε η ολιγαρχία. Είναι ταυτόχρονα υποχρεωμένος να συμφωνήσει με τους αντιπάλους σε θέματα εξωτερικής πολιτικής με τις επιλογές της Δύσης παρά τις επιθέσεις που δέχεται στο εσωτερικό. Είναι ένα πρόσθετο στοιχείο που θιστά τη θέση του διαρκώς σφαλή, τη στιγμή που οι αντιπάλοί του υποδαυλίζουν τον ρωσικό εθνικισμό.

Επομένως, το θέμα εξουσίας δεν έχει λυθεί. Προς το παρόν, ο Γιέλτσιν έχει στηριξη της Δύσης ορισμένα περιθώρια κίνησης. Αλλά δεν μπορεί κανείς να ριζώσει αν τελικά θα εξέλθει νικητής απ' αυτή τη διαμάχη.

Το αν, βέβαια, ο ίδιος απελευθερώσει τον πλέον κατάλληλο πολιτικό ηγέτη για να αντιμετωπίσει τα τεράστια προβλήματα της Ρωσίας σ' αυτή τη μεταβατική περίοδο, μόνο ο ρωσικός λαός μπορεί να έχει λόγο.

Αν ο Βουκεφάλας έβλεπε μακριά...

• Συμφωνία Αλβανίας - Σκοπίων - Βουλγαρίας για μεταφορές και τηλεπικοινωνίες

Της Μαρίνας Βήχου

Στην κοινή συνέντευξη Τύπου που παρέχώρησαν οι τρεις υπουργοί, ο υπουργός Μεταφορών των Σκοπίων τόνισε ότι «πρόκειται για έργο με πολλές συνιστώσες που αφορούν εκτός της οδικής και σιδηροδρομικής σύνδεσης, παράλληλα και σε αεροπορική και τηλεπικοινωνιακή». Ο δε βούλγαρος υπουργός Μεταφορών πρόσθεσε: «Η κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής μπορεί ν' αρχίσει αμέσως. Από την ερχόμενη εβδομάδα αρχίζουν τα έργα για την κατασκευή αεροπορικού διαδρόμου που θα συνδέσει τις τρεις χώρες, ώστε να μειωθούν οι συνέπειες των κυρώσεων κατά της Σερβίας που υφίστανται οι οικονομίες μας».

Και τηλεπικοινωνιακή συνεργασία

Λίγες μέρες νωρίτερα μια άλλη, ίσης σπουδαιότητας συμφωνία υπογραφόταν πάλι στην Αχρίδα. Αφορά στην κατασκευή διαβαλκανικής τηλεπικοινωνιακής γραμμής που θα συνδέσει την Ιταλία, Αλβανία, Σκόπια, Βουλγαρία και Τουρκία. Ο γενικός διευθυντής του ΟΤΕ Σκοπίων δήλωσε στον Τύπο ότι «πρόκειται για έργο στρατηγικής σημασίας για τη "Μακεδονία"» και υπογράμμισε ότι «θα αποτελέσει εναλλακτικό τρόπο σύνδεσης της χώρας μας με τη Δ. Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή». Το έργο υπολογίζεται να ολοκληρωθεί το αργότερο το πρώτο εξάμηνο του 1995.

Αναμφισβήτητα και οι δύο συμφωνίες είναι ιδιαίτερα «φιλόδοξες», ιδιαίτερα όσον αφορά σε κάποιες χρονικές προθεσμίες. Αναμφισβήτητα όμως έχουν και το πλεονέκτημα ότι υποστηρίζονται από δύο χώρες, την Ιταλία και την Τουρκία, που έχουν κάθε συμφέρον να τις προωθούν και να τις ενισχύσουν οικονομικά, η μεν Ιταλία με ΕΟΚικά κεφάλαια, η δε Τουρκία με αμερικάνικα δολάρια και αραβικά πετροδολάρια.

Κάποτε -πριν μερικούς μήνες- ο υφυπουργός των Σκοπίων Άστο Νικόβσκι δήλωσε σε έλληνα δημοσιογράφο ότι ανάμεσα στους άξονες Βορρά - Νότου (Σερβίας - Ελλάδα) και Ανατολής - Δύσης (Αλβανίας - Βουλγαρίας), που και οι δύο περνούν μέσα από τη χώρα του, τα Σκόπια προτιμούν τον άξονα Βορρά - Νότου που ήδη υπάρχει, συμπλήρωνε όμως «το κατά πόσο θα αναπτυχθεί ο άλλος άξονας εξαρτάται από την

πολιτική της Ελλάδας και της Σερβίας».

Δυστυχώς τέτοιου είδους ειδήσεις περνούν στα «ψιλά γράμματα» του ελληνικού Τύπου διότι δεν «πουλάνε» όπως «πουλάει» ότι «ο Γκλιγκόροφ διακινεί την ηρωίνη» ή «σε 250.000 Έλληνες που ζουν στα Σκόπια» και τους θυμήθηκε τώρα η μητέρα πατρίδα, η οποία ακόμη τους περνάει από χίλιες δοκιμασίες, προκειμένου να τους χορηγήσει -αν τους χορηγήσει- δίπλα για να επισκεφθούν την Ελλάδα.

Ο Βουκεφάλας γέρασε

Την ίδια ώρα όμως που η Ελλάδα ξοδεύει τα χρήματά της για μια στείρα -όπως αποδείχτηκε- προπαγάνδα για την «εθνικότητα του Βουκεφάλα», κάποιοι άλλοι «επιστήθιοι» φίλοι της Ελλάδας προσαρμόζουν την πολιτική τους χρησιμοποιώντας οικονομικά κίνητρα.

Ας μην ξεχνάμε ότι τους πιο θερμούς υποστηρικτές για μια στρατιωτική επέμβαση κατά των Σέρβων της Βοσνίας οι ΗΠΑ τους βρήκαν στο πρόσωπο της Ιταλίας και της Τουρκίας.

Και είναι φυσικό η Ιταλία και η Τουρκία να θέλουν τη συντριβή της Σερβίας και την καταστροφή του άξονα Βορρά - Νότου. Οι λόγοι είναι στρατηγικοί για τις δύο αυτές χώρες, αλλά και για τις ΗΠΑ -όπως φαίνεται- που έχουν αναδειχθεί σε προστάτες Τούρκων και μουσουλμάνων στα Βαλκάνια.

Το ερώτημα είναι κατά πόσο η Ελλάδα, έστω και παρά πέντε, αντιλαμβάνεται την οικονομική περιθωριοποίηση που της ετοιμάζουν οι «επιστήθιοι» φίλοι της σε συνεργασία με τους «δηλωμένους» εχθρούς της. Ο δρόμος Θεσ/νίκης-Βελιγραδίου πρέπει να επαναλειτουργήσει το συντομότερο δυνατόν και το λιμάνι της Θεσ/νίκης να ανοίξει και πάλι για τα σκοπιανά εμπορεύματα*. Κι αυτό θα επιτευχθεί μόνο αν τελικά υπάρξει ειρήνευση και πρυτανεύσει η λογική στον δοκιμασμένο απ' όλα τα δεινά λαό της πρώην Γιουγκοσλαβίας.

* Όπως ήδη έχει αρχίσει να γίνεται, σύμφωνα με τα στοιχεία που δίνει το υπουργείο Οικονομικών των Σκοπίων για διακίνηση 100 και άνω φορτηγών καθημερινά από τα ελληνοσκοπιανά σύνορα.

τρεις κύριοι που συναντήθηκαν προηγούμενη εβδομάδα στο βυλλιακό περιβάλλον της λίμνης Αχρίδας, στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας συμφώνησαν εξ αρχής σε ένα πράγμα. Αν ζούσαν ακόμη οι πατέρες τους, ο Τίτο, ο Ζίφκοφ και ο Πίτσα, δεν θα είχαν ποτέ διανοηθεί να προτείνουν αυτή τη συνάντηση.

Πρόκειται για τους υπουργούς Μεταφορών Αλβανίας, Σκοπίων και Βουλγαρίας που κατά τη διήμερη συνάντησή τους στην Αχρίδα υπέγραψαν μια ιδιαίτερα «φιλόδοξη» συμφωνία. Η συμφωνία αφορά στην άμεση έναρξη εργασιών για την κατασκευή «διαβαλκανικού διαδρόμου» που περιλαμβάνει δημιουργία οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου στην κατεύθυνση Ανατολή-Δύση.

Η συνάντηση παρευρέθησαν και δύο απελευθερωτές, οι οποίοι υποσχέθηκαν μάλιστα να βοηθήσουν χρηματοδώντας τη ολοκλήρωση του έργου. Ήταν ο Τούρκος πρόεδρος και ο Ιταλός πρόεδρος στα Σκόπια. Η συμμετοχή τους σημαδοεί ακριβώς την επιθυμία της Ιταλίας και Τουρκίας να ενώσουν την περιοχή με τη Μαύρη Θάλασσα, χρησιμοποιώντας σαν ενδιάμεσους σταθμούς την Αλβανία, τα Σκόπια και τη Βουλγαρία.

Η σχετική μελέτη έχει ξεκινήσει εδώ και χρόνια, με πρωτοβουλία, όπως φαίνεται, της Ιταλίας και της Τουρκίας, και αυτό εγκρίθηκε την προηγούμενη εβδομάδα η έκθεση για τις προκαταρκτικές μελέτες κατασκευής του «διαδρόμου» που εκπονήθηκε από ομάδα εμπειρογνομόνων από τις τρεις χώρες.

Οι παριστάμενοι στην Αχρίδα συμφώνησαν εξάλλου το αργότερο μέχρι 15 Ιουνίου να προσκαλέσουν εκπροσώπους διεθνών οικονομικών ιδρυμάτων να επισκεφθούν τις πόλεις απ' όπου πρόκειται να περάσει ο «διαδρόμος», ώστε μετά το τέλος του έτους η πρόταση να παρουσιαστεί σε διεθνώς χρηματοδοτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένου και του προγράμματος PHARE της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Κατά πόσο θα φέρει σε πέρας την αποστολή της, την καθιέρωση του μονοεδρικού πλειοψηφικού, η νέα κυβέρνηση Τσιάμπι; Θα μπορέσει τελικά η κυβέρνηση του πρώην Διοικητή της Τράπεζας της Ιταλίας να πραγματοποιήσει το πρόγραμμά της, που, εκτός από την αλλαγή του εκλογικού συστήματος, προβλέπει τον περιορισμό του πληθωρισμού και του δημόσιου χρέους, την παρουσίαση μέσα στον Ιούλιο ενός εξαιρετικά λιτού Δημοσίου Προϋπολογισμού του 1994 και τη ρύθμιση του θέματος της κοινοβουλευτικής ασυλίας της οποίας σήμερα γίνεται κατάχρηση από τους βουλευτές των κυβερνητικών κομμάτων; Όπως φανέρωσε στις 29 Απριλίου η άρνηση της πλειοψηφίας της Βουλής να άρει την κοινοβουλευτική ασυλία του υπόδικου για πολύ σοβαρά θέματα πρώην σοσιαλιστή ηγέτη κράξι, τα αντανakλαστικά αυτοάμυνας της σημερινής πολιτικής τάξης είναι πολύ επίφοβα.

Επιπλέον, όπως ορθά υποστηρίζει το αγγλικό περιοδικό *The Economist*, ο Τσιάμπι μπορεί στην πραγματικότητα να υπολογίζει μονάχα «στην ισχυρή πλειοψηφία που στήριξε τον προκάτοχό του», πράγμα που θα του καταστήσει δύσκολο να ασκήσει όλες τις πιέσεις που θα ήθελε για να πραγματοποιήσει ένα τόσο φιλόδοξο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων.

Αν το δημοψήφισμα της 18ης Απριλίου φανέρωσε πόσο ισχυρή και έντονη είναι η επιθυμία των Ιταλών να απαλλαγούν από το σημερινό διεφθαρμένο πολιτικό σύστημα, η ψηφοφορία για τον Κράξι έδειξε πόσο βαθύ είναι το χάσμα που χωρίζει τη σημερινή Βουλή από το κοινό αυτό αίσθημα. Οι ίδιες κοινοβουλευτικές δυνάμεις που έσωσαν τον Κράξι από το δόκανο της δικαιοσύνης, έδωσαν και την ψήφο εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση Τσιάμπι. Είναι λοιπόν φυσικό, μέσα στη σημερινή Βουλή, άλλοι να θέλουν την εκλογική μεταρρύθμιση κι άλλοι να ελπίζουν πως τελικά δεν θα πραγματοποιηθεί, ή τουλάχιστον πως ο νέος νόμος δεν θα τους θέσει στο περιθώριο της πολιτικής ζωής, γιατί τελικά θα τον εφαρμόσουν με το δικό τους τρόπο, με μια δική τους ερμηνεία. Ήδη υποχρεώθηκαν να καταπιούν την πικρή μπουκιά της ανάθεσης, για πρώτη φορά από το τέλος του πολέμου, της πρωθυπουργίας σε 3 μαν εξωκοινοβουλευτική προσωπικότητα. Κι αυτό δεν είναι λίγο για μια πολιτική τάξη που είχε καταλάβει την εξουσία και τη νέμονταν κατά το κέφι της.

Εκτός απροόπτων, πριν από το τέλος Ιουλίου η σημερινή Βουλή θα ψηφίσει έναν νέο εκλογικό νόμο. Κατά πάσα πιθανότητα θα εισαγάγει το πλειοψηφικό μονοεδρικό με έναν γύρο και με ένα περιθώριο 25% των εδρών για τις οποίες θα εξακολουθήσει να ισχύει η αναλογική. Επιπλέον ενδέχεται να

τεθεί και ένα περιοριστικό όριο, ίσως το 3 το 5% των ψήφων, κάτω από το οποίο συναγωνιζόμενοι σχηματισμοί δεν θα μπορούν να μπουν στη Βουλή.

Εκτός από το Δημοκρατικό Κόμμα τι Αριστεράς, που θέλει το πλειοψηφικό με διγύρους, ώστε στο δεύτερο γύρο τα μικρά κόμματα να υποχρεώνονται να συνασπίζονται με τα μεγαλύτερα, και την «Κομμουνιστική Αναδόμηση» και την ακροδεξιά «Ιταλική Κοινωνική Κίνηση», που θέλουν απλή αναλογική για να μπορέσουν να επιστούν, όλες οι άλλες δυνάμεις δέχονται το πλειοψηφικό για το οποίο πρωτοστάτησε πρώην χριστιανοδημοκράτης Μάριο Σένι.

Ο Σένι, ο οποίος, ενόψει της κοινοβουλευτικής μάχης και των προσεχών εκλογών ίδρυσε ήδη τη «Δημοκρατική Συμμαχία» που περιλαμβάνει στους κόλπους της τις περισσότερες δυνάμεις από το παλιό σύστημα δυνάμει από κομμουνιστές μέχρι δεξιούς φιλελεύθερους, αποβλέπει στην εξάρθρωση ενός μαντικού τμήματος των σημερινών δυνάμεων και την ανασυσπείρωση τους πάνω σε νέες βάσεις. Με το πλειοψηφικό ελπίζει να θα περιοριστεί σημαντικά ο αριθμός των σημερινών πολιτικών σχηματισμών και να θα αλλάξει η οργανωτική και πολιτική φύση του σημερινού συστήματος.

Ανακατατάξεις

Η «Δημοκρατική Συμμαχία» του μετριοπαθούς κεντρώου Σένι, ο οποίος διεκδικεί τη πρωθυπουργία την επαύριο των προσεχών εκλογών, εμφανίζεται ως η εναλλακτική λύση στη «Legka» του Μπάσι, που ενώ ξεκίνησε από ακροδεξιές, ρατσιστικές και αποσπασματικές θέσεις, σήμερα εμφανίζεται και αυτή ως η μόνη αξιόπιστη κεντρώα δύναμη στη Βόρεια και Κεντρική Ιταλία υπέρμαχος του φεντεραλισμού και της πάλης κατά της κοματοκρατίας και της διαφθοράς. Και η «Legka» παρουσιάζεται πλέον ως «κυβερνητική δύναμη» και ελπίζει να ανδειχθεί πρώτο κόμμα στη Βόρεια Ιταλία στις επικείμενες δημοτικές εκλογές της β' Ιουνίου στο Μιλάνο, το Τουρίνο και σε πολλούς μικρότερους δήμους.

Όλα αυτά είναι φυσικό να ανησυχούν μέγιστα τη Χριστιανοδημοκρατία, το κόμμα της σχετικής πλειοψηφίας, που με τον αντικομμουνισμό της είχε μονοπωλήσει επί πέντε σχεδόν δεκαετίες (από το 1948) το ρόλο κεντρικού άξονα όλων των μεταπολεμικών κυβερνήσεων. Με τους σημαντικότερους ηγέτες της υπό κατηγορία ή στη φυλακή για οικονομικά σκάνδαλα και συνεργασία με τη Μαφία, η Χριστιανοδημοκρατία έχει πλέον διασπαστεί και δύσκολα θα μπορέσει να ξαναβρεί τον πρότερο ιστορικό ρόλο της. Η κρίση που περνάει είναι τόσο βαθιά, ώστε διασημότερος στο εξωτερικό ηγέτης της,

Το τέλος της εποχής των παραδοσιακών κομμάτων

Του Αντόνιο Σολάρο

Η κυβέρνηση του κ. Κάρολο Ατζέλιο Τσιάμπι, που εξασφάλισε την ψήφο εμπιστοσύνης της Ιταλικής Βουλής χάρη στη συντριπτική αποχή της αντιπολίτευσης, δεν είναι ούτε η τελευταία κυβέρνηση του καταρρέοντος καθεστώτος της τελευταίας πεντηκονταετίας ούτε η πρώτη κυβέρνηση της «Δεύτερης Δημοκρατίας». Αποτελεί μια προσωρινή και συμβιβαστική λύση για να πραγματοποιηθεί το πέραςμα από το παλιό εκλογικό σύστημα της απλής αναλογικής στο μονοεδρικό πλειοψηφικό με ένα μόνο γύρο, όπως αποφάνθηκε το 82% του εκλογικού σώματος στο δημοψήφισμα της 18ης Απριλίου.

Ο Κράξι. Στο μάτι του κυκλώνα, ώσπου πήρε των ομματιών του από τη συγκλονιζόμενη από σκάνδαλα χώρα του...

τρεότι, που διετέλεσε επτά φορές πρωθυπουργός και άπειρες υπουργός εξωτερικών, κατηγορείται πλέον ακόμα και από τους ερικανούς ότι ήταν, σ' όλα αυτά τα χρόνια που επηρέαζε αποφασιστικά τη δυτική πολιτική και το NATO, προστάτης της Μαίας. Ο ίδιος ζήτησε την άρση της κοινοβουλευτικής ασυλίας του για να μπορέσει να απαντήσει τις κατηγορίες αυτές μπροστά στο δικαστήριο.

Αλλά τη χειρότερη απ' όλους κατάσταση τις πιο μαύρες προοπτικές αντιμετωπίζει φελλώς το Ιταλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα. Ο Κράξι, επικαλούμενος λόγους προσωπικής υφάλλκειας, κατέφυγε στο εξωτερικό. Πολλοί σοσιαλιστές βρίσκονται ήδη φυλακή και άλλοι συλλαμβάνονται καθημερινά. Οι περισσότερες οργανώσεις του κόμματος έχουν αλυθεί. Πολλά ηγετικά στελέχη του το κατέλειψαν και προσχώρησαν ήδη σε άλλους σχηματισμούς. Ο Τζουλιάνο Αμάτο, χρι προχθές πρωθυπουργός της χώρας και «ελφίνος» του Κράξι, εξάγγειλε την ίδρυση του αριστερού κόμματος στο όνομα του δημοκρατικού ρεφορμισμού», στο οποίο δέχεται να προσχωρήσει και ο πρώην πρόεδρος της Δημοκρατίας Κοσσίγκα, αν ιδρύσει, τελικά, δικό του κόμμα. Ο νέος καμμάτας του Σοσιαλιστικού Κόμματος, ζόρτζιο Μπενδενούτο, ζητάει την απομάκρυνση από το κόμμα όλων όσοι ενέχονται σε σκάνδαλα και προτείνει την αλλαγή του

ονόματος και του συμβόλου του, αν όχι τη συγκρότηση ενός νέου αριστερού ευρύτερου συνσπισμού.

Δεν είναι ρόδινη η θέση ούτε του Δημοκρατικού Κόμματος της Αριστεράς, με το οποίο το τελευταίο διάστημα άρχισαν να ασχολούνται επίμονα οι δικαστές των «καθαρών χειρών». Και οι μεν «δημοκρατικοί κομμουνιστές» της αριστερής του τάσης ερωτοτροπούν με την «Κομμουνιστική Αναδόμηση», ενώ οι δεξιοί ρεφορμιστές του διαρρέουν προς τον Σένι, τον Αμάτο ή ενθαρρύνουν τις ρεφορμιστικές προσπάθειες του Μπενδενούτο.

Όλοι μετριοπαθείς αριστεροί;

Το ενδιαφέρον σ' όλες αυτές τις φρενήρεις φυγόκεντρες προσπάθειες αναμόρφωσης ή διάλυσης των παλαιών κομμάτων και ανασυσπείρωσης σε νέα σχήματα είναι ότι όλοι πια κινούνται στο χώρο της κεντροαριστεράς και της αριστεράς. Κανείς δεν δηλώνει δεξιός ή έστω κεντροδεξιός, συντηρητικός. Ούτε και αυτή η «Legka». Ακόμα και οι νεοφασίστες της «Ιταλικής Κοινωνικής Κίνησης» έχουν αποκηρύξει το φασισμό. Όλοι μετριοπαθείς, αν όχι προοδευτικοί ή ακόμα και φανατικοί δημοκράτες.

Αυτή η συρροή προς τα αριστερά είναι επόμενο να προκαλεί σύγχυση στους εκλογείς, με κίνδυνο να ματαιωθεί τελικά, παρά

την εκλογική μεταρρύθμιση, η διαμόρφωση δύο σαφώς αντιπάλων παρατάξεων, που θα διακρίνονται για τα διαφορετικά τους προγράμματα. Όλοι υπόσχονται τα ίδια. Μία εξήγηση γι' αυτό το φαινόμενο θα μπορούσε να αναζητηθεί στο γεγονός ότι βγαίνοντας από το φασισμό του Μουσολίνι, η Ιταλία εξοστράκισε τα δεξιά σχήματα από τον πολιτικό της βίο και, με διαχωριστική οροθέτηση τον κομμουνισμό-αντικομμουνισμό, μοιράστηκε σ' όλο αυτό το διάστημα σε κομμουνιστές, σοσιαλιστές, χριστιανοδημοκράτες. Τώρα όλα αυτά τέλειωσαν και ίσως για πάντα. Κανένα από τα παλιά κόμματα δεν θα διαθέτει πλέον τόσους χρηματικούς πόρους για να διατηρεί στη ζωή τους τεράστιους κομματικούς μηχανισμούς που του εξασφάλιζαν τη νομή της εξουσίας, είτε της κεντρικής είτε της τοπικής ή περιφερειακής. Το σχήμα του παραδοσιακού κόμματος που μας κληροδότησε ο περασμένος αιώνας έχει πλέον ξεπεραστεί. Και ταυτόχρονα δημιουργήθηκε ένα φοβερό κενό μέσα στην αριστερά, που έχασε όχι μόνο το δρόμο της επανάστασης, με το θάνατο του κομμουνισμού, αλλά και το παλιό «welfare state», το κοινωνικό κράτος. Η αριστερά σήμερα -κι όχι μόνο στην Ιταλία- τείνει να καταφύγει σε νέες ιδεολογίες, πιο ανώδυνες, σαν την οικολογία και τη διαμαρτυρία, που την απομακρύνουν ωστόσο από την κυβέρνηση που θα προκύψει από τις κάλπες, ίσως τον ερχόμενο Οκτώβριο.

Ο Ένγκχολμ, μπροστά στον αναπόφευκτο Γολγοθά του διασυρμού του από τους Χριστιανοδημοκράτες και τους συν αυτοίς, το λιγότερο ως «ψεύτη», και μπροστά στην αναμενόμενη κλιμάκωση της υπονόμευσής του από τους εσωκομματικούς του αντιπάλους, ούτε μπορούσε κι ούτε ήθελε να συνεχίσει να επωμίζεται το ρόλο του «τιμονιέρη» σε μια διαδρομή που οδηγούσε τους Σοσιαλδημοκράτες και τον ίδιο προσωπικά όχι μόνον γι' αυτόν το λόγο, αλλά τώρα πλέον και γιαυτόν – με μαθηματική ακρίβεια σε πολιτικό ναυάγιο...

Η «ώρα της αλήθειας» –και της Κρίσης– για τον Ένγκχολμ είχε σημαίνει παραμονή Πρωτομαγιάς, το μεσημέρι της Παρασκευής, όταν ο μηχανισμός του περιοδικού *Der Spiegel* διοχέτευσε στο Γερμανικό Πρακτορείο Ειδήσεων DPA, ως προδημοσίευση, ρεπορτάζ του τεύχους της Δευτέρας, σύμφωνα με το οποίο ο Ένγκχολμ παραδέχτηκε «εν στενώ κύκλω» –και σε αντίθεση με τις μέχρι τώρα κατηγορηματικές διαβεβαιώσεις του– ότι δεν είπε «ολόκληρη την αλήθεια» στην Εξεταστική Επιτροπή της τοπικής βουλής του Κιέλου, που είχε συσταθεί το 1987 για να ερευνήσει το περιβόητο «σκάνδαλο Μπάρσελ».

Το «σκάνδαλο Μπάρσελ» ή «ο δάλτος του Κιέλου»

Η ουσία της υπόθεσης αυτής –σύμφωνα με τη μέχρι τώρα επίσημη «ανάγνωσή» της– ήταν ότι ο τότε χριστιανοδημοκράτης πρωθυπουργός του κρατιδίου Σλέσβιχ-Χόλσταϊν, Ούδε Μπάρσελ, για να αντιμετωπίσει τον Ένγκχολμ στις τοπικές βουλευτικές εκλογές, είχε οργανώσει μια καμπάνια διαβολής του σοσιαλδημοκράτη πολιτικού (με τηλεφωνικές υποκλοπές, ανώνυμες καταγγελίες για δήθεν φορολογικές ατασθαλίες, φήμες

Κι από κοντά, τα προβλήματα με τους εργαζομένους... Μεγάλη επιτυχία είχε η απεργία των εργατών μετάλλου στην πρώην Ανατολική Γερμανία.

για «ροζ αταξίες» διανθισμένες με «πληροφορίες» ότι είναι φορέας του AIDS κ.λπ.) και είχε επιφορτίσει τον επί του Τύπου εκπρόσωπό του, Γύργκεν Πφάιφερ, με την οργάνωσή της...

Από το «σκάνδαλο Μπάρσελ» στο «σκάνδαλο Ένγκχολμ»;

του Πέτρου Στάγκου

Η «δόμβα» της παραίτησης του Μπγιερν Ένγκχολμ από το σύνολο των πολιτικών και κομματικών του αξιωμάτων – πλην, προσωπικά, της ιδιότητας του βουλευτή της τοπικής Βουλής του Κιέλου – είχε ήδη εκραγεί πριν από την επίσημη ανακοίνωσή της στη Βόννη από τον ίδιο, το μεσημέρι της Δευτέρας 3 Μαΐου...

Η απόφαση ήταν ήδη ειλημμένη, τουλάχιστον 30 ώρες νωρίτερα, όταν συνέτασσε στο σπίτι του, στο Λύμπεκ, τη δήλωση της παραίτησής του.

Ο Πφάιφερ όμως, μία εβδομάδα πριν από τις τοπικές εκλογές της 13ης Σεπτεμβρίου 1987, «μετάνοισε» και προσέγγισε τον τότε πρόεδρο της σοσιαλδημοκρατικής κοινοβουλευτικής ομάδας της τοπικής βουλής του Κιέλου Γκύντερ Γιάνσεν και τον διευθυντή του πολιτικού γραφείου του Ένγκχολμ Κλάους Νίλιους, αποκαλύπτοντας ότι η καμπάνια κατά του Ένγκχολμ ήταν κατασκευασμένη και καθοδηγούμενη από τον Μπάρσελ, «προσφερόμενος» παράλληλα βοήθησε για την αποκατάσταση του δικαίου...

Η δημοσίευση για «Γουότεργκέιτ του Κιέλου», τότε –προδημοσίευση, για την ακρίβεια– από το περιοδικό *Der Spiegel* και, πάλι, των αποκαλύψεων του Πφάιφερ, προκάλεσαν ένα κύμα συμπαθείας υπέρ του θύματος αυτής της βρώμικης καμπάνιας, οδηγώντας τους Χριστιανοδημοκράτες στην απώλεια της πλειοψηφίας (το αποτέλεσμα των εκλογών ήταν ένα περίεργο «πατ») και τον Μπάρσελ σε παραίτηση... Η ιστορία πήρε τραγικές διαστάσεις, όταν, στις 11 Οκτωβρίου '87, δύο ρεπόρτερ, του περιοδικού

τη, που παρακολουθούσαν τις κινήσεις. Μπάρσελ για «άλλους» λόγους –υπό-
ες για επαφές με ανατολικογερμανούς
ίκτορες και οικονομικού χαρακτήρα πα-
ομες δολοφονίες– τον «βρίσκουν» νεκρό
μπανιέρα ενός ξενοδοχείου της Γενεύης,
ίς μέχρι σήμερα να έχει διαλευκανθεί αν
όκειτο για αυτοκτονία ή για συγκεκα-
μένη δολοφονία. Στη συνέχεια, στις επα-
ηπτικές εκλογές του Μαΐου '88, ο Έν-
ολμ κερδίζει πανηγυρικά την απόλυτη
ισηφία και οι Χριστιανοδημοκράτες
αποντίζονται, ως τελεσίδικα στιγmati-
νοι από το «σκάνδαλο Μπάρσελ»...

Κλειδί» στην ιστορία αποτελεί ότι Έν-
ολμ υποστήριξε κατηγορηματικά στην
τασική Επιτροπή που συστάθηκε τότε
μέχρι το βράδυ των εκλογών της 13ης
τεμβρίου 1987 δεν είχε ενημερωθεί από
; δύο εξ απορρήτων συνεργάτες του,
ισεν και Νίλιους, για τη συνάντησή τους,
έρες πριν, με τον Πφάιφερ και, συνακό-
θα, «δεν ήξερε τίποτε»... Ο λόγος που
του το είπαν, «εξηγήθηκε» από τους δύο
ο ότι «λόγω της ευαισθησίας του ήθελαν
ον προστατεύσουν και δεν ήθελαν επ'

ουδενί να τον επιβαρύνουν ψυχολογικά»,
στα τελευταία εικοσιτετράωρα της προεκλο-
γικής αναμέτρησης...

«Ψεματάκι» 5 ημερών και μπουμερανγκ 50.000 μάρκων

Μέχρι εδώ, αυτό που έμεινε, ως «στυφή γεύ-
ση» για τον Ένγκχολμ, ήταν μόνο το ότι είχε
συνεργάτες που τον θεωρούσαν «εύθραν-
στο» και που μπορούσαν να αποφασίζουν
αυτοί για λογαριασμό του το τι θα του λεν
και τι θα του κρύβουν...

Η αλήθεια όμως είναι ότι το σενάριο αυτό
ήταν... «ιστορίες για άγριους», με άλλα λό-
για αναληθές: ο δικηγόρος του Ένγκχολμ,
Πέτερ Σουλτς (που ήταν παρών στις αποκα-
λύψεις Πφάιφερ προς Γιάνσεν και Νίλιους),
είχε ενημερώσει τον Ένγκχολμ σχετικά στις
8 Φεβρουαρίου, δηλαδή 5 μέρες νωρίτερα
από τη μέρα των εκλογών, όπερ έστι μεθερ-
μηνευόμενον ότι Ένγκχολμ, Γιάνσεν και Νί-
λιους εψεύσθησαν από κοινού και προσυ-
νεννοημένα ενώπιον της Εξεταστικής Επι-
τροπής...

Η παραδοχή και από τους τρεις «συντελε-

στές» του ότι είπαν αυτό το «ψεματάκι» το
φθινόπωρο του '87 έγινε υποχρεωτική –όταν
όλα φαίνονταν ξεχασμένα– ύστερα από μια
άλλη αποκάλυψη: Στις 2 Μαρτίου '93, δηλα-
δή πεντέμισι χρόνια αργότερα –στο μεταξύ ο
Ένγκχολμ, εκτός από πρωθυπουργός του
κρατιδίου Σλέσβιχ-Χόλσταϊν, αναδείχθηκε
καγκελάριος– η υπόθεση γύρισε σαν μπου-
μερανγκ με δημοσίευμα του *Stern*, σύμφωνα
με το οποίο ο στενός συνεργάτης του Έν-
γκχολμ (και στο μεταξύ υπουργός Κοινωνι-
κής Πρόνοιας της τοπικής κυβέρνησης)
Γιάνσεν, όταν είχαν «καταλαγιάσει» τα
πράγματα, έδωσε στον Πφάιφερ, μέσω του
Νίλσεν (που διατήρησε τη θέση του διευθυ-
ντή του πολιτικού γραφείου του Ένγκχολμ,
ασκώντας παράλληλα και τα χρέη του κυ-
βερνητικού εκπροσώπου Τύπου) 50.000
Μάρκα...

Ο Γιάνσεν υποστήριξε ότι έδωσε τα χρή-
ματα αυτά στον Πφάιφερ, όχι ως αμοιβή για
τη «βοήθεια» που προσέφερε στον Έν-
γκχολμ και στο SPD, αλλά για λόγους «πνο-
ψυχίας», δεδομένου ότι απολύθηκε από τη
θέση του και ήταν άνεργος και, κυρίως, ότι
τα χρήματα αυτά ήταν δικά του και όχι του

ο SPD χωρίς ηγεσία και – κυρίως – χωρίς πολιτική

ΕΡΜΑΝΟΙ Σοσιαλδημοκρά-
από την «επόμενη μέρα»
παραίτησης του Μπιερν Έν-
ολμ, βρίσκονται αντιμέτωποι
η σοβαρότερη κρίση της με-
πολεμικής ιστορίας τους –πο-
σοβαρότερη από εκείνη που
ήθηκαν, όταν το 1976 παραι-
κε ο τότε καγκελάριος Βίλ-
πραντ (με αφορμή την απο-
ψη του γραμματέα του Γκι-
ως πράκτορα της ανατολι-
ερμανικής «ΣΤΑΖΙ») και όταν
ρόνια αργότερα, το 1987 (με
ρή την προώθηση της εξω-
ματικής Μαργαρίτας Μαθιο-
λου ως εκπροσώπου του
ματος) αποπέμφθηκε ευ-
ως από την προεδρία του
ματος...

ότε το SPD διέθετε εφε-
ες και ασφαλιστικές δικλεί-
τόσο για τη στελέχωση της
σίας του σε κυβέρνηση και
μα όσο και για τη διασφάλιση
πολιτικής του συνέχειας.
ερα, το SPD «αρμενίζει στο
ωστο με θάρκα την ελπίδα»,
φεδρείες σπανίζουν ή είναι
συντριπτική τους πλειοψη-
«δευτεροκλασάτες» και κα-
εκμήριο αδοκίμαστες σε πο-
κές φουρτούνες της τάξης
επικρατούντων «μποφόρ»
πέλαγος της ενωμένης Γερ-

μανίας – και το κυριότερο, μετά
την αποτυχία του εγχειρήματος
να πραγματοποιηθεί με τον
Μπιερν Ένγκχολμ μια ομαλή πα-
ράδοση της σκυτάλης στη γενεά
των «εγγονών» του Μπραντ, ο
ιστορικός ρόλος αυτού του κόμ-
ματος υπο αμφισβήτηση...

★ Αυτό που διακυβεύεται, με
άλλα λόγια, από την κρίση ηγε-
σίας και τη λυσσαλέα αντιπαρά-
θεση των επίδοξων διαδόχων
του «πεπτωκότος», είναι μια ρή-
ξη του εσωτερικού συνεκτικού
ιστού του κόμματος, του ιστού
που το κρατούσε ακόμη, έστω
και «με τα δόντια», όχι μόνο ως
εναλλακτική ως προς τους Χρι-
στιανοδημοκράτες – εκδοχή
εξουσίας στο πολιτικό προσκή-
νιο, αλλά και ως συστατικό, εκ-
των ων ουκ άνευ, της στατικής
ισορροπίας του καθεστωτικού
οικοδομήματος στη Γερμανία...

★ Κι αυτό που επικρέμαται ως
«σπάθη του Δαμοκλέους», μετά
την αποτυχία μιας επιτυχούς
διαδοχής των γενεών, είναι ο
κίνδυνος της περιθωριοποίησης
του κόμματος, όχι μόνον επειδή
κατέρρευσε η λύση Ένγκχολμ
αλλά επειδή οι εκκρεμούσες πο-
λιτικές απαντήσεις στα επίκαιρα
και διαφορετικά, από τα ανάλο-
γα του παρελθόντος, πολιτικά

ερωτήματα, κινδυνεύουν είτε
να «χαθούν» οριστικά από την
ημερήσια διάταξη των Σοσιαλ-
δημοκρατών είτε να υποκατα-
σταθούν από μια εκχυδαϊσμένη
συνθηματολογία, ως όχημα επι-
κράτησης των διαφόρων μνη-
στήρων...

Η «επόμενη μέρα» της παραι-
τησης Ένγκχολμ θέτει για τους
Γερμανούς Σοσιαλδημοκράτες
ένα «δίδυμο πρόβλημα»: γιατί
πίσω από το πρόβλημα των προ-
σώπων που ερίζουν για τη διαδο-
χή του βρίσκεται το πρόβλημα
της πολιτικής γραμμής, όπως πί-
σω από την εσωκομματική κριτι-
κή προς τον Έγκχολμ για «ηγε-
τική ανεπάρκεια» κρύβονταν,
όχι μόνον ούτε κυρίως οι μικρο-
κομματικοί ανταγωνισμοί και οι
προσωπικές φιλοδοξίες, αλλά
είτε η αντίθεση στους πολιτι-
κούς προσανατολισμούς που
έθετε ο Ένγκχολμ είτε η εκτίμη-
ση ότι με τον Ένγκχολμ πρόε-
δρο του κόμματος και υποψήφιο
καγκελάριο, το SPD «είναι χαμέ-
νο από χέρι» στις εκλογές του
'94...

Κρίση ηγεσίας

Η κρίση ηγεσίας στο Σοσιαλδη-
μοκρατικό Κόμμα ήταν ήδη ορα-
τή πολύ πριν από την παραίτηση

Ένγκχολμ, χρονολογείται από
τη συντριπτική ήττα του SPD
στις πρώτες παγγερμανικές
εκλογές τον Δεκέμβριο του '90:
ο ηττηθείς κατά κράτος από τον
Χέλμουτ Κολ υποψήφιος καγκε-
λάριος των σοσιαλδημοκρατών
Όσκαρ Λαφοντέν αποσύρεται
απογοητευμένος στο «βασι-
λειό» του, στο κρατίδιο του
Ζάαρ (όπου είναι ούτως ή άλλως
τοπικός πρωθυπουργός) και αρ-
νείται να διαδεχθεί τον αποχω-
ρούντα Χανς Γιόχεν Φόγκελ
στην προεδρία του κόμματος.

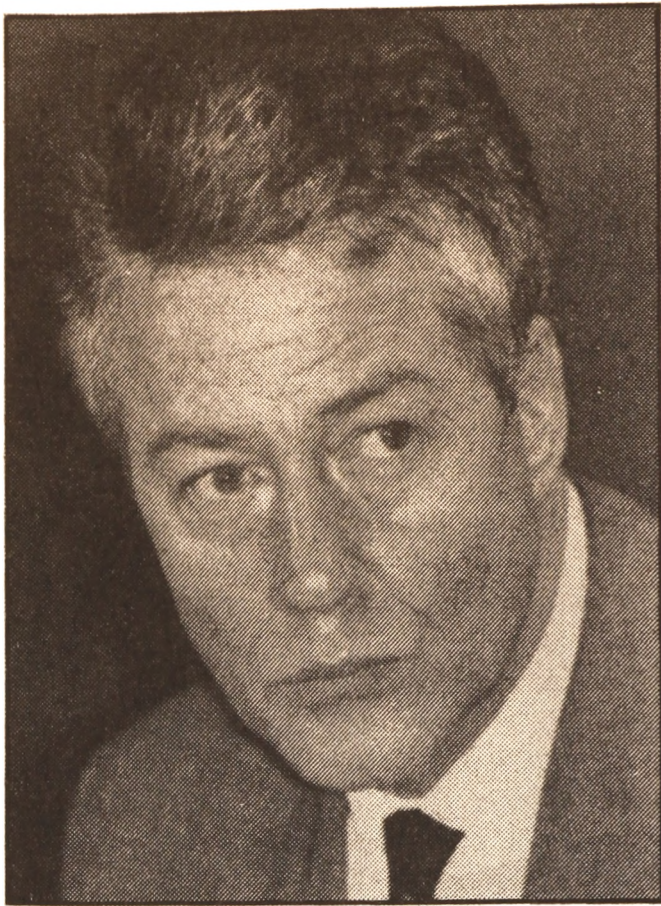
Ο Ένγκχολμ, που προτιμούσε
την παραμονή του στον πρωθυ-
πουργικό θώκο του βορεινού
κρατιδίου Σλέσβιχ-Χόλσταϊν και
δεν έτρεφε άλλες φιλοδοξίες,
αναδείχθηκε τελικά –ελλείπει
εναλλακτικής και ως ο «πρώτος
τη τάξη» των «εγγονών» του
Μπραντ– κυριολεκτικά «υπό
πίεση» στο αξίωμα του προέ-
δρου του SPD και χρίστηκε στη
συνέχεια «με το ζόρι» –κατόπιν
«τελεσιγράφου» από τον πρόε-
δρο της Κοινοβουλευτικής Ομά-
δας του κόμματος Ούρλιχ
Κλόζε– και υποψήφιος καγκελά-
ριος...

Ήταν μια «νέα αρχή» για το
SPD, που ανεξάρτητα από τον

κόμματος – «Τα μάζευα στο συρτάρι μου», είπε, εξού και η πολιτογράφηση της υπόθεσης ως... «συρταρο-σκάνδαλο».

Ο Ένγκχολμ, ύστερα από την αποκάλυψη αυτής της πτυχής των δοσοληψιών του Πφάιφερ με τους στενούς συνεργάτες του Γιάνσεν και Νίλιους, «δεν ήξερε τίποτε» και πάλι – «πέφτω από τα σύννεφα», είπε – αλλά υποχρεώθηκε, μετά από ταλαντεύσεις εβδομάδων, να απολύσει τον Νίλιους και να ζητήσει την παραίτηση του Γιάνσεν, ενώ παράλληλα δρέθηκε ουσιαστικά στο «εδώλιο» ενώπιον νέας εξεταστικής επιτροπής που συστάθηκε στο Κίελο, για τη διακρίδωση «του τι επιτέλους ήξερε και τι όχι»... Η «γεύση» για τις σχέσεις του Ένγκχολμ με τους στενούς του συνεργάτες έγινε ακόμη πιο «στυφή»...

Στο μεταξύ ο Νίλιους προχωράει και σε μια ακόμη παραδοχή: η πρώτη επαφή του με τον «μετανοήσαντα» Πφάιφερ δεν έγινε εκείνη την περίφημη τελευταία εβδομάδα πριν από τις εκλογές της 13ης Σεπτεμβρίου '87 αλλά οι επαφές μαζί του εχρονολογούνται

Ο Μπιόρν Ένγκχολμ. Παραιτήθηκε από την ηγεσία του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος...

μήνες νωρίτερα!

Η νομοτέλεια της παράδοσης του «νόμου της σιωπής»

Η αποκάλυψη του *Stern* για τα 50.000 μίλι «αποζημίωσης» στον Πφάιφερ – πηγή πληροφορίας, σύμφωνα με την επικρατούσα εκδοχή, η πρώην φίλη του Πφάιφερ και, συνέχεια, η επιβεβαίωση από τον ίδιο δημοσίως – δρομολόγησε τη χιονοστιβάη των διαρροών εκ των έσω, για το «ποτέ ήξερε τι και πότε»...

Αποκορύφωμα ήταν η δημοσίευση «χαριστική βολή» στο *Der Spiegel* της «επιμολόγησης» που έκανε ο Ένγκχολμ στις Απριλίου, σε έναν κύκλο πέντε ανθρώπων – μεταξύ αυτών, ο ούτως ή άλλως γνωστός Γιάνσεν – ότι στην πραγματικότητα δεν ή «ανυποψίαστος μέχρι το βράδυ των εκλογών», γιατί είχε ενημερωθεί για όσα είχε στους συνεργάτες του ο Πφάιφερ 5 μήνες νωρίτερα και ότι «δεν είπε ολόκληρη την αλήθεια στην Εξεταστική Επιτροπή».

Η ομολογία Ένγκχολμ ότι τελικά ήξε

Το SPD χωρίς ηγεσία και – κυρίως – χωρίς πολιτική

τρόπο που «εκμαιεύτηκε» και ανεξάρτητα από το πρόωρο και άδοξο τέλος της, έφερε νέα στοιχεία στην πολιτική κουλτούρα της Γερμανίας, ακυρώνοντας εσωκομματικά την παραδοσιακή εικόνα του αρχηγού που... «γυμνάζει και δέρνει» και επιχειρώντας την απαγκίστρωση των απαντήσεων στα πολιτικά προβλήματα από την «για λόγους αρχής» πρακτική της «αντιπολίτευσης»...

Το στυλ και η μεθοδολογία Ένγκχολμ έθρισκαν μεν απήχηση στο εκλογικό σώμα – στις δημοσκοπήσεις ξεπερνούσε κατά κανόνα τον Κολ 10 με 15 μονάδες περισσότερες, από όσες το SPD συνολικά ξεπερνούσε τους Χριστιανοδημοκράτες – αλλά δεν «ικανοποιούσε» τον κομματικό μηχανισμό και τους εσωκομματικούς του αντιπάλους και, επιπλέον, δεν απέτρεψε το «φιάσκο της Έσσης», όπου οι Σοσιαλδημοκράτες στις δημοτικές εκλογές του Μαρτίου σημείωσαν απώλειες της τάξης του 8,5%.

Κρίση πολιτικής

Η διαδεδομένη αντίληψη ότι ο Ένγκχολμ έπασχε από έλλειψη

πολιτικού προφίλ και – με αυτήν την έννοια – ηγετικών προσόντων, είναι μύθος που οικοδομήθηκε εκ του αποτελέσματος.

Απόδειξη το γεγονός ότι στα τέσσερα μείζονος σημασίας καθοριστικά προβλήματα της σημερινής, μετά την ενοποίηση, γερμανικής πολιτικής, πρότεινε τομές και στροφές, αναγκαστικές και επιβεβλημένες – κατά τη γνώμη του – ούτως ώστε η γερμανική Σοσιαλδημοκρατία να ξεφύγει από τη δεκαετή περιχαράκωση στον βολικό εν πολλοίς ρόλο της αντιπολίτευσης και να αποκτήσει το «image» ενός κόμματος που μπορεί και θέλει να κυβερνήσει...

★ Στην εξωτερική πολιτική ο Ένγκχολμ επεδίωξε την προσέγγιση με τους Χριστιανοδημοκράτες στην κατεύθυνση της μείωσης των συνταγματικών αυτοπεριορισμών για τη διεθνή δραστηριοποίηση της Γερμανίας, συμπεριλαμβανομένης και της στρατιωτικής – και συγκρούστηκε με την παραδοσιακή πτέρυγα των ειρηνιστών της εξωτερικής πολιτικής του κόμματος...

★ Στο θέμα του ασύλου, αναγνώρισε ότι η λήψη μέτρων περιορισμού της καταχρηστικής

αξιοποίησής του από τις εκατοντάδες χιλιάδες των λεγόμενων «οικονομικών προσφύγων» είναι αναπόφευκτη για αντικειμενικούς λόγους, αλλά και εξαιτίας των αντιδράσεων ενός τμήματος των κατώτερων εισοδηματικών και κοινωνικά κοινωνικών ομάδων – κι ήρθε έτσι σε αντιπαράθεση με τους παραδοσιακούς ουμανιστές του κόμματος...

★ Στο θέμα της περιστολής των κοινωνικών παροχών και του ελέγχου των οικονομικών διεκδικήσεων, ο Ένγκχολμ έδωσε «πράσινο φως», αποδεχόμενος το γεγονός ότι οι συνδικαλιστικές μάχες για την κατανομή του πλεονάσματος, σε μια εποχή όπου το πλεόνασμα έχει μειωθεί δραστικά, οδηγούν σε αδιέξοδο, στο κλείσιμο, με άλλα λόγια, επιχειρήσεων και ακόμη μεγαλύτερη ανεργία – και έγινε «persona non grata» για την πτέρυγα των παραδοσιακών συνδικαλιστών του κόμματος...

★ Στο θέμα, τέλος, της λήψης μέτρων για την καταπολέμηση της κλιμακούμενης παρουσίας στη Γερμανία του οργανωμένου εγκλήματος, τάχθηκε υπέρ της σκλήρυνσης της σχετικής νομοθεσίας – και έκανε εχθρό του μια

άλλη παραδοσιακή πτέρυγα των Σοσιαλδημοκρατών που απροσδιορίζεται ως θεματοφύλακας των ατομικών δικαιωμάτων...

Ο Ένγκχολμ, με άλλα λόγια είχε πολιτική – «δεξιά», κατεκμήριο – μόνο που όλες του πολιτικές πρωτοβουλίες «μπλόκάρωνταν» στα όργανα από μισοτερόκλητη πλειοψηφία ηγετικών στελεχών. Τα «διά ταύτα» ήταν ότι ο «softy» Ένγκχολμ υποχρεωνόταν μονίμως σε αντισκευές, διορθώσεις και τροποποιήσεις, με αποτέλεσμα, εκτός από τη φθορά του προσωπικού κύρους – μια «διπλή» κρίση πολιτικής.

– Αμφισβήτηση εκ προοιμίου για τον «δεξιό» χαρακτήρα των προτάσεων Ένγκχολμ – πεκαλλιεργούσε την υπόνοια ότι ήθελε να οδηγήσει το κόμμα σε έναν μετεκλογικό συνασπισμό με τους Χριστιανοδημοκράτες του Κολ και, με αυτόν τον τρόπο στη συγκυβέρνηση...

Αμφισβήτηση εκ των υστέρων για το κατά πόσο η «νερωμένη» παραλλαγή της γραμμής Ένγκχολμ, που τελικά περνούσε ως «κοινός παρονομαστής» μπορούσε να απαντήσει πεισ

τον Νοέμβριο του 1989, όταν κατέρρευσε το τείχος του Βερολίνου, ως σήμερα, στη Γερμανία τα ματα ήρθαν τα πάνω κάτω

«περισσότερο από το... «τίποτε» και ως» νωρίτερα από το βράδυ των εκλογών '87 ανατρέπει την μέχρι τώρα «αλή- και οδηγεί αντικειμενικά στην αναψη- ση του «σκάνδαλου Μπάρσελ»: Όχι και όχι μόνο ως προς το γεγονός ότι ο υπήρξε αντικείμενο και «θύμα» εκείνης «κωμικής καμπάνιας αλλά ως προς το αν χρησιμοποιήσει «μακιαβελικά» ο ίδιος

(ή, έστω, αν δέχθηκε τη «διαχείριση» της από τους συνεργάτες του) προς όφελος του...

Η εμμονή του Ένγκχολμ επί πεντέμισι χρόνια στην περί του αντιθέτου διαβεβαίωση είχε τη σημασία της για την αντίκρουση των «υπονοιών» που διατύπωναν ορισμένοι Χριστιανοδημοκράτες πολιτικοί ότι ο Έν-

γκχολμ υπήρξε ταυτόχρονα και «θύτης», γιατί μεθόδευσε συνειδητά την προβολή του ως θύμα, χρησιμοποιώντας τον Πφάιφερ σαν «διπλό πράκτορα», ώστε να πλήξει το κύρος του Μπάρσελ και να κερδίσει έτσι τις εκλογές...

Ο «νόμος της σιωπής» έσπασε και το τι θα προκύψει στη συνέχεια για τον Ένγκχολμ (αλλά και άλλους, προς το παρόν «άγνω- στων λοιπών στοιχείων») είναι άδηλο... Αυτό που είναι βέβαιο είναι ότι η κατάρρευση της προσωπικής αξιοπιστίας –που αποτελούσε το βασικό κεφάλαιο για την πολιτική στα- διοδρομία του μέχρι πρότινος φορέα της «ανανέωσης των πολιτικών ηθών» στο χώρο της Σοσιαλδημοκρατίας– είχε σαν αναπό- τρεπτη συνέπεια την παραίτησή του... Τρα- γωδία της υπόθεσης αποτελεί το γεγονός ότι το «σκάνδαλο Μπάρσελ», που αποτέλεσε το εφιαλτήριο, τελικά, για την «εκτόξευση» του Ένγκχολμ, στην πρώτη σειρά του πολιτικού προσκήνιου στη Γερμανία, έγινε τώρα, στη... δεύτερη έκδοσή του, «καταπακτή» για την πολιτική εξαφάνισή του.

α προβλήματα αυτά, και ταυτόχρονα να διατηρεί το κόμ- μα του χαρακτήρα μιας πολιτικής πρότασης εξου-

Ενγκχολμ δεν έπεσε βέ- λελικά λόγω της «δεξιάς» κής του αλλά λόγω του ότι που τελικά «έβγαине» ως κή του SPD ήταν ένα λίγο- «άχρουν και άοσμον συ- μμα», που δεν μπορούσε ει σημαία κανενός...

Κρίση διαδοχής

ενικότερη κρίση πολιτικής γεσίας των Σοσιαλδημο- ν επί Ένγκχολμ προστέ- δμως τώρα η οξύτατη κρί- διαδοχής του τόσο στην ρία του κόμματος (για την ηση και την προώθηση «άλλης» στρατηγικής της νικής Σοσιαλδημοκρα- σο και στο ρόλο του υπο- καγκελάριου (για τη κονάτη» πολιτική σύ- ση με τον «οδοστρωτήρα» Κολ στις επόμενες

«τελευταίος των Μοϊκα- της παλιάς γενιάς, ο πρω- γργός της Βόρειας ίας-Βεστφαλίας και πρώ- ντιπρόεδρος του κόμμα-

τος, ο Γιοχάνες Ράου, ανέλαβε την προσωρινή διαχείριση της κρίσης μέχρι την εξεύρεση μιας λύσης –σε επίπεδο προσώπων– μέσα σε ένα κλίμα άγριου δια- γκωνισμού στο προσκήνιο και «συντροφικών» μαχαιρωμάτων στο παρασκήνιο, με κύριους πρωταγωνιστές τον «αριστερό» πρωθυπουργό της Κάτω Σαξω- νίας, Γκέρχαρντ Σρέντερ, και τον «συντηρητικό» πρωθυπου- γό της Ρηνανίας-Παλατινάτου, Ρούντολφ Σάρπινγκ, που «τα θέ- λουν όλα» –και την προεδρία του κόμματος και το χρίσμα του υποψήφιου καγκελάριου– και «τα θέλουν τώρα»...

★ Ο Σρέντερ έριξε το πολιτικό «πυροτέχνημα» της προεκλογι- κής δέσμευσης των Σοσιαλδη- μοκρατών ότι επιθυμούν να συ- γκυβερνήσουν με τους «Πράσι- νους» –και η ηγεσία των Δυτικο- γερμανών «Πρασίνων» άρπαξε το... κόκαλο, εκφράζοντας αμέ- σως την υποστήριξή της–, ενώ ο Σάρπινγκ απέκλεισε αυτήν την προοπτική, τασσόμενος υπέρ της επανόδου στη συνεργασία με τους Φιλελευθέρους...

Η αντιπαράθεση των δύο μο- νομάχων επί του πεδίου της με- τεκλογικής συνεργασίας συ- μπληρώνεται από τη σύγκρουση δύο τύπων – του εξώφθαλμα

«διψασμένου για εξουσία» πραγματιστή Σρέντερ, που πα- τάει επί πτωμάτων και το λέει χωρίς περιστροφές, και του επι- δεικτικά μετρημένου Σάρπινγκ, που προτιμά τις παρασκηνακές συνεννοήσεις από τους δημό- σιους εντυπωσιασμούς... Και οι δύο, σημειωτέον, δεν προτεί- νουν αλλαγή πολιτικής – κι αυτό είναι ενδεικτικό της γενικότε- ρης αμηχανίας...

Η προσφορά πολιτικού προ- σωπικού στη σοσιαλδημοκρατι- κή «αγορά» είναι αριθμητικά ευ- ρύτερη, αλλά επί της ουσίας θεωρητική και μόνο:

★ Ο Λαφοντέν, παρά το γεγο- νός ότι συγκεντρώνει τα απα- ραίτητα προσόντα και έχει δι- καιωθεί στο μέγιστο των προ- βλέψεων και των θέσεών του αναφορικά με τις επιπτώσεις της γερμανικής ενοποίησης, βρίσκεται προς το παρόν «εκτός παιδείας», λόγω των «δικών» του (οικονομικών και προσωπι- κών) τοπικών σκανδάλων...

★ Ο Κλοζέ επικρίνεται για τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά της διστακτικότητας και της ηγετι- κής «ανεπάρκειας», όπως ο Έν- γκχολμ, άρα δεν αποτελεί και εναλλακτική λύση...

★ Ο αξιόλογος Βόλφγκανγκ Τίρζε, ως «ανατολικογερμα-

νός», είναι «χαμένος από χέρι», η Ρενάτε Σμιτ θεωρείται λίγη και έχει καταρχήν μπροστά το «πα- λούκι» να βγάλει το SPD της Βαυαρίας, του οποίου ηγείται, από το οριακό «20 και κάτι %», και η Βίτσορεκ Τσόιλ αποτελεί, ως «κόκκινη Χάιντι», άλλοθι και κατάλοιπο της πάλαι ποτέ ηρωι- κής αριστερής πτέρυγας της νεολαίας του κόμματος, χωρίς καμία ρεαλιστική πιθανότητα...

Το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμ- μα, βέβαια, με τον Ράου «τροχο- νόμο», θα βρει, θέλοντας και μη, αργά ή γρήγορα, τις εκκρεμού- σες λύσεις για την ηγεσία του κόμματος –ο «τροχονόμος» μπορεί να γίνει και οδηγός, λόγω του επικρατούντος χάους στην... κυκλοφορία και της ανω- ριμότητας όλων αδιακρίτως των συνωστιζομένων– και κυρίως για το ποιος θα είναι ο επόμενος αντίπαλος του καγκελάριου Κολ στις εκλογές του '94... Το κύριο πρόβλημα όμως δεν βρίσκεται εκεί – το πρόβλημα βρίσκεται στο αν οι Σοσιαλδημοκράτες θα βρουν, εκτός από τα πρόσωπα, και διαφορετικές πολιτικές απα- ντήσεις στα ερωτήματα που εκ- κρεμούσαν και που εξακολου- θούν να εκκρεμούν, πριν, επί και μετά τον Ένγκχολμ...

Π.Σ.

Η δουλειά του μυρμηγκιού

της Τέτας Παπαδοπούλου

Στην Αθήνα και τα Σκόπια, αντιστοίχως, δύο μη κυβερνητικές Κινήσεις για το διάλογο των πολιτών και την κατανόηση στα Βαλκάνια επιχειρούν να σπάσουν τον πάγο, να υπερβούν το νοσηρό κλίμα που έχει δημιουργηθεί, να υπονομεύσουν τα τείχη που υψώνονται ανάμεσα στην Ελλάδα και την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας.

Κοινός αντίπαλός τους ο εθνικισμός, από οποιαδήποτε πλευρά κι αν προέρχεται. Θα τα καταφέρουν; Κανείς δεν μπορεί να ξέρει ακόμη. Πάντως, η διπλή πρωτοβουλία έχει ήδη τη μικρή της ιστορία.

Την προηγούμενη εβδομάδα, αντιπροσωπεία από την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας ήταν στην Αθήνα και μαζί με την εδώ αντίστοιχη Κίνηση είχε σειρά επαφών με κοινωνικούς φορείς. Σε συνέντευξη Τύπου, οι εκπρόσωποι των δύο Κινήσεων ανακοίνωσαν τα αποτελέσματα των επαφών αυτών και τις αμέσως επόμενες κοινές δραστηριότητές τους.

Η σκηνή σ' ένα εστιατόριο, στην Αθήνα, πριν λίγες ημέρες. Ο σερβιτόρος, νέος με παρουσιαστικό φοιτητή, παίρνει παραγγελία από μια παρέα Ελλήνων και ξένων φίλων τους που μεταξύ τους μιλούν αγγλικά. Σε μια στιγμή ένας από τους Έλληνες, ο δημοσιογράφος Νικήτας Λιοναράκης, ρωτά τον σερβιτόρο, ο οποίος μιλά καλά αγγλικά, αν μπορεί να υποθέσει από ποια χώρα είναι οι φίλοι του. Εκείνος σκέφτεται λίγο και λέει «νομίζω από την Αγγλία». Όχι, του απαντούν και όλοι χαμογελούν. Ο σερβιτόρος κάνει νέους υπολογισμούς και καταλήγει ότι «είναι Αμερικανοί». Παίρνει όμως πάλι αρνητική απάντηση, ενώ όλοι, πλέον, γελούν. «Μου επιτρέπετε να σας πω από ποια χώρα είμαστε;» παρεμβαίνει ένας από τους ξένους που πράγματι το γεμάτο ρυτίδες πρόσωπό του θυμίζει Άγγλο. «Είμαστε από τη Μακεδονία». Ο σερβιτόρος ξαφνιάζεται, κοιτάζει τους ανθρώπους με τεράστια απορία και κατορθώνει να πει «μα, θέλετε να με τρελάνετε... τέλος πάντων η Μακεδονία είναι μία» και φεύγει να δώσει την παραγγελία της παρέας με την «περίεργη» σύνθεση.

Την παραπάνω χαρακτηριστική ιστορία –που

δείχνει πόσο βαθύ είναι το χάσμα, ανεξάρτητα από τη γνώμη που έχει καθένας μας για το περίφημο όνομα της χώρας αυτής– την ανέφεραν στη διάρκεια της συνέντευξης Τύπου ο Νικήτας Λιοναράκης, που είναι ο υπεύθυνος της δικής μας Κίνησης για τον διάλογο των πολιτών στα Βαλκάνια, και ο Μέτο Γιοβανόφσκι, πρόεδρος της αντίστοιχης κίνησης της «άλλης» χώρας, συγγραφέας και αρθρογράφος στο ανεξάρτητο περιοδικό *Puls*.

Ενδιαφέρον παρουσίαζε μια διευκρίνιση που έγινε στην αρχή της συνέντευξης, ακριβώς για να μη δημιουργηθούν παρεξηγήσεις: η ελληνική πλευρά χρησιμοποιεί την προσωρινή ονομασία πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, αλλά «οι φίλοι μας ονομάζουν τη χώρα τους Μακεδονία ή όπως εκείνοι θέλουν».

«Είναι η τρίτη φορά που έρχομαι στην Ελλάδα μέσα σε διάστημα λίγων μηνών» είπε ο Μέτο Γιοβανόφσκι. «Θέλουμε να είμαστε φίλοι με την Ελλάδα πάση θυσία. Είμαστε ένα νέο κράτος, χωρίς σχετική εμπειρία και με ορισμένα αισθήματα κατωτερότητας. Το πρόβλημα που υπάρχει μεταξύ των δύο χωρών είναι εξαιρετικά πολύπλοκο. Είναι αποτέλεσμα πολλών προκαταλήψεων που συντηρούνται επί εκατόν πενήντα χρόνια. Δεν επικρίνω την ελληνική πλευρά. Αναγνωρίζω, επίσης, ότι και στη χώρα μου έχουν συσσωρευθεί αρνητικές καταστάσεις».

«Στην Ελλάδα», συνέχισε ο Μέτο Γιοβανόφσκι, «δρῆκαμε συνομιλητές. Προωθούμε αυτά που μας συνδέουν και αφήνουμε εκείνα που μας απομακρύνουν. Έχουμε πολύ σεμνούς στόχους. Θα κάνουμε τη δουλειά του μυρμηγκιού. Θα κάνουμε μικρά πράγματα. Με τα μεγάλα θέματα ασχολούνται οι δύο κυβερνήσεις. Εμείς θέλουμε να αποκαταστήσουμε όσο το δυνατόν περισσότερες επαφές. Επαναλαμβάνω, θα κάνουμε μικρά πράγματα έχοντας υπ' όψιν μας τα μεγάλα».

Ξαναγράφοντας την ιστορία

Και ο εθνικισμός; Ξεπερνά το πλαίσιο με τους «πολύ σεμνούς στόχους»; Στο σημείο αυτό, ο Μέτο Γιοβανόφσκι διευκρίνισε ότι «ο εθνικισμός υπάρχει παντού. Τον καταδικάζουμε, τον πολεμάμε. Όμως οφείλω να πω ότι εμείς είμαστε υπεύθυνοι για τα δικά μας εθνικιστικά φαινόμενα. Ο δικός σας εθνικισμός είναι δική σας υπόθεση». Στην αντιπροσωπεία από την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας συμμετείχαν, εκτός του Μέτο Γιοβανόφσκι, η **Ελεονώρα Καρανφιλόφσκα**, δημοσιογράφος του ιδιωτικού τηλεοπτικού καναλιού *Α1*, ο **Ισο Ρούσι**, δημοσιογράφος της αλβανόφωνης εφημερίδας «*Flaka Velazerinii*» και εκπρόσωπος του ιδρύματος *Soros*, και ο **Σλαβ Στογιανόφσκι**, οπερατέρ στο κανάλι *Α1*.

Στις επαφές που είχε η αντιπροσωπεία συμ λαμβάνονται συναντήσεις με εκπροσώπους *Δήμου Αθηναίων*, της *ΓΣΕΕ*, του *Ριζοσπαστικού Φόρουμ*, της *Helsinki Citizen's Assembly*. Ιδιαίτερη σημασία είχαν οι συναντήσεις με τη διοίκηση της *ΕΣΗΕΑ* και με τους επικεφαλής των εφημερίδων *Ελευθεροτυπία*, *Τα Νέα*, *Μεσημβρινή*. Με την *Ελευθεροτυπία* έγινε συμφωνία ανταλλαγής ρεσέρβ άρθρων και με τη *Μεσημβρινή* συμφωνία ανταλλαγής δημοσιογραφικών στο πλαίσιο προγράμματος του ιδρύματος *Soros*.

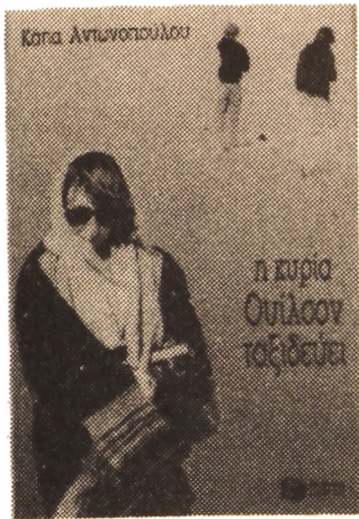
Ποια είναι τα επόμενα κοινά δήματα των κινήσεων; Πρώτα πρώτα, ετοιμάζουν μια συνέντευξη ιστορικών από τις δύο χώρες, υπό την αιγίδα του γερμανικού ιδρύματος, με θέμα: *Πώς θα φάμε, αν ξαναγράφαμε τα σχολικά βιβλία Ιστορίας*.

Όλοι γνωρίζουμε με πόση ιδιοτέλεια οι κοινές κινήσεις χρησιμοποίησαν την ιστορική γνώμη. Πάντα υπήρχαν, και υπάρχουν, κάποιοι «εθνικοί λόγιοι» που επιδίδονται να κώδετα και να ράβεται η ιστορία στα μέτρα των μεν και των δε. Ακριβώς αυτό τον λόγο μια συνάντηση ιστορικών από Ελλάδα και την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας θα είχε μεγάλο ενδιαφέρον.

Πρόκειται, επίσης, να αρχίσει μια διαδικασία αποστολής γραπτών συστάσεων προς τους δύο κυβερνήτες αρμοδίους των δύο χωρών. Ενέργειες αυτές θυμίζουν, τηρουμένων των αναλογιών, τον τρόπο με τον οποίο συχνά δουλεύει η Διεθνής Αμνηστία. Αυτές τις ημέρες πρόκειται σταλούν οι δύο πρώτες συστάσεις. Η μία, προς το ελληνικό υπουργείο Δικαιοσύνης, θα ζητεί φροντίσει η Πολιτεία με τις δυνατότητες που θέτει ώστε να ανατραπεί η καταδίκη των **Χρήση Σιδηρόπουλου** και **Τάσου Μπούλη** (πέντε μήνες για διασπορά ψευδών ειδήσεων, διέγερση των λαϊκών σε διχόνοια, διατάραξη των φιλικών σχέσεων της Ελλάδας με άλλες χώρες· οι καταδεδεμένοι δήλωσαν ότι ανήκουν στην ανύπαρκτη την ελληνική πολιτεία σλαβομακεδονική μειοψηφία.) Η άλλη σύσταση θα έχει αποδέκτες τους συλλόγους των *Αιγαιατών Μακεδόνων* στα Σκόπια και *Μπίτολα*, και θα συνιστά την αλλαγή ονομασίας τους, η οποία, ως έχει, υποδηλώνει αναγνώριση των συνόρων που υπάρχουν σήμ

Όσα πληροφορηθήκαμε στη συνέντευξη Τύπου, που έδωσαν οι δύο κινήσεις για τον διάλογο των πολιτών και την κατανόηση στα Βαλκάνια, είναι ασφαλώς ενθαρρυντικά. Κάποιες πόρτες άνοιξαν. Έγιναν σημαντικές επαφές και συναντήσεις ιδίως στο χώρο των εφημερίδων. Μήπως λοιπόν αρχίζει να αλλάζει στην ατμόσφαιρα αίσθημα λαξίας που ζούμε τα δύο τελευταία χρόνια; Μάλλον να είναι έτσι. Πάντως, εμείς διατηρούμε επιφυλάξεις μας, ιδίως όσον αφορά στο χώρο των εφημερίδων. Είδαμε πώς κάλυψαν οι εφημερίδες τη συνέντευξη Τύπου! Με ένα ημι-μονόστηλο

Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία από τις εκδόσεις Πατάκη

ΚΑΤΙΑ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ
Η ΚΥΡΙΑ ΟΥΙΛΣΟΝ ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ
ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟ

ΖΩΡΖ ΣΑΡΧΙ
Η ΑΝΤΙΠΑΡΟΧΗ
ΝΟΥΒΕΛΕΣ

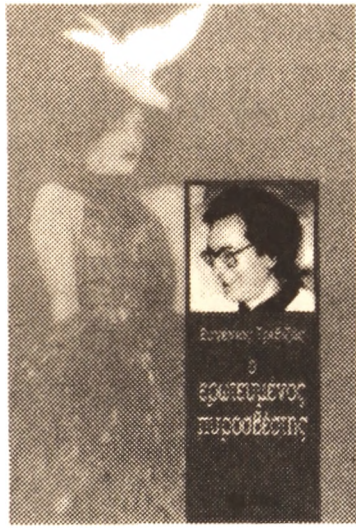
ΛΟΤΗ ΠΕΤΡΟΒΙΤΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
ΟΙ ΑΣΚΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΟΥΣ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΕΣΥΛΛΑΣ
ΑΧ, ΑΝΤΡΙΑΝΗ!..
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

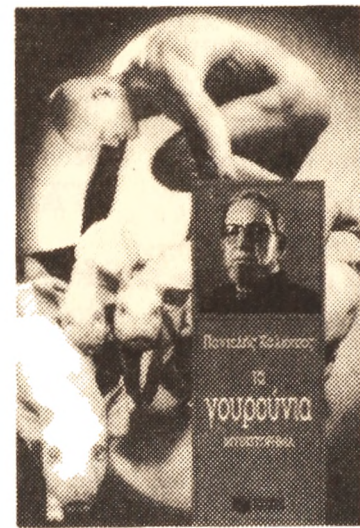
ΚΩΣΤΟΥΛΑ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΧΙΛΙΑ ΠΕΝΗΝΤΑ ΜΙΛΙΜΠΑΡΣ
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ
Ο ΕΡΩΤΕΥΜΕΝΟΣ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΗΣ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

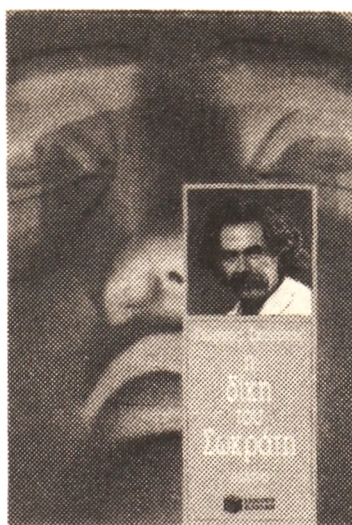
ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ
ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
ΜΙΑΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

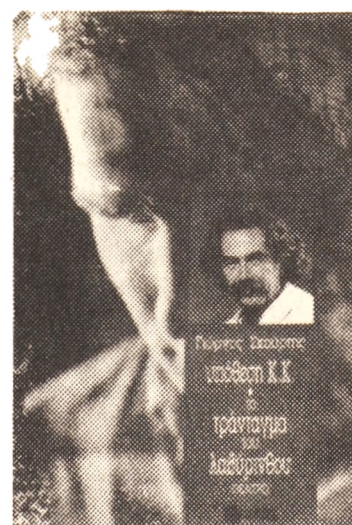
ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΛΙΟΤΣΟΣ
ΤΑ ΓΟΥΡΟΥΝΙΑ
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΩΤΗΣ
• ΟΙ ΣΥΖΥΓΟΙ • ΑΣΠΡΗ ΜΕΡΑ
• ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΘΑΝΑΤΟΥ
ΘΕΑΤΡΟ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΟΥΡΤΗΣ
Η ΔΙΚΗ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗ
ΘΕΑΤΡΟ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΟΥΡΤΗΣ
• ΥΠΟΘΕΣΗ Κ.Κ. • ΤΟ ΤΡΑΝΤΑ-
ΓΜΑ ΤΟΥ ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΥ
ΘΕΑΤΡΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

Σ. ΠΑΤΑΚΗΣ Α.Ε., Εμπ. Μπενάκη 16, 106 78 Αθήνα, Τηλ.: 36.38.362, Fax.: 36.28.950

■ ΣΤΑ ΣΚΥΛΙΑ

Η αυτοκτονία του πρώην σοσιαλιστή πρωθυπουργού της Γαλλίας Πιέρ Μπερεγκοβουά συγκλόνισε όχι μόνο τη Γαλλία αλλά και την παγκόσμια κοινή γνώμη. Αφθονούν οι ερμηνείες και οι γνώμες για το απελπισμένο αυτό διάδημα. Στον επικήδειο λόγο του ο πρόεδρος Μιτεράν είπε «δεν μπορεί να υπάρξει καμιά δικαιολογία για το γεγονός ότι η υπόληψη ενός ανθρώπου ρίχτηκε στα σκυλιά». Ο κόσμος της πολιτικής κατασπαράσσεται. Είναι ένας κόσμος σκληρός, με τους κανόνες του. Χωρίς φιλίες. Χωρίς ανιδιοτελή συμπαραστάση. Αυτοκτονία. Μια εκδοχή πολιτικού τέλους και οριστικής αποστράτευσης από τον στίβο ασυνήθιστη σε κάθε περίπτωση. Ο ίδιος ο Μπερεγκοβουά δεν μίλησε. Δεν άφησε «πολιτική διαθήκη». Ίσως η σιωπή των άλλων να είναι η καλύτερη στάση.

■ ΚΙ ΑΝ ΕΙΝΑΙ «ΟΧΙ»;

Μέσα στον πυρετό των διπλωματικών κινήσεων για την ειρήνη στη Βοσνία ξεχάσαμε και το δημοψήφισμα των Δανών στις 18 Μαΐου για την αποδοχή ή όχι της *Συνθήκης του Μάαστριχτ* υπό τη «νέα μορφή» που πλασάρεται στο εκλογικό σώμα μετά τις αμφιδόλου νομικού κύρους «διευθετήσεις» που προσφέρθηκαν απ' τους 11 στη Δανία κατά τη διάσκεψη κορυφής στο Εδιμβούργο πέρυσι τον Δεκέμβριο. Οι σφυγμομετρήσεις δείχνουν ότι το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος θα είναι και πάλι οριακό πράγμα που δεν διασφαλίζει καμιά εκ των προτέρων δεβαιότητα στη βάση των οριακών αυτών εκτιμήσεων, μολονότι η Ευρώπη «τρίζει τα δόντια της», τονίζοντας ότι θα

προχωρήσει και χωρίς τη Δανία. Βέβαιο είναι ότι αν οι πολίτες του Βασιλείου της Δανιμαρκίας πουν και πάλι «ΟΧΙ» στο Μάαστριχτ, θα γελάσουμε πολύ...

■ ΔΙΑΡΡΟΗ ΕΓΚΕΦΑΛΩΝ

Μαζί με την απώλεια των νέων στα πεδία των μαχών η Σερβία χάνει και το άνθος του επιστημονικού της δυναμικού, καθώς χιλιάδες επιστήμονες μεταναστεύουν στη Δύση. Στο πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου επικρατεί το σύνθημα: «Αποφοιτήστε και μεταναστεύστε». Κανείς δεν θέλει να μείνει σε μια έρημη χώρα με 20.000% πληθωρισμό τον χρόνο, απόβλητη απ' τη διεθνή κοινότητα και αιμάσσουσα. Μόνο το Ινστιτούτο πυρηνικής έρευνας έχασε 70 ερευνητές το 1992. Η κατά χιλιάδες φυγή των επιστημόνων είναι η μεγαλύτερη που έχει γνωρίσει η Γιουγκοσλαβία στην πρόσφατη ιστορία της. Αποτελεί μια ακόμη ένδειξη της αβεβαιότητας για το μέλλον της χώρας αυτής.

■ ΕΠΙ ΠΙΝΑΚΙ

Πανωλεθρία έπαθε το κυβερνών συντηρητικό κόμμα του κ. Μείτσορ στις πρόσφατες δημοτικές εκλογές στη Βρετανία. Κυριότερη

αιτία, η συνεχιζόμενη οικονομική ύφεση, παρά τα σημάδια ανάκαμψης, που ήταν απ' τις σοβαρότερες και πιο παρατεταμένες στη μεταπολεμική ιστορία της χώρας λόγω της δογματικής πολιτικής των νεοφιλελεύθερων. Όλοι τώρα ζητούν την κεφαλή του υπουργού Οικονομικών Λαμόντ επί πίνακι.

Κάθε παραλληλισμός με την κατάσταση στην Ελλάδα είναι απλώς συμπτωματικός.

■ ΑΠ' ΤΟ ΖΕΝΙΘ ΣΤΟ ΝΑΔΙΡ

Με ιδιωτικό αεροπλάνο διέφυγε απ' την Αγγλία ο Τούρκος Κοσκιτάς Ναντίρ και ξεκουράζεται τώρα στα κατεχόμενα, τα οποία καταλήστεψε για να χτίσει την επιχειρηματική αυτοκρατορία της *Polly Peck* που κατέρρευσε πριν από 3 χρόνια. Κατηγόρησε δε τον Τύπο (και συγκεκριμένα την εφημερίδα *Sunday Times*) για την πτώση του. Σχεδιάζει τώρα να μεταβεί στην Τουρκία για να διασώσει ότι μπορεί εκεί απ' τις αρπάγες των κατασχέσεων. Το ωραίο είναι ότι η Τουρκία, για να τον εκδώσει στη Βρετανία, που τον αναζητά επειγόντως, απαιτεί την αναγνώριση ψευδοκράτους του Ντενκτάς!

■ ΣΥΜΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ

Μεγάλη και συμπαθητική παρουσίαση της πρώτης κυρίας του Λευκού Οίκου, Χίλαρυ Ρόνταμ Κλίντον, απ' το περιοδικό *Time* μετά τις πρώτες 100 ημέρες διακυβέρνησης.

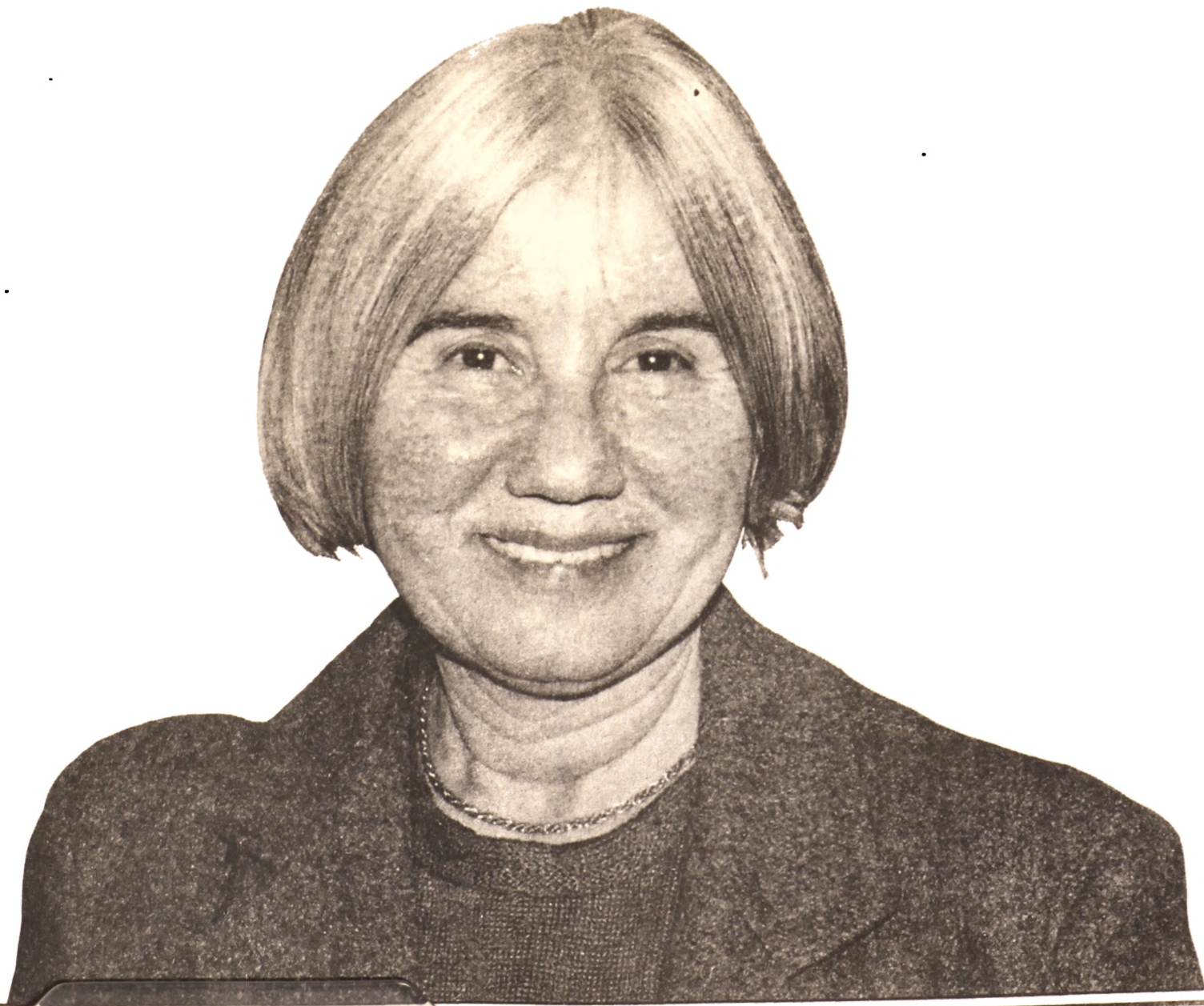
Παραμένει δημοφιλής και εξακολουθεί να εργάζεται με την ομάδα των 500 συμβούλων της για την κατάρτιση του νέου προγράμματος Υγείας που ο πρόεδρος έχει υποσχεθεί να υποβάλει μέχρι τα τέλη Μαΐου. Το ερώτημα είναι αν μέσα σε τέτοιες οικονομικές συνθήκες ο Κλίντον καταφέρει όχι μόνο να υπερκεράσει τα συνασπισμένα συμφέροντα που αντιδρούν στη μεταρρύθμιση του συστήματος αλλά και να βρει τα 150 δισ. δολ. που απαιτούνται για να καλυφθούν ασφαλιστικά τα 35 εκατ. των Αμερικανών που βρίσκονται εκτός του σημερινού πολυτελούς και ιδιωτικού συστήματος ιατροφαρμακευτικής κάλυψης.

Κατά τ' άλλα η Χίλαρυ εμφανίζεται ως πρότυπο γυναίκας που μπορεί να συνδυάζει -στο πλευρό κι όχι στον ίσκιό του συζύγου της- τα δημόσια καθήκοντά της με την κουζίνα και την οικογενειακή ζωή. Αχ, αυτή η γενιά του '60!

Παγκόσμια ημέρα της μητέρας, η περασμένη Κυριακή. Στη Βοσνία όμως, το σπασμένο οικογενειακό παιδί βρίσκεται από μια συδοκιμασία διάλυση της ζωής, τα χαλασμένα πρόσωπα, οδηγούν γυναίκες γραμμές «απελευθεριμένου στρατού όλων των εθνικών παρατάξεων». Εδώ δοξάζουν θάνατος, ζωή.

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗ

- Το χαμένο κουμπί • Τα κορίτσια της Ερεχθείου
Επιπλωμένα δωμάτια • Τέσσερις Πολωνέζες
Μπαζαγιάζι • Καφενείον ο Τέταρτος Κόσμος
Οι δύο τελευταίοι • Ζευγάρια της Αθήνας
4 - 2 = 0 • Οι έφηβοι του Κολωνού
Η ζωή σε τέσσερις πράξεις • Χωρισμένη στα δύο
Ιστορίες γι' άντρες • Η ώρα του λύκου
• Έσδερ

Η εξ Ανατολών απειλή και η ελληνική ασφάλεια

Των Φίλιππου Τ. Πιέρρου και Θάνου Π. Ντόκου*

Η σχεδόν αποκλειστική ενασχόληση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής κατά τη διάρκεια των τελευταίων 15 μηνών με το θέμα της ονομασίας των Σκοπίων οδήγησε στην, πολλαπλώς ζημιογόνο, ανάμιξη της Ελλάδας στη γιουγκοσλαβική και ευρύτερη βαλκανική κρίση όχι στο ρόλο του ισχυρού περιφερειακού παράγοντα και τοποτηρητή των κοινοτικών συμφερόντων αλλά ως αντιμαχόμενου μέρους και είχε ως συνέπεια την αλόγιστη χρήση, σε βαθμό εξάντλησης, των διεθνών εφεδρειών και ερεισμάτων της χώρας και, τελικά, την επιδείνωση των σχέσεων με παραδοσιακούς συμμάχους και την, έως ένα βαθμό, διεθνή απομόνωση της Ελλάδας. Ταυτόχρονα, η θεώρηση του «Μακεδονικού» ζητήματος ως βασικής απειλής για την ελληνική ασφάλεια οδήγησε σε μια σχετική αδιαφορία για τις κινήσεις της Τουρκίας και στην υποτίμηση του εξ Ανατολών κινδύνου. Φοβούμαστε ότι δεν δόθηκε η πρέπουσα προσοχή σε ορισμένες εξελίξεις όπως διεθνής υποστήριξη για την αυτοδιάθεση μειονοτήτων στα Βαλκάνια, η τουρκική προπαγάνδα στα διεθνή fora και ο συνακόλουθος κίνδυνος δημιουργίας προηγούμενου στη Θράκη, οι απειλές για τουρκική στρατιωτική επέμβαση στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη και η πολυσχιδής τουρκική δραστηριότητα για τη δημιουργία πλέγματος πολιτικών και στρατιωτικών συμμαχιών στα όρια σύνορά μας (το οποίο ορισμένοι αναλυτές ονόμασαν «μουσουλμανικό / τουρκικό τόξο»).

Παρά την ανάδυση νέων ή την αναζωπύρωση παλαιών απειλών στα όρια σύνορά μας, πιστεύουμε ότι η Τουρκία παραμένει, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα, η κυριότερη απειλή για την ελληνική ασφάλεια, θέση που έχει άλλωστε εκφράσει κατ'επανάληψη και ο καθ' ύλην αρμόδιος κυβερνητικός αξιωματούχος, υπουργός Εθνικής Αμύνης. Μέσω ενός πλέγματος διεκδικήσεων στο Αιγαίο και τη Θράκη και με ανοιχτό το Κυπριακό πρόβλημα, η Τουρκία εφαρμόζει μια ρεβιζιονιστική πολιτική απέναντι στην Ελλάδα.

Στη μεταπολεμική περίοδο, η Ελλάδα και η Τουρκία έχουν βρεθεί τουλάχιστον πέντε φορές σε περίοδο σοβαρής κρίσης ή ακόμα και στα πρόθυρα πολεμικής σύρραξης (1964, 1967, 1974, 1976, 1987). Παρατηρείται, εξάλλου, έντονος και κλιμακούμενος ανταγωνισμός στρατιωτικών εξοπλισμών μεταξύ των δύο χωρών, ιδίως μετά το 1974, ανταγωνισμός που αναμένεται να οξυνθεί στο άμεσο μέλλον, καθώς η Ελλάδα θα προσπαθήσει να αποφύγει την ανατροπή της ισορροπίας δυνάμεων που ενδέχεται να προκαλέσει το γιγάντιο πρόγραμμα εκσυγχρονισμού και εξοπλισμών των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων. Υπάρχουν επίσης και σοβαρά καθημερινά προβλήματα (παραβιάσεις ελληνικού εναέριου χώρου, με αυξανόμενη συχνότητα και ενίοτε με ανθρώπινα θύματα, 1 μεθοριακά επεισόδια, αμφισβήτηση ελληνικών χωρικών υδάτων κ.λπ.) σε βαθμό που, με μια μικρή δόση υπερβολής, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ανάμεσα στις δύο χώρες λαμβάνει χώρα μια σύγκρουση χαμηλής έντασης (low intensity conflict).

Οι τούρκοι ηγέτες φροντίζουν, εξάλλου, να διατηρούν αμείωτη την αίσθηση της απειλής με διάφορες «εμπρηστικές» δηλώσεις. Για παράδειγμα, ως αρχηγός της αντιπολιτεύσεως, ο

Ντεμιρέλ είχε δηλώσει σε ξένους δημοσιογράφους στις 9-6-Τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου συνιστούν μέρος της Ανατολίας και για αιώνες ανήκουν στο κράτος που ήταν κύριο Ανατολίας. Τον Μάιο του 1991, στην Αυστραλία, ο πρόεδρος Οζάλ δήλωσε ότι δεν θα υπήρχαν προβλήματα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας αν τα Δωδεκάνησα είχαν δοθεί στην Τουρκία. Πριν από λίγες ημέρες, ο πρωθυπουργός Ντεμιρέλ δήλωσε τα Άδανα απέχουν μόνο έξι λεπτά από την Κύπρο, υπονοώντας την αεροπορική υπεροχή της Τουρκίας. Ενώ εξίσου σοβαρές είναι οι, ολοένα και συχνότερες, τουρκικές προκλήσεις σχετικά με τη μειονότητα της Δ. Θράκης.

Στη διμερή σχέση Ελλάδας-Τουρκίας, η στρατιωτική ισορροπία παραμένει ένας ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας. Για τη χώρα μας η στρατιωτική ισχύς έχει κυρίως και αποτρεπτικό ρόλο αλλά μια πιο ενεργό αποστολή αν οι σχέσεις των δύο χωρών επιδεινωθούν επικίνδυνα και, αν, ο μη γένοιτο, η κατάσταση ξεφύγει από τον έλεγχο.

Η Τουρκία ενισχύει συνεχώς τις ένοπλες δυνάμεις της με απόκτηση (αγορά, κατασκευή ή παραχώρηση από συμμαχικές χώρες) μεγάλου αριθμού σύγχρονων οπλικών συστημάτων. Η εποχή που τόσο οι ευρωπαϊκές χώρες όσο και οι ΗΠΑ και Ρωσία περικόπτουν σημαντικά τους αμυντικούς προϋπολογισμούς τους και προσπαθούν να επωφεληθούν από το λεγόμενο «μέρισμα της ειρήνης» (peace dividend), η Τουρκία έχει επιβεί σε μια πρωτοφανή για τα δεδομένα της περιοχής ποιοτική και ποσοτική βελτίωση των ένοπλων δυνάμεών της. Οι εξοπλισμοί αυτοί απειλούν να ανατρέψουν την ισορροπία δυνάμεων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, προκαλώντας έτσι αστάθεια και δημιουργώντας σημαντικό κίνδυνο για την ελληνική ασφάλεια.

Είναι ευνόητο ότι οι μαζικές προμήθειες οπλικών συστημάτων από την Τουρκία έχουν προκαλέσει ανησυχίες στις γειτονικές χώρες, περιλαμβανομένης και της Ελλάδας. Τίθεται λοιπόν με ιδιαίτερα πιεστικό τρόπο το ερώτημα «γιατί η Τουρκία υπερεξοπλίζεται»; Ποια είναι τα τουρκικά κίνητρα: εξωτερικές απειλές ασφάλειας στα ανατολικά σύνορα της χώρας ή η επι-

*Ο κ. Φ. Πιέρρος είναι διδάκτορας του Πανεπιστημίου Harvard και ευρωβουλευτής. Ο κ. Θ. Ντόκος είναι διδάκτορας διεθνών σχέσεων του πανεπιστημίου Cambridge και επιστημονικός ερευνητής στο πανεπιστήμιο Harvard.

α ανάδειξης σε περιφερειακή υπερδύναμη; Προσπαθώντας να απαντήσουμε στο ερώτημα αυτό, θα επιχειρήσουμε μια κριτική ανάλυση των εξελίξεων στην περιοχή και του νέου στρατηγικού ρόλου της Τουρκίας.

Στρατηγικός ρόλος της Τουρκίας μετά τη διάλυση της ΕΣΣΔ

Η ύφεση και προσέγγιση Ανατολής - Δύσης κατά τη διάρκεια της περιόδου Γκορμπατσώφ, που οδήγησε στον τερματισμό του κρύου πολέμου, είχε ως συνέπεια την υποβάθμιση της τουρκικής γεωστρατηγικής θέσης, αφού η Τουρκία δεν θα μπορούσε πλέον να παίξει το ρόλο του δυτικού στρατηγικού αναχώματος έναντι στη σοβιετική απειλή. Ωστόσο, ο πόλεμος στον Περσικό Κόλπο (από τον οποίο η Τουρκία ωφελήθηκε πολιτικά και οικονομικά), η διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης και η αναταραχή στα Βαλκάνια δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για τη υπολιτική αναβάθμιση της Τουρκίας (η οποία, ωστόσο, δεν οικείται να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, στο προπύργιο μέλλον).

Η Τουρκία, εφαρμόζοντας μια επιθετική εξωτερική πολιτική, επιχειρεί να καλύψει το κενό ισχύος στις περιοχές που κληρονομήσαμε και διεκδικεί το ρόλο της ηγετικής περιφερειακής δύναμης. Ακόμα, επιδιώκει να παίξει το ρόλο προστάτιδας των εθνικών σοβιετικών μουσουλμανικών δημοκρατιών και «μεσάζοντα» των κοινοτικών συμφερόντων στην Κεντρική Ασία, όπως και σε ορισμένες περιπτώσεις έρχεται σε αντίθεση με την πολιτική του τοποτηρητή των αμερικανικών συμφερόντων. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, εκτός από την Τουρκία, το κενό ισχύος τόσο ραγδαία δημιουργήθηκε στην ευρύτερη περιοχή της Κεντρικής Ασίας προσπαθούν να καλύψουν το Ιράν, η Σ. Αραβία, το Πακιστάν και η Κίνα. Σύμφωνα με πρώτες ενδείξεις, η τουρκική προσπάθεια για διεύθυνση και κυριαρχία στην Κεντρική Ασία δεν έχει στεφθεί από ιδιαίτερη επιτυχία.

Από τις κύριες περιοχές τουρκικού ενδιαφέροντος είναι τα Βαλκάνια. Αν και λανθασμένοι χειρισμοί από ελληνικής πλευράς έδωσαν τη δυνατότητα στην Τουρκία να επεκτείνει την επιρροή της, η γενική εκτίμηση είναι ότι, προς το παρόν τουλάχιστον, η τουρκική προσπάθεια για αύξηση επιρροής στα Βαλκάνια δεν έχει αποδώσει τα αναμενόμενα. Και ενώ αναμενόταν ιδιαίτερο ενδιαφέρον η έκβαση της διαφωνίας μεταξύ Ντεμιρ και Οζάλ (ο οποίος υποστήριζε μια πιο ενεργή και «επιθετική» ανάμιξη της Τουρκίας στα Βαλκάνια), ο αιφνίδιος θάνατος του Τουργκούτ Οζάλ μετέβαλε τις εσωτερικές ισορροπίες στην Τουρκία. Η αναμενόμενη αύξηση της επιρροής του Ντεμιρτέλ χάραξη της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής θα οδηγήσει σε πιο μετριοπαθή πολιτική, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά στους Βαλκάνιους και το ύψος, στα Βαλκάνια και την Κεντρική Ασία. Δεν μένεται να επηρεαστεί ιδιαίτερα η ουσία της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής, εκτός ίσως από τη μείωση του ειδικού ρόλου του ισλαμικού παράγοντα.

Η βάλκανική πολιτική της Τουρκίας εμπεριείχε και το στρατηγικό στοιχείο, αφού η χώρα αυτή εξέφρασε επανειλημμένως προθυμία και την ετοιμότητά της να συμμετάσχει σε στρατιωτική επέμβαση υπέρ των μουσουλμάνων της Βοσνίας και εντίον των Ορθόδοξων Σέρβων, υπογραμμίζοντας έτσι το ρόλο της θρησκευτικής αντιπαράθεσης. Η συμμετοχή 18 τουρκικών αεροσκαφών F-16 στον εναέριο αποκλεισμό της Βοσνίας, μετά από έντονες τουρκικές πιέσεις, ήταν περισσότερο μια κίνηση εντυπωσιασμού και δημιουργίας εντυπώσεων και η μόνωση των ερεισμάτων της Τουρκίας στον μουσουλμανικό κόσμο. Παρά τη συμβολική της σημασία (επανεμφάνιση τουρκικών στρατευμάτων στα βόρεια σύνορα της Ελλάδας), δεν πρέπει να λησθεί, κατά τη γνώμη μας, στρατιωτική απειλή κατά της Ελλάδας μας. Εξάλλου, η κατά τα φαινόμενα επιτυχημένη έκβαση της «Συνδιάσκεψης της Αθήνας» απομακρύνει το φάσμα της

Ανάμεσα στους στόχους της Τουρκίας είναι και ο εκσυγχρονισμός της πολεμικής της αεροπορίας

στρατιωτικής επέμβασης στη Βοσνία και αποτελεί μια επιτυχία της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής (και, οπωσδήποτε, θα οδηγήσει στην αναβάθμιση του ελληνικού ρόλου στα Βαλκάνια) και μια αποτυχία για όσους υποστήριζαν μια στρατιωτική λύση στη Βοσνία (όπως η Τουρκία).

Ταυτόχρονα, η Τουρκία δραστηριοποιείται στο χώρο της Μέσης Ανατολής με βασικό μοχλό τη «διπλωματία των υδάτινων πόρων». Για την αύξηση της επιρροής της, και εκμεταλλευόμενη τις ευνοϊκές διεθνείς συγκυρίες (επιθυμία ΗΠΑ και συντηρητικών αραβικών κρατών για την ύπαρξη μιας χώρας που θα παίξει το ρόλο «χωροφύλακα» και «αναχώματος» για τη μη εξάπλωση του ισλαμικού φονταμενταλισμού), η γειτονική χώρα ενισχύει σε σημαντικό βαθμό τις στρατιωτικές της ικανότητες. Παρά τις, συχνά αμετροεπείς, δηλώσεις Τούρκων επισήμων για μια ζώνη τουρκικών συμφερόντων από την Αδριατική ως την Κίνα, δεν είναι δέδαινο αν η Τουρκία προσδίδει σε εδαφικά οφέλη στο εγγύς μέλλον. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε, ωστόσο, ότι ενώ οι προθέσεις αλλάζουν, οι στρατιωτικές ικανότητες παραμένουν.

Συμπερασματικά, φαίνεται ότι η τουρκική πολιτική εθνικής ασφαλείας περιλαμβάνει και τους ακόλουθους στόχους (οι οποίοι δεν παρατίθενται υποχρεωτικά με σειρά σπουδαιότητας):

- ★ Δημιουργία πλέγματος πολιτικο-οικονομικών και αμυντικών σχέσεων με βάλκανικές χώρες (το περίφημο «μουσουλμανικό - τουρκικό τόξο»).

- ★ Εφαρμογή μιας μεσανατολικής πολιτικής υδάτινων πόρων.

- ★ Αποφυγή δημιουργίας αυτόνομου ή ανεξάρτητου κουρδικού κράτους, τόσο στην Τουρκία όσο και στις γειτονικές χώρες.

- ★ Πολιτική και στρατιωτική συνεργασία με τις ΗΠΑ στην Κεντρική Ασία και τη Μ. Ανατολή.

- ★ Προστασία ή και πελατειακή σχέση με μουσουλμανικές μειονότητες στα Βαλκάνια και Κ. Ασία και προώθηση δικαιώματος αυτονομίας.

- ★ Αμφισβήτηση ελληνικής κυριαρχίας στο Αιγαίο και συνεκμετάλλευση.

- ★ Έλεγχος των θαλασσιών συγκοινωνιών από τα Δαρδανέλλια, το Αιγαίο και την Αν. Μεσόγειο. Προωθημένη ναυτική παρουσία στο Αιγαίο και την Αν. Μεσόγειο και επιδίωξη αυξημένου ρόλου ευθύνης στις περιοχές αυτές στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ.

- ★ Εκσυγχρονισμό των Ε.Δ. και διατήρηση υπεροχής απέναντι στις γειτονικές χώρες.

- ★ Ανάπτυξη της εγχώριας πολεμικής βιομηχανίας και επίτευξη αμυντικής αυτοδυναμίας.

Όσον αφορά στην επίσημη αμερικανική στάση, σύμφωνα με τις πρώτες ενδείξεις, η κυβέρνηση Κλίντον, παρά τις προεκλογικές διακηρύξεις για μεγαλύτερη έμφαση στα ανθρώπινα δι-

καιώματα, δεν φαίνεται να μεταβάλλει πολιτική απέναντι στην Τουρκία και εξακολουθεί να θεωρεί τον γεωστρατηγικό ρόλο της χώρας αυτής ως ιδιαίτερα σημαντικό, άποψη που ενισχύθηκε από το ρόλο που έπαιξαν στις επιθέσεις κατά του Ιράκ οι αμερικανικές βάσεις σε τουρκικό έδαφος (και, ίσως, στο μέλλον κατά του Ιράν) και τις αντιλήψεις των ΗΠΑ για το ρόλο της Τουρκίας ως αναχώματος ενάντια στην εξάπλωση του ισλαμικού φονταμενταλισμού. Δεν φαίνεται να απασχολεί τους αμερικανούς αναλυτές και σχεδιαστές το ερώτημα «κατά πόσον τα συμφέροντα των ΗΠΑ και της Τουρκίας θα είναι συμβατά μετά την ανάδειξη της τελευταίας σε περιφερειακή υπερδύναμη».

Τέλος, ένα πολύ σημαντικό ερώτημα για τη χώρα μας είναι ο μελλοντικός εξωτερικός προσανατολισμός της Τουρκίας: θα εξακολουθήσει να κοιτά προς τη Δύση και να έχει έναν ευρωπαϊκό προσανατολισμό ή θα στραφεί προς την Κεντρική Ασία και τη Μέση Ανατολή; Υπάρχει έντονη διαμάχη, σε ανώτατο επίπεδο, ανάμεσα σε «κεμαλικούς» και «ισλαμιστές».

Εξωτερικές απειλές

Από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου έως τουλάχιστον τα τέλη της δεκαετίας του 1960, η Σοβιετική Ένωση θεωρείτο η σημαντικότερη εξωτερική απειλή για την ασφάλεια της Τουρκίας. Μέχρι τη διάλυση της ΕΣΣΔ, και παρά τη σαφή βελτίωση των διμερών σχέσεων, η τουρκική ηγεσία συνέχισε να αντιμετωπίζει τη Σοβιετική Ένωση με καχυποψία. Απόδειξη αυτού είναι ότι η τουρκική αντίληψη περί μιας σημαντικής ανισορροπίας δυνάμεων με την ΕΣΣΔ υποτίθεται πως αποτέλεσε το βασικό κίνητρο για την προσπάθεια εκσυγχρονισμού των τουρκικών Ε.Δ. Η σοβιετική απειλή δεν υφίσταται πλέον, και οι σχέσεις με τη Ρωσία είναι λίαν θερμές. Δεν είναι λίγοι, ωστόσο, οι αναλυτές που προβλέπουν ότι η ρωσο-τουρκική φιλία δεν πρόκειται να διαρκέσει πολύ, αφού τα πάγια γεωπολιτικά συμφέροντα των δύο χωρών στην περιοχή του Καυκάσου και των Βαλκανίων συγκρούονται.

Ως ιδιαίτερα ανησυχητική θεωρεί η Τουρκία την συνέχιση της διαμάχης μεταξύ Αρμενίας και Αζερμπαϊτζάν για το Ναγκόρνο - Καραμπάχ, την εθνική διαμάχη στη Γεωργία (και ειδικότερα το θέμα της Αμπχαζίας), καθώς και τη γενικότερη αστάθεια στην περιοχή του Καυκάσου. Ωστόσο, ορατή απειλή από την Αρμενία, την Ουκρανία ή τη Γεωργία δεν υπάρχει.

Για τους σχεδιαστές της τουρκικής πολιτικής εθνικής ασφαλείας, η Ελλάδα αποτελεί μια σημαντική απειλή, όχι τόσο λόγω των επιθετικών στρατιωτικών της ικανοτήτων όσο λόγω της «πρόθεσής της να μετατρέψει το Αιγαίο σε ελληνική λίμνη».

Η Βουλγαρία μετέτρεψε τον άξονα Αθήνας-Σόφιας σε άξονα Άγκυρας-Σόφιας, λόγω εσωτερικών παραγόντων (ύπαρξη μεγάλης μουσουλμανικής μειονότητας), αλλά κυρίως λόγω στρατηγικού αδιεξόδου. Ωστόσο, υπάρχουν ενδείξεις σταδιακής επανατοποθέτησης της βουλγαρικής εξωτερικής πολιτικής.

Οι σχέσεις με τη Συρία δεν είναι απόλυτα ομαλές, τόσο λόγω της περιοχής της Αλεξανδρέττας, όσο και λόγω του Κουρδικού προβλήματος. Η συριακή υποστήριξη προς το PKK παραμένει μια σημαντική αιτία έντασης στις σχέσεις των δύο χωρών. Εξάλλου, η Δαμασκός χρησιμοποιεί το μοχλό της υποστήριξης προς τους Κούρδους ως προειδοποίηση προς την Τουρκία να μην παρατραβήξει το θέμα των υδάτων του Τίγρη και του Ευφράτη.

Τέλος, ενώ οι σχέσεις της με το Ιράν και το Ιράκ δύσκολα θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως φιλικές, δεν διαφαίνεται κάποια απειλή για την Τουρκία, η οποία υπερέχει στον στρατιωτικό τομέα.

Είναι λοιπόν σαφές, ότι, παρά τη γεωπολιτική θέση της Τουρκίας στο μέσον ενός τριγώνου αστάθειας και κρίσεων, δεν υπάρχει κάποια ορατή και άμεση εξωτερική απειλή για την τουρκική ασφάλεια. Η διάλυση του μεγάλου γείτονα και αντιπάλου, της Σοβιετικής Ένωσης, η αποδυνάμωση του Ιράκ και η

αδιαμφισβήτητη αμερικανική στρατιωτική υπεροπλία, απλούν θετικές εξελίξεις για την Τουρκία. Από την άλλη πλευρά, ενίσχυση του Ιράν και η σημαντική αστάθεια που προκλήθηκε από τη διάλυση της ΕΣΣΔ, ανησυχούν την τουρκική ηγεσία. Δεν θα πρέπει επίσης να παραβλέψουμε την πάγια τουρκική ανασφάλεια, που έχει τις ρίζες της στις μακροχρόνιες κακές εχθρικές σχέσεις με όλες σχεδόν τις όμορες χώρες.

Η Τουρκία αντιμετωπίζει και μια σοβαρή εσωτερική απειλή: την πολύχρονη εξέγερση των Κούρδων στο νοτιοανατολικό τμήμα της χώρας. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η προμήθεια ορισμένων οπλικών συστημάτων (π.χ. ελικόπτερα - RPVs) σ' αυτήν κυριώς στην πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση των Κούρδων ανταρτών. Η πρόσφατη απόφαση της ηγεσίας των Κούρδων να ζητήσει τον τερματισμό των εχθροπραξιών (αγνωρίζοντας έτσι την ήττα τους στο πεδίο της μάχης;) και νομιμοποίηση κουρδικού πολιτικού κόμματος, δεν έγινε, με στιγμή, αποδεκτή από την τουρκική κυβέρνηση, η οποία συχίζει τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις στις περιοχές των Κούρδων. Ωστόσο, η αλλαγή πλεύσης των Κούρδων ίσως δημιουργήσει εσωτερικά και εξωτερικά πολιτικά προβλήματα στην Τουρκία.

Εκσυγχρονισμός - αναδιάρθρωση τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων

Το τουρκικό Γενικό Επιτελείο, αντλώντας τα συμπεράσματα του από τον πόλεμο κατά του Ιράκ, στρέφεται προς την υιοθέτηση του δόγματος AIRLAND BATTLE. Στο πλαίσιο αυτό, βασική μονάδα του στρατού ξηράς, η μεραρχία, αντικαθίσταται από ταχώς μεταφερόμενες ταξιαρχίες, ενώ τα συντάγματα αντικατασταθούν από τάγματα. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στη δημιουργία ταχυκίνητων δυνάμεων με μεγάλη ισχύ πυρ, αυξημένες ικανότητες αεράμυνας, μεγαλύτερη ευελιξία, αποτελεσματικό έλεγχο, διοίκηση και επικοινωνίες, αυξημένες δυνατότητες ηλεκτρονικού πολέμου και ικανότητα νυκτερινού αγώνα.

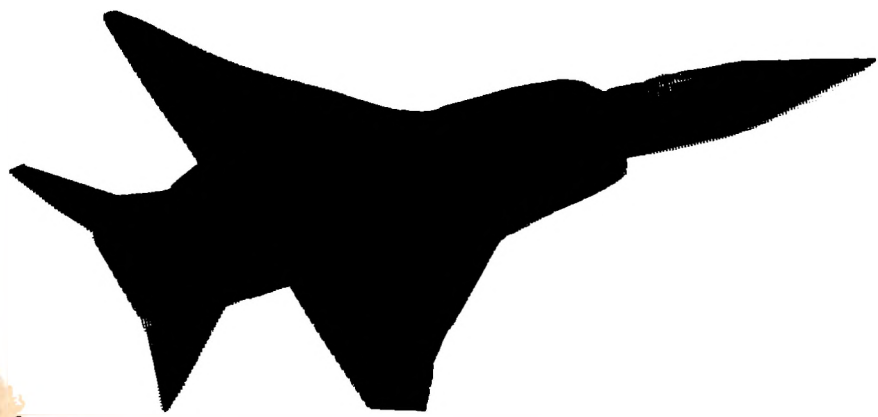
Όπως δήλωσε ο Τούρκος ΥΕΘΑ, Nevzat Ayaz, στόχος είναι η μείωση του στρατιωτικού προσωπικού (ήδη η θητεία μειώθηκε από 18 μήνες σε 15 και στη συνέχεια σε 12, ενώ προβλέπεται μείωση σε 350.000 άνδρες από 560.000 που είναι σήμερα) και δημιουργία ημι-επαγγελματικού στρατού (σύμφωνα με τις πρώην ΓΕΕΘΑ, στρατηγό Torumtay: «ένα στρατό με λιγότερους στρατιώτες, μεγαλύτερη μαχητική ικανότητα και μεγαλύτερη ισχύ πυρός»).

Σημαντικές αλλαγές έχει υποστεί και το αεροπορικό δόγμα της Τουρκίας, η οποία, από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 είχε δώσει προτεραιότητα στην ανάπτυξη της πολεμικής αεροπορίας. Σήμερα, πέρα από μια δύναμη 320 F-16, επιδιώκει να αποκτήσει «πολλαπλασιαστές δυνάμεως», όπως αεροσκάφη A-10, F-4G Wild Weasel εξοπλισμένα με πυραύλους αντανάγκης HARM, ιπτάμενα συστήματα εγκαίρου προειδοποίησης, ιπτάμενα τάνκερ, καθώς και εξελιγμένα οπλικά συστήματα (βόμβες και πυραύλους αέρος - αέρος). Η απόκτηση των ανωτέρω θα επιτρέψει στην τουρκική αεροπορία να αποκτήσει τη δυνατότητα αιφνιδιαστικού πλήγματος και αεροπορικής υπεροχής.

Φαίνεται πως η Τουρκία αποδίδει τώρα μεγάλη σημασία στον ναυτικό ρόλο της, επιθυμώντας να καταστεί μεγάλη ναυική περιφερειακή δύναμη, και προχωρά σε εκσυγχρονισμό του στόλου της. Εξάλλου, για να αποφύγει την απομόνωση του στόλου της μέσα στο Αιγαίο, η Τουρκία αναπτύσσει ναυτικές βάσεις και άλλες ευκολίες υποστήριξης του στόλου της σε νότιες ακτές της, όπως για παράδειγμα τη μεγάλη ναυτική βάση στο AKSAZ, η οποία βρίσκεται στο στάδιο της αποπεράτωσης.

Εξοπλισμοί

Τα εξοπλιστικά συστήματα της Τουρκίας (και εδώ θα πρέπει επισημάνουμε ένα πολύ σημαντικό πλεονέκτημά της απέναντι

χώρα μας) αφορούν όχι μόνο σε παραγγελίες, αλλά και σε παραγωγές σε τουρκικές βιομηχανίες. Με τον τρόπο αυτό, η Τουρκία αποκτά την απαραίτητη τεχνογνωσία για τη συνέχιση παραγωγής και την εξέλιξη οπλικών συστημάτων σε τομείς που σήμερα η πολεμική βιομηχανία της χώρας υστερεί τεχνολογικά. Η πολεμική βιομηχανία της Τουρκίας παράγει ένα ευρύ φάσμα υλικού και έχει ένα υψηλό ποσοστό εγχώριας προστιθέμενης αξίας. Σύμφωνα με δημοσιεύματα του ελληνικού και του Τύπου, σήμερα βρίσκονται υπό εξέλιξη τα ακόλουθα προγράμματα:

★ Ολοκληρώνεται στις εγκαταστάσεις της Τουρκικής Αεροπορικής Βιομηχανίας (TAI) η κατασκευή των πρώτων 160 αεροσκαφών F-16, και προβλέπεται η υλοποίηση του προγράμματος «Peace Onyx 2» για την κατασκευή 80 ακόμα F-16 έως το 1997 (με την πιθανή προσθήκη 80 ακόμα αεροσκαφών). Τα τουρκικά αεροσκάφη εφοδιάζονται με ηλεκτρονικά συστήματα προστασίας (Rapport III), συστήματα νυκτερινής πλοήγησης και εγκλωδισμού στόχου LANTIRN, καθώς και τελευταίου τύπου πυραύλους αέρος - αέρος μέσου βεληνηκού AIM-120A AMRAMM (σε πρώτη φάση θα αποκτηθούν 20).

★ Προβλέπεται η συμπαραγωγή 1.700 σύγχρονων τεθωρακισμένων οχημάτων μάχης (TOMA / AIFV) και οχημάτων μεταφοράς προσωπικού (TOMP).

★ Υπό εξέλιξη βρίσκεται το πρόγραμμα συμπαραγωγής 52 αγωγικών αεροσκαφών σε συνεργασία με την ισπανική CASA. Τα αεροσκάφη αυτά, τα οποία μπορούν να μεταφέρουν έως αλεξιπτωτιστές, θα παραδοθούν μέχρι το 1997-8 και θα καταστήσουν τα C-47 Dakota.

★ Ολοκληρώθηκε ο εκσυγχρονισμός 2.300 αρμάτων M-48 τύπου M-48A5.

★ Πρόσφατα πάρθηκε η απόφαση για την τουρκική «αγορά αιώνια» στο χώρο των ελικοπτερόων. Η αμερικανική SIKORSKY θα προμηθεύσει σε πρώτο στάδιο 95 ελικόπτερα UH-60L Black Hawk πολλαπλών χρήσεων για τις ανάγκες του τουρκικού στρατού (45 με αγορά και 50 με συμπαραγωγή), ενώ ενδέχεται ο συνολικός αριθμός ελικοπτερόων να φθάσει τα 150.

★ Τον Ιούνιο του 1991 ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα εκσυγχρονισμού των αυτοκινούμενων οβιδοβόλων M44 των 155 χιλ. (8 συστήματα).

★ Στο πλαίσιο της συμπαραγωγής των αντιαεροπορικών πυραύλων Stinger, η Τουρκία συγκρότησε την εταιρεία Rokeh A.S., η οποία ανέλαβε την κατασκευή των κινητήρων, των βελών καυσίμων και άλλων μικρότερων μηχανισμών των πυραύλων. Εξάλλου, αγοράστηκαν 150 συστήματα Stinger IR και 469 βλήματα.

★ Προχωρεί το πρόγραμμα για το τουρκικό RPV (μη επανωμένο τηλεχειριζόμενο αεροσκάφος).

★ Τακτικές επικοινωνίες: Υπεγράφη ήδη συμβόλαιο με την ισπανική εταιρεία Marconi για την προμήθεια -με παραγωγή- 2.963 συσκευών τακτικών επικοινωνιών υψηλής συχνότητας.

Αγορές-προμήθειες οπλικών συστημάτων

Εκτός από τον μεγάλο αριθμό οπλικών συστημάτων (άρματα μάχης, συστήματα πυροβολικού, ΤΟΜΠ κ.λπ.) θα λάβει η Τουρκία, όπως και η Ελλάδα, στο πλαίσιο της μείωσης των εξοπλι-

σμών (cascading) στο «κεντρικό μέτωπο», σύμφωνα με τις διατάξεις της συνθήκης CFE. Πιο συγκεκριμένα, θα λάβει 163 άρματα μάχης M-60A1 και 660 M-60A3 από τις ΗΠΑ και γύρω στα 400 Leopard-1 από τη Γερμανία, καθώς και μεγάλους αριθμούς M-113, αυτοκινούμενων πυροβόλων M-110 και βαρέων όλμων.

★ ★ Η Τουρκία απέκτησε δωρεάν BTR-60 (κατάλληλα για επιχειρήσεις τόσο στο Αιγαίο όσο και στον Έβρο) από τη Γερμανία, καθώς και 30 εκατ. φυσίγγια των 14,5 χιλ. (για το πολυβόλο των BTR), 256.000 τουφέκια Καλάσνικοφ με 100 εκατ. φυσίγγια 7,62 χιλ., 5.000 πολυβόλα με 262 εκατ. φυσίγγια, 5.000 Α / Τ εκτοξευτές RPG-7 με 250.000 ρουκέτες και σημαντικό αριθμό ειδικών οχημάτων.

★ ★ Κατά τη διάρκεια της κρίσης του Περσικού Κόλπου, η Τουρκία έλαβε γερμανική βοήθεια που περιλάμβανε 8 συστοιχίες αντιαεροπορικών βλημάτων ROLAND και 6 συστοιχίες HAWK (6 τριπλοί εκτοξευτήρες - 18 βλήματα), 6 τεθωρακισμένα οχήματα ανίχνευσης χημικών ουσιών FUCHS, υλικό προστασίας από ΑΠΒΧ πόλεμο και άγνωστο αριθμό αντιαρματικών συστημάτων MILAN.

★ ★ Η Τουρκία θα λάβει άγνωστο αριθμό συστημάτων πολλαπλής εκτόξευσης ρουκετών τύπου LARS-2 από τη Γερμανία. Η Τουρκία διαθέτει ακόμα 20 + συστήματα RA-7040 και 12 συστήματα MLRS, το οποίο θεωρείται το τελειότερο της κατηγορίας του. Ενώ είχε εκδηλώσει ενδιαφέρον για την συμπαραγωγή περισσότερων από 150 τέτοιων συστημάτων, ο αριθμός των MLRS που θα προμηθευτεί ο τουρκικός στρατός ορίστηκε σε 36 συνολικά (12+24). Η μείωση του αριθμού δεν καθιστά συμφέρουσα τη συμπαραγωγή του στην Τουρκία. Η αγορά περισσότερων συστημάτων θα διενεργηθεί μόνον υπό τον όρο προμήθειας των πυραύλων ATACMS.

★ ★ Ολοκληρώνεται η προμήθεια 5 επιπλέον επιθετικών ελικοπτερόων AH-1W Supercobra, τα οποία θα προστεθούν στα υπάρχοντα πέντε. Ενδιαφέρεται, επίσης, για την αγορά 20 μεταφορικών ελικοπτερόων Cougar από τη γαλλο-γερμανική κοινοπραξία Eurocopter (αξίας \$180 εκατομμυρίων).

★ ★ Τον Οκτώβριο του 1992, οι ΗΠΑ συμφώνησαν να παραχωρήσουν στην Τουρκία 50 αεροσκάφη A-10 (παράδοση σε 2-3 χρόνια) καθώς και οκτώ φρεγάτες τύπου Knox, οι οποίες πρόκειται, πιθανότατα, να αντικαταστήσουν τα παλαιότερα των 8 τουρκικών αντιτορπιλικών κλάσεως Gearing και το πρόσφατα πληγέν «Muavenet». Στο πλαίσιο της ίδιας συμφωνίας, οι ΗΠΑ θα παραχωρήσουν 28 ελικόπτερα COBRA (6+22 AH-1P). Συνολικά θα δοθούν 110 ελικόπτερα Cobra μέχρι το 1995. Πριν την παραχώρησή τους, εκσυγχρονίζονται βάσει τουρκικών προδιαγραφών. Αν και σαφώς κατώτερο του APACHE, το AH-1W Supercobra είναι ένα πολύ αξιόμαχο επιθετικό ελικόπτερο με μεγάλη ποικιλία οπλισμού. Εκτός από TOW, μπορούν να φέρουν πυραύλους Hellfire, Sidewinder, και σύντομα και Maverick. Τα AH-1W & AH-1P, μπορούν να αποτελέσουν σημαντική απειλή για τις ελληνικές Ε.Δ.

★ ★ Η Τουρκία απέκτησε 75 Phantoms (40 F-4E από τις ΗΠΑ και 35 RF-4E από τη Γερμανία). Είναι πιθανό ότι θα αποκτηθούν άλλα 31 από τις ΗΠΑ. Η Ολλανδία παραχώρησε 60 NF-5 (41 παραδόθηκαν -10 εκσυγχρονίζονται- τα υπόλοιπα παραδόθηκαν ως ανταλλακτικά).

★ ★ Η γειτονική χώρα έχει εκδηλώσει ενδιαφέρον για την απόκτηση 40 ειδικά μετασκευασμένων μαχητικών F-4G («Wild Weasel») για την εξουδετέρωση της αντίπαλης αντιαεροπορικής άμυνας.

★ ★ Εκτός των 5 C-130B που έχει ήδη παραλάβει, η Τουρκία διαπραγματεύεται με τις ΗΠΑ την απόκτηση άλλων 18 αεροσκαφών του ίδιου τύπου.

★ ★ Στην πρώτη αγορά σοβιετικού πολεμικού υλικού από νατοϊκή χώρα, η Τουρκία αγόρασε 20 περίπου ελικόπτερα Mi-17, θωρακισμένα οχήματα BTR-60PB και όπλα πεζικού.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

"Οψις ένυπνίου

Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

ΓΡΑΦΟΥΝ:

Δ. Ν. ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ
Α. ΜΙΣΙΟΥ
Κ. ΒΑΛΑΚΑΣ
Μ. ΠΑΣΧΑΛΗΣ
Σ. Ν. ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ
Β. ΛΕΝΤΑΚΗΣ
Χ. Γ. ΑΓΓΕΛΙΔΗ
Β. ΚΑΛΦΑΣ
Δ. Ι. ΚΥΡΤΑΤΑΣ
Γ. ΚΑΛΟΦΩΝΟΣ

Επιμέλεια έκδοσης
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΚΥΡΤΑΤΑΣ

Οι δέκα μελέτες που συγκεντρώνονται στον τόμο αυτόν παρουσιάστηκαν αρχικά σε έναν κύκλο διαλέξεων, που οργανώθηκε από τη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης. Κοινό τους θέμα είναι τα όνειρα στην αρχαιότητα, από τον Όμηρο στους βυζαντινούς χρονικογράφους. Τα περισσότερα όνειρα που μνημονεύονται στα κείμενα της εποχής δεν τα ονειρεύτηκε ποτέ κανείς· συνήθως υπηρετούν τις ανάγκες του φιλολογικού είδους στο οποίο ανήκει κάθε κείμενο. Η εμμονή, ωστόσο, όλων των φιλολογικών ειδών στα όνειρα, βεβαιώνει ότι απλοί άνθρωποι και φιλόσοφοι προβληματίζονταν σοβαρά με την ονειρική εμπειρία. Η φιλολογική δυναμική των ονείρων απορρέει, σε κάποιο βαθμό, και από τη δυναμική τους στην καθημερινή ζωή. Οι μελέτες του τόμου προσπαθούν να αποκρυπτογραφήσουν τους κώδικες με τους οποίους επικοινωνούσαν οι αρχαίοι συγγραφείς με το κοινό τους. Παράλληλα, όταν αυτό είναι εφικτό, διεισδύουν, μέσα από τα όνειρα, και στον κόσμο της εγρήγορσης που συνήθιζε να τα αξιοποιεί. Αντικείμενο του τόμου δεν είναι μόνο η φιλολογική χρήση των ονείρων, αλλά και η χρήση τους στην καθημερινή ζωή.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΡΗΤΗΣ

Τ.Θ. 1527, 711 10 ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ ΤΗΛ. (081) 210035 FAX: 239735
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Σπύρος Μαρίνης, Σόλωνος 116, 106 81
Αθήνα, Τηλ. 3608348 Fax: 3619724

★ ★ Η Τουρκία πρόκειται να προχωρήσει στον εκσυγχρονισμό των αεροσκαφών της, τύπου F-4, ενώ εξετάζει και περίπτωση των F-5.

★ ★ Παραγγέλθηκαν 60 συστήματα LANTIRN (Low Altitude Navigation Targeting Infrared for Night): 40 ατρακτίδια νυκτερινής πλοήγησης και 20 ατρακτίδια παρέχοντα τη δυνατό νυκτερινής προσβολής στόχου. Παραγγέλθηκε αριθμός (1 δλημάτων αντι-ραντάρ AGM-88 HARM για τα F-16.

★ ★ Η Τουρκία ενδιαφέρεται για το σύστημα HADES Hunting Engineering και τις δόμβες Durandal της Matra Marin, καθώς και για ιπτάμενα τάνκερ (δύο αεροσκαφών πρώτη φάση). Δεν είναι γνωστό αν θα είναι KC-135 ή κατάλα διασκευασμένα Boeing 707.

★ ★ Αντιαεροπορικά συστήματα: Προβλέπεται η προμήθεια 75-130 A-A συστημάτων χαμηλού ύψους, ενώ σχεδιάζεται αγορά πυραυλικών συστημάτων αεράμυνας PATRIOT IMPROVED HAWK για άμυνα περιοχών, καθώς και η προμήθεια εναέριων συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης και συστημάτων ραντάρ για επιτήρηση προωθημένων περιοχών. Γαλλική Thomson-CSF θα προμηθεύσει 14 κινητούς σταθμούς ραντάρ αντιαεροπορικής άμυνας. Επίσης αναβαθμίζεται τουρκικό σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης.

★ ★ Η Τουρκία έχει αρχίσει να υλοποιεί την κατασκευή προηγμένου συστήματος Διοίκησης - Ελέγχου - Επικοινωνίας και Πληροφοριών.

★ ★ Όσον αφορά, τέλος, στους ναυτικούς εξοπλισμούς, σχέδια της Τουρκίας περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, ο εκσυγχρονισμός του υποβρυχιακού της στόλου, η απόκτηση αεροσκαφών ναυτικής συνεργασίας και τεσσάρων ελικοπτερόπλοια προμήθεια τουλάχιστον τεσσάρων φρεγατών τύπου MEKO η ναυπήγηση δύο ταχύπλοων περιπολικών σκαφών κλάσης Dogan και ενός σκάφους ανεφοδιασμού και υποστηρίξεως στόλου. Ακόμη, εξετάζονται ο εκσυγχρονισμός των αεροσκαφών S-2 Tracker, καθώς και έξι ναρκαλιευτικών².

Όπλα μαζικής καταστροφής

Υπάρχουν, τέλος, κάποιες ανησυχίες για τις πυρηνικές δραστηριότητες της Τουρκίας, κυρίως λόγω (ανεπιβεβαίωτων) πληροφοριών ότι στρατολογεί πυρηνικούς επιστήμονες από τις σουλμανικές πρώην σοβιετικές δημοκρατίες, ενώ πρόσφατα υπέγραψε μια συμφωνία με την Αργεντινή για την κατασκευή πυρηνικού αντιδραστήρα, ισχύος (power reactor) 25 Μ.Β. Η προσωπική μας εκτίμηση είναι ότι δεν συντρέχει σοβαρός λόγος ανησυχίας για το εγγύς μέλλον, αλλά επιβάλλεται προσεκτική παρακολούθηση του θέματος.

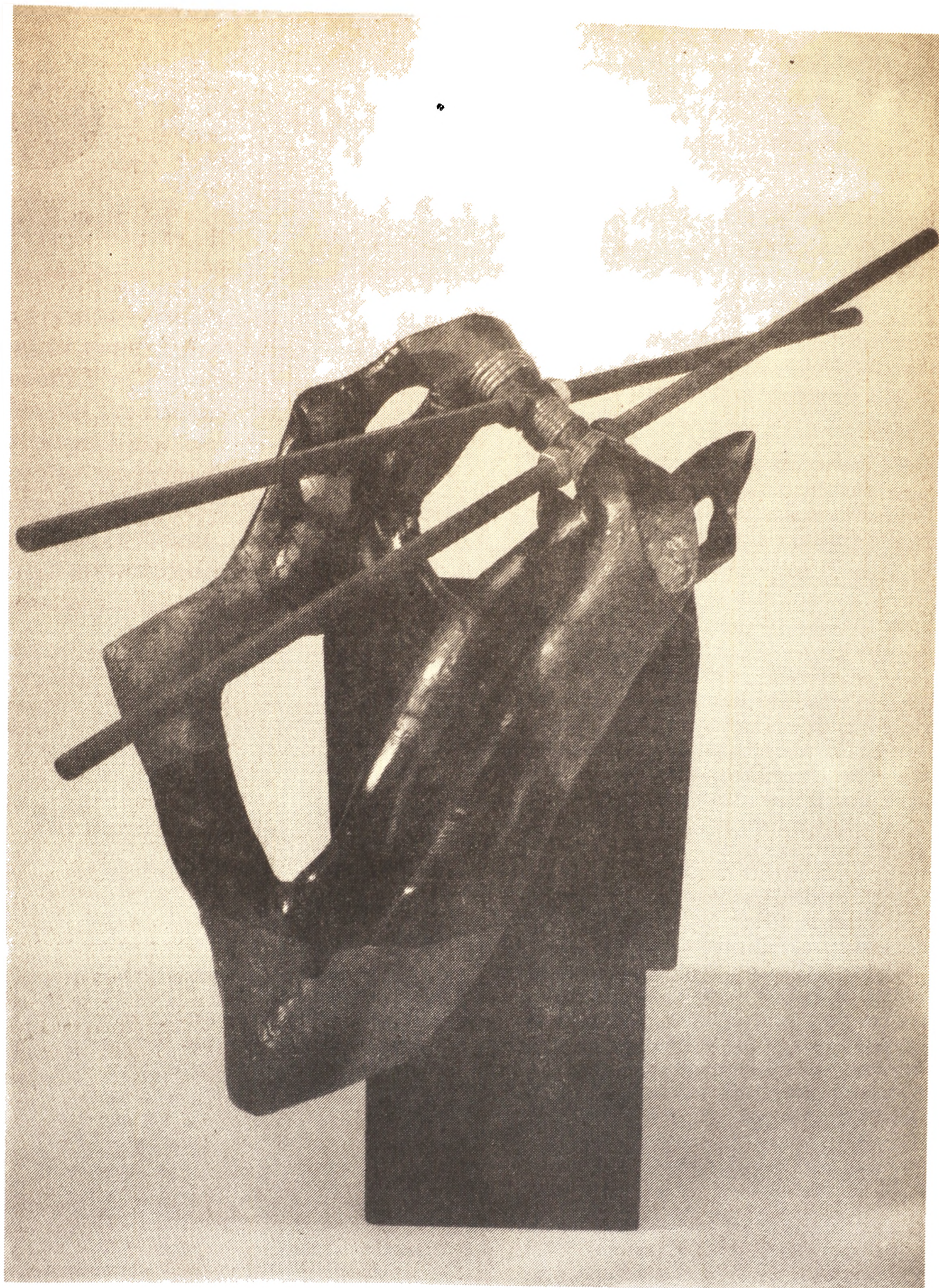
Θα πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι η Τουρκία θα αποκτήσει μέχρι το 1995 δύο δορυφόρους, οι οποίοι θα έχουν και στρατιωτικές δυνατότητες.

1. Σήμερα, οι Τούρκοι εισέρχονται στον ελληνικό εναέριο χώρο, όχι μεμονωμένα, όπως παλαιότερα, αλλά σε σχηματισμούς σύγχρονων αεροσκαφών και με ταυτόχρονη διείσδυση από πολλά σημεία. Οι προσπάθειές τους διευκολύνονται από το γεγονός ότι έχουν το πλεονέκτημα επιλογής του χρόνου εισόδου στον ελληνικό εναέριο χώρο του τύπου αεροσκάφους και της περιοχής εισόδου. Ιδιαίτερα ανησυχητική ήταν και η πρόσφατη (27/1/93) παραβίαση του ελληνικού εναέριου χώρου, όταν, μετά την αναχαίτισή τους, τουρκικά F-16 πέταξαν πάνω από την Αλεξανδρούπολη. Δεν είναι γνωστό αν πρόκειται για μια νέα τακτική προκλήσεων ή για μεμονωμένο συμβάν.
2. Ιδιαίτερα πολύτιμες πηγές πληροφόρησης για τα εξοπλιστικά προγράμματα της Τουρκίας ήταν τα περιοδικά Άμυνα & Διπλωματία και Άμυνα & Τεχνολογία.

Στο επόμενο: Ζώνη εξαίρεσης από όρια CFE. - Διάθεση δυνάμεων του τουρκικού στρατού. Πιθανά σεναρια τουρκικών στρατιωτικών ενεργειών - Ένοπλες δυνάμεις της Τουρκίας - Αδυναμίες.

Το τελευταίο διάστημα, με
εξαίρεση την
κομματιζόμενη
ειδησεογραφία, η
διοίκηση της κρατικής
τηλεόρασης έδειξε
προθέσεις για πραγματικά
σοβαρή στροφή στο χώρο
των ιδεών και του
πολιτισμού. Η παραίτηση
Ανδριανόπουλου θα
μπορούσε να τινάξει στον
αέρα και τα ως τώρα
διακηρυχθέντα και τα ως
τώρα
προγραμματισθέντα, αν
επικρατήσει είτε η λογική
του στενού κομματισμού
είτε η πασίγνωστη
αντίληψη Κούδελα για την
τέχνη – όταν δεν του φέρνει
ψήφους. Ελπίζουμε ότι
τελικά η αντίληψη αυτή
δεν θα περάσει. Η κρατική
τηλεόραση είναι ανάγκη
να αποτελέσει φωτεινή
εξαίρεση στην αδολεσχία
των media. Ανάγκη που
υπερβαίνει τα κόμματα
και τις στενές επιδιώξεις
τους.

ΛΗΔΑ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: ΟΧΥΡΩΜΕΝΟ ΠΛΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΙΡΑ «ΥΓΡΟ ΔΑΣΟΣ»

ΤΟ ΔΕΝΔΡΟ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

ΤΟ ΔΑΣΟΣ ΠΟΥ ΛΑΧΤΑΡΙΖΕΣ...

Ένα συνέδριο για το δέντρο στην τέχνη μπορεί να είναι αφορμή για
ένα «γεμάτο» τριήμερο – ιδιαίτερα όταν διοργανώνεται στο
Μέτσοβο.

ΓΡΑΦΟΥΝ:
Μ. ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ
Δ. ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ
ΗΛ. ΚΑΝΕΛΛΗΣ
Π. ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ
Τ. ΜΕΝΔΡΑΚΟΣ
Ν. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
Σ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
Δ. ΤΣΑΤΣΟΥΛΗΣ
Θ. ΦΑΚΙΟΛΑΣ
Γ. ΦΑΡΑΚΛΑΣ
ΑΝΤ. ΦΡΑΝΤΖΗ

Το δάσος που λαχτάριζες..

Του Ηλία Κανέλλη

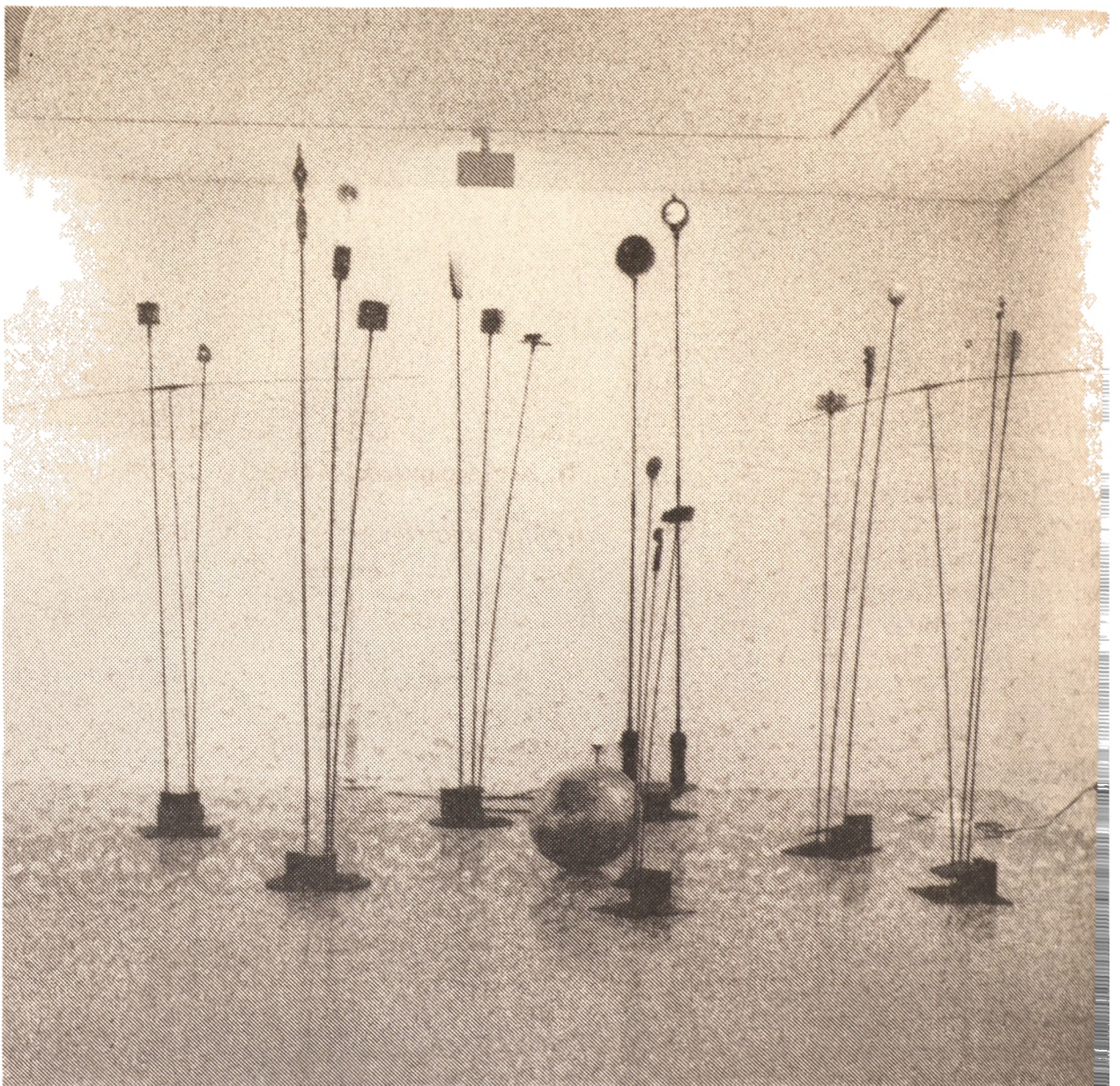
«Οι εμπρησμοί των δασών και η καταπάτηση των καμένων δασικών εκτάσεων από τους οικοπεδοφάγους που μαστίζουν τον ελληνικό χώρο, πέρα από την υλική, οικολογική ή και ηθική σημασία τους, θα μπορούσαν να ειδωθούν και μέσα από μια συμβολική προοπτική: εκείνη της αντιποιητικότητας η οποία χαρακτηρίζει τη σημερινή ελληνική πραγματικότητα. Γιατί η εικόνα και η έννοια του δάσους έχουν πάντοτε συνδεθεί με μια εμπειρία η οποία αποτελεί μόνιμο θέμα της ποίησης. Και τόσο ισχυρή θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε αυτή την αντιποιητικότητα όσο μεγαλύτερες είναι οι δασικές εκτάσεις που γίνονται παρανάλωμα του πυρός από τους εμπρηστές. Αν σκεφτούμε ότι ένα μεγάλο μέρος (αν όχι το μεγαλύτερο) από τα 500.000 περίπου στρέμματα που καίγονται κάθε χρόνο (από τα οποία μόνο 50.000 αναδασώνονται) πυρπολούνται διά χειρός ανθρώπου, δεν θα ήταν υπερβολή να λέγαμε ότι ο Έλληνας είναι ον αντιποιητικό».

Έτσι ξεκίνησε ο καθηγητής Νάσος Βαγενάς την εισήγησή του (*Η ποιητική του δάσους*) στο συνέδριο με τίτλο *Το δέντρο στην τέχνη*, που διοργανώθηκε στο Μέτσοβο από τις 30 Απριλίου ως τις 2 Μαΐου. Και παρά τις πικρόχολες διαπιστώσεις του προλόγου του, συνέχισε με τη συγκριτική ανάγνωση δύο χωρίων, ενός του Μπρετόν και ενός άλλου του Σεφέρη, που έχουν κοινή τη θέση ότι η ποίηση είναι ένα σκοτεινό δάσος. «Η εξερεύνηση του σκοτεινού δάσους, το οποίο δεν είναι άλλο από τον βαθύτερό μας εαυτό» –σημειώνει ο Βαγενάς– «μας οδηγεί σ' εκείνο που ο Μπρετόν περιγράφει στο χωρίο του ως "αληθινή ζωή" και ο Σεφέρης στην ποίησή του ως "άλλη ζωή": στην αυθεντική ζωή, η οποία, στην καθημερινή πραγματικότητα μας βαραίνει ως ανάμνηση ή ως επιθυμία και στην ποιητική πραγματικότητα είναι το αποτέλεσμα της κάθαρσης, η οποία αποτελεί την έκβαση της ποιητικής εμπειρίας».

Ερωτισμός

Η παραπάνω ομιλία ήταν η κατακλείδα στην –το πλέον ενδιαφέρουσα– τελευταία βραδιά του συνεδρίου, που ήταν αφιερωμένη στην ποίηση και τη λογοτεχνία. Λίγο πριν είχαν μιλήσει: ο Γιώργος Αριστηνός, που διαδάζοντας συγκριτικά το διήγημα *Υπό την βασιλική Δρυν* του Παπαδιαμάντη και το ποίημα *Η Κερασιά* του Α. Εμπειρίκου, οδηγήθηκε στο συμπέρασμα ότι ο ερωτισμός δεν βρίσκεται πραγματικά στην υπερβολή, στη δοξαστική εποποιία του ερωτικού λόγου, αλλά –κι αυτό συμβαίνει στον Παπαδιαμάντη– εκεί όπου «ζώντας κανείς το παιχνίδι της απόκρυψης και της επιφάνειας, του υπαινιγμού και της εξομολόγησης, της εγρήγορσης και του ονείρου, βιώνουμε την αδιάφανη (ο ερωτισμός ανθίζει πάντα στο μισόφωτο) αυθεντικότητά του». ο καθηγητής Δημή-

Θα μπορούσε να είναι κεντρικό θέμα σε ένα συνέδριο όπου θα αποθεωνότα κοινοτοπία. Θα μπορούσε, εξίσου, να δεσπόζει σ' ένα συνέδριο που θα ακκιζόταν να φαντάζει οικολογίζον. Ωστόσο, το συνέδριο με τίτλο «Το δέν στην τέχνη», που οργανώθηκε στο Μέτσοβο από την Εγνατία Ηπείρου σ συνεργασία με την Πινακοθήκη Αβέρωφ, την Πινακοθήκη Πιερίδη και 1 περιοδικό *Η Λέξη*, απέφυγε τους δρόμους και της κοινοτοπίας και του ακκισμού. Κατ' αρχάς επειδή επρόκειτο για ένα συνέδριο οργανωμένο (άριστα, μάλιστα) σ' ένα κατάφυτο χώρο και, κατ' επέκτασιν, επειδή είχε αντικείμενο και περιεχόμενο...

Τάκης: Δάσος από σινιάλα, 1965-74

τρης Αγγελάτος που εξετάζει δύο ποιητικούς «τόπους», τον ρομαντικό του Σολωμού και τον υπερρεαλιστικό του Εμπειρίκου: όπου για τον μεν Σολωμό επισήμανε ότι «θεάται την απόλυτη σύνθεση» κι ότι «αυτή αποτελεί, με τη μορφή του μυστικού δένδρου, το εσχατολογικό του αίτημα» καθώς το βλέμμα του ρομαντικού «αγνοεί τη φυσι-

κή τάξη» και δεν ενδιαφέρεται να την υξει, ενώ για τον Εμπειρίκο τόνισε ό ερωτικό δένδρο –το ερωτικό ποίημ Εμπειρίκου– εκφράζει την ανάπτυξη δραστικού και διαπεραστικού βλέμ (:πρώτος χρόνος της κίνησης) προς πθεση της υπερρεαλιστικής πραγματικότητας (:δεύτερος χρόνος της κίνησης) που υπ

και περνάει επαναστατικά, δηλαδή διε-
πικά (:η επιθυμία) στην υπερρεαλιστική
άξη και ο κ. Γεωργής παρουσίασε το
προ στην κυπριακή ποίηση.

Ζωγραφική

εικαστική τέχνη δεν ήταν δυνατόν να μην
προσωπηθεί επαρκώς σ' ένα τέτοιο συνέ-
ο. Άλλωστε, τη φυσιογνωμία του το συ-
ριο την οφείλει κυρίως στη μεγάλη έκθε-
ζωγραφικής της Πινακοθήκης Αδέρωνφ,
έγινε σε συνεργασία με την Πινακοθήκη
ρίδη, και είχε θέμα το δένδρο στην ελλη-
ή ζωγραφική.

Η έκθεση είχε δύο ενότητες: Η πρώτη πε-
χει έργα που χρονολογούνται από το τέ-
του 19ου αιώνα (όταν η ελληνική ζωγρα-
ή, υπό τις ευρωπαϊκές επιδράσεις,
ρηγνύει σχέσεις με την ηθογραφία, τις
ορικές αναπαραστάσεις, την προσωπο-
φία και τη νεκρή φύση) ως τον Β' Παγκό-
ο Πόλεμο. Απόπειρες ιμπρεσιονισμού
εκπροσώπους όπως οι Λεμπέσης, Ιωάν-
Οικονόμου, Προκοπίου, Φλωρά-
ραβία), έργα της «Ομάδας Τέχνη» (Λύ-
ς, Μαλέας, Παρθένης, Βυζάντιος) με
ρόκλητες κατευθύνσεις που εντάσσονται
να μεταϊμπρεσιονιστικό ρεύμα και αρκε-
«δείγματα γραφής» της γενιάς του '30
παλουκάς, Αστεριάδης, Νικολάου
).

Η δεύτερη ενότητα καλύπτει χρονικά τη
απολεμική περίοδο και εκτείνεται ως και
ερα. Μοντερνιστικές απόπειρες, προσ-
λεις για εναρμονισμό με τα σύγχρονα
ωπαϊκά θεματικά και αισθητικά μοτίβα,
ά και νεοπαραδοσιακές απόπειρες και
ισμοί, και μηχανιστικές αναφορές στον
νικό πολιτισμό· αλλά και ευθύγραμμη
εδαφιστική, ηθικολογική άποψη και μια
ου αφελής οικολογική σε πολλές περι-
σεις. Ένα τέτοιο αταξινόμητο υλικό,
παγμένο μηχανιστικά στην υπηρεσία του
ατος της έκθεσης, αναγκαστικά δεν δίνει
εντύπωση παρά ενός υποκειμενισμού
συγκέντρωσή του, κάνει εμφανείς ωστό-
τις ξεχωριστές απόπειρες – που κινούνται
χώρο του μοντέρνου: Κοκκινίδης Παύ-
Μάριος Πράσιнос, Τάκης, Άγγελος
παδημητρίου, Λήδα Παπακωνσταντίνου
αι ευδιάκριτες περιπτώσεις.

Θέλουμε να σημειώσουμε εδώ ότι οι ανα-
νώσεις του συνεδρίου, όσον αφορά στα
αστικά, κινήθηκαν κι αυτές, σε γενικές
ιμμές, στα ίδια πλαίσια: η Αγγέλα Ταμ-
η, επιμελήτρια της Πινακοθήκης, ανα-
θηκε σε μια ευθύγραμμη και αναγκαστικά
κειμενική επιλογή και επίδειξη χαρα-
ριστικών έργων από την ιστορία της τέ-
ης, που κάπου στην σύνθεσή τους «φιλοξε-
σαν» δένδρα, ο Γιάννης Κολοκοτρώνης,
καθημαϊκά» αλλά, τουλάχιστον, καίρια,
δραμε την ιστορία της τέχνης του αιώνα
ς και ο καθηγητής Χρήστου κούρασε,
αρμόζοντας στην πράξη έναν μηχανιστικό

Ν. Χατζηκυριάκος - Γκίκας: Απλωμένα ρούχα. Λάδι σε χαρτί, 1931

τρόπο ανάγνωσης πινάκων από το corpus
της νεοελληνικής ζωγραφικής.

Αντίθετα, η καθηγήτρια Νότα Κούρου,
στην εισήγησή της με τίτλο *Το δένδρον ίσα
τω Θεώ σέβειν*, υπήρξε περισσότερο διεισ-
δυτική, αναφερόμενη στη ζωγραφική των
αρχαίων κυρίως χρόνων και εξειδικεύοντας
την εισαγωγική της διατύπωση, όπου έλεγε
τα εξής:

«Η απόλυτα φυσιοκρατική απεικόνιση
των δέντρων και του δάσους είναι επίτευγμα
των πρώτων αυτοκρατορικών χρόνων της
ρωμαϊκής εποχής, όταν επεκράτησε η συνή-
θεια να διακοσμούνται οι τοίχοι των πλου-
σίων οικιών με παραστάσεις κήπων και πα-
ραδείσιων τοπίων. Στην τέχνη των παλαιό-
τερων εποχών, το δέντρο, ως δηλωτικό της
φύσης και του τοπίου, έχει μια περιορισμένη
εμφάνιση, που αποδυναμώνεται περισσότερο
από τις εκφραστικές συμβάσεις της κάθε
εποχής. Αντίθετα, πολύ πιο συχνή στην αρ-
χαία τέχνη είναι η απεικόνιση του δέντρου μ'
ένα σημασιολογικό περιεχόμενο που ξεπερ-
νά κατά πολύ το όριο της απλής τοπιογρα-
φίας και αποκτά το χαρακτήρα συμβόλου
(...) Τα έργα της αρχαίας τέχνης δημιουρ-

γούνται σχεδόν πάντοτε σε συνάρτηση με μια
θρησκευτική εκδήλωση και εκφράζουν όχι
ένα άτομο ή μια αισθητική, αλλά ένα ολό-
κληρο κόσμο, την κοινωνία της εποχής, την
ιδεολογία και τις αρχές της. Οι κοινές ιδέες
που εκφράζονται δημιουργούν χαρακτηρι-
στικά εικαστικά σχήματα που αποτελούν το
εικονογραφικό της πλαίσιο και την κύρια
υποδομή της μορφολογίας της. Μορφή και
περιεχόμενο στην αρχαία τέχνη έχουν μια
συνοχή, γι' αυτό και τα εικονογραφικά θέ-
ματα που χρησιμοποιούνται χαρακτηρίζο-
νται συνήθως από έναν άμεσο ή έμμεσο συμ-
βολισμό».

Ο ΠΩΣΔΗΠΟΤΕ, πάντως, το τριή-
μερο στο Μέτσοβο ήταν μια ενδια-
φέρουσα εμπειρία. Άλλωστε, εί-
ναι γνωστό ότι τέτοια συνέδρια δί-
νουν την ευκαιρία στους προσκε-
κλημένους τους όχι μόνο για επιδόσεις περί
το πνεύμα, αλλά και για άλλες επιδόσεις,
περί το... οινόπνευμα, ακόμα και για τη
φυσιολατρεία. Και ως προς αυτή την πτυχή
του θέματος, δεν πιστεύουμε να έμεινε κα-
νείς παραπονεμένος.

□

Οι αμέτρητες εκδοχές ενός μυθικού προσώπου

του Νεκτάρη Μητρόπουλου

Η τρέχουσα περίοδος λειτουργίας του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών ολοκληρώνεται και τη φετινή σαιζόν με έναν ακόμη «κύκλο» εκδηλώσεων, με θεματική ενότητα. Έναν «κύκλο», αφιερωμένο σε κεντρικό πρόσωπο – μύθο του αρχαιοελληνικού κόσμου, την «Ελένη»

Η περσινή πρόθεση για τη δημιουργία «ενοτήτων» με θεματικό πυρήνα δανεισμένο από την αρχαιοελληνική γραμματεία που ξεκίνησε με την *Ηλέκτρα*, φαίνεται πως καθιερώνεται πλέον.

Σειρά φέτος είχε η *Ελένη* (*Ελένη*, η ομορφιά που φωτίζει, είναι ο πλήρης τίτλος του παρόντος κύκλου).

Με την πρόθεση «να καταγραφεί η πολιτιστική συνέχεια του ευρωπαϊκού ιστού, αλλά και να γίνει σαφής ο καθοριστικός ρόλος της κλασικής ελληνικής παιδείας» ο κύκλος αυτός διατηρεί αναλλοίωτο τον επιτυχημένο εκείνο σκελετό του αντίστοιχου περσινού εγχειρήματος.

Παραστάσεις της *Ελένης* του Ευριπίδη από τον θεατρικό οργανισμό Κύπρου. Διαλέξεις, σχετικές αναγνώσεις και απαγγελίες. Εκδόσεις για τον μύθο της Ελένης. Η *Αιγύπτια Ελένη* του Ρ. Στράους, η *Επιστροφή της Ελένης* του Θ. Μικρούτσικου και –αίφνης– μια... *Ιφιγένεια εν Ταύροις* (Γκλουκ).

Πιο συγκεκριμένα, στο χώρο του μουσικού δράματος, οι εκδηλώσεις άρχισαν με την παρουσίαση της *Αιγυπτίας Ελένης* του Ρίχαρντ Στράους από την Φιλαρμονική Ωρχήστρα της Γαλλικής Ραδιοφωνίας. Και μετά τη σημαντική αυτή επιλογή παρουσίασης ενός «αγνώστου» ουσιαστικά έργου στο ελληνικό κοινό (πρώτη παρουσίαση στην Ελ-

Κύκλος «Ελένη», αλλά από τις βασικές παρουσίες στο Μέγαρο αυτή της English Chamber Orchestra την *Ιφιγένεια εν Ταύροις* του Γκλουκ

λάδα), η σκυτάλη στο χώρο της όπερας δίνεται στην *Ιφιγένεια εν Ταύροις* του Γκλουκ.

Το σημαντικότερο ίσως έργο του μεγάλου ανανεωτή της όπερας του 18ου αιώνα. Ένα έργο ιδιαίτερα αγαπητό και γνωστό στο ελληνικό κοινό, που όμως η ένταξή του στον παρόντα κύκλο δεν δικαιολογείται ξεκάθαρα, έχοντας μάλιστα υπ' όψιν την προγενέστερη και λιγότερο γνωστή στο ευρύ κοινό όπερα του ίδιου συνθέτη *Πάρις και Ελένη* (πάνω σε μουσικό θέμα τους βασίζεται το

τελευταίο χορωδιακό της *Ιφιγένειας*), λογή του παραπάνω έργου μάλλον αδιόγητη μας φαίνεται σαν ένταξη σε μτοια θεματική ενότητα.

Όταν μάλιστα το ζητούμενο αυτού κύκλου είναι «να κάνει φανερές τις αμέτρητες εκδοχές του ίδιου μυθικού σώπου... της *Ελένης*», ένα ζητούμενο εκπορεύει (αλλά και εκπορεύεται;) σφετεινή παραγγελία του Οργανισμού του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών για τη δημιουργία μιας σχετικής όπερας. Παραγγελία που θηκε σε δύο από τους κύριους συντελ του Μεγάρου. Η *Επιστροφή της Ελένης* Θάνου Μικρούτσικου σε λιμπρέτο Χρή Λαμπράκη με την χρησιμοποίηση κάρ αποσπασμάτων από την *Ελένη* του Ρίτσου.

Η συνάντηση και συνύπαρξη σε ένα κό επίπεδο των διαφορετικών εκδοχών Ελένης (Σπάρτης, Τροίας, Αιγύπτου) ξετύλιγμα των μύθων που τις συνόδε κάτω από την «ψυχοναλυτική» ματι λιμπρετίστα. Παράθεση και σύνθεση μύθων, ιδιάζουσα πλοκή και αντιμετώ

Εν αναμονή του αποτελέσματος, λοι

ΚΥΚΛΟΣ «ΕΛΕΝΗ» ΣΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

22, 24 Μαΐου: Γκλουκ: *Ιφιγένεια εν Ταύροις* με την English Chamber Orchestra υπό τη διεύθυνση του Marc Soustrot με τους E. Shada (*Ιφιγένεια*), Fr. Le Raux (Ορέστης), D. Kaasch (Πυλάδης).

8, 10, 12 Ιουνίου: Θ. Μικρούτσικος: *Η επιστροφή της Ελένης*, με την «Καμεράτα» και τη χορωδία της ΕΡΤ, διευθύνη Δ. Μυράτ, σκηνοθεσία P. Constant.

18-21 Ιουνίου: Ευριπίδη: *Ελένη* από τον θεατρικό οργανισμό Κύπρου σε σκηνοθεσία Ν. Χαραλάμπους.

ΕΝΑΣ «ΑΠΘΑΝΟΣ» ΓΑΜΟΣ

• Ο Gary Becker και το βραβείο Νόμπελ

Δεν ξέρω ακριβώς ποια είναι η διαδικασία βάσει της οποίας γίνεται η επιλογή των υποψηφίων για την απονομή του βραβείου Νόμπελ. Υποθέτω όμως ότι μια τέτοια διαδικασία πράγματι υπάρχει και ότι διέπεται, ως προς τη λειτουργία της, από κανόνες που εφαρμόζονται πιστά, αντικειμενικά, επακριβώς και, χωρίς άλλο, αυστηρά. Πιστεύω, με άλλα λόγια, ότι ο θεσμός του βραβείου Νόμπελ είναι ένας θεσμός αφοσιωμένος στην εξυπηρέτηση ενός ιδεώδους και βρίσκεται, ως εκ τούτου, υπεράνω ωφελιμιστικών υπολογισμών με σκοπό το κέρδος με τη λογιστική ή την υλική τουλάχιστον έννοια που συνήθως αποδίδεται

στον όρο αυτό. Λειτουργεί δηλαδή ο θεσμός ανιδιοτελώς, σχεδόν «θηρησκευτικά» θα έλεγα, ως αρχή απαράβατη. Πιστεύω ότι δεν θα βρισκόντουσαν πολλοί να διαφωνήσουν με αυτήν την άποψη, εκτός ίσως από τον ίδιο τον Gary Becker. Για να εξηγήσω όμως τι εννοώ, θα χρειαστεί να πω δύο λόγια για τη δουλειά του Becker, τη σημασία της για τις κοινωνικές επιστήμες, καθώς επίσης και για το βαθμό επιστημονικότητας που τη διακρίνει.

Ειπώθηκε ότι η απονομή του Νόμπελ στον Becker βασίστηκε στην επέκταση των ορίων της οικονομικής θεωρίας που αυτός έκανε, σε τομείς της ανθρώπινης συμπεριφοράς, που μέχρι τότε ήταν το αποκλειστικό αντικείμενο μελέτης άλλων κοινωνικών επιστημών, όπως, παραδείγματος χάριν, η Κοινωνιολογία και η Ψυχολογία. Χρειάζεται να πούμε όμως ότι η επέκταση των ορίων της οικονομι-

‘Η ‘Αλωσις τής «‘Ισταμπούλ» (Β’)

Welcome Conquerors (: Πορθητές)

Νά ‘μαστε λοιπόν στο καράβι για κρουαζιέρα, με την Μπάρμπα να παίρνει θέση στην πλώρη για φωτογράφιση ως γοργόνα του Βόσπορου. «Πρόσεξε, Τασούλα, να φαίνεται ή γέφυρα... σαν του Σάν Φρανσίσκου είναι!», πέδειξε στην φιλενάδα της, ενώ το πλοιάκι έπλεε έμπροσθεν του άνακτορου Ντολμά Μπαχτσέ» του ‘Αβδούλ Χαμίτ. Νά πάρεις μαζί και το παλάτι», ξαναφώναξε η Γοργώ. «Μά δεν τὰ χωράει όλα αυτά το καράβι της μηχανής, τὴ γεμίζεις ὅλη, Μπάρμπα μου. Τέλος πάντων, τραβάω ὅ,τι χωράει», είπε και πάτησε τὸ κουμπί.

δος «WELCOME TO ASIA». ‘Αφού πατήσαμε τὰ χώματα τῆς Ἀσίας, ἐξ ἐφόδου κατελήφθη τὸ κατάστημα τῆς παραλίας με τὰ δερμάτινα.

– «Πὼ πὼ πὼ! Καταπληκτικὸ εἶναι ἀλλὰ κάνει δυὸ ἑκατομμύρια... Γιά κάνε μού τα δραχμές ἢ δολλάρια».

– «Κάπου 400-450 δολλάρια».

– «Δηλαδή κατόπιν δραχμοποιημένου συναλλάγματος;»

– «‘Ε! κάπου 45-50 χιλιάδες».

– «Μιὰ στιγμή νὰ ἐμπεδώσω τί πληρώνω... Εἶπες 45-50 χιλιάδες δραχμές;»

– «Ναί».

– «Μόνο;! Τί φτήνεια, τζάμπα εἶναι, τὸ παίρνουμε. Τελικά, ξέρεις τί κατάλαβα, Τρυφονάκο μου; ‘Εδὼ εἶμαι ἑκατομμυριούχα».

– «Σὲ παρακαλῶ, Μπάρμπαρα χανούμ, ἐδὼ θὰ μὲ λὲς Ξενοφώντα».

– «Φώντας εἶναι στὰ τούρκικα ὁ Τρύφων;».

Δὲν ἀπάντησα ἀλλὰ καὶ δὲν μὲ ξαναρώτησε. «Πολὺς πονοκέφαλος αὐτοὶ οἱ λογαριασμοὶ ἴσαμε νὰ θγεί τὸ πηλίκον εἰς τὸ μηδέν», γι’ αὐτό, ἂν καὶ δὲν ἐγνώριζε ἡ μοῦσα μου περὶ γορδίου δεσμοῦ, ἐνστικτωδῶς ὅμως διέπραξε ὅ,τι καὶ ὁ Ἀλέξανδρος. Τέλος πάντων, ἄλῳσαμε καὶ αὐτὸ τὸ μαγαζὶ παίρνοντας καὶ μιὰν ἐσάρπα καὶ μιὰ ζώνη ποὺ «ἦταν τζάμπα», διότι ἡ Μπάρμπαρα εἶπε ὅτι «ἄντε τώρα νὰ ξανακάνουμε αὐτὴ τὴ διαδικασία γιὰ τὰ ρέστα», ὁπότε «λόγων ἐλλείψει ἀνεπαρκῆς ὑπόλοιπο», πήρε τὰ ρέστα τῆς σὲ εἶδος.

★ ★ ★

Χάλλη, Ἀντιγόνη, Πρίγκηπος καὶ δόλτα μὲ ἄμαξα, οἱ ἄξονες στενάζουν, τὰ ἄλογα ὑπομένουν μιὰ δοκιμασία ἄλλου εἰδικοῦ βάρους, οἱ ἀρχὲς τῆς κλασικῆς Φυσικῆς τίθε-

νται ἐν ἀμφισβήτησει... «Δὲν ἐπιτρέπονται μηχανὲς καὶ αὐτοκίνητα», ἐξηγεῖ ὁ Ξεναγός. «Ἐπιτρέπονται τὰ ποδήλατα;», εἶναι ἡ εὐλογος ἀπορία τῆς μουσῆς. Ἐπιστροφή, ἀποβίβαση στὴν εὐρωπαϊκὴ ἀκτὴ, ἐκεῖ ποὺ ὁ Βόσπορος ἀνοίγεται πρὸς τὴν Μαύρη Θάλασσα. Ἐκεῖ ἀκριβῶς καθήσαμε στὴν «GREEK TAVERNA “SAMOS”» καὶ οἱ φιλόξενοι ἰδιοκτῆτες ἐθεώρησαν σκόπιμον νὰ ἀλλάξουν κασέτα. Τὸ τζούκ μπὸξ πλέον ἔπαιζε γιὰ μᾶς τὸ «Ἐσὺ δὲν ἦσουν ἄνθρωπος, ἐσὺ εἶσαι χιονάνθρωπος», «Καλύτερα μὲ πίθηκο παρὰ μὲ ἄντρα ἀνήθικο» κ.ἄ.τ. ἐξαγωγήμα προϊόντα νεοελληνικῆς κουλτούρας. Ἐκεῖ ποὺ ἡ νεοελληνικὴ μουσικὴ καὶ ἡ ὀθωμανικὴ τοιαύτη συμπλέκονται, συναντώνται, συμβάλλουν καὶ δὲν γνωρίζεις πλέον τὸ copyright, ἐκεῖ ποὺ βρίσκεις τὰ παράρριζά σου.

Τελευταία στάση στὰ Θεραπειά. «Ταράπια» τὰ λένε οἱ Τούρκοι, ἐξηγεῖ ὁ Ξεναγός. «Ταράμπια, δηλαδή ὅπως Ἀραβία», σπεύδει νὰ διευκρινίσει στὴν Μπάρμπαρα ἡ Τασούλα. «Μωρή, ἐδὼ δὲν ἔκανε ἡ Λωξάντρα διακοπὲς καὶ μπάνια;», εἶπε ἡ Βαρβαρούλα. Τότε ὁ Τρύφων ἐφέντης διεπίστωσε ὅτι ἡ Ἰορδανίδου λειτουργεῖ σὰν Πausanias τῶν Νεοελλήνων στὴν περιήγηση τῆς ΚΠόλεως. «Τελικά, ἡ Λωξάντρα θὰ ‘τανε ἀπὸ πλούσια οἰκογένεια γιὰ νὰ κάνει ἐδὼ διακοπὲς», ἀπεφάνθη ὁ βούφθαλμος Ἐξαδάκτυλος. Στὴν Ἀγία Παρασκευή. Ὁ ΚΠολίτης νεωκόρος φυλάττει Θερμοπύλας μαζί μὲ ἄλλους τρεῖς Ἕλληνες. «Κάποτε ἤμασταν ἐδὼ τρεῖς χιλιάδες Ρωμαῖοι, δηλαδή Ἕλληνοι! τώρα μείνανε τρεῖς...», μονολογεῖ μὲ θλίψη. «Ἐδὼ εἶναι φτηνὰ γιὰ διακοπὲς;» τὸν ρώτησε ἡ Τασούλα καὶ αὐτὸς σταυροκοπήθηκε. Γιατὰς γιὰ τὰ πόδια μου ὡς τὴν στάση τοῦ ντολμούς.

Μ. Βασιλάκης

κής «λογικής» στις υπόλοιπες κοινωνικές επιστήμες πάει πολύ πιο πέρα από μια απλή αντιπαράθεση τεχνικών μεθόδων για την ανάλυση της ανθρώπινης συμπεριφοράς και αγγίζει αυτό το ίδιο το φιλοσοφικό υπόβαθρο που βαστάζει το πνευματικό οικοδόμημα της μιας ή της άλλης επιστήμης. Η βασική διαφορά μεταξύ της οικονομικής σκέψης και του τρόπου σκέψης των κοινωνικών επιστημών εν γένει δεν έγκειται τόσο στη διαφορά των αναλυτικών εργαλείων που χρησιμοποιούνται όσο στην αντίληψη για τη σχέση μεταξύ ύλης και πνεύματος ή νου και σώματος. Είναι, με άλλα λόγια, μια διαφορά απόλυτα θεμελιώδης και στο βαθμό που μπορεί να εκφραστεί ευκρινώς θα έλεγα ότι συνίσταται στο εξής: Στην οικονομική θεωρία τίποτε δεν είναι απόλυτο. Όλα έχουν κάποιο υποκατάστατο, αν μη τι άλλο αυτή την ίδια την άρνηση της επιθυμίας μας.

Με πιο τεχνικούς όρους, η ύπαρξη μιας καμπύλης ζήτησης κάθετης προς τον οριζόντιο άξονα, τον άξονα της ποσότητας με άλλα λόγια, πιστεύεται γενικά ότι έχει μόνο θεωρητική σημασία. Στην πράξη, μια τέτοια περίπτωση απορρίπτεται. Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει πολύ απλά ότι τίποτε δεν είναι ανεκτίμητο, ότι δεν υπάρχουν κανόνες απaráβατοι, ότι σε τελική ανάλυση τίποτε δεν είναι δεδομένο. Σε αντίθεση με αυτή την τάση της οικονομικής θεωρίας να μη δέχεται τίποτε ως δεδομένο και να βλέπει παντού υποκατάστατα, οι υπόλοιπες κοινωνικές επιστήμες, αλλά κυρίως η Κοινωνιολογία και η Ψυχολογία, βλέπουν στη βάση της ανθρώπινης συμπεριφοράς όχι τόσο την ελευθερία σχεδιασμού και δράσης που προϋποθέτει η οικονομική θεωρία όσο τη δεσμευτική λειτουργία κανόνων που είναι ως επί το πλείστον απaráβατοι και πολλές φορές ανεπίγνωστοι, κανόνων δηλαδή που εφαρμόζονται ασυναίσθητα και ως εκ τούτου λειτουργούν ανεξέλεγκτα. Η βασική διαφορά, με άλλα λόγια, μεταξύ των οικονομικών, από τη μια μεριά, και της Κοινωνιολογίας και Ψυχολογίας, από την άλλη, είναι στην ουσία οντολογική και αφορά στην αδιάκοπη πάλη για επικυριαρχία μεταξύ του ανθρώπινου πνεύματος που είναι ελεύθερο, του νου, και της αδρανούς ύλης, του σώματος. Μια πάλη δηλαδή μεταξύ του θυμικού στοιχείου στον άνθρωπο, από τη μια μεριά, και του βουλητικού και λογικού, από την άλλη. Από το αποτέλεσμα της πάλης αυτής εξαρτάται τελικά η αντίληψη του ανθρώπου για τον άνθρωπο και η σχέση του με την ιστορία. Το ερώτημα, με άλλα λόγια, είναι αν ο άνθρωπος είναι σε τελική ανάλυση το αίτιο, ο ποιητής και δημιουργός της Ιστορίας ή απλώς το αποτέλεσμα της Ιστορίας, έκφραση δηλαδή μιας δύναμης που ο άνθρωπος δεν γνωρίζει και ως εκ τούτου δεν μπορεί να θέσει υπο έλεγχο. Πώς θα γράψουμε τελικά τη λέξη «άνθρωπος», με άλφα κεφαλαίο ή με άλφα μικρό;

Προσθέτω αμέσως ότι οι παρατηρήσεις που έγιναν πιο πάνω προσφέρονται με κάποιες επιφυλάξεις αφού πρόκειται για ένα θέμα που είναι απείρως πιο περίπλοκο από όσο εγώ μπορώ να δείξω εδώ. Πιστεύω πάντως ότι, αν και επιγραμματικές, οι παρατηρήσεις αυτές είναι εν τούτοις αρκετές για να μας επιτρέψουν το συμπέρασμα ότι η διεύρυνση της οικονομικής θεωρίας σε τομείς εξωοικονομικούς ισοδυναμεί μεταξύ άλλων, στη θεωρία τουλάχιστον αν όχι στην πράξη, με την υπονόμευση της φωνής του καθήκοντος, των κανόνων κοινωνικής συμπεριφοράς και πιο γενικά των διαφόρων επιταγών, έλλξεων και προσταγμάτων που κανείς πλέον δεν είναι υποχρεωμένος να υπακούσει αν και μπορεί να το κάνει εφόσον δέχεται επιθυμεί κάτι τέτοιο. Περνάμε δηλαδή από ένα καθεστώς δεσμευτικής λειτουργίας σε ένα καθεστώς σχεδόν πλήρους ελευθερίας, μιας ελευθερίας περίπου σαν κι αυτή που είχε κατά

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΡΟΥ

Ο κακός λόρδος ντ' Άρκυ ήταν ο σκοτεινός διευθυντής στο «Φάντασμα της Όπερας», εν αντιθέσει προς τον λαμπρό και άδολο Κύριο Χρ. Λαμπρόν. Τα νερά εκεί ήσαν τα δρώμικα του Τάμεση, εδώ τα ιαματικά του Καμπερού. Εκείνος ήταν χωρίς έμπνευση, εδώ ο διευθυντής, πρόεδρος κ.λπ. η ΟΜΜΑ (Μεγάρου) έχει φαντασία και έμπνευση. Γι' αυτό και έγραψε λιμπρέτο που όλοι περιμέναμε με αγωνία, για την Ελένη.

Ποιά Ελένη; Την Ελένη του Ψυχαναλυτή. Λοιπόν, κάποια Ελένη είναι ξαπλωμένη στο κρεβάτι «του ψυχαναλυτή, ο οποίος την κάνει να ομολογήσει ότι ταυτίζεται με τα διάφορα πρόσωπα της Ελένης, της ομηρικής «άτακτης» Ελένης, της «ενάρετης» Ελένης του Ευριπίδη, της τραγικής Ελένης του Ρίτσου». Πιο ευφάνταστη απ' όλες τις σκηνές είναι εκείνη η «Αιγύπτιας Ελένης». Δεν είναι καταπληκτικό; Τρία (λιμπρέτα) σε ένα! Όσαν το azax 2 σε 1!

Αυτό περίπου είναι το σπουδαίο λιμπρέτο που συνέλαβε ο κ. Χρ. Λαμπρόν και έγινε όπερα από τον Θ. Μικρούτσικο, ο οποίος επαιρείται (συνέντευξη στο Έψιλον, 9.5.1993) ότι ενώ, όπως λέει, μεγάλοι συνθέτες σαν ο Ντεμπισσύ χρειάζονταν τρία χρόνια δουλειάς για μιαν όπερα, εκείνος κατάφερε σε οκτώ μήνες! Περιμένουμε τους αλληπάλληλους επαίνους, διά δεν μπορεί, θεσμός είναι αυτός, όλοι έχουν το δικαίωμα να γράφουν εις έναν έπαινο ή ύμνο.

Υ.Γ. Πέρα από την αξία του «λιμπρέτου», αναρωτήθηκε κάποιος: είναι δεοντολογικό ο Πρόεδρος του ΟΜΜΑ να παραγγέλλει και να αναθέσει στον εαυτό του τη συγγραφή έργου που θα παιχθεί στο Μέγαρο;

Ο ΠΡΩΗΝ

* Ο Πρώην είναι εξέχων Έλλην Ψυχαναλυτής

νου ο Ζαν - Πολ Σαρτρ στο *Είναι και το Μηδέν*, όπου τίποτε δεν είναι δεδομένο. Επαναλαμβάνω ότι όλα αυτά συμβαίνουν, όπως υπαινίχθηκα πιο πάνω, στον κόσμο της θεωρίας και η αποδοχή ή όχι των ιδεών του Becker εξαρτάται τελικά από την ταύτιση που επιτυγχάνεται μεταξύ των αποτελεσμάτων που προβλέπει η θεωρία και αυτών που πραγματοποιούνται στην πράξη, από το μέγεθος, με άλλα λόγια, που έχουν τα σφάλματα παρατηρήσεων και την κατανομή τους. Χρειάζεται λοιπόν τώρα να δούμε με ποιο τρόπο, ή ίσως πιο σωστά, με ποιο τέχνασμα καταφέρνει ο Becker να πετύχει αυτό το κλείσιμο των αποκλίσεων των αποτελεσμάτων που πραγματοποιούνται στην πράξη από τις θεωρητικές προβλέψεις. Πιο τεχνικά, η ευρηματικότητα του Βεψκερ συνίσταται στη διεύρυνση της συνάρτησης ωφελιμότητας με την προσάρτηση σε αυτήν ενός πολλαπλασιαστικού συντελεστή με πλήρη αναλογία με το συντελεστή τεχνικής προόδου στη συνάρτηση παραγωγής. Οι μεταβολές του συντελεστή αυτού αντιστοιχούν σε μετατοπίσεις της καμπύλης ωφελιμότητας και είναι ακριβώς οι μετατοπίσεις αυτές, τις οποίες ο Becker επικαλείται για να εξηγήσει ή πιο σωστά να δικαιολογήσει τη διάσταση που πιθανόν να υπάρχει μεταξύ των αποτελεσμάτων που πραγματοποιούνται στην πράξη και αυτών που προβλέπει η θεωρία. Πρόκειται ουσιαστικά για την εισαγωγή στη συνάρτηση ωφελιμότητας ενός «αγαθού» κατά περίπτωση έτσι ώστε να εξαφανισθούν οι αποκλίσεις μεταξύ παρατηρήσεων και θεωρητικών προβλέψεων και να μηδενισθούν τα σφάλματα παρατηρήσεως που υπονομεύουν την αξία της θεωρίας. Προσθέτουμε ότι ορίζονται ως «αγαθά» όλα εκείνα τα πράγματα, υλική ή άυλα, τα οποία επιθυμούμε και για τα οποία είμαστε πρόθυμοι να πληρώσουμε το σχετικό τίμημα, ή, εναλλακτικά, για την αφαίρεση ή εκούσια παραχώρηση των οποίων απαιτούμε ανάλογα αντισταθμιστικά ωφέλη. Σημειώνουμε ότι τα αγαθά ή μάλλον η παραχώρησή τους μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέσα

πληρωμής, αφού καθίσταται δυνατόν να πληρώσει κανείς για την απόκτηση ενός συγκεκριμένου αγαθού με την παραχώρηση ενός άλλου. Κάτι τέτοιο ισοδυναμεί, πιστεύω, με τη διεύρυνση της έννοιας του «χρήματος», τα όρια του οποίου επεκτείνονται τώρα για να περικλείσουν την εκούσια παραχώρηση ενός αγαθού, υλικού ή άυλου, ως μέσου πληρωμής και εδώ ακριβώς βρίσκεται, κατά τη γνώμη μου, η καινοτομία του Becker. Ας δούμε, παραδείγματος χάριν, πώς δικαιολογεί ή έστω εξηγεί ο Gary Becker τη μεροληπτική προτίμηση ενός επιχειρηματία σε ό,τι αφορά στις προσλήψεις για άτομα που ανήκουν σε συγκεκριμένη φυλή, κοινωνική τάξη ή γένος και εντελώς ανεξάρτητα από άλλα χαρακτηριστικά, όπως η δεξιότητά, η πείρα, η εκπαίδευση και οι μισθολογικές απαιτήσεις. Η απάντηση είναι ότι το πετυχαίνει επικαλούμενος ένα νέο αγαθό που στην προκειμένη περίπτωση θα ονομάσω «ρατσισμό» και που δεν είναι τίποτε άλλο από την προτίμηση ενός επιχειρηματία για άτομα που προέρχονται από συγκεκριμένη φυλή, κοινωνική τάξη ή γένος. Από τεχνικής άποψης, το αγαθό αυτό, ο ρατσισμός δηλαδή, λειτουργεί ως παράγων μετατόπισης της καμπύλης ωφελιμότητας σε αντίθεση με τα υπόλοιπα αγαθά που συνιστούν τις ανεξάρτητες μεταβλητές στην προκειμένη περίπτωση και οι μεταβολές των οποίων προκαλούν απλώς μετακινήσεις από ένα σημείο μιας δεδομένης καμπύλης σε κάποιο άλλο. Η αποστολή του «ρατσισμού» είναι να εξηγήσει μια συμπεριφορά που εκ πρώτης όψεως φαίνεται «παράλογη» αν την κρίνει κανείς σύμφωνα με τα κριτήρια της οικονομικής λογικής. Χρειάζεται δηλαδή να εξηγήσουμε γιατί σε θέματα επιλογής εργατικού δυναμικού, ο ρατσιστής επιχειρηματίας αποφασίζει όχι βάσει των επαγγελματικών δυνατοτήτων και μισθολογικών απαιτήσεων των υποψηφίων αλλά τουναντίον βάσει ορισμένων μόνο χαρακτηριστικών,

όπως η φυλετική προέλευση, η κοινωνική τάξη και το γένος στο οποίο ανήκουν τα άτομα αυτά. Περισσότερο να πούμε ότι μια τέτοια συμπεριφορά ισοδυναμεί με την αναποτελεσματική χρήση του συντελεστή εργασίας και την απορρέουσα αύξηση του κόστους παραγωγής, με αποτέλεσμα να μην επιτυγχάνεται ο τελικός στόχος του επιχειρηματία, που, σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, είναι η μεγιστοποίηση του κέρδους που στην προκειμένη περίπτωση είναι σαφώς κατώτερο του ανώτατου δυνατού ορίου υπό παρούσες συνθήκες της αγοράς.

Ο «παραλογισμός» δηλαδή της συμπεριφοράς του ρατσιστή επιχειρηματία έγκειται στο γεγονός ότι μια τέτοια συμπεριφορά συνεπάγεται την εκούσια απώλεια εισοδήματος και ως εκ τούτου φαίνεται να παραβιάζει τους κανόνες της οικονομικής λύσης. Όχι, λέει, ο Becker. Η «ζημιά» που ο ρατσιστής επιχειρηματίας προκαλεί με τη συμπεριφορά του θεωρείται από τον ίδιο ως τίμημα για την ικανοποίηση του «ρατσισμού» του. Το «κέρδος» μετατρέπεται έτσι και αυτό σε ένα αγαθό, όπως όλα τα άλλα, και η παραχώρησή του γίνεται μέσο πληρωμής για την απόκτηση ενός άλλου. Δεν υπάρχει πλέον ούτε ιερό ούτε όσιον. Ο ορθολογισμός στη βάση της οικονομικής σκέψης διατηρεί έτσι την ισχύ του. Δημιουργούνται δηλαδή οι προϋποθέσεις που μας επιτρέπουν να δικαιολογήσουμε, αν όχι απαραίτητα και να εξηγήσουμε, οποιαδήποτε συμπεριφορά, όσο παράλογη και αν φαίνεται εκ πρώτης όψεως από τη σκοπιά της οικονομικής λογικής. Μπορούμε π.χ. να εξηγήσουμε τη συνέχιση μιας ζημιογόνου για τον ιδιοκτήτη παραγωγής ενός αγαθού, λέγοντας ότι η ζημιά είναι το τίμημα που σε τελική ανάλυση πρόθυμα πληρώνει ο ιδιοκτήτης για το δικαίωμα να αποφασίζει μόνος του, χωρίς να είναι υποχρεωμένος να λογοδοτεί σε άλλους.

Θ. Χανιώτης

ΝΟΜΠΕΛ ΣΤΟΝ ΚΥΡΙΟ ΠΑΡΕΔΡΟ

– Προτάσεις παρέδρου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και δικές μας αντιπροτάσεις

Ο πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου δρ. Τσέρτος Δημήτριος και ο «συγγραφέας» κ. Ηλ. Λαδιάς προτείνουν την κυρία Δέσποινα Λελέκου-Τατάκη «ανεπιφυλάκτως για το βραβείο Νόμπελ» (Τ.Δ.) διότι έχει σφραγίσει με το έργο της τη «σύγχρονη πνευματική πορεία» (Ηλ.Λ.). Δίδουν δε συνέντευξη Τύπου γι' αυτό το θέμα σήμερα. Δεν θα ασχοληθούμε καθόλου με τον κ. Ηλ. Λαδιά (γ.γ. της... «Διεθνούς Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών») ούτε με την υποψήφια κυρία Λελέκου-Τατάκη (αδελφή της Ειρήνης Παππά και μητέρα του σκηνοθέτη σήριαλς Μανουσάκη – ναι, ναι, και κριτή στα τελευταία καλλιτεία του ANTENNA και του Μαστοράκη, όπως διαβάσαμε στον Τύπο).

Το πρόβλημα είναι ο κύριος πρόεδρος του Π.Ι. Το πρόβλημα είναι του Π.Ι. Γιατί μ' αυτήν κυρίως την ιδιότητά του και σε έντυπο του Π.Ι. ο ευφυής αυτός κύριος διατυπώνει την πρότασή του γράφοντας 16 αράδες ασυναρτησίες. Παραθέτουμε ολόκληρο το κείμενο της πρότασής του προς τέρψιν των αναγνώστων.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Σύσταση

Το συνολικό έργο της κ. Δέσποινας Λελέκου-Τατάκη θεωρείται

σημαντικής σημασίας για τα Νεοελληνικά Γράμματα.

Είναι ένα Ευαγγέλιο Λογοτεχνίας.

Η κ. Δέσποινα Λελέκου-Τατάκη ασκεί στο έργο της μια ψυχοκινητική μέθεξη με την ίδια τη ζωή, γι' αυτό το έργο της είναι ένας ύμνος για τη ζωή.

Διακρίνεται (το έργο της) για τη λεπτότητα του λόγου, για την ευαισθησία και τη γλωσσική οξυδέρκεια. Σε μερικές περιπτώσεις είναι μια αληθινή γλωσσοπλάστης. Εκείνο όμως που κατ' εξοχήν διακρίνει το έργο της είναι η συγγραφική αγωγή που με διακριτικότητα δεν παίρνει φανατική χροιά σε κανένα θέμα, αλλά με δυσθεώρητο κριτικό «μάτι» είναι υπεράνω παθών και αδυναμιών.

Κάνει επιδέξια ακροβατικούς συλλογισμούς είναι μια πνευματική μορφή που καταξιώνεται στη Παγκόσμια Λογοτεχνία.

Προτείνω την κ. Δέσποινα Λελέκου-Τατάκη, ανεπιφύλακτως, για το βραβείο Νόμπελ.

Αθήνα 15-2-93

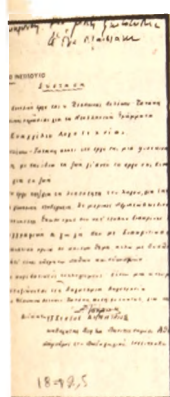
Διδάκτωρ ΤΣΕΡΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
καθηγητής Πειρ. Σχ. Πανεπιστημίου Αθηνών
πρόεδρος στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Και ρωτούμε κάθε αρμόδιον: ως πότε τέτοιοι άνθρωποι θα ορίζουν τα της Παιδείας μας; Το δικό μας πρόβλημα πάντως, κάθε φορά που αντιμετωπίζουμε τέτοιες περιπτώσεις, είναι ότι έχουμε επιφυλάξεις ως προς την απονομή του Νόμπελ Βλακείας '93, καθότι, ενώ έχουμε καταλήξει σε κάποιον υποψήφιο, όλο και κάποιος άλλος μας προκύπτει με περισσότερα προσόντα.

Ερώτημα προς τον πρόεδρο του Π.Ι., κ. Γ. Μπαμπινιώτη: Διαθέτει το Π.Ι. πολλούς παρόδρους, συμβούλους κ.λπ. με ειδικές ανάγκες, απ' αυτούς τους μαργαρίτες που φύονται πλέον παντού, ακόμη και εκεί όπου δεν τους σπέρνουν;

(Να μην ξεχάσω να κάμω επανάληψη στο δοκίμιο του Λεμπέση.)

M.B.

Η ύστατη του δάκτυλος στην επιτροπή των Νόμπελ. Όχι, Νόμπελ βλακείας δεν προβλέπεται ακόμη...

ΟΤΑΝ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΑΠΕΙΚΟΝΙΖΕΙ ΤΟ ΠΑΡΟΝ

Blade Runners του Ρίντλεϊ Σκοτ. Η επαναπροβολή της, με καινούργιο μοντάζ, τέτοιο όπως το οραματιζόταν απ' την αρχή ο σκηνοθέτης της, υπήρξε ένα μικρό γεγονός.

ΑΥΤΕΣ τις μέρες επαναπροβάλλεται στους αθηναϊκούς κινηματογράφους η ταινία του Ρίντλεϊ Σκοτ *Blade Runners* του 1982. Ένα σημαντικότερο γεγονός, όχι μόνο γιατί δίνει την ευκαιρία σε νέους θεατές να δουν αυτήν την τόσο σημαδιακή ταινία της δεκαετίας του '80 αλλά και γιατί προβάλλεται πλέον με το μοντάζ του ίδιου του σκηνοθέτη, που τότε είχε αποκηρύξει

το έργο λόγω των υπέρμετρων παρεμβάσεων των παραγωγών και του άσχετου αίσιου τέλους που αυτοί είχαν προσθέσει. Μια «νίκη» λοιπόν του δημιουργού, που μόνο μετά τη μεγάλη εμπορική επιτυχία της πρόσφατης ταινίας του «*Θέλημα και Λουίζ*» απέκτησε τη διαπραγματευτική ισχύ να έχει τον έλεγχο των πνευματικών του προϊόντων.

Η δράση ξετυλίγεται στο Λος Άντζελες του 2015, όπου ένας παροπλισμένος αστυνομικός («*Blade Runner*») προσπαθεί να εξοντώσει κάποια ανθρωποειδή ομοιώματα («*Replicas*») που έχουν ξεφύγει από τον έλεγχο των κατασκευαστών της.

Όλη η πόλη προσομοιάζει με ένα γιγαντιαίο εθνικό γκέτο με απομονωμένες συστάδες ερμητικά φυλασσόμενων επιχειρηματι-

Σκηνή από το *Blade Runners* του Ρίντλεϊ Σκοτ

κών κτιρίων. Αν αυτό το σκηνικό είχε θεωρηθεί το 1982 εκκεντρική ιδέα, σήμερα ουσιαστικά αποτελεί την προβολή της πραγματικότητας της αμερικανικής μεγαλούπολης, όπου τα αγγλικά δεν θεωρούνται πλέον η κύρια καθομιλουμένη γλώσσα και όπου οι εξαθλιωμένοι ασιάτες και ισπανόφωνοι μετανάστες συσσωρεύονται γύρω από το διοικητικό κέντρο. Τα πανύψηλα φουτουριστικά κτίρια της ταινίας δεν απέχουν πολύ από ό,τι χτίζεται σήμερα, ενώ η βρώμικη βροχή, που πέφτει ακατάπαυστα και διαβρώνει τα πάντα, φέρνει στο νου τις κλιματικές αλλαγές και το φαινόμενο της όξινης βροχής. Η κυριαρχία των τεράστιων ηλεκτρονικών διαφημίσεων θα μπορούσε κάλλιστα να απεικονίζει τη Νέα Υόρκη, το Τόκιο, την Οζάκα του σήμερα.

Η ίδια η αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας στην ταινία ήταν τότε πρωτοποριακή, καθώς ανεμείγνυε την ωμή απεικόνιση με το κυνικό ανατρεπτικό χιούμορ: μια μορφή βίας που ανάγεται δέδαια στα σπαγγέτι-γουέστερν του Σέρτζιο Λεόνε. Ενώ εκεί όμως το ιστορικό πλαίσιο της προσέδιδε μια πιο ρομαντική και διδακτική απόχρωση, στους «*Blade Runners*» η τοποθέτησή της στο όχι-και-τόσο-μακρινό-μέλλον την κάνει πολύ πιο αληθοφανή και άρα πιο

-τρομακτικά- άμεση. Αι ύψος επηρέασε μια ολόγενα κατοπινών ταινιών, ξαρχουσών αυτών με τον νολντ Σβαρτσενέγκερ, και ρα μας φαίνεται πλέον σα δεδομένο και πραγματικό

Αλλά ίσως, πάνω απ' αυτό που κάνει πιο σημερ μέλλον των «*Blade Runners*» να είναι ότι ο Ρίντλεϊ Σκοτ, όπως ο Ιούλιος Βερν έναν αιώνα χρησιμοποιεί την επιστημονική φαντασία μελλοντολογία μόν πρόσχημα για να σχολιάσει τη φύση και το πεπρωμένο της ανθρώπινης φύσης. Και οι θενωμένοι ήρωες των «*Runners*», που δεν είναι ανθρωποι αν είναι αληθινοί άνθρωποι ή ομοιώματα, αν είναι διωκόμενοι, που μάταια παθαίνουν να ονειρευτούν τις μνήσεις τους, που ζητούν γνωσμένα μια πίστωση χ από τον δημιουργό τους έχουν ξεχάσει τι θα πει φύση που αδυνατούν να ξεχωρίσουν την αληθινή από την επαναστατική, μοιάζουν απελπιστικά σημερινό κόσμο. Μια αλήθεια που οι παραγωγοί της *V Bros* πριν δέκα χρόνια θεωρήσει παράλογη προφητεία και που σήμερα θα μπορούσε να είναι η πικρή πραγματικότητα

Νίκος Βρασι

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΛΕΘΡΟΝ

σειρά: ΙΣΤΟΡΙΑ/ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΞΥΔΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΑ

I. Κυπριακό

Βιβλιοπωλείο - Έκδόσεις: Μασσαλίας 20α, 106 80 Αθήνα, τηλ.: 36.41.260, fax: 36.45.057

Ὁ ἡ λέξη

ἑλληνική, καὶ ξένη, λογοτεχνία

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ:
Τό σιωπηλό τραγούδι • Θεσσαλονίκη •
Δειλινό τοῦ Πάσχα • Γράμμα στὸν Π. Βλαστό
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ ΜΑΒΙΑΝΗΣ
Ν.Δ. ΚΑΡΟΥΖΟΣ
ΚΩΝΣΤ. ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ
ΕΜΙΛ ΛΕΓΚΡΑΝ
ΚΩΣΤΑΣ ΓΕΩΡΓΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ
Φ.Δ. ΔΡΑΚΟΝΤΑΕΙΔΗΣ
Μ.Γ. ΜΕΡΑΚΛΗΣ
ΙΩ. ΑΡ. ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ
ΕΡΗ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΡΟΥΛΑ ΑΛΑΒΕΡΑ
ΝΕΛΛΑΨ
ΒΑΓΓ. ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΓΑΡΑΝΤΟΥΔΗΣ
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Γ. ΖΩΡΑΣ
ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΚΑΣΣΟΣ
ΜΑΝΟΛΗΣ ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ
ΝΙΚΗΤΑΣ ΠΑΡΙΣΗΣ
ΣΤΥΛΙΑΝΗ ΠΑΝΤΕΛΙΑ
ΒΡΑΣΙΔΑΣ ΚΑΡΑΛΗΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΣΟΦΙΑΝΟΣ
ΜΑΞΙΜΟΣ ΟΣΥΡΟΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΖΕΒΕΛΑΚΗΣ

Κωστή Παλαμά
αφιέρωμα

Προσωπογραφίες καὶ σχέδια
ἀπὸ τὴν ποίησιν τοῦ Κωστῆ Παλαμά:

Τζούλια Ἀνδρειάδου, Παναγιώτης Γράββαλος,
Πέτρος Ζουμπουλάκης, Χρίστος Καρᾶς,
Γιώργος Μαυροῖδης, Γιάννης Μιγάδης,
Δημήτρης Μυταράς, Φαίδων Πατρικαλάκης,
Πάρις Πρέκας, Σωτήρης Σόρογκας,
Ἀλέκος Φασσιανός, Γιάννης Ψυχοπαίδης

εἰδικό τεῦχος:
δρχ. 1500

114

μάρτης-
ἀπρίλης '93

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ MONTHLY REVIEW

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΠΟΥ ΒΑΔΙΖΟΥΜΕ;

Paul Sweezy - Harry Magdoff

Ο ἄλλος εαυτός της Ευρώπης

Stuart Hall

Ο εθνικισμός σαν αυτόνομη δύναμη

J. M. Blaut

Ο αστισμός σε αδιέξοδο. ο λαός
και το έθνος σε κίνδυνο.

ΔΡΧ 500

Λευτέρης Ριζάς

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΟΡΔΙΟΣ ΤΗΛ./FAX 52.35.513

ΔΕΛΗΓΙΩΡΓΗ 49 - 10437 ΑΘΗΝΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΕΙΡΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Stilman Drake

Γαλιλαίος

Μετάφραση: Τάσος Κυπριανίδης

Σε μια εκπληκτική επαναπροσέγισή των γεγονότων, ο Stilman Drake, διακεκριμένος μελετητής του Γαλιλαίου, προχωρεί μέχρι τέλους την υπόθεση πως η δίκη και η καταδίκη του εμπρός στην Ιερά Εξέταση είχε σαν αιτία όχι το ότι αψήφησε την Εκκλησία αλλά ότι επέσυρε την έχθρα των συγχρόνων του φιλοσόφων. Τα ίδια τα επιχειρήματα του Γαλιλαίου, όμορφα και διαυγή, χρησιμοποιούνται για ναδειχθεί ότι η επιστημονική του μέθοδος, εντελώς διαφορετική από την κυρίαρχη τότε Αριστοτέλεια προσέγγιση του φυσικού κόσμου, στηριζόταν στην αναζήτηση νόμων και όχι «τελικών αιτίων» Ένα προκλητικό βιβλίο για μια από τις σημαντικότερες μορφές της ιστορίας των ιδεών.

R. S. Westfall

Η συγκρότηση
της σύγχρονης επιστήμης

Μετάφραση: Κρινιώ Ζήση

Γραμμένη από έναν κορυφαίο μελετητή εκείνης της περιόδου, η εισαγωγή αυτή στην ιστορία της επιστήμης του 17ου αιώνα εξετάζει τη λεγόμενη «επιστημονική επανάσταση» σαν διεκυστίνδα ανάμεσα σε δύο κεντρικά θέματα: την Πλατωνική-Πυθαγόρεια παράδοση και τη Μηχανιστική Φιλοσοφία. Στην προσπάθεια επίτευξης των στόχων τους, τα δύο αυτά αντίπαλα διανοητικά κινήματα ήταν φυσικό να συγκρούονται, επηρεάζοντας όχι μόνο τις φυσικο-μαθηματικές επιστήμες αλλά ακόμη και τη Χημεία και τις ανθρωπιστικές επιστήμες. Όπως καταδεικνύει το βιβλίο, για την πλήρη καρποφόρηση της επιστημονικής επανάστασης απαιτείτο μία εκτόνωση της έντασης ανάμεσα στα δύο αυτά κυρίαρχα ρεύματα. Μια από τις σημαντικότερες περιόδους στην ιστορία των επιστημονικών ιδεών, δοσμένη με την εγχυρότητα ενός διακεκριμένου μελετητή και εξάίρετου αφηγητή.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΡΗΤΗΣ

Τ.Θ. 1527, 711 10 ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ ΤΗΛ. (081) 210035 FAX: 239735
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΤΡΟΧΑΛΙΑ, Γριββαίων 5, (πάροδος Σκουφά 64),
ΑΘΗΝΑ, τηλ. 3646426

Απλός και απρόβλεπτος

Ο αρχιτέκτονας και ομότιμος καθηγητής του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ Γιάννης Λιάπης πέθανε στις 6 Μαΐου. Ήταν σχεδόν 70 ετών.

Το σύντομο αυτό σημείωμα δεν σκοπεύει ούτε και είναι δυνατόν να αποτελέσει κάποιο

εμπεριστατωμένο δοκίμιο για το έργο του Γιάννη Λιάπη ως αρχιτέκτονα και ως καθηγητή. Ίσως σε κάποια άλλη στιγμή, πιο νηφάλια, κάτι τέτοιο να γίνει.

Το κείμενο αυτό πάντως είναι περισσότερο μια—έστω διαστική, έστω αποσπασματική—καταγραφή κάποιων πλευρών της προσωπικότητας αυτού του ανθρώπου, όπως αυτές έγιναν αντιληπτές στον γράφοντα στο μεγάλο διάστημα—30 τόσα χρόνια—γνωριμίας, συνεργασίας και φιλίας. Οι πλευρές αυτές της προσωπικότητας του Γιάννη Λιάπη είναι λίγο-πολύ γνωστές σε όσους είχαν την τύχη να τον γνωρίσουν έστω και λίγο, είναι όμως περισσότερο γνωστές, και σιγά σιγά ξεκαθαρίζουν, στους κοντινούς του συνεργάτες στο Πολυτεχνείο.

Κύριο χαρακτηριστικό της προσωπικότητάς του ήταν η φορτισμένη με ανθρώπινα στοιχεία ιδιοσυγκρασία του. Επρόκειτο π.χ. για ένα άτομο με έντονες αντιφάσεις, ένα άτομο με αδυναμίες (ανθρώπινες). Ήταν, επίσης, ένα άτομο που έκανε λάθη (ανθρώπινα)...

Ήταν όμως, ίσως για τους πιο πάνω λόγους, ένα άτομο που με την πρώτη επαφή μαζί του προκαλούσε μια αίσθηση αμεσότητας και κατανόησης, αλλά ταυτόχρονα μιαν ατμόσφαιρα έντασης και επικοινωνίας.

Ενώ διατεινόταν ότι θα 'πρεπε κανείς να είναι πραγματιστής—και μάλιστα ότι ο ίδιος ήταν—, την ίδια στιγμή λειτουργούσε διαισθητικά και παρορμητικά, πράγμα που τον έκανε σχεδόν πάντα να βρίσκεται σε διαρκή σύγκρουση με τον ίδιο του τον εαυτό, η οποία εξωτερικευόταν προς τους άλλους.

Αυτή η εκπληκτική διαίσθηση για τα πράγματα και η αμεσότητα προς τους άλλους ήταν αυτό που τον έκανε να έχει βαθιά και ουσιαστική σχέση με τους συνεργάτες και τους σπουδαστές του. Στηριγμένος σε στέρεη γνώση, αλλά και με αγωνία για γνώση—μελετούσε συνέχεια—, μπορούσε χωρίς καμία δυσκολία να διαγνώσει την ουσία ενός γεγονότος. Και ήταν πάντα καίριος, είτε αναφερόταν στην αρχιτεκτονική είτε μιλούσε για την τέχνη—κυρίως. Η αναφορά του στο έργο τέχνης δεν ήταν περιγραφική ούτε εξωτερική. Ήταν μια διεισδυτική πράξη δημιουργικού αυτοσχεδιασμού.

Δεν έβγαине αυτό μέσα από τη χρήση ή ανάγνωση κάποιων κωδίκων ή κανόνων, αλλά από τη σίγουρη ανατροπή τους και την πρόταση νέων.

Δεν ήταν ευγενής, ούτε φιλελεύθερος.

Ήταν βαθιά δημοκρατικός.

Ήταν ταυτόχρονα επιθετικός και συμπαθής.

Ήταν απλός και απρόβλεπτος.

ΙΣΩΣ όμως το πιο χαρακτηριστικό στοιχείο της προσωπικότητας του Γιάννη Λιάπη ήταν η πλήρης αδυναμία αποδοχής είτε της ζωής είτε της αρχιτεκτονικής είτε, και κυρίως, της παρουσίας του στο Πολυτεχνείο, ως κάποιων «ρόλων» στα πλαίσια ενός κοινωνικού συνόλου. Γι' αυτό κα παρουσία του εκεί είχε ένα ιδιαίτερο στυλ, προϊόν μιας συνειδητή επιλογής, αλλά ταυτόχρονα αποτέλεσμα μιας εσωτερικής, οργανικής ανάγκης για την προσωπική του επιδίωξη. Σε στιγμές καλές και σε στιγμές πολύ δύσκολες.

Ήταν, δηλαδή, η παρουσία αυτή—πέραν θεσμών—τρόπος ζωής, αυτό και η απουσία του ταυτίστηκε ουσιαστικά με την προσωπική του πάλι επιλογή του τέλους της ζωής.

Σόλων Ξενόπου

Ο Γιάννης Λιάπης έγινε καθηγητής στην Αρχιτεκτονική Σχολή του ΕΜΠ το 1963, στην τότε έδρα Αρχιτεκτονικής Εσωτερικών Χώρων. Από τότε μέχρι και το 1990, που συνταξιοδοτήθηκε, με μόνη εξαίρεση την περίοδο της δικτατορίας που διώχθηκε, ήταν παρών.

Οι συνεργάτες του στο σημερινό Σπουδαστήριο «Αρχιτεκτονικό Χώρος και Επικοινωνία» αποφασίσαμε όπως στη μνήμη του—αλλά και για όρους συνέχειας και συνέπειας—θεσμοθετήσουμε από φέτος την απονομή ενός ετήσιου επαίνου στην καλύτερη διπλωματική εργασία που θα εκπονείται στο σπουδαστήριο.

Περί Εκδοτικών Σχέσεων στην Ελλάδα

Οι αναγνώστες του *Αντί* ίσως θυμούνται ένα άρθρο του τχ. 494, της 15ης Μαΐου 1992, με θέμα τις φιλοσοφικές μεταφράσεις στην Ελλάδα: έχει σήμερα επέτειο. Τότε, με αφορμή τις καταστροφικές παρεμβάσεις του εκδότη στη μετάφρασή μου του Χέγκελ του Κ. Παπαϊωάννου, υποστήριζα πως, για ένα κείμενο φιλοσοφικών αξιώσεων, η καλλιέργεια οφείλει να υποχωρεί μπρος στην εννοιολογική ακρίβεια, όποτε τυχαίνει να έρχεται σε αντίθεση μ' αυτήν, για να μη γίνεται το κείμενο ακατανόητο.

Έτερον εκάτερον. Η γέννηση της Αφροδίτης, λένε, είναι η άρση της τερατογονίας: τα είδη παύουν ν' αναμιγνύονται. Μπορεί να θεωρείς την ποίηση υψηλότερη της φιλοσοφίας (της φυσικής, της οικονομίας, της μαγειρικής), αδιάφορον: είναι άλλου είδους πράγμα. Σαν τον ημίονο, είναι στείρα η διασταύρωσή τους, δηλαδή η σύγχυση των ειδικών αξιώσεών τους.

Βέβαια, είναι λυπηρό να 'σαι υποχρεωμένος να περιζεις με επιχειρήματα κάτι το αυτονόητο. Μόνο καταχρηστικά λέμε τον Ντοστογιέφσκι φιλόσοφο ή τον Νίτσε ποιητή. Εκτός αν αλλάξουμε τον ορισμό της λογοτεχνίας, η φιλοσοφία δεν είναι κλάδος της.

Το ίδιο ισχύει για τον Κώστα Παπαϊωάννου, αν θέλουμε να τιμήσουμε τη μνήμη του. Σαφώς θεωρούμε τον εαυτό του φιλοσοφικό στοχαστή με λογοτεχνική ευαισθησία, όχι λογοτέχνη με φιλοσοφικές ανησυχίες.

Όμως, τα επιχειρήματα θα ήσαν περιττά αν δεν προϋπήρχε η σύγχυση των δικαιοδοσιών του μεταφραστή και του εκδότη.

Αγαθός τότε, επίστεψα, πως όντως ο εκδότης θα πάζε ένα φύλλο «Παροράματων» στα αντίτυπα, και τα τύπωνε «εντός μηνός» μια νέα, διορθωμένη έκδοση, αποσύροντας τα απαράδεκτα αντίτυπα της πρώτης, όπως είχε υποσχεθεί και χαρακτηρίσα ως «υπόλειμμα πνευματικής εντιμότητας» τον άνθρωπο, που πήρε μια τέτοιαν απόφαση.

Και όμως, όπως φάνηκε, δεν την πήρε πραγματικά. Ίσα ίσα, εξουσιοδοτεί τώρα κάθε εκδότη να μεταπλάθει ελεύθερα το ενυπόγραφο έργο άλλου. – Εκεί που στην α' έκδοση με παίνευε, που ανέτρεξα στο γερμανικό πρωτότυπο για τα παραθέματα του Χέγκελ («υπερβαίνει τα όρια μιας απλής μεταφράσεως» σ. 30), τώρα μετάνιωσε και θεωρεί πως:

«Επειδή πολλά από τα χωρία [όχι όλα!] έχουν μεταφραστεί [όχι μεταφρασθεί] από τον μεταφραστή στο γερμανικό πρωτότυπο, ενώ αποδίδονται με διαφορετικές παραλλαγές [;] από τον Παπαϊωάννου στα γαλλικά, επιλέξαμε συχνά μια "μέση λύση", που να πέφτει κατ' αρχήν τον Παπαϊωάννου αλλά και τη συνείδηση του μεταφραστή. Προφανώς, υπάρχουν διαφορετικές μεταφραστικές εκδοχές [;], αλλά το ανάγλυφο βιβλίο παραμένει πάντα ένα έργο του Κ. Παπαϊωάννου για τον Χέγκελ – και όχι του Χέγκελ. Εντέλει δε, την τελική ευθύνη για ένα κείμενο που να προσεγγίζει τα υπέροχα ελληνικά του Κ. Παπαϊωάννου έχουν οι Εναλλακτικές Εκδόσεις» (σ. 30 της 6' εκδόσεως).

Δηλαδή, σε ό,τι αφορά ζητήματα της δικαιοδοσίας του μεταφραστή, όταν η μεταφραστική άποψη του εκδότη διαφωνεί με τη μετάφραση του μεταφραστή, η άποψη του πρώτου υπερισχύει (και μάλιστα αυτομάτως, όχι κατόπιν συνεννοήσεως) – Αυτό όμως σημαίνει ακριβώς, ότι δεν έχει λόγο ο πνευματικός ιδιοκτήτης, παρά ο κάτοχος των μέσων παραγωγής.

Γιώργος Φαράκλας

1. Μόλις τώρα θα κυκλοφορήσει η «6' έκδοση», όμως φέρει την ημερομηνία «10 Μαΐου 1992» (Κ. Π. Χέγκελ, *Εναλλακτικές εκδόσεις*, σ. 30). Συγχρόνως, η α' έκδοση κυκλοφόρησε έναν ολόκληρο χρόνο χωρίς «Παροράματα», ενώ η 6' έκδοση δεν διευκρινίζει ότι είναι διορθωμένη. Ο εκδότης δεν μου υπέβαλε τα τυπογραφικά, όπως όφειλε, ούτε για την α' έκδοση ούτε για τη 6' έκδοση. Από τις 198 (εκατόν ενενήντα οκτώ) διορθώσεις (ακριβέστερα: επανορθώσεις) που χρειαζόταν η α' έκδοση, έγιναν μόνο οι 159 και δεν έγιναν οι τριάντα εννέα (π.χ. διατηρήθηκαν οι «επιστρατευμένες κατηγορίες», α' έκδοση, σ. 145, αρ. 3, 6' έκδοση, σ. 147, αρ. 9) ή έγιναν με άλλον τρόπο (τώρα, σ. 74, αρ. 19, διαβάζουμε: «τον θάνατο, που είναι η ζωή του πνεύματος»), πάλι συγχέοντας όρους (σχήμα και μορφή, ισχύ και δύναμη, πραγματικότητα και ενεργό πραγματικότητα). Χρήσιμη συμβουλή για τους αναγνώστες: να δεδαιωθούν πως αγοράζουν τη 6' έκδοση, και αν έχουν μεν ήδη την ατυχή α' έκδοση, ν' απαιτήσουν τα «Παροράματα» από τον εκδότη, ειδάλλως να μου γράψουν (G. Faraklas, 20 rue Laplace, 75005 Paris) για να λάβουν τα «Παροράματα» της 6' εκδόσεως.

2. Ούτε και κατόπιν χρησιμοποίησε ενός λεξικού... Ένα μαργαριτάρι της πρώτης εκδόσεως: gland, το βάλανιδι, «διορθώθηκε» από τον εκδότη ως: «ο βολβός» (σελ. 90). Όταν ερώτησα το γιατί, μου αποκρίθηκαν: «gland θα πει αδένas». Έτσι καταλαβαίνουμε λοιπόν τι σημαίνει «μέση λύση»: μεταξύ του «αδένas» και του «βαλανιδιού», ο εκδότης πήρε τον «βολβό». Βέβαια, La glandE σημαίνει αδένas, ενώ ο βολβός λέγεται bulbe ή oignon!

Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ, *Άδεια Φύση* (εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1993):

«Κοιτάς έξω από το παράθυρο/και κάτι στο δρόμο σου θυμίζει πως αγαπάς φριχτά/ή πως κανένas δε σου λείπει./ Συγκινούμαι αλλιώς με τους ανθρώπους τώρα-/σαν πακέτα τους βλέπω που κάποιος άφησε/σε κυλιόμενη ταινία./ Δεν ήρθε ποτέ να τα μαζέψει,/η ταινία δε σταματάει ποτέ./ Άλλο από τη ζωή, τι μπορεί να σε κρατάει;/ Σκέφτομαι το όνειρο με την ασπρουδερή θάλασσα/κι είναι σαν να προσπαθώ να θυμηθώ/το πρόσωπο της πεθαμένης από χρόνια μάνας μου/ή το βλέμμα του αγαπημένου ζώου που χάθηκε ξαφνικά/μες στο χειμώνα./Θαυμάζω όσους μιλούν ακόμα/κι αυτούς που σωπαίνουν περισσότερο./Εγώ δεν κατόρθωσα ούτε το ένα ούτε το άλλο».

Λιμοκοντόροι. Σκηναί του Βοημικού Βίου του Ανρί Μυρζέ – μεταφράσεις Εμμανουήλ Ροΐδου (Σειρά «Η Ευρωπαϊκή μας κληρονομιά»: Γ.Π. Σαββίδης, φιλολογική επιμέλεια: Αθηνά Γεωργαντά, Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1992). Μα ποιοι είναι αυτοί οι Βοημοί και ποια η Βοημία; «Διά τους αγαπώντας τους ακριβείς ορισμούς, δύναται η Βοημία να ονομασθή: "αναγκαίος σταθμός του καλλιτεχνικού βίου προ της μεταβάσεως εις την Ακαδημίαν, το πτωχοκομειόν ή τον άλλο κόσμον διά της αυτοχειρίας"», κατά τον Εμμανουήλ Ροΐδη (ωρέ μανούλα μου! που θα έλεγε ο ημέτερος Καραγκιόζης). Ωραία επιλογή και φροντισμένη έκδοση, με επιμέλεια διακριτική – όσο πρέπει, δηλαδή. Ο χαρτοκόπτης ψηφίζει θετικά και χωρίς επιφυλάξεις...

«Μοιρασμένη Λευκωσία»: Μια θαυμάσια έκδοση των

φοιτητών του εργαστηρίου
του Δ. Μυταρά της Σχολής
Καλών Τεχνών και
παράλληλη έκθεση έργων
παιδιών δημοτικών
σχολείων της Λευκωσίας:
«Σπίτι της Κύπρου»,
Ηρακλείου 10, ώς τις 20
Μαΐου.

«Να με πονέσεις/μη
διστάσεις/στην καρδιά μου
/ποθώ/να πεθάνεις/στην
πατρίδα: ΥΠΟΣΤΟΛΗ»
Αλεξάνδρα Πλαστήρα,
Νερό στο πρόσωπο (εκδ.
Άγρα, Αθήνα 1993).

«Ξέρεις ότι γελάστηκες –
αν ήξερες κι ότι γελιέσαι, κι
ότι θα γελαστείς, θά 'ξερες
όσα ξέρω»: Αντόνιο
Πόρτσια. Επιλογή από τις
Voces, σε έκδοση μετάφραση
του Ε.Χ. Γονατά (σειρά
«Στοχασμοί», εκδ. στιγμή,
Αθήνα 1992).

Ουτοπία. Διμηνιαία
Έκδοση Θεωρίας και
Πολιτισμού. Έχω στα
χέρια μου το τεύχος 5
(Ιανουάριος -
Φεβρουάριος 1993).
Συμβολές που θα ήταν
πολύ λίγο να τις
χαρακτηρίσω
ενδιαφέρουσες! Τρία
κείμενα που συζητούν το
περίφημο «μακεδονικό»
ζήτημα: του Σπύρου
Ασδραχά, του Βασίλη
Παναγιωτόπουλου και του
Μιχάλη Σταθόπουλου, που
παρά τις διαφορές τους
–και ίσως εξαιτίας τους–
συνθέτουν τα περιγραφικά
στοιχεία του ζητήματος
κατά τον ευκρινέστερο
τρόπο. Αναρωτιέμαι αν
διαβάζουν –έστω και λίγο–
οι υπεύθυνοι της
εξωτερικής μας
πολιτικής... Αλλά αυτό το
περιοδικό αξίζει να
προσεχτεί από όλους μας:
Προβληματισμοί για την
Αριστερά σήμερα θίγονται
με τρόπο γόνιμο, που κάνει
τη συζήτηση της
«ουτοπίας» υπόθεση του
παρόντος και όχι, κατά τη
συνήθη πρακτική,
νοσταλγία ενός
μυθοποιημένου
παρελθόντος ή
φαντασιακή προβολή ενός

Η περιπέτεια της «Δεύτερης Γραφής» (συμπλήρωμα και επανορθώσεις)

**Βαγγέλης Χατζηδασυλείου,
Μίλτος Σαχτούρης. Η
παράκαμψη του υπερρεαλισμού.
Εκδ. «Εστία» (Σειρά:
Αναγνώσεις 2), Αθήνα 1992, 101
σελ.**

Μια σειρά ατυχών συγκυριών
έφεραν στο πιεστήριο το ομώνυμο
κριτικό μου σημείωμα, που
δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο
τεύχος (Αρ. 520), σε μια πρώτη και
πάντως όχι την τελική, προς
δημοσίευση, γραφή που του είχα
προσδώσει, με αποτέλεσμα:

α. να μην περιέχονται μικρές αλλά
σημαντικές διορθώσεις στο σώμα
της κριτικής των τεσσάρων
παραρτημάτων μελετημάτων
(Σπυροπούλου, Μπερλής,
Κοκόλης, Θαλάσσης) που μόνο η
συνολική αναδημοσίευση θα έκανε
ορατές

β. να δημοσιευτεί μια πρώτη και
ασχημάτιστη στη μορφή της
εισαγωγική παράγραφος, η οποία,
επιπλέον, συνετμήθη λόγω
μεγέθους του κριτικού σημειώματος
με αποτέλεσμα να προδίδει
ολοκληρωτικά το πνεύμα μου

γ. να παραληφθεί το τρίτο κατά
σειρά (για λόγους μεθοδολογικούς)
παραρτηζόμενο διδύμο, εκείνο του
Β. Χατζηδασυλείου, το οποίο
παραρτηζόταν σήμερα με την ίδια
ακριβώς μορφή που είχε ως
ενταγμένο στη συνολικότερη εκείνη
θεώρηση. Προτάσσω απλώς, στη
συνέχεια, την τελική μορφή της
εισαγωγικής, όλων των
παραρτηζόμενων διδύμων,
παραγράφου, τοποθετώντας έτσι τη
συγκεκριμένη κριτική στο ευρύτερο
πλαίσιο που οργανικά ανήκει.

★ ★ ★

Τίποτε το κοινό δεν συνδέει τα πα-
ραπάνω μελετήματα περα από το
γεγονός ότι αποτελούν όλα τους
έναν λόγο που ως σημείο εκκίνησης
έχει έναν άλλο λόγο, εκείνον κυρίως
ενός λογοτεχνικού έργου, ποιητι-
κού ή πεζογραφικού, κάποτε όμως
και δοκιμιακού. Παρ' όλα αυτά,
συνιστούν αναγνωστικές προτάσεις
ενδεικτικές της ποικιλίας των μορ-
φών μιας «δεύτερης γραφής» πάνω
στο λογοτεχνικό κείμενο, καταλύο-
ντας σε μεγάλο βαθμό τα στεγανά
που διαχωρίζουν τον κριτικό από
τον θεωρητικό λόγο υπό την έννοια
ότι διακρίνεται εμφανώς, σε κάθε
μια από αυτές, το δεδηλωμένο ή

άδηλο ιδεολόγημα απέναντι σε αυτή
τούτη την προσέγγιση της λογοτε-
χνίας. Είναι άλλωστε τόπος κοινός
ότι ακόμη αυτοί που αρνούνται τη
θεωρία είναι απλά δέσμιοι μιας άλ-
λης θεωρίας στερεότυπα επιβεβλη-
μένης. Τα όρια, εξάλλου, γίνονται
ρευστά όταν λογοτεχνίζουσα και
ευθέως εξαρτημένη από το πρωτό-
τυπο που απλά επανεγγράφει δοκι-
μακή κριτική αφενός και αφετέρου
αναλυτικός λόγος που στηρίζεται σε
πρόδηλα θεωρητικά εργαλεία, προ-
βαίνουν εξίσου σε μια υποκειμενική
ερμηνευτική κατάθεση που συχνά
καταφεύγει, αποδεχόμενη σιωπηλά
ή αρνούμενη ρητά κάτι τέτοιο, στη
ρητορεία, την προσωπική αισθαντι-
κότητα και ενστικτώδη αντίληψη
αλλά και σε μια ελέω Θεού αλήθεια
που ο κριτικός κατέχει και κοινωνεί
στον αποδέκτη του μέσω μιας θεμα-
τικής επανεγγραφής του πρωτότυ-
που έργου. Τα αυτο - οριζόμενα ως
κριτικά δοκίμια τείνουν συχνότερα
προς την υιοθέτηση κάποιων τουλά-
χιστον από αυτά τα τελευταία χαρα-
κτηριστικά.

★ ★ ★

Μακριά από οιαδήποτε ρητορικά
σχήματα ή άρθρωση ενός βιωματικά
ομιλούντος «εγώ» και με εμφανείς
τις αναγκαίες αποστάσεις του μελε-
τητή από το «ποιητικό» αντικείμενο
της έρευνάς του, καταγράφει τη δι-
κή του ανάγνωση πάνω στο έργο
ενός άλλου σημαντικού ποιητή μας,
του Μίλτου Σαχτούρη, ο Βαγγέλης
Χατζηδασυλείου. Με τον γνωστό
από τις κριτικές του περιεκτικό και
μεστό λόγο του, ο συγγραφέας, παρ'
όλο που δεν προσδιορίζει ρητά τα
θεωρητικά του εργαλεία, γνωστο-
ποιεί τόσο τον επιδιωκόμενο στόχο
του όσο και τον τρόπο οργάνωσης
του υλικού του από την αρχή, κατα-
δηλώνοντας με τον τρόπο αυτό ότι η
δική του αναμέτρηση με το αναλύο-
μενο έργο συνετελέσθη, όσο αυτό
ήταν δυνατό, πριν από τη σύνταξη
της συγκεκριμένης μονογραφίας.
Επιπλέον, η σπουδή του Χατζηδα-
συλείου να διαχωρίσει το ποιητικό
«εγώ», το οποίο αποτελεί και το νό-
μιμο αντικείμενο μελέτης του, από
το κοινωνικό «εγώ» του Σαχτούρη,
αναφαίνεται και στη συνεχή αναφο-
ρά του στον όρο «αφηγητής» ή
«αφηγητές» του ποιητή.

Ο υπότιτλος του διδύλου, «Η πα-
ράκαμψη του υπερρεαλισμού», δι-
νει και το στίγμα της θεωρητικής

του πρότασης: το έργο του ποι-
ητή παρακάμπτει, κατά τον Β.Χ., τ
το παράλογο όσο και τον υπερρ
λισμό, στα οποία αναγνωρίζει
σίγουρες οφειλές, για να αναζη-
σει το δικό του εσωτερικό σύστ
που επικοινωνεί με τον εξπρεσι
σμό και ειδικότερα τις διαδοχ
μορφές του, όπως αυτές εκφρά
καν μέσα από τα έργα των Ντύ
Τόμας, Ιβάν Γκολ και Γκέο
Τρακλ. Πριν, ωστόσο, καταλι
στη συγκριτική ανάλυση της π
σης του Σαχτούρη με εκείνες
αποκαλεί «πρώτες πηγές», ο ε
νητής θα σταθεί επί μακρόν στο
νημα του ιμαζισμού και στη χρ
της εικόνας που κάνει ο Σαχτού
σε συνδυασμό ή αντιπαράθεσ
την έννοια του συμβόλου και π
θετικά ή αντιστικτικά με τις έν
του πράγματος και της ιδέας. Δι
μένης της ευρείας χρήσης, ως μ
δολογικών πλέον εργαλείων,
κάνει ο μελετητής των όρων εικ
και σύμβολο, θεωρώ ότι θα ή
χρήσιμη μια προηγούμενη θεωρ
κή διευκρίνιση της ακριβούς σ
σιολόγησής τους διότι αναρωτιέ
κατά πόσο συμπίπτουν οι ορισ
επί παραδείγματι, που δίνοντα
αυτούς από τον Γέητς από τη
και από τους Wellek και Wa
από την άλλη, στους οποίους εξ
παραπέμπει σε διαφορετικές ο
μές το κείμενο. Στο συγκεκρι
κεφάλαιο, πάντως, η ιμαζισ
αντίληψη της εικόνας - στροβί
σύμφωνα με τον Πάουντ, που
τον Χατζηδασυλείου μεταπλάθ
σε «συστροφή» για τις ανάγκες
δικού του αντικειμένου ανάλυ
βρίσει ευτυχώς εφαρμογές σ
σιοδοτώντας το λανθάνον μίν
του ποιήματος. Ωστόσο, η ιμαζι
κή δράση και η ιδεοπλαστική έ
της εικόνας όσο και η «υπόκρισι
ατομικής συμμετοχής» που αν
ται, τελικά, σε μια καθολικό
ενέχουν ήδη το εξπρεσιονισ
πνεύμα που θα επαναπιστοποι
μέσα από τη «διπλοτυπία της μ
φοράς» που θα αναπτύξει στη σ
χεια ο μελετητής. Η ήδη δεδο
κατεύθυνση της ανάλυσης συμ
ρώνεται από μια ενδιαφέρουσι
λέτη πάνω στο χρώμα που έχει
στηριχθεί ότι διακρίνει την πο
του Σαχτούρη και που, εδώ, εξ
ζεται κάτω από τη διπλή
ενέργεια: ως σύμβολο και ως μ
φορά. Η σύγκλιση ποίησης και
γραφικής, που αποτέλεσε σ

ων εξπρεσιονιστών, δίνει πλούσιο λικό για μια προωθημένη ανάγνω- η του λειτουργικού και διαρθρωτι- ού ρόλου του χρώματος στον Σα- τούρη αλλά και για τον εντοπισμό ιας ιδιάζουσας εικαστικής σύλλη- ης και ανασηματοδότησής του πό τον έλληνα ποιητή. Χωρίς να πορώ εδώ να αναπτύξω, έστω και νδεικτικά, την εξελικτική επιχει- ηματολογία του συγγραφέα δίχως ι αποφυγή καταστρεπτικές υπε- πλουστεύσεις, θα ήθελα να διευ- ρινίσω ότι και όταν ακόμη υπάρ- ην αντιρρήσεις ως προς τις ερμη- υτικές που αυτός ακολουθεί σε μέρους ποιήματα, ο λόγος του ραμένει διεισδυτικός και αυστη- θεωρητικός και άρα εποικοδο- τικός ως προς το τελικό ζητούμε- που είναι η από διαφορετικές τικές ανάδειξη του ίδιου του ητικού έργου. Με αυτό το πνεύ- θα ήθελα μάλλον να συμφωνήσω ζι του, όταν, κλείνοντας το μελέ-

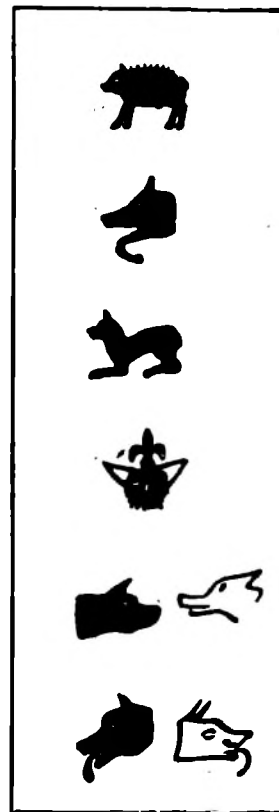
τημα, υποστηρίζει ότι ο Σαχτούρης προσάρμοσε τις φάσεις του εξπρε- σιονισμού «στα δεδομένα της σύγ- χρονης ελληνικής ποίησης, προσφε- ροντας γόνιμη διέξοδο στις αναζη- τήσεις των μεταπολεμικών υπερ- ρεαλιστών», με την έννοια ότι και ο ίδιος ο Σαχτούρης, παρέμεινε κατά βάθος υπερρεαλιστής μια και ο υπερρεαλισμός κατ' εξοχήν πρόδα- λε και επεξεργάστηκε αυτό που στον Σαχτούρη ο Χατζηδασιλείου αποκαλεί «οπτικές κατασκευές που μοιάζουν με διπλοτυπίες» (σελ. 48- 49). Το θέμα όμως άπτεται ιδιαίτε- ρης θεωρητικής ανάλυσης των ιδεο- λογικών επιδιώξεων των εκάστοτε κινήματων, ανάλυση που συχνά κά- νει δυσδιάκριτα τα, καθ' όλα δια- κριτά στα παράγωγά τους, όρια. Κλείνοντας επισημαίνω ακόμη ότι ο θεωρητικός, ολοκληρώνοντας τη σύγκριση της ποίησης του Σαχτού- ρη με εκείνη των τριών εξπρεσιονι- στών που ανέφερα στην αρχή, κατα-

λήγει ότι ο πρώτος «δεν τους αντι- γράφει ούτε τους μιμείται», παρα- πέμποντας έτσι αναδρομικά σε μια μεθοδολογία που ακολουθεί μια ανάλυση «διακειμένου», χωρίς όμως και να την κατονομάζει. Ανα- φερόμενος όμως λίγο πριν σε σχέση προγόνου και επιγόνου (με αφορμή τον Τρακλ), υποδηλώνει ήδη μια χαρολντμπλουμική ορολογία για τη διακειμενικότητα που θα προβλη- ματίσει, όπως θα δούμε στο τέλος, έναν άλλο έλληνα θεωρητικό (τον Γ. Θαλάσση).

Δημήτρης Τσατσούλης

Σημείωση συντάξεως: Ζητούμε συγγνώμην από τον καλό συνεργάτη μας Δ. Τσατσούλη για την ταλαιπωρία του κειμένου του. Οφειλόταν, μόνο και μόνο, στο ότι οι διορθώσεις και οι προσθήκες έφτασαν πολύ πολύ αργά, ώστε να είναι αδύνατη εκείνη τη στιγμή η εκ νέου τυπογραφική επεξεργασία της νέας εκδοχής του σημειώματός του.

εξίσου μυθοποιημένου μέλλοντος.

Πάλι να νιώθω κείνο το υγρό να καθαρίζει και να γονιμοποιεί την ενδοχώρα μου. Νερό το λέω – και διψώ. Κρασί – κι ευθύς μεθάω. Αίμα το λέω – και δάφονται τα μήλα και το Πάσχα. Η αγάπη μου Θάλεια καταδροχθίζει ζιγκουάλα και αλδεβαράν. Πασχάζω μ' ό,τι απορρίπτει το σώμα μου και δρασκελώ την πίκρα κουδλώνοντας στη γλώσσα μου τη νοστιμιά μας. Συνομιλώ με τη φυή σου και κερδίζω τους πρώτους τούς ήχους. Μιλώ τη σάρκα σου και τα οστά διασκεδάζουν τα τείχη τους. Σκηνώνω στην υγρασία του πόθου σου και μαντεύω τα μέλη μου. Μάντισσα ενώννυμη εκσπλαχνώνεις με και ανασυντάσσεις. Ός να διανύσω και να πω τις ερημίες μου θα με εξαντλήσει το αδέκαστο αίμα σου.

Πίκρα παντάνασσα και στο μυαλό ευωχία
Πρώτη ευδοκία και όνειρη
του Δώρου η λιακάδα

Παντελής Μπουκάλας, *Η εκδρομή της Ευδοκίας* (εκδ. Άγρα, Αθήνα, 1993).

Ο χαρτοκόπτης

Στα ίχνη της μυθολογίας του Μπόρχες

μήτρης Καλοκύρης, *Μπεθ (Ένα αρχείο για τον Μπόρχες)*

δόσεις «ΥΨΙΛΟΝ»

ήνα 1992 Σελίδες 104

α βιβλίο για τον Χόρχε Λουίς Μπόρχες έχει από τη η του το προνόμιο της έλξης, αλλά και όλες τις ανότητες μιας παρακινδυνευμένης πράξης. Άραγε συγγραφέας –ο όποιος συγγραφέας– που αποφασί- α παρακολουθήσει τον παράξενο αυτόν Αργεντινό το έργο του ή μια πτυχή του έργου του θα θελήσει τελικά θα κατορθώσει να τηρήσει τους κανόνες του ρινιδιού, που αποτελούν ταυτόχρονα και το μαγικό δι της λογοτεχνικής αυτής ιδιαιτερότητας; Θα πά- μέρος στην τρελή διεκλυστίνδα φανταστικού και γματικού, παράλογου και λογικού; Όσο κι αν νεται παράξενο, δεν γίνεται αλλιώς κι αυτό το άλαβε ο Δημήτρης Καλοκύρης, πριν ακόμη σχεδιά- το βιβλίο του. Εδώ, η λέξη «σχεδιάσει» θα έλεγε ρεις ότι είναι άσχετη με τη σύνθεση ενός κειμένου κι ρς, ειδικά στην περίπτωση αυτού του βιβλίου, δεν νεται και τόσο ξένη, γιατί ο τρόπος σχεδιασμού του πολλά εικαστικά στοιχεία που, αν και επιφανεια- μοιάζουν ετερόκλητα, τελικά δένονται σε ένα ιδιό- μο αλλά αρμονικό σύνολο.

Μπεθ», το δεύτερο γράμμα του σιμιτικού αλφαβή- είναι ο τίτλος του βιβλίου και ο Καλοκύρης γράφει: πεθ, όπως Μπόρχες» και σε υποσημείωση: «Στη τογραφική μηχανή το Β συμβολίζει την «πόζα» (LB), χειρισμό που κρατάει το κλείστρο ανοικτό, νοντας το φως να περνά, όσον χρόνον θέλει ο τογράφος...» κι έπειτα ο πλαγιότιτλος:

Ένα αρχείο για τον Μπόρχες». Εδώ, ίσως αξίζει κόπο να σταθεί κανείς, όχι μόνο γιατί ο επεξηγημα- ρς αυτός τίτλος έχει άμεση αναφορά στο περιεχόμε- αλλά και γιατί λειτουργεί σαν ενδεικτικό στοιχείο το πώς αντιλαμβάνεται ο συγγραφέας του μια ολογραφική ή φιλολογική αναφορά.

Είναι η αλήθεια ότι την ακτινοβολία ενός έργου ενδυναμώνει πολλές φορές μια άμεση επαφή με τον δημιουργό του κι εδώ είναι φανερό η μαγεία που άσκησε το ιερό τέρας στον Δ. Καλοκύρη, με αποτέλε- σμα να τονωθεί και να διαμορφωθεί σε μανιέρα ένας τρόπος γραφής, που από το ξεκίνημά του είχε κάποια στοιχεία που συναντάς διάσπαρτα στο έργο του αργε- ντινού συγγραφέα.

Χωρίς την ελάχιστη διάθεση υποτίμησης ή υποβάθ- μησης των διβλιογραφικών στοιχείων, των σχετικών με τις μεταφράσεις στη γλώσσα μας έργω του Μπόρχες, είναι φανερό ότι οι προθέσεις του Καλοκύρη για «ένα αρχείο Μπόρχες» δεν περιορίζονται μόνον εκεί. Εκεί- νο που φαίνεται ιδιαίτερα να τον ενδιαφέρει είναι να δώσει στον αναγνώστη με «μπορχικό» τρόπο μια μι- κρή, έστω, σκιαγραφία της μεθοδολογίας σύλληψης και λειτουργίας που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας και, ακόμη, της ιδιαίτερης υφής ενός έργου που επέδρασε αποτελεσματικά στη διαμόρφωση της λογοτεχνίας στη Λατινική Αμερική. Γι' αυτό και επιμένει στις εμμονές του Μπόρχες ή στον τρόπο που επεμβαίνει στην πλοκή των αρχαίων μύθων, συνθέτοντας τελικά μια εντελώς δική του μυθολογία. Γιατί, όπως επισημαίνει ο συγ- γραφέας του Μπεθ, ο Μπόρχες «έχει την τάση να μην "φιλοσοφεί" πάνω στη μυθολογία παρά να "μυθολο- γεί" πάνω στη φιλοσοφία των συμβόλων του πολιτι- σμού...».

Στην ιδιόμορφη αυτή σύνθεση ο Δημήτρης Καλοκύ- ρης άλλοτε με σπαράγματα ή με ολόκληρα μικρά κείμε- να από το έργο που προσεγγίζει, άλλοτε με αναφορές στη στάση συγγραφέων του μεταπολέμου απέναντι στον Μπόρχες, αλλά και με διάχυτη τη συγκίνηση της προσωπικής του επαφής, κατορθώνει να γράψει ένα θελκτικό βιβλίο και να στεργιώσει μια υπολογίσιμη πρόσβαση σε ένα λογοτεχνικό έργο και σε έναν δη- μιουργό από τους πιο ενδιαφέροντες του αιώνα.

Τάκης Μενδράκος

Η δυστυχία ως θέαμα

Ολες οι ευτυχισμένες οικογένειες μοιάζουν μεταξύ τους, αλλά κάθε δυστυχισμένη οικογένεια είναι δυστυχισμένη με τον τρόπο της». Έτσι άρχισε ο Τολστόι την **Άννα Καρένινα**, πριν από 12 χρόνια. Στις μέρες μας ισχύει μάλλον το αντίστροφο: Κάθε ευτυχισμένη οικογένεια είναι ευτυχισμένη με τον τρόπο της, αλλά οι δυστυχισμένες οικογένειες μοιάζουν μεταξύ τους – ως το κατ’ εξοχήν θέμα αναψυχής για τις ευτυχισμένες.

Κάθε μορφή δυστυχίας, πλέον, είτε μετατρέπεται σε τηλεοπτικό show και σε ατελείωτα λεπτά χωρίς montage, χωρίς barrage, χωρίς σύστημα και χωρίς φραγμούς, είτε τροφοδοτεί μια παραλογοτεχνική μυθοπλασία χωρίς αναστολές.

Στη μικρή οθόνη, όταν δεν πρόκειται για ακαριαίες επιδείξεις αιμόφυρτων τραυματιών από αυτοκινητιστικά δυστυχήματα ή οικογενειακά μακελειά και Τραπεζικές ληστείες, πρόκειται για εμβριθείς αναλύσεις αθλητικών ιατρών οι οποίοι εξηγούν, όλο συντριβή, πως το άθλημα δεν είναι ισορροπία στη ζωή, αλλά αν ένας μεγάλος αθλητής κινδυνεύει να μείνει παράλυτος είναι προτιμότερο να πεθαι (Στην ίδια λογική, η τηλεόραση δεν είναι το παν στη ζωή, αλλά αν μια μέρα κλείσουν όλοι οι τηλεοπτικοί σταθμοί τότε ας αυτοκτονήσουμε ομαδικώς.)

Κι ο τελευταίος SAS (νούμερο 109: Mission Sarajevo) διαφημίζεται με το σύνθημα: «πιο αληθινό παρά ποτέ», καθώς αυτή τη φορά η CIA στέλνει τον πρίγκηπα Μάλκο Λίνγκε στο Σαράγεβο για εξουδετερώσει ένδεκα πυραύλους «Stingers» που μέσω Ιράν έχουν περάσει στα χέρια των Βοσνίων, κινδυνεύοντας να πλήξουν σερβικά αεροπλάνα όσο και αποστολές του ΟΗΕ. Για το αναγνωστικό κοινό του Gerard de Villiers, λοιπόν, ο εμφύλιος της Γιουγκοσλαβίας ανάγεται σε μια συνονθυλευματική σύνδεση εικόνων από τηλεοπτικές ανταποκρίσεις και στερεοτύπων από κατασκοπικές αφηγήσεις: συνθήκες ζωής σε κατεστραμμένα μεγάλα ξενοδοχεία· αντιμετώπιση των ελεύθερων σκοπευτών στους δρόμους· συναλλαγές με πολεμοχαρείς Σέρβους και Βόσνιους που ζητούν να πλουτίσουν γρήγορα και φύγουν από τη χώρα· εξαγορές υπηρεσιών ποικίλων εθελοντών και μοιραίων γυναικών. Κάποιες ενδιαμέσες πικρόχολες παρατηρήσεις –για ένα σήμα της τροχαίας που έχει μείνει άθικτο να απαγορεύσει τη στάθμευση σε έναν δρόμο από τον οποίο κανείς δεν τολμά να περάσει, ή για ένα πιτώμα ελεύθερου σκοπευτή μέσα σε χαλάσματα, που θα το ανακαλύψουν, όπως σημειώνεται, «μετά το τέλος του εμφύλιου» δηλαδή όχι νωρίτερα από μια δεκαετία», κ.ο.κ. – δημιουργούν ένα κλίμα κοινότοπης αληθοέπειας και επίπεδης ευσυγκινησίας, άκρως παραλογοτεχνικών.

Προσωπικά δράματα ή εθνικά δράματα μοιάζουν πια να αφορούν όσους τα ζουν σι’ αλήθεια. Οι υπόλοιποι, το μεγάλο φιλοθέαμον και φιλαναγνωστικό κοινό, μπορούμε να ενδιαφερόμαστε για αυτά μόνο όσο και μόνον όσο τα παραλαμβάνουμε σε μορφή τεκμηρίων μιας προσωπικής μακαριότητας στα πλαίσια της οποίας δικαιούμαστε να αφορίζουμε με την ίδια ευκολία με την οποία αποδεχόμαστε να συγκινούμαστε με την ίδια χλιαρή έξαψη με την οποία συγκαθεύδουμε.

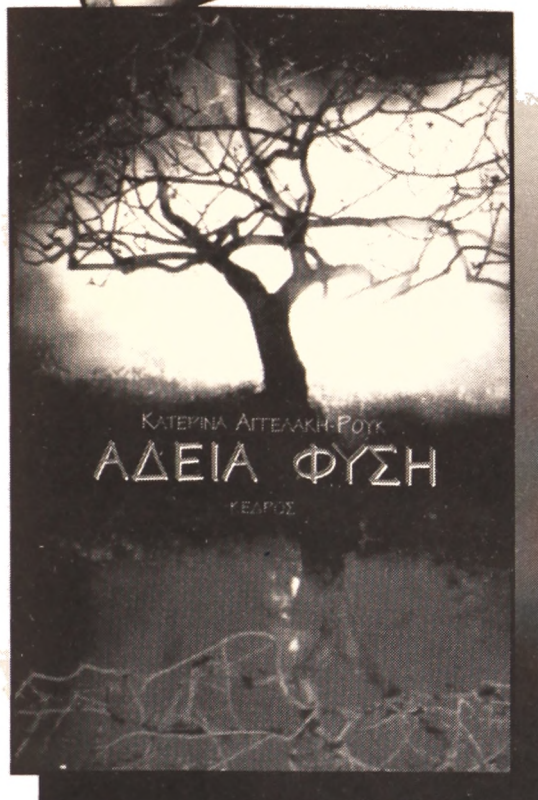
ΑΠΟ ΤΟΝ
ΠΕΤΡΟ
ΜΑΡΤΙΝΙΔΗ

Πέτρος Μαρτιν

ΚΕΔΡΟΣ

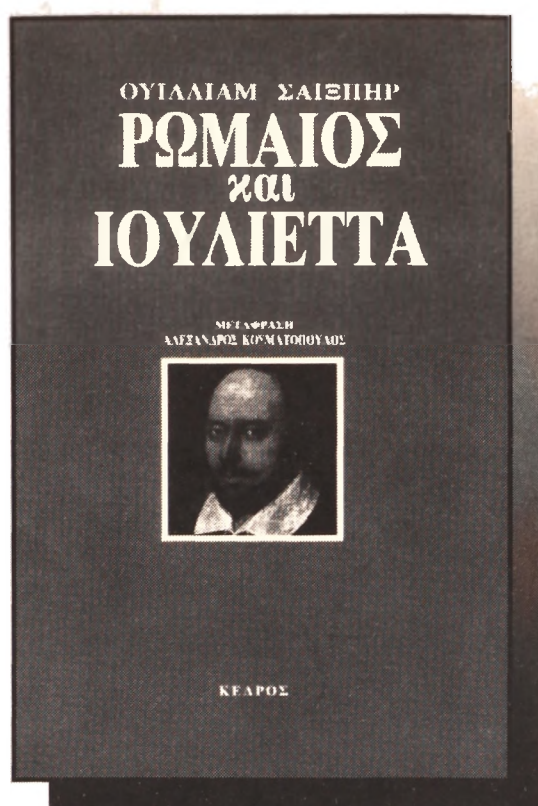
το ελληνικό βιβλίο

Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ
ΑΔΕΙΑ ΦΥΣΗ

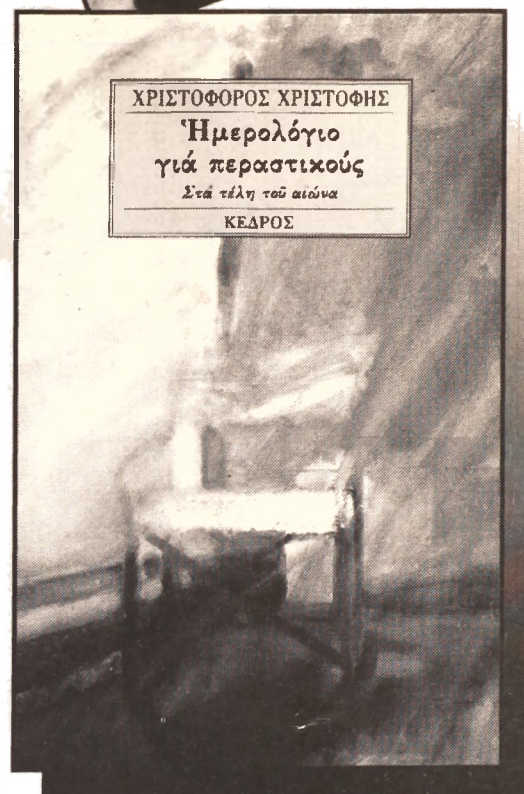
Ποιήματα εξερεύνησης του απρόσωπου στοιχείου στη φύση, μια προσπάθεια να δούμε μέσα από την ποίηση τη ζωή από πού πηγάζει και πώς ρέει όταν δεν είμαστε εκεί, ν' ακούσουμε το πολύλαλο άδειο σαν να μη μας αφορούσε.

ΣΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:
Αλέξ. Κοσματοπούλου

Ουίλλιαμ Σαίξπηρ
ΡΩΜΑΙΟΣ ΚΑΙ
ΙΟΥΛΙΕΤΤΑ

Ποια μορφή μπορεί να πάρει μια πραγματική ερωτική συνάντηση σε μια εποχή που δεν μπορεί να υπάρξει Ρωμαίος και Ιουλιέττα; Η μετάφραση αυτή ξεκίνησε με την πεποίθηση ότι η συνάντηση αυτή ανάμεσα σε δυο ανθρώπους που είναι χαμένοι μέσα στον εαυτό τους και μέσα στο σύμπαν μπορεί και στα χρόνια μας να πραγματοποιηθεί.

Χριστόφορου Χριστοφί
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ
ΠΕΡΑΣΤΙΚΟΥΣ
Στα τέλη του αιώνα

Το «Ημερολόγιο για περαστικούς» είναι μια ουσιαστική περιπλάνηση στα τελευταία δεκαπέντε χρόνια του αιώνα μας μέσα από έναν αυθόρμητο και στιγμιαίο στοχασμό.